

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

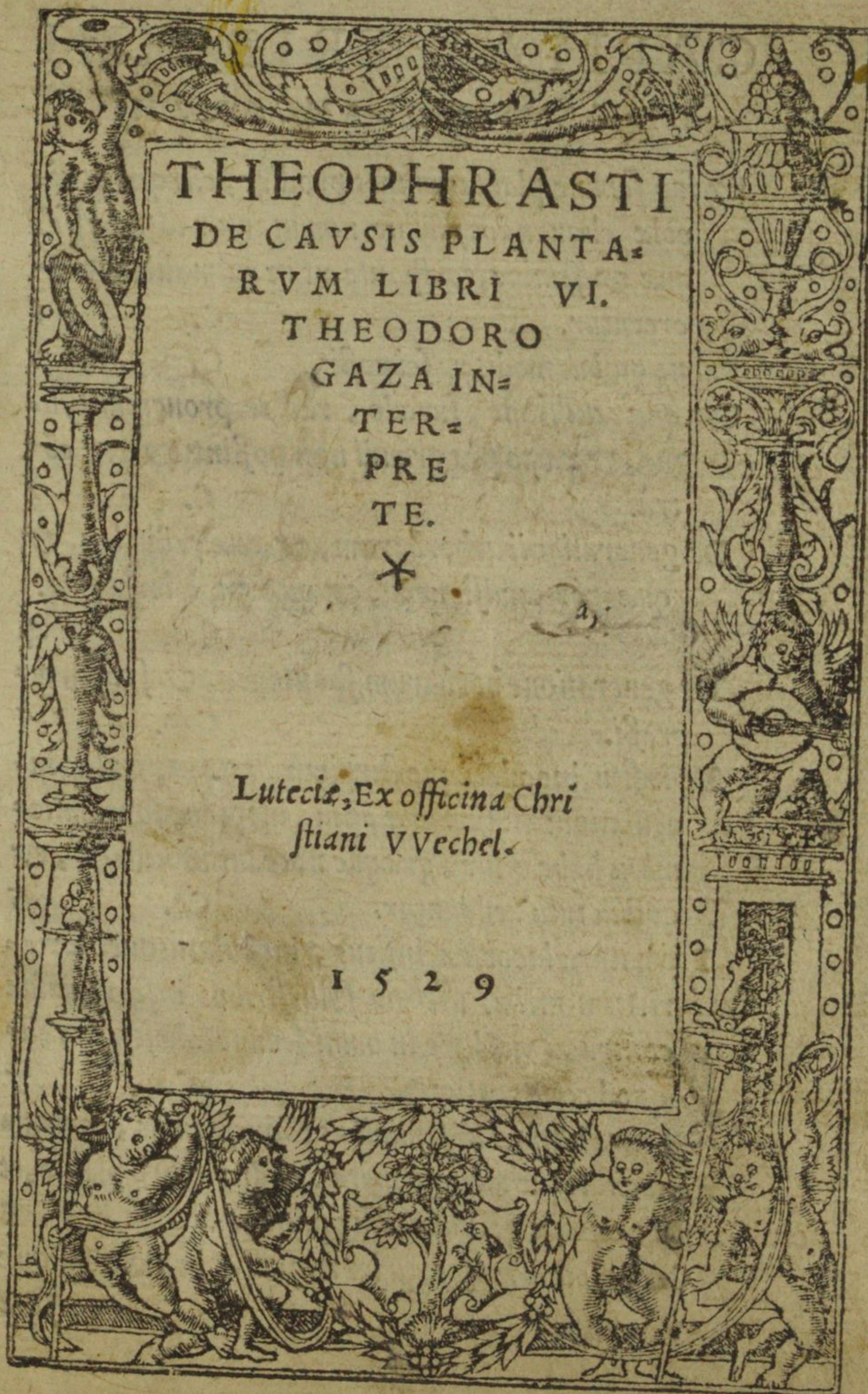
6266/A

N

Puttick & Simp
358/25/2/10

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

52 D. 56. 23430

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTA-RVM LIBRI VI.

THEODORO GAZA IN-TER-PRE TE.

Lutecię, Ex officina Chri stiani VVechel.

1529

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

CAPITA LIBRI PRIMI DE CAVSIS PLANTARVM.

Ex suo semine plantas omnes prodire, cũrque agricolæ aliquando semine non utantur. Item esse, quæ & semine, & sponte, ut in animalibus, procreentur. C. 1

Palma quibus modis nasci poßit. C. 2

Cur quæ auulsione, surculo, radice proueniunt, ligno, & ramo prægrandi non poßint: & cur cõtrà. C. 3

De generationibus herbarum, & quæ radicibus, & quæ per auulsionem, & quæ fit è lachryma. C. 4

De generatione herbarum spontanea, & fructu cupreßi. Cap. 5

De insitu, inoculatúque stirpium, & temporibus inoculationum: tum quæ apta, ineptáue inoculationibus habeantur, quæque noceant inoculatis, & quibus tuta reddantur. Ca. 6

Pro natura locorum insitus, inoculatúsque uariari. Item melius urbana syluestribus inseri, quàm contrà. Quódque in omni semine alimentum aliquod contineatur. C. 7

De cura naturæ in seminibus conuestiendis, communiendísque uario genere: ac de blechro planta, et quæ facilè germinẽt, augeantúrq;. C. 8

Cur fœminæ magis, quàm masculi augescant. Tũ quæ

sata

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſata ſemine, deteriora, melioráque oriantur. Item Thaſios adultas amygdalas ĩ oculare. C. 9
De temporibus germinandi. C. 10
Quando arbores perpetua fronde germinent. Item quamobrem aliqua ſemper germinent, floreant, fructifi ent. Tum de uite inſana. C. 11
Solutio quæſtiõis, quare ſemꝑ aliqua generẽt. C. 12
An germinent ſimul ſuperna, & inferna plantarum. Caput. 13
Vtrum arbores hyeme ſint prægnantes, Vere pariant: déque ratione, uarietatéque in ſatis, in quatuor anni temporibus. Caput. 14
Cur ſicca, & feruenti æſtate fructus naſcantur, atque autũno ſicco, et humido itidẽ. Caput. 15
De ratione biferorum. Tum de floribus, fructibúsque. Caput. 16
Cur culta ſerius proueniant, quàm inculta: ſylueſtrésque fructus non maturent, cũ ſint urbanis ualidiores. Caput. 17
De maturitate fructuum, & uſu eorum. Item cur non ut quæque ualidiſsima ſunt, ita & ſemine præferantur. C. 18
Vtrum calidiora ſint ſylueſtria, quàm urbana: debeatq; naturæ ratio de ſylueſtribus colligi, an de urbanis. Caput. 19
Solutio quæſtionis, quemadmodum conſyderanda ſit in urbanis, & ſylueſtribus naturæ ratio: ac de maturitate, & uaria fructuum concoctione

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ne. C. 20
Cur motus cito percoquat, cum serò germinet: ficúsque, & uitis serotinæ sint. Cur item aliquæ arbores sint præcoques, quódque in Aegypto arbor quædā cētesimo āno fructificet. C. 21
Quare arbores melius proueniant solo non pingui, & quod solum aptum sit frumento: atque in eodem genere aliqua maturè, serò aliqua parere. C. 22
Differentia inter pulpam fructus, & semen in pulpa inclusum, quo plus temporis perduret: ac de copia, & bonitate olei. C. 23
Quæ germine annotino, quæ nouello fructificēt. Tū palma in spica ad frumenti similitudinem parere, & cur ita. Necnō cur arbores aliquæ alternis annis fructificent. C. 24
Cur quæ benè germinauerint, malè fructificent, & quod prius, quod posterius gignatur: præterea aërem, solem, & proprietatem arborum in fructuum, generationúmque ratione differentias constituere. C. 25
De quinque frigidorum, & calidorum causis. C. 26
An calidiora, quæ fœcundiora. Canem, ac suem ex calidioribus partu numeroso notari: an contraria in contrarijs maneant. Tum quid ineptè Empedocles: item non uideri argumentum caloris, quod maturè aliqua proueniant, aut perpetua

tua

tua fronde uireant. Non esse præterea indicium caliditatis ignaria. Quæque potißimum ar[illegible] mēta caloris intelligantur. C. 27

CAPITA LIBRI II.

Quemadmodum syluestria germinent, fructificentque. C. 1
Aquarum copiā prodesse arboribus. C. 2
Qui imbres arboribus maximè tempestiui, intempestiuique accidant. C. 3
Qui uenti commodiores sint, & quando: tum qualis ager arboribus competat. Hinc de persica ægyptia. C. 4
De soli differentijs. Quódque solum cuique commēdetur. C. 5
Solum pingue parte plurima plantis nocere. Et quod solum optimum. C. 6
Quæ aquæ è terrestribus probentur, improbentúrue ad plantarum usum. Item quæ salsugine proficiant. C. 7
De utilitate aquarū frigidarū in plātis. Quodq; dulces aquæ non dulcibus præferantur. Et cur dulcis aqua, et idonea potui, alere uel omnino nequeat, uel non pfectè fungatur officio. C. 8
Arbores suis quasq; locis gaudere. C. 9
Duabus ex causis fructus maturescere. C. 10
De incremento, & proceritate arborū. Tū quæ fru-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ctus amitt[illegible]nte maturitatē. C. 11

De ca[illegible]icandi ratione, & culicibus. Item arbores ſerotinas fructus ſuos non perdere C. 12

Vtrum caprificatio inuēta ſit, ut ficus ſe comprimat, an ut reſeretur. Item eſſe ficus, quæ caprificatione non egeant. Caput. 13

Cur in ſyluestribus eiuſdem generis aliæ ſteriles, aliæ fructiferæ habeantur. Déque uitis: & ficus amplitudine. Caput. 14

De uitæ longitudine, breuitatéque: & fructuum ratione. Caput. 15

Quæ in arboribus partes primum intereāt. Item Democriti opinio de arborum ætate, atque de earum uita contra eundem. Caput. 16

Cur ſemina quò minora, eò feraciora inueniantur. Caput. 17

Fabam imbecilliſsimam leguminum eſſe. Item purgationes arborum, & tonſuras conferre ad feracitatem. Et cur mutatio contingat in fructibus. Caput. 18

Cultura immutari uim, naturámque plātarum. Déq; mutatione arborum, quæ radicum occaſione, uitióue contingat. Caput. 19

Primam cauſam mutationis in deteriorem partem, eſſe negligentiam. Tum quæ diminuta meliorescant. Caput. 20

Quamobrem odores fructuum immutentur. Quæ præterea plantæ ab una ſpecie, in aliam commeent

ent. Caput. 21
Folia cur in eadem arbore immutetur. Déque sisymbrio in mentam mutato, atque agri duplicem intelligi debere commoditatem. Caput. 22
Quod quædam non in terra, sed in arbore pullulant, ut uiscum, stellis, hyphear. Quidque hæc inter se differant. Item de spina babylonia, cadyta, ederáque uisa in cerui cornibus. Déque terebintho in olea, & polypodio in arboribus, idque ostentum interpretari. Caput. 23
Solutio quæstionis, quamobrem uiscum & similia, nõ nisi in arbore aliena nascantur. Tum de conchis, cancro, & coccyce aue. Caput. 24
Plantas plantis præsidio esse. Item de ijs, quæ aliquid quærunt, cui incumbant: ut edera, smilax, cucumis, serpyllum, uolucrum. Caput. 25
Cur folia circumagantur æstiuo solstitio. Cúrque in aliquibus per uices se comprimant flores, aperiantq;. Præterea cur quædam se uicibus mergant, emergántque. Item uim magnam à syderibus nasci in plantis. Caput. 26

CAPITA LIBRI III.

Ex satiuis, urbanisque multa esse, quæ coli non patiantur. Caput. 1
Quæ opera agriculturæ sunt in uniuersũ. C. 2
Quæ semina committi debeant terræ. C. 3

Quòd ſatio uerna præfertur autumnali. Item ſecundum locorum naturam, ſationum tempora eſſe cuſtodienda. C. 4
De ſcrobibus faciendis. Quódque per auſtrum melius ſeritur. C. 5
De habitu plantarũ, quæ ſerantur. C. 6
De uſu ſtercoris in conſitione. Tum ſcrobes ſoli uarietate diuerſas eſſe oportere. C. 7
De interuallis plantarum. C. 8
Plantam, dum prima fundit germina, non tangendam. De educatione, & purgatione plantarũ: de uite amputanda. C. 9
Quo tempore arbores recidantur, purgentúrue. Caput. 10
De ablaqueatiõe, et radicũ reſectiõe. C. 11
De ſuccatiõe, & tẽporibus ſtercorãdi. C. 12
Non omne ſtercus omnibus plantis conuenire. Caput 13
De foſsione, & eius utilitate. C. 14
De plantarum ſocietate. Item amicitia, & inimicitia. C. 15
De uitium cultura, rationéque: & quæ ſola uitibus conueniant. C. 16
Quales plantæ uitium ſerantur: & tempora ſerendæ uitis. C. 17
De ſcrobibus uitiũ, & pari ratiõe de reſecãdis uitiũ plantis, & tẽpore huius operis. C. 18
De falcatione uitium, ac reliqua cultura: & de menſura

ſura palmitum. C. 19
De uitis putandæ temporibus C. 20
De uitibus decacuminandis: & quando germinent uites, & quouſque. C. 21
De puluere uitibus excitando, & cur agricolæ ad uites ſale utãtur. Tum de palma. C. 22
Syluestria cultu miteſcere: & de palma iterum, ac de cultura amygdalarum. C. 23
De cultu coronariorum, ſuffruticum, olerúmque. C. 24
De cultu ſegetum. Quẽadmodum agitare ſolum oporteat. De ratione ſemẽtis faciendæ. Quoſdam agros communem curam negligere. A rationem bonam caput eſſe in agro colendo. Tum de cura noualium. C. 25
Quæ ſemina cui ſolo conueniant, & quæ imbres deſyderent magis. Item quod ſolum leguminibus conueniat. C. 26
De uitijs ſegetum, erugine, erucis, & uermibus. C. 27
De ſatus temporibus in frumentis. Solſtitijs non ſerendum, niſi quædam. C. 28
Cur agri frigidi, calidíque frumentarij ſunt. Item annum fructificare non tellurem. C. 29
Inæqualitatem cœli non eſſe contemnendã. C. 30

CAPITA LIBRI IIII.

Cur

Cur seminibus uires proportione non sint. Semini adiunctam esse uim duplicem, agendi, patiendi. C. 1
Cur seminum, arborum, frumentorumq́;, & leguminum alia plus, alia minus durent. C. 2
De olerum differentijs in seruãda specie sua. Itẽ quæ oleribus, fructibusq́; duratio. C. 3
Cur arbores imperfectæ generent. C. 4
Cur aliquo in genere infœcundæ semper sint perfectiores. C. 5
An plantæ aliquæ, ut triticum in lolium, de specie in speciem trãsitũ faciant. Cur ualidiora in infirmiora mutentur. Quæ item in lolium transeant, quæ nõ transeant. Cur etiam linum in lolium: cur deniq; aliquibus noceant cultus. C. 6
Cur aliqua semina non simul, sed particulatim generent. C. 7
De ratione satus, & differentijs frugum. Cúrque legumina ab ima parte radicem, & germen fundant: frumenta uerò à duabus. C. 8
Cur legumina celeriter oriantur, & minus terram cõsumant, q̃ frumenta. Curq́; cicer solum emacret, quàmuis celeriter nascatur. Itẽ quæ fruges anno sequenti repullulent. C. 9
Cur legumina minus apta sint cibis hominum, quám frumenta. Cúrque cætera animalia ordeo, quàm tritico melius alantur, contra quàm homines. Quæ item facilia, difficiliaue in cibos animalium sint. C. 10
Cur

Cur legumina diutius floreant, q̃ frumenta, & flos nõ simul omnibuspartibus exeat. C. 11

Cur congenera non perficiantur omnia eodem tempore, deq́; causis differentiarum, quibus congenera distinguuntur. C. 12

Quamobrem semina coctilia, incoctilia fiant. C. 13

Cur in eodem caule, in eadémque siliqua fabæ aliæ coctiles, aliæ incoctiles sint: ac de fabis circa Philippos. Item omnia legumina coctilia, & incoctilia fieri, non tantũ fabã ac lentem. Necnõ unde alia meliora, alia deteriora eueniant. C. 14

Cur frumentum demessum condatur in metas, curq́; erugo triticũ, ordeũq; magis infestet, quàm cæteras fruges. Item cur faba eruginem inter legumina maximè sentiat, déque uermiculatione frugum. C. 15

De satu, rationéque fructuum æstiuorum: cúrque fertilissima sint, quæ fructum exiguum pariunt. Item quæ optimè reponantur, & quæ corrupta bestiolas non creent. C. 16

Quomodo triticũ putrescat, ordeũq́;, & faba. Item quæ non marcescant. At cur frumentũ contusum, uetusq́; feruenti ꝑfusum aqua pullulet. C. 17

CAPITA LIBRI V.

De operositate in plantis, & quæ præter naturam parari arte queant, ac de ficorum generibus plurimis: cúrque aliquæ præcoquant. C. 1

Cur uites aliquæ prouentus suos accelerent, cúrque partes

partes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

partes inſolitæ interdum germinent. C. 2

Vnde uariatio fructuum in eadem planta proueniat. Vnde etiam uarietas in radice plantarum, & aliæ mutationes eueniant C. 3

Cur fructus aliquando ſine folijs uiſuntur. Lignáque interim ſeparata ab ſua arbore germinent: & ſtatuæ ligneæ interdum deſudẽt. Item cur plãtæ in plãtis naſcantur, & arbor proſtrata interdum reſurgat. C. 4

Quamobrem uuæ ſine uinacæis parentur: ac in eodem palmite uua nigra, & alba ſpectetur. Item cur uarij fructus in eadem arbore, & cur miteſcant terra obruti. C. 5

Qua cura colatur apium, cúrque ei cachrylium iungatur. Cur item fructus uirides conſeruentur. Tum de cucumeribus præcoquibus: & quamobrem ſpeciem ſuam apium mutet. C. 6

Quibus rationibus & radices, & germina augeri cõtingat: cúrque ſcillæ, lentiſcóue inſerta melius ueniant. Cur item in fico rutam ſerant. Quámque ob cauſam cinis radicibus congeratur, ſemináque inuoluant ſtercore. Quæ ex ſeminibus coctiliora, dulcioráq; euadant. Tum quæ detractione immutentur. C. 7

Quamobrem ſiſymbrium in mentam, & ocimum in ſerpyllum tranſeant. Quæ in aliam ſpeciem tranſeant: ut erucæ in aureliam, atque ea in papilionem. C. 8

De

De morbis, corruptionéque plantarum. Præterea morborum initia, aut intrinseῖecus contrahi, aut extrinsecus. C. 9
Agreſtium plantarum morbos tradi nullos, ſed urbanarum complures: atque alios carere nomine, alios nominari, ceu ſcabiem, radicationem, ſyderationem, uermiculationem. C. 10
Publicos maxime omnium morbos uermiculationem, & ſyderationem. Tũ quæ magis, minúsue his infeſtentur. Itẽ ubi ſphacelıſmũ fieri dicant. C. 11
De alijs quibuſnam morbis, ut ſquallor. De morbo ficus, qui glabratio dicitur. Deq; articulatione uitium morbo. Itẽ de ſcabie, impetigine, roratione. C. 12
Cur fico ſcabies accidat. Cur item uites articulentur, geminámque eſſe rorationis cauſam: atque unde oculorum obtuſio accidat. Déque fructuum morbis crãbóque animali. C. 13
De uitijs ratione cœli uentorum, & imbriũ. Quódque præcipuum diſcrimen ſit in fructuum uermibus. Tum de ceraſta. C. 14
De corruptione plantarum, quodq; arbores quædam obeſitate, ut & animalia ſtrãgulẽtur. C. 15
De cauſis corruptionis ſecundum naturam. Plures fieri corruptionis cauſas rigore, & frigoribus. Qui flatus urant, & quamobrem. Cur frigus urat. Tum quæ loca urãtur frigore. C. 16
Cur minus firma frigore aliquando minus laborent: deq; uentis uernaculis. C. 17
De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

De corruptione ex gelu. C. 18
Cur arborũ, quæ congelauerint, germinatio uelox ſit.
Cur itẽ nix nõ gelet, pruina gelet. C. 19
Vtrũ gelatio aëris craßitudine accidat, an tenuitate.
Hinc rationes ad utrãq; partem. C. 20
De pernicie arborũ per æſtus nimios. Déque uiolentis affectionibus, & quæ hominis fiunt iniuria. Tũ quo modo ſtercus exitio ſit. C. 21
De pernicie, quæ uicinitate iuxta ſatorum, aut cõtagione ſponte ſe aſſociantium affertur. Item quæ herbæ alias interimãt. Quódque oleum, & pix, & pingue plantas enecent. C. 22
De corruptionibus, quæ aut ictu, aut aliquarũ partiũ detractione, aut diminutione, aut omnino ſublatiõe fiũt. Quæ præterea plagam tolerent, aut nõ tolerẽt. Hinc quæ diſſecta, ſciſſáq; coëant. C. 23
De corticis detractione in orbẽ. Déque medulla exẽpta, ac decacuminatione, mutilationéque plantarum. C. 24
De animalium depaſtione, & corruptione ſeminum. Item plurimùm ad ſeminum uitam tuendum locum referre. C. 25

CAPITA LIBRI VI.

Quid ſit ſapor. Quid odor. Item ſaporũ genera dulce, pingue, auſterum, acerbum, acre, ſalſum, amarũ, acidũ. Vtrum affectionibus ſenſuum, an figuris ſapores definiantur. Platonis determinatio de ſaporibus

ribus. C. 1

Figuram singulis saporibus redddià Democrito. Tum contra Democriti sententiam de saporibus. C. 2

Saporem, odorémque non nisi permistione effici: tum tribus generibus, plantis scilicet & animalibus, & ijs quæ arte commiscentur, & sapores, & odores uersari. C. 3

Saporum septem putari genera, sicut & odorum, colorũq;. Vtrum ex saporibus alios tanquàm principia, alios tãquam priuationes dici oporteat. Vtrum præterea cætera animalia secũdum naturam sint, an secundum priuationem. C. 4

Ex brutis uel nullum, uel breue admodum esse, quod odorem persequatur. Item hominum odoratum esse deterrimum. Animalia etiam cætera odorem sentire, sed non discernere. C. 5

Saporem dulcem maximè conuenire naturæ. Quamobrem plantæ singulæ saporem habeant suũ. C. 6

Omnes plantas generandis saporibus trãsire per excoctionem ex alia in aliam qualitatem saporis. Vinosáque plures sortita esse sapores. C. 7

Omnes fructus plantæ saporem aliquatenus monstrare: & crudos amplius, maturos minus. Item sapores in aliquibus ex crudis, ac pluribus transire ad perfectionem. In aliquibns insipidos perdurare. Tum quemadmodum dulcis, & amarus sapor principia cæterorum intelligantur. C. 8

Quòd humor sit saporũ cõmunis materia, causa uero

ro

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ro agens, & internus, & externus calor. Qui itē sapores maxime perspicui euadant. C. 9

Quare uinum ex uetustate amarum fiat. Curq; coacescat. Item quemadmodū sapores corrumpātur. Hinc omnes fructus calore concoqui. C. 10

Oleam post arcturum nihil plus olei facere. Tum copiam olei non alimenti ubertate, atque in pleno corpore oliuarum collocandam esse. C. 11

Quamobrem uitis loco frigido sapore nō careat: oliua careat. Quódque genus olearum, quæ ægyptiæ appellantur, ubertate, ac magnitudine fructus excel lat. Odorata item saporem gustantibus exprimere: quasi nō modo sensus uicini inter se sint, uerumetiā quæ sub sensum uenire ualeant, proxima quodammodo inter se collocari natura uoluerit. C. 12

Non omnes odores reddi appellationibus posse. Species item plures uniuscuiusque saporum generis annotari. Dulce etiam principium saporis esse, amarum odoris. C. 13

Cur in plantis sapores omnes præter salsum spectentur. Tum quare salsugo aliquibus plantis aliquatenus accidat: amaritudo uerò aliquibus plantarum partibus. C. 14

Qui sapores humidi, sicciue intelligantur. Quódque uinum ex ordeo, triticóue conficiatur. Cur itē odores non ex totis plantis, sed è partibus quibusdam reddantur. Quódque saporis, aut odoris suauitas aliquorum insit radicibus. Et quod tanquam uentres

plantarum

plantarum ſint radices. Quare etiam plãtæ quædam pinguedine, ut animalia, ſuffocentur. Caput 15
Cur partes in plantis criſpiores aliæ alijs extent. Cur etiam ſapor, aut odor, aut ſuauitas, ita in aliquibus inſit radicibus, ut nulla pars alia bene olida, benéue ſapida ſit. Ca. 16
Cur uiridia aut nihil oleant, aut non æque: ſicca uerò nimirum redoleant. Quódque in quorundam radicibus præcipue ſapores inſint, ut omnium acrium, & quamobrem. Item de ſuccorum nominibus, quíque humor communi nomine careat. C. 17
Cur alia in caulibus, alia in radicibus uires habeant. Cúrque in eadem planta diuerſi odores, ſaporésque ſint. C. 18
Cur quædam, cum uiridia ſunt, mandi poßint: cum uerò ſicceſcunt humoris temperie ſublata, inguſtabilia relinquantur. Cúrque in quibuſdam radices inguſtabiles ſint, caules autem mandi nimirum poßint, & contrà. Ca. 19
De uenenoſis plantis. Cúrque eorum partes tantum medicæ ſint. Item alium agrũ ad alia medicamẽta utilem eſſe. Caput 20
De cauſa odorum. Cúrque in eadem planta partes aliæ odoratæ, aliæ inodoræ. Cur etiam in arboribus flores, qui minores ſunt, odoratiores ſentiamus, Cur præterea odor in flore, aut ſit, aut nõ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſit. C. 21

Cur dulcia minus oleant, curq́; odor in iis ſit, in quibus ineſt aliquid acrimoniæ. In quibus item locis odorata naſcantur. Præterea odorum alios ualidos, alios infirmos eſſe. Tum qui in ſuccis durẽt. C. 22

Cur debilia celerius euaneſcant, cur etiam nimium exiccata deterius oleant. Tum quãobrem flos eorum, quæ toto corpore odorata ſunt, non ſpiret. C. 23

Cur fructus agreſtis odoratiores urbanis ſuis generis ſint. De cauſa odoris in uino: & quamobrẽ, quod morale uocatur, celerius purgetur. Item ſi in ſucco eſt ſaporis gratia, et odor de ſucco prouenit, qualis utérque ſit. C. 24

Cur aliqui flores ſuauiores diſtantes, quàm proximi ſentiantur. Et cur odores plurimi mane ſentiantur, creſcente die minus, meridie minime. Tum de herba, cui nomen heſperidi. Item quæ ætas plantis ad odorem aptißima, & quibus rebus odores hebetentur. Cur præterea arcus cœleſtis loca, ubi conſtiterit, atque arbores reddat odoratas. Cur denique incenſa redoleant. C. 25

Cur animal nullum odoratum ſit, cum in genere plãtarum odora comperiri permulta poßint. Curq́; aliqua fœtida homini ſint, brutis uerò odorata. Item ſapores, odorésque agri, cœli, alimoniæ ratione

tione consistere. C. 26
Quamobrem non omnia odoratorum genera locis omnibus feruidis prodeant. Et myrti ægyptiæ cur odoratißimæ sint, cum cæteræ inodoratæ gignãtur. Cur item in Aegypto cætera, præter myrtum inodorata sint. Caput. 27
Cur frigidis locis odorata proueniant. Tum de iride illyrica. Cur item aquæ nullum poßint recipere odorem, uinum & oleum poßint. Cur præterea unguentarij in oleo reponant odores. C. 28
Quæ sicca odorem potißimum suscipiant, item quãdo uestigia leporum certius redolent: tum quãdo nullo odoris transitu solum affici potest. Cúrque odoratiora sint alia ex urbanis, alia ex syluestribus. Cur etiam uestigia leporũ autumno præcipuè redoleant. Caput. 29

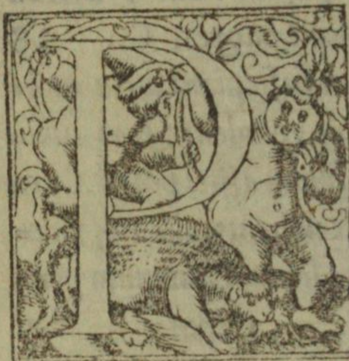
F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER PRIMVS.

¶Ex suo semine plantas omnes prodire. Cúrque agricolæ aliquando semine non utantur. Item esse, quæ & semine, & sponte, ut in animalibus, procreentur.

CAPVT I.

Lantarum complures esse generatiões, et quot, et quæ sint, inter historias ãtea exposuimus. Sed cũ nõ omnes omnibus cõueniãt, aptè profecto agetur, si nũc, quæ q; busq; tribui debeãt, quásque ob causas, explanemus. Ergo generatio, quæ semine administretur, cõmunis omniũ plantarũ semen producentiũ est. Omnes etenim illæ creari semine queunt, qđ ita fieri, & sensu exploratũ certè habemus, et ratione fortaßis necessarium. Natura enim cũ nihil frustra agere solita est: tũ uel maximè in ijs, quæ prima, potißimáq; cõsistunt, finis rationẽ inspectat. Primũ autẽ, & potißimũ semẽ est, igitur semen nisi generare queat, frustra sit, necesse est. Siquidẽ semp̃ generationis causa semen proueniat, atq; ad id officiũ natũ penitus sit, qđ uel ex cæteris quoq; omnibus haud dubiè intelligi licet. Sed quod in plerisq; agricolæ semine uti nõ cõsueuerint, quia scilicet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

licet ſponte celerius prodeũt, aduleſcũntq́; : uel quia nõ facile in quibuſdã tã arboribus, quàm herbis ſemẽ accipi poßit. Idárco nõnulli ſemine creari omnia poſ ſe negarũt, q̃q̃ id inficis (ut inter hiſtorias dictũ eſt) latißime pateat. Sed fit certè illorũ germinatio aliter, niſi quid ex iјs, quæ ſponte proueniũt alimenti cõfluuio, aut putredine, uel potius immutatione naturali creatũ extiterit. Cõſtat igitur generationẽ, quæ ſemine agatur, plantarũ omniũ eſſe communẽ. Sin autem pleraq; non deſinit, quæ modo utroq;, uidelicet & ſemine, & ſponte ualeant procreari, abſurdũ id haud quaquam putari oportet. Quãdoquidem & animalia quædã tam ex coitu uenereo, quàm ex terra creãtur. Itaq; fit, ut generationes pro ſingulorũ propria natura ſequantur. Quæ enim ſicca, ſimplicia, minúsq; plãtigera extant, hæc (ut ita loquar) nullũ ſerendi genus admittũt: neq́; enim auulſionis, neq; rami. Auulſionis inquam, quoniam quæ ſimplicia exeũt, carẽt eo, quod auellere poßis. Rami uerò, et ſurculi, quia ſint ſicciſſima, ſemper enim quod germinaturum eſt, aliquẽ humorẽ habere ingenitũ, eũdẽq; ſeruare poße oportet. Quod quidẽ à natura ſiccis negatũ penitus eſt. Hæc enim ubi dempta ex arbore ſint, quamprimum difflãtur, euaporantúrque, ſimul omnem calorem ſibi innatum amittunt. Hæc ob eiuſmodi cauſas nequeunt germinare, cætera nimirũ queũt: utpote quæ media quadam temperie caloris, humoriſq; cõſtent, ualeántque humorem, caloremq; ſibi inſitum diutius conſeruare.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Quapropter non modo auulsione, uerũ etiam summis ramulis pleraq; pullulare facile queunt, ut ficus, uitis: et inter steriles, & aquarũ præauidas salix, sambucus, populus. Igitur in uniuersum, ac formula subsignãdi hunc in modum ea determinasse abunde sit.

¶ Palma qbus modis nasci poßit. Caput II.

Aeterum inter sicca, simplicia, & nepotum exortia, palma sola, præter seminis ortũ, alia quoq; proueniẽdi genera patitur. Virgas enĩ tenerrimas babylonios uiuiradices efficere, adultásq; trãsferre accepimus. Quin & Græcie siquis ramos supne decisos serat, radix demittitur: & germẽ nõ solũ cerebro enasci, uerũ etiã subtus radicari largius asserunt. Itẽ si truncus inuersus deponatur: sitq; solũ humectũ, multis partibus radices demitti, et germina dari exploratũ habemus. Id tamen ampliorẽ magnitudinẽ capere nequit. At pino, & abieti, & cuiuis generis eiusdẽ, nihil tale cõtingere posse notatũ est: neq; cupresso, præterquã si usquã genus aliquod sit, qđ ab imis plantigerũ exurgat: ut in Creta insula circa Dryitas uocatos, esse affirmant. Illic enim sic fieri posse ratio est, q̧ cætera quoq; proles, dũmodo radice aliqua cõfibretur, humorẽq; habeat, germinare facile potest. Nã si radicẽ nullã obtineãt difficile: uel potius impoßibile est. Sed hoc per suppositionẽ sit dictũ. Palma autẽ uirgis utique procreari potest, frugalitate humi, habilitateq; ad celerius germinãdũ: tenerrimas

mæ uerò uirgæ petuntur, quia tales humidißimæ sũt. Sed ex cerebro potius, quàm imis ptibus germen prodire ratio est. Hinc enim & uirgarum exortus, & omnino uelut principium quoddã uitale hoc est. Quæ de causa cerebro exempto, aut morbo aliquo laborãte, mox palma emoritur. Nã et nepotum illa procreatio non nisi cerebri copia fieri assolet, dempto etenim cerebro exarescit, ut ratio est. Siquidem & cum palma integerrima stat, & radicibus plenè adhæret: hoc idem eueniat, cerebro sublato, necesse sit. Ortus autẽ undiq; propterea sequitur, quia humor, calórque naturalis ubiq; aliquandiu ualeat permanere: scilicet ea de causa, q ob densitatem meatuũ materies hæc exiccari haud facile potest. Vnde fit, ut exhalatu difficilis quoq; consistat. Palma his de causis multifario prouẽtu notatur. Ex reliquis autẽ, quæ simplici corpore ueniunt, nihil diuersis prouenire modis asseritur: quia nullum natura huiuscemodi est.

¶ Cur quæ auulsiõe, surculo, radice proueniũt, ligno, et ramo prægrandi non poßint: & cur cõtrà. CAPVT III.

Væ aũt pluribus exeũt modis, differẽtiã in his quoq; ipsis habere latè uidẽtur. Nõ enĩ qđ auulsione, et radice, et ramulo prouenit: ligno etiã, prægrãdiq; ramo exurgere potest, ut uitis, et ficus: neq; qđ contrà his ipsis proueniat, ramulis etiã potest, ceu olea. Causa uerò quãobrem sic in ambobus

fieri generibus solet, una & eadem reddi potest. Vitis enim, & fici, et reliquorũ generis eiusdẽ partes mediæ, siccæ, lignosæq; sunt. Nõnullorũ etiã asperæ, quæ quidem difficile germinare, admodũ possunt. Contrà facile, quæ summæ, teneræ, humectæq; sunt: ceu palmes, & crada. Et salicis uerò, cæterorũq; partes nõ secus se habent. At oleæ, continuè rami prægrandes humore nõ uacãt, scilicet pĩguedinis, spißitatisq; causa: et exsiccatu proinde difficiles sunt. Extrema uerò eiusdem sicca ex tenuitate, nec ad edurandum ualida super extãt. Pari modo de piro, amygdala, malo, lauro, reliquisq; asserere licet. Harũ enim extrema pullare ob eandem causam nequeunt: præterquã siquid raro, contráq; naturæ ritum eueniat. Quin & rami prægrãdis germẽ in q̃busdã rarò erũpit, ut in amygdala. In lauro autẽ nunquã, ne auulsione quidem, nisi difficile. Causa eius quoq; siccitas est, atque raritas. Quod enĩ raro, laxoq; corpore cõstat, ĩfirmius est, q̃ ut humorẽ, caloremq; seruare diutius poßit. Quæ autẽ ligno conualescere, germinaréq; pollent: ut olea, myrtus, oleaster, hæc etiã spißitate sui corporis, uitale illud, genitaleq; cõseruant principium: non tamẽ sine adiumento naturalis humoris. Haud enim satis spißitas illa facit, si admodũ sicca sit, et ad nepotum procreationem inhabilis. Nam & talis eorũ procreandi facultas radice detorta, scrupulosa, flexuosáq; datur: quẽadmodum etiam lauri. Sunt enim robustiora quidẽ mori hac eadẽ de causa cõtumacia. Quantũ enim

reliqueris

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

reliqueris germinare facillime potest. At uerò illorũ, quæ lõga innituntur radice: ut piri, pruni, ac cæterorũ ex radicis copia oritur. Sed fortasse de omnibus ad hũc modum in uniuersum dicendum est. Primo quod per summa cespitum hæreant, neq; radice alte descendãt: aut si qua altè demittant, hæc tamen nonnullas etiam radices summo tenus agunt. Tum ꝙ radix facto alimẽti cõfluxu, solis sufferuescat ardore, excoctáq; ueluti pregnãs partum educat. Nã & ramis, ac cæteris partibus hac ratione germen erumpit. Quæ cum ita sint: germinatio stirpium non sine ratione fieri iam latißimè patet. Radix enim, quæ per summa adhæret cõfluuium excipiẽs succi, idq; ipsum sufferuefaciẽs, atq; cõcoquẽs, germẽ emittit. Plurima igitur proles iuxta caudicem exurgit: hic enim partes sublimiores radicis cohærent: & olea quidẽ uel stypite suo germen emittere apta est. Pirus uerò, & punica, & quæ nõ solũ è proximo, sed etiã è lõginquo prolificẽt: utpote quæ prolixa radice subeãt, quacũq; radix ꝑ summa sit, illic germẽ suũ profundunt. Cõfluxus enim, atq; excoctio ibidẽ solis opera factitatur. Quãobrẽ locus prolificandi incertus. Radix enim, qua nam sua parte summa telluris petat, confluxúmq; alimenti capessat, constat nemini. Quæ autem uiuaces, ac steriles sunt: ceu populo, & alba, & nigra, facile possunt. Quod quidẽ nulli ex reliquis pariter datum est: quanquàm in herbis quibusdã, atq; submisso genere ita fieri certũ est: ad quæ iam uenire debemus. Satis enim de arboribus diximus.

De

¶ De generationibus herbarum, & quæ radicibus, & quæ per auulsionẽ: & quæ fit è lachryma. CAPT IIII.

Rgo generationes eorum in eiſdem, atque ſuperiorum intueri par eſt: poſita omniũ ſaliæt cõmuniſſima illa generatione, quæ ſemine prodeat. Cæterũ plures eorũ quoq; reddere exortus licebit. Qua uerò ratiõe ſingula prædictis cõueniãt, ea prorſus diuidere deæt: exẽpli gratia, radiis ipſo prouẽtu, de quo hac in parte diſſerimus. Sũt enim quæ tã ſpõte, q̃ radice ſata proueniunt, ut quæ capitata cõſtent radiæ, atq; omnino quibus craſſa, carnoſáq; radix eſt. Sed nulla & tenui, & diluto cortiæ ĩtegretur ad modũ rapæ, ac raphani opus eſt. Id enim genus radicis facile exiaatur, imbecilléq; ad perdurãdum penitus eſt: ſed tunicas habeãt plures oportet, & ſimul lentitiam quãdã, ut bulbus, ut ſcilla. Deniq; carnis, ſucciq; bonitate uacare minime debent: ceu amaracum recẽs, & lirium, & cætera generis eiuſdẽ. Has enim tantummodo radices ſeri, trãſferriq; poſſe uidetur: ac earũ aliæ plus tẽporis durãt, aliæ minus ſaliæt pro ſua quæq; natura. Nec deſũt, quæ dũ ſuis ĩ locis manẽt, germẽ poſſint ãtare, ut quæ ãno tãtũ caulẽ gerũt, Trãſlatæ autẽ ſiccitatis cauſa nequeãt: rationẽ enim eãdẽ in ijs quoq; arbitrari, quã ĩ cæteris cõuenit. Nõ nullorũ gñtio, & auulſione, extremiſque ramis fieri põt. Braſſica enim auulſiõe, & ruta exoritur. Adde ex coronarijs abrotonum,

nũ, ſiſymbriũ, ſerpyllũ. Hæ enim radices è germinibus ſuis quã primùm dimittũt, nõ ſecus, ac edera. Illa tamẽ omniũ maximè uiuax eſt, ſiue arbores ſcandẽs ãplexu ſuo pſtringat, ſeu in terra abdita ima ſubeat. Proximũ inter olera ocimũ eſt. Hoc etenim ſeri pro parte ſupna optimè poteſt, q̃q̃ lignoſum admodũ ſit: ſed qua difficilius exiccari poßit, ea prouenit. Quãobrẽ tẽpus lõgum perdurat, & tõſum, & diminutum regerminat. Abrotonum itẽ lignoſum eſt. Verũ ſpißitate, acoréque ſuo ſeruari aliquãtulum temporis poteſt, modo ederæ. Nam hæc defixa quoque nimirum erũpere ualet. Has igitur generationes plurium cõmunes notaſſe par eſt. Illæ uerò cũ pauciores ſunt, tum raro eueniunt, uideli cet lilij, atq; roſæ. At hæc harundo perfißa ſtirpe enaſci, germinariq; poteſt. Proxima ijs olea, & ſiqd aliud ligno ſuo ualeat germinare. Quapropter eadẽ cauſa redditur, qđ ea quoq; ſuum humorẽ, calorẽq; fœcundũ ſeruare utique poſſunt, nec procul argumẽto præcedi ſolẽt. Quippe cũ de minori, apertoq́; celerius, faciliusq; germinãdi exhibeatur initiũ. Magnũ cõtrà atq; cõpreſſum nõ æque paßibile eſt, neque ad germinandum propẽſum ſit: Qua de cauſa diuidere allia ĩ nucleos ſolẽt, & cæparum fibras, tegumẽtáque detrahũt. Denique omne nõ uiuum à uitalibus ſemouẽdum cenſent: ut etiã arboribus partes, quæ obareſcunt, abſcindere aſſolent. Hinc oleæ, ac myrti corticem detrahendum nequaquàm exiſtimãt: obſepit enim conſeruatq́; arboris uitã. At cæparũ, alliorúmque tunicas eximunt,

quoniam

quoniã istæ neq; uiuunt, neq; primatũ causæ obtinẽt. Nã si eiusmodi quicquam detraxeris, germen nullum poterit mitti. Sed peculiaris maxime germinatio, quam lachrymæ præbẽt: ut equapij, & lilij, & aliorum quorundam: nec ratio abest, sed caulibus plane respõdet. Nihil etenim aliud, q̃ quod illarũ quoq; fœcũdũ principium coactũ esse oportet. Non enim sine calore, humoréq; generatio talis cõsequitur. Cur autem non omnium succi, lachrymæq; generãdi uim obtinent, causam ad supiores, prioresq; rationes reducã par est: id est q̃ neq; caules, neq; radices uim eiusmodi sortiãtur. Necnõ & quod ante retulimus, plures etiã cæterorũ esse generationes ratiõe nõ uacat. Quippe cũ ea facilius, atq; ex minori principio ualeant generari, quæ imperfectiora sunt. Ergo generationes, quas partes sortiuntur plantarum, quæ nam sint, quásq; ob causas fiant, considerandum in his est. Siquid enim prætermissum à nobis est, hoc addi, concerniq; ab alijs facile.

¶ De generatione herbarum spontanea: & fructu cupressi. CAPVT V.

Ponte aũt illa exeunt (ut simplicius loquar) quæ minora cõsistunt: & maxime, quæ ãnua herbaceáq; natura sũt. Cæterũ euenit, ut etiã maiora interdũ ita gignantur, cũ autẽ imbres frequẽtauere, aut proprietas aliqua in cœlo, terráue cõstitit. Sic enim lasser exortum in Africa ferũt, imbre picoso quodã, crassóq;. Et syluã, quæ nũc ibidẽ est, alia quadam

dam eiusmodi ratione prosiluisse affirmant, nulla enim antea erat. Imbres putredines etiã quasdã, mutatiõesq; humi cõmitũt, cũ altè humor descéderit, & plãtas ea genitas ratione nutrire, augeréq; possunt, sole feruefaciẽte, ac exiccãte: quemadmodũ & animaliũ generationem confici maior ferè pars authorum confirmat. Quod si & aër semina præbeat secũ afferẽs illa, ut Anaxagoras author est, lõge magis sic factitetur, necesse est. Sic enim principia, & alimẽta nimirũ adijci possunt. Item fluuij, & concursus, præruptionésq; aquarum multis de locis semina arborũ, herbarúmq; aduehunt. Itaq; amnium digreßione loca ꝑmulta syluarum impleta sunt, quæ sylua prius omnino uacabãt. Verùm hæc minus spõte prouenire appareãt: sed ueluti semine, atq; plãta potius generari. Sterilia uerò spõte potius creari putaueris. Hæc enim neq; semine, neq; plãta gigni existimentur. Sed fortè id de maioribus uerè indicari non poßit, latitaréq; naturas semiuum potius sit arbitrãdum: ut inter historias de salice, & ulmo retulimus. Nam & inter minora nõ desunt herbæ, quarum natura facilè oblitescat: ceu thymi, & reliquorũ, quæ subiunximus. Sensu nãquè ea percipi nequeunt, quãquam ui sua nimirum patent. Thymũ enim satis suis flosculis nascitur, & arborum quoque quarundam semina paruula, uisq; uisu percipienda sunt: ceu cupreßi. Huius enim fructus nõ id totũ est, ꝙ pilæ speciem gerit, sed quod cono innascitur prætenue, exile, & quasi laricis semini proximũ: quod pilula sua de

hiscente

biſcēte dilabitur: & legi proinde nō niſi ab expto homine poteſt. Ergo in multis ſolitū id quoq; habetur, & præcipue in ijs, quæ cōtinua ĩ mōtibus, ſyluisq; agreſtibus exeāt. Cū enim ſpōte cōſiſtāt, haud facile ſuā conſeruare cōtinentiā poſſunt. Sed alterutrū fiat, neceſſe eſt: aut radice, aut ſemine germinēt. Pauca ĩterea, quæ generis habēt ſocietatē, ſterilia ruſtici eſſe affirmant: quæ & ipſa, aut latere cōſentaneū eſt, aut qđ alimentum ad alia abſumant. Idcirco fructu uacua ueniunt. Quēadmodum uites, quæ uel hirculantur, & reliqua, quibus id ipſum ueniat. Nā ſi in fructiferis ita fit, cur nō idē ĩn alijs quoque omnibus fiat, quaſi ad fructificandū naturæ ratione reſeruētur. Verùm id loco opinionis cuiuſdā adiectitiæ dictū potius uelim. Cogitare autē diligētius, cōmētarique ſpontaneas generationes prorſus debemus. Itaque quātum in uniuerſum exprimi liceat, gñationes eiuſmodi fieri neceſſe eſt, terra ſufferuefacta, coactoq; humore admiſto, cōmutatoq; ex ſolis ardore: quēadmodū & aĩalia progñari uidemus.

¶ De inſitu, inoculatuq; ſtirpium, & tēporibus inoculationum. Tum quæ apta, ineptáue inoculationibus habeantur: queque noceāt inoculatis, & quibus tuta reddantur. CAPVT VI.

Equitur ut rationem generationum, quæ ſubditis alijs fierēt explanemus. Hoc eſt, quæ inſitione, inoculationéque ueniant. Eſt autem earum explanatio ſimplex, & expoſita ferè inter

ea, quæ ſupra docuimus. Quæ enim inſeruntur, perinde ut terra ſubdito trunco utuntur. Et quidem non ſolum appoſitio, ſed etiam ſatio quædam, inoculatio quoque ipſa dici iure optimo poteſt. Sed hic tam id, quod germinat, quàm illud, quod generat: humor fœcundus proculdubio eſt, quem habẽs oculus, oculo aptiſsimè ſe coniungit. Iamque alimenti obtinens facultatem, germinationem propriam reddere incipit. Cuncta autem eius generis illa de cauſa facile augeſcere poſſunt, quòd alimenti copiam præparatam, cõfectãq; ſecũ attulerint: ſed omniũ maxime inoculationes. Hæ nanque alimẽto puriſsimo fulciũtur: & ſimile præterea coire cũ ſimili ſemper facillime poteſt. Oculus aũt generis quaſi ſocietate cõiungitur. Nec ſine ratiõe mutuus apprehenſus eorũ, quibus eadem corticis eſt natura, facillimè ſequitur. Diſcrimẽ enim inter ea, quæ genus idem ſortiuntur, minimum eſt, & quaſi trãſlatio tãtum facta uidetur. Euenit nãque ut ſimul & ſuccus & tota arbos ad germinandum turgeſcat. Quamobrẽ cum ſimile aliquid eſt, & ſimili fructuũ ratione afficitur, iure ĩcremẽti celeritas utraq; de cauſa cõtingit. Cætera quo minus diſcrepent, eò celerius coaleſcunt: necnõ & generis, ſucci, atque tẽporis ratione diſcrimẽ occurrit. Nam & temporis conditio plurimum ualet, uel potius omnino neceſſaria eſt. Siquidẽ germinatio germinum ꝑ autumnum, & uer, & ortum caniculæ fieri ſoleat. Quippe cũ ferre nõ niſi turgida ualeãt, ratiões quoque de ſingulis ĩoculationibus ſimiles

atque

atque de ſatione produntur. Alij enim uernam potius probāt, dum æquinoctium agitur, arboribus adhuc fœtu grauidis. Vnà enim cum partu, germinationéq; cortex quoque adnaſcitur, atque obtegit. Alij eam præferunt, quæ ex orienti arcturo fieri ſolet. Tum enim inoculata protinus quaſi radicari, maiorémque immodū coire poſſe affirmant, atq; ita denſata compage germē ineunte. Vere uniuerſum erumpere, utpote ex robuſtiori principio. Alas quoq; nitidiſsimas, nouiſsimasq; ĩoculare non ſine ratiōne præcipiunt. Apprehēditur enim facilius leuitatis ætatisque cauſa. Sunt enim arbores uiuaces, propenſæq; ad germinandū, dum iuueneſcūt: ſed præcipue apta in oculationi, quibus humor lenteſcit. Item quæ cortice molli, ac ſimili ueſtiuntur, & pariter affici apta ſunt, melius coaleſcunt. Quapropter in ijs, quæ natura & ætate inuicem conueniunt, perbelle inoculatur. Lentor enim apprehēdēdi uiam obtinet: & cortex mollem pariter & benignum ſe exhibens haud magnam facit mutationem. Cæteris parum temporis datum propterea eſt, quia germen celeriter exit. Oleæ plus temporis deſtinatum eſt, cum diutius ſuos parturiat oculos. Ad hæc humidi, tenellique petendi ſurculi ſunt, ipſúmque locum per totam æſtatem humeſcere conuenit. Sic enim potiſsimum fit, ut germen proſiliat. Quamobrem nonnulli quattuor & quinque mēſium ſpatio inſitionē rigari oportere exiſtimarūt. Aqua inoculatiōi uehemētiſsimé officit. Putreſcit enim, & admiſſa facile deſtruit ratiōe ĩfirmitatis

tatis: quamobrem ſub ortum caniculæ tutißime agi uidetur, & quidam corticibus ita præligãt, ut aqua admitti non queat. At inſitioni perutilis eſt, niſi arbor humida natura conſtat: itaque alij limum obducunt, alij ollam aquæ plenam apponunt, quæ aßidue inſtillet: fit enim præ magnitudine uulneris, ut citißime reſiccetur niſi humorem extrinſecus habeat illibare. Iuuat & oculum, corticemque ſine ulla rima ſeruaſſe, & ſurculum ſic excauere, ut medullam nullatenus excautio nudet: rupto etenim oculo, corticéue aut medulla nudata, et ſiccari, periréque neceſſe eſt. Quamobrem folijs, & corticibus inſuper obtegunt, atque alligant: limóque crinito oblinunt, ut ſuccus perſiſtere poßit, ne ſol, aut imber, aut frigus officiat. Cúmque trunco leuiter fiſſo inſerendum iam ſit, ſurculum cuſpidatim deciſũ malleo adigunt, ut quàm maxime deprimatur, lecticæq; committatur. Sed humoris quoque eorum modum obſeruari quendam oportet: qua de cauſa uitem aliquot antea diebus præſecant, ut lachryma effluat, neque putreſcat, neque uermiculetur. Punicam & ficum, quæq; his ſicciora ſunt, protinus inſerere ſolent.

¶ Pro natura locorũ, inſitus inoculatúsque uariari. Item melius urbana ſylueſtribus inſeri, quàm contrà. Quodq; in omni ſemine alimẽtum aliquod contineatur.

CAPVT. VII.

Vin & pro ratione locorũ, naturæq; arborum temporis proprietatẽ cepisse ratio est. Quippe cum alia solo uliginoso, alia sitienti, et gracili melius degant. Ver illis siccescentibus rectius profecto accommodetur, quoniam minus succi obtineant: quæ pinguia, limosáque sunt, hæc autumnale tempus desyderant: humor etenim uerno tempore largior est, quàm qui ad conseruandum sufficiat. Quãdiu lachrymatio duret, tempus id tricenis diebus à quibusdam statuitur, necnon & melius ea posse fructificare ratio docet, et præcipue si urbana syluestribus inserueris: plus enim alimenti uires subditæ arboris subministrant. Quamobrẽ satis oleastris inserere postmodum uel inoculare præcipiunt: coeunt enim, et apprehendunt ualidius, & radix plus attrahens nutrimenti, probe fructificare arborem facit. Nam si è contrario syluestre in urbano serueris, tametsi differentia quædam erit, tamen bonæ frugis arbor nũquã profecto reddetur. Atque de consitionibus, et insitionibus hactenus. Semina omnia aliquid in se alimenti continent, quod unà cum generandi principio natura profundit, sicut in ouis. Qua de causa nõ inepte Empedocles, oua solent excelsis gignere ramis, inquit. Enimuero natura seminum ouis proxima est. Differere tamen ille non tãtum de arboribus, sed etiam de omnibus debuit: habet enim unumquódque alimentum in se, quo & durare temporis aliquantum ualet, nec

quemadmodum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

quemadmodum animalium ſemen, exceptis, quæ oua pariunt, protinus perit, ubi ſeorſum fuerit: hæc enim alimento fulcita (ut dictum eſt) munitáque ad ſuum conſeruandum principium, durare nimium ualent. Sed alia diuturniora alijs, maxime uerò diuturna, quæ ſpiſſa, ſicca, lignoſaq; ſunt, ceu palmæ. His enim nullus extrinſecus aditus patet, nec humor ullus includitur, qui putreſcere poßit. Quapropter neque beſtiolis infeſtantur, ſicut frumenta: neque reſiccantur, ut ſemina olerum: ſed mira ſoliditate munita, ſuum tutantur illud genitale principium. Omnibus autem ſeminibus aliquid pabuli ineſſe, hinc etiam conſtat, quæ enim arida, & ueluti putaminea omnino cernũtur, ut olerum: hæc ſuis temporibus ad germinandum mouentur, etiam ſi humoris quantumlibet ſenſerint. Quamobrem hæc in cœnaculis reponunt, ſuſpendũtq; eminentius: nec ullam in eo domicilio aquam conſpergunt, aut afferunt. Eò uerius in reliquis ſenſu etiam percipi alimentum facile poteſt, quod quidem in carnoſis lacteſcere quodammodo ſolet. Confeſſum hoc idem ferè & in animalium genere eſt: neq; enim quod ab his emittitur, totum ſemen purum, ſyncerumq; arbitrandum.

¶ De cura naturæ in ſeminibus cõueſtiendis, cõmuniendiſq; uario genere: ac de blechro plãta: & quæ facile germinent, augeantúrque.

CAPVT VIII.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Væ autem lignosa, nucleosáque ambiunt, hæc custodiæ gratia naturã obduxisse putandum est, quemadmodũ & quæ pelle, membranáue constant: hæc enim omnia cõseruandorũ seminum causa supersunt: principium nanq; omnium: potentia humidum est. Sed sunt quorum radices, rami, ligna, caulésque plantis abscißi seruare suum uitale principium poßunt (sicut dictum iam est) ita ut ad germen etiam excitandum mouere se ualeãt, ceu scilla, cæteráque huiusmodi. Adde ligna oleæ, & caules liliorum, & blechri ramulos. nam ea quoque solstitijs floret, quod permirum est. Cætera enim succũ quẽdam leuem, lentumq; habere uidẽtur, nec desunt, quæ pinguiuscula sint, & alia tunicis pluribus obteguntur, alia sua spißitate resistunt, quominus poßint siccari, tum aëre locòue proprio mutato afficiuntur, & germinant. At Blechrus sicca omnino sentitur. Verùm quàmuis ita sit, principium tamen quoddã eiusmodi habeat necesse est, quod unà cũ aëris mutatione, alteratione'que moueatur: mirum præterea quod non remissa, sed potius intenta sæuitia temporis germinare incipiat, nisi forte dies halcyonides suffecturas putaueris, nam ad imbecillorum, exiguorúmque mutationem, uel quantumlibet temporis satis sit. Igitur generationes quot sint, quótq; modis fieri poßint: quæq; singulis competant, ex supradictis abunde patescit. Germinant autem, augescúntque facilius quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

planta ſint ſata, quàm quæ ſemine, præſertim ſi radice aliqua fibrata petantur. Sic enim partes pleraſque adultas iam haberi continget, quæ tantummodo alimentum deſyderent. At in ſeminis ſatu omnia generari neceſſe eſt prius, quàm incrementa incipiãt. Eadem ratione & quæ radice proueniunt, facilius augentur, ut quæ radice capitata creantur. In his enim non nihil naturæ prægenitum eſt, quò plus impetus ad germinandum infertur, quàm ſemina ualeant eniti. Hæc enim, ut prius radices capiãt, opus eſt: quæ autem naturæ ſuæ ratione præualent, ijs quòad genus generi comparandum ſit, cauſam meatuum rectitudine aſſignaſſe par eſt, ut Democritus facit. Agi nanque in his perlationem facillime, & ſine ullo impedimento, inquit, uel potius corporis raritatem, humiditatẽq; pro cauſa reddidiſſe dignius ſit. Quippe cum ea, quæ ſpiſſa & ſicca natura ſunt, difficile augeſcere poſſint. Quod enim ſpiſſum, ſiccum, amarúmque eſt, natura ignis conſiſtit, et hinc lenta huius acceſſio eſt. Contrà quod rarum, laxum, & humidum eſt, id celeriter creſcit. Ad ſummam humiditas natura fertili germina, incrementáque præſtat. Argumento illud etiam eſt, quod pro locorum, conſitionúmque natura euenire uidemus. Locis enim ſerenis, & à uento ſilẽtibus, conſitioneq; breui interuallo diſpoſita, arbores magnæ quidem exurgunt, ſed raræ corpore, atq; humidæ. At uentoſis, & frigidis, & rara conſitione, minores quidem, ſed ſpiſſiores, ſiccioreſq; ueniunt.

niunt. Afflatus enim, & frigora, & omnino aer ipse occurrens constipat materiem, atque coagit, unde cõtractiores quoque redduntur arbores, neque molem eandem possunt capessere. Idem etiam sequitur cum consitio amplo disposita interuallo est. Sic enim spissiores, & in profundum auctiores consistunt. Contrà uerò, cum breui interuallo consitum sit.

¶ Cur fœminæ magis, quàm masculi augescunt. Tum quæ sata semine, deteriora, melioraq́; oriantur. Itẽ Thasios adultas amygdalas inoculare. CAPVT IX.

Idere hoc idem & in animalium genere licet, & præcipue in homine: facilius enim, quàm mares, fœminæ augescunt: quas quidẽ natura humidiore, solutioreq́; creari nullum dubium est. Idẽtidem etiam in ipsis arboribus latißime patet: punica enim, & ficus, & uitis auctu faciles, palma, & cupressus, & laurus, & pinus, & olea, difficiles: quanquàm ex ijs quædam meatuum rectitudinem habeant, uerùm aut densitas, aut utrumque impedimẽto est: facit enim & siccitas, ne satis augescere possint. Ad hæc imbecillitas plerisque in causa est, nam quæ debilia sunt, difficile augeri, nutricarique possunt: deuinci enim, aut impediri ramos à cœlo ambiente, haudquaquam oportet: nam & meatus, qui in directum pertendant, uim tam conficiendi nutrimenti, quàm resistendi iniuriæ temporis exigunt. Quæ igitur

*tur facilia, difficiliaq; auctu sint, his determinasse o-
portet. Ferè autē omnia, quæ semine inter satiua pro-
ueniant, deteriora exurgunt, ceu punica, uitis, amyg-
dala: degenerant enim, & sæpe pappo dicta lanugi-
ne, uitiantur: ut inter historias diximus. Cuius rei
causa, seminis profecto infirmitas est. Deuincitur
enim ab influxu copiosioris alimenti, & quemad-
modum infœcunda, copia alimenti redduntur, quo-
niam digerere nequeunt, sic & deteriora euadunt,
quia uiribus carent: quamobrem Thasij amygdalas
adultas inoculant. Ex mollibus enim prædura post
satum redduntur, quod idem uel in reliquis fieri po-
test. Sed quæ robusta inter ea sunt, quæ seri semi-
ne possunt, hæc diutius permanent, ut palma, &
pinus conifera nuncupata, & picea pediculifera. Pa-
ri modo de syluestribus etiam disserendum est, ni for-
te nulla ijs in deterius mutatio poßit accedere: fero-
citas enim ultimum est. At uerò bonitas succi car-
nisque eorum, aëris & omnino loci ratione sequa-
tur, necesse est: nam & urbana ea ipsa inter se dif
ferunt ratione. Possunt etenim regiones quædam na-
turam arboris susceptam seruare, aliæ statuto tem-
pore, aliæ semper, nonnulla solo mutato meliora
redduntur, ut de punicis Aegypti, & Ciliciæ dixi-
mus. Euadunt enim alteræ dulces, uinosæq;, alte-
ræ sine nucleo, magnóque cum acino apud Pinarum
amnem fructificant. Omnino cum fructus loca ido-
nea nacti sunt, melius seruare sua genera possunt,*

præcipue si arbores uigẽt, fructúmque laudatũ præstare suapte natura pollent. Semen autem annuũ pro terræ subditæ ratione ubique mutatur, non protinus anno primo (parum enim id temporis est) sed tertio. Tum enim ultima mutatio consumandi accedit, ut etiam in animalium genere: hæc enim post tertium partum similitudinem perfecte repræsentare incipiunt. Cæterum primus etiã annus non nihil indicij affert. Quæ semine exeunt, his de causis deteriora redduntur.

¶ De tẽporibus germinandi. CAPVT X.

Annua germinatio (hæc enim secunda quasi generatio est) non simul omnibus fieri solet, sed tempore discrepat ita, ut quibusdã contrarijs fermè tẽporibus agi uideatur. Alia enim per æstatem, alia per hyemẽ germinare incipiunt. Sic & fructificatio, nam ea quoque tẽporibus dißidet. Igitur quoad simplicius differere licet, quæ singulis temporibus cõmode temperata sese exhibuerint, hæc & germinationes & fructuum consumationes nimirum singulis temporibus reddunt. Cæterum particulatim quoq; discernere ea tentandũ est. Quædam facile germinant, quia uiribus ualent, alimentóque abundant, ut amygdala, punica, & ad summã syluestria magis, quàm satiua: quædam suæ debilitatis causa germina facile agunt, ut quæ natura herbacea, et annua sunt. Complura enim ex ijs uerno tempore florent, ut fremium,

mium. Nec malus roboris sui ratione præflorere apparet: sed ob aliã potius causam. Festinant autem tam robusta, q̃ debilia, ratione: altera enim sua potentia, copiaque propellunt: altera uel à minimo aëris momento moueri facile possunt. Quin & humiditas, atq; mollicies ad emittendum plurimum, confert. Vt etiam de primo exortu retulimus. Siccũ enim, & spissum, neq; transmeatu facile est, neque copiam habet materiæ. Quæ autem contrarijs temporibus germinant, his nõnulli causam humiditate, caliditatéque aßignant. Frigida enim æstate, calida hyeme germinare autumant: ut utraque natura conuenienter temperata utrique tempori sit. Ita enim & Clidemus censet, haud igitur male id quoque asseritur. Sed paucitatem, & debilitatem, & si quid aliud in causa sit, adijcere decet, sicut etiam in olerum genere: portulaca enim, & cucumis, & cætera huiusmodi, præhumida & frigida sunt, ocimum siccum, atque lignosum est. Attamen hoc ante feruentes dies germinare ita, ut perdurare, atque perfici poßit, minime ualet. Causa uerò debilitas est, quemadmodum & cucumeris. Hæc enim quãuis arboris altitudinem capiat, in ramósque sese modo uitis arbustiuæ diffundat, tamen uitæ admodum fragilis est. Itaque ante æstatem germinare non potest, sed autumnum ùsque prorogare etiam cupit. Adde quæ aculeis cõstant, quæq; radice in caput excrescũt, ceu nepa quæ appellatur, & tiphyũ, & spina regia, & lirium. Aliqua & post arcturum incipiunt. Siue igitur

igitur poſteriora, ſerioráque hæc indicare conueniat, ſeu cæteris feſtinãtiora, utpote cũ primi imbres antecedãt (nihil enim ad rem propoſitam refert.) Illud profecto latiſsime patet, quod neq; magnitudine, paruitatéue maturum prouentum, ſerotinúmue germinis ſtatuere iuſtũ eſt, neque fortaſſe caliditate, aut humiditate, aut ſiccitate tantũmodo, ſed modum quendam tempori cõgruentem habeat unumquodque, opus eſt: ut tenerrima effici poßint. Singula enim expectare ſuam perfectionem uidentur, nec prius germen ullum effundũt, ſed penitus ſibi immota pariter arbores, frutices, herbæq; conſtant, quod manifeſtum præcipue in ſyluestribus eſt, quorum generatio ſponte, ſinéque ullo paratu fieri aſſolet. Omnia penè autũnalia, aut certe plurima generi fruticis, ſuffruticis, herbæq; attribuimus. Arbos enim nulla penitus autumnum deſyderat, præterquam ſi germinandum ſecundò cuipiam ſit: quædã enim poſt arcturum ſua germina geminant.

¶ Quãdo arbores perpetua fronde germinẽt. Item quamobrem aliqua ſemper germinent, floreant, fructificent. Tum de uite inſana.

CAPVT XI.

AD ſummã (ut in uniuerſum exponã.) Arbores, quæ perpetua fronde cõdũtur, tũ germẽ, tũ fructũ ſerius profe rũt ſcilicet ſpißitatis, ſiccitatiſq; cauſa (Paulatim enim in his affluit alimẽtum

tũ) Adde eã partem alimenti, quæ folijs aßidue uenit. Hinc enim collectus, quo arbores ocyus cogantur turgeſcere, nullus fieri poteſt: ſed ſuo tantummodo tempore quòad liceat, commouentur. Rara enim admodum ſunt, quæ in genere ſemper uirentium germine fructúue præueniant, ut edera, ut rhamnus: & quicquid eiuſmodi. Proprietas autem caliditaté ne eorum, an raritate, humiditatéque, uel etiam omnibus his de cauſis eueniat, quærendum ſanè eſt. Illo tamen prius nõ ab re fortaſſe expoſito, quæ calida, quæq; frigida ſunt, quibúſque rebus debeant iudicari. Sed de his poſtea. Quamobrem autẽ alia celerius, alia ſerius germinent, cauſas prædictas reddere poßis. De his uerò, quæ omnibus temporibus germinant, florẽt, fructúmque pariunt, ceu maloperſica, & quicquid eiuſdem generis ſit, ambigere quiſpiam poßit, non ſolũ, quoniã earũ temperamentũ tẽporibus ſingulis nõ reſpõdeat, ſed etiã, q, nec ipſa genera inter ſeſe germinis, aut fructus ratione cõueniãt. Id enim dißidiũ eße in his tantũmodo uolumus, & euenire uidemus, quæ nulla generis cõiunguntur ſocietate. Igitur affectionẽ hãc proximam dixerim animalium fœtibus, qui præpoſtero concipiuntur. Sed cauſa in illis pateſcat, in his quæritur: illi enim quia non ſimul ſua principia cœperint, nec forte in eodem loco, idcirco ſimul concipi nequeunt: horum autem germinatio quamobrem ſimul non fiat, haud facile dictu eſt. Quod enim radices non ubique uerſùs, neque ſimiliter habeantur,

aut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

aut quod rami non recipiant ſuccum, neque coquant, quibus prima germinatio prouenire poßit, illud ita fiat, neceſſe eſt. Sed quamobrem hæc ita ſint, cuiúsue rei cauſa, facile dici nõ poteſt. Vitem enim quam inſanam uocamus, non procul argumento fortaßis con cepiſſe rurſus exiſtimaueris: hæc enim, quod minus ſuum excoquit fructum, pleraque fœcundi humoris reſidua cõtinet, quæ aëre mitigato mox in lucẽ emittit. Sicut cæteris quoque arboribus prima germinatio erumpere ſolet. Fraxinus uerò, & reliqua generis eiuſdẽ perfecte pariunt, atque excoquunt. Quæ cũ ita ſint, partus diuidi, et alias aliũ reddi, abſurdum certe appareat, præſertim cũ unico naturæ impetu agatur. Ambiguitates hæ ferè ſunt.

¶ Solutio quæſtionis, quare ſemper aliqua generent. CAPVT XII.

AD cauſam autem reddendam pro facultate, quæ in his rebus ſupetat, primò quod ſupra retulimus, accipi decet id eſt quanque arborem permulta habere principia tam ad germinandũ quàm ad fructificandum, quod (ut dictum eſt) naturæ arboris propterea damus, quia et permultis ſui corporis partibus uiuit, & uim proinde germinandi nõ paucioribus obtinet. His uerò ipſis principijs germina neque cuncta ſimilia inter ſe, neque paria, neque ſimul proueniunt. Sed eò uelocius, uberiúsque ſingula coaleſcunt, quò plus pabuli, ualidiusq; influxerit,

Etenim

Etenim quodq; germen, quaſi planta quædam in arbore, perinde ut in terra conſiſtit, Cum autem germinatio ſimul non fiat, neque uires pares concurrant, recte nec fructuum cõcoctio ſimul omnium agitur. Nam & partium ſitus differentiam ſanè facit, uidelicet cũ aut ortum, aut occaſum, aut ſeptẽtrionem, aut meridiem ſpectant, quemadmodum & totarum arborum ſitus afferre differentiam poteſt, ut ſi loca tenent ſerena, & placida: has enim tum germine, tum fructu præuenire notatur, Sed cum communis omnium natura huiuſcemodi ſit, ubi cœlum placidum, ſerenumq́; eſt breue admodum tempus arbores ſua germina differũt, ut in Aegypto: at ubi frigidum, atque immite, plus præter eat temporis neceſſe eſt. In totũ enim breuis quædam intermiſsio fiet, ſi tellus copioſum præbeat alimẽtum, & cœlum ſe temperatum aptè exhibeat. Nam et ea, quæ nonnullis in locis folia nunquam amittunt, ut ficus, & uitis, propterea non amittunt (ut dictum eſt) quia nunquam his nutrimentum, quãtum ſufficiat, deeſt. Hoc ergo commune plurium eſt: alia enim propter ſuam naturam: alia propter locum, idem aliquid ſortiuntur. Sed cum omnia ita diuiſa ſint, ut alia fronde perpetua, alia decidua capi debeant, cauſáque illis ſẽper uirentibus ſit alimẽti ubertas aſsidua, eorundemq́;, alia propter ſuam naturam, alia propter locum, talia conſtent. Tertium iam, & quaſi deinceps cõſequẽs perpetuam germinationem ponere decet. Quod enim ſemper frondeat, nõ ſemper germinet eſt neceſſe, ſed

illud

illud seruare tantummodo eadē germina potest: quod autem germinare ꝑpetue natū sit, alia semꝑ aggenerat, etiā germina, ui scilicet suæ peculiaris naturæ, quod idē uel in alijs fieri aliquatenus patet: germināt enim germinationē alia sub ortū syderū, alia nullo tempore certo, ut etiam uitis. Quod igitur his aliquatenus natura concessit, illis perpetua dote largita est, ut semper germinent, sempérque fructificent. Cum autem natura talis eorum sit, nihil iam absurdum appareat, si alia perficiunt, alia flore promittunt, alia pariunt, alia superfœtant, atque parturiunt: nec enim in cæteris arboribus omnes partes simul esse sentimus. Sed quærendum potius sit, quænam, aut unde sit eorum temperies atque coagmentatio. Quod simile esse uidebitur, ut si quæram, quæ temperies semper frondentium sit, præter quod hoc aliam quoque rationem desyderet. Addere nanque oportet, cur tantum alimenti haurire, atque incoquere poßint, ut nunquam generandi desit facultas. Enimuero illa addita ratione, germinatio non nisi fructus generatio est. Nam simul quidem fructus plures gestare, alium perfectum, alium imperfectum, alium subnascentem: uel iunipero, alijsq; obtingit, quorum concoctio lenta, et fructus absolui difficile potest. Horum igitur causa sit hactenus in præsentia exposita.

¶ An germinent simul suprema, & inferna plantarum.

CAPVT XIII.

Vtrum

Trum autem germinatio, & auctio partium superiorum, ac inferiorum, quæ in terra coduntur, simul fieri soleant, an distinctæ sint tempore, ut inter autores nõnullos conuenit: scilicet radices per autumnũ, hyemẽq; augescere: caudices, et ramos per Ver, atq; æstatẽ, et præcipue sub sydus: idq; ratione sic fieri, siquidẽ & in prima generatione sequi idẽtidẽ soleat. Radicẽ enim prius semper, q̃ germen producit: antecedere nãq; id, quò alimentũ inferatur, esse necesse, quod idẽ uel in consitionibus autũni liquere: tũc enim plantas cõsitas, radices capessere, nõ germinare nisi paululum. Nã si radice carerent, mox putrescerent, atque perirent. Sed icciroo eum satum commendant, quòd plantarum primordia efficit firmiora, quibus utiq; & caudex, & reliqua generatio prodit. Etenim quæ protinus ad germinandum excurrunt, debilia, & infœcunda redduntur, quemadmodum in seminum genere hortos Adonidis dictos licet prospicere. Probabilis hæc eadem ratio uel hinc uideri utique potest: partes enim supernæ aëre frigido impediuntur, infernæ autem obrutæ, obsessæque undiq; terra, & simul sufferuefactæ calore, qui fugatus iniuria frigoris se ad ima recipit, atque etiam humoris, alimentíque copia refertæ facile augescere possunt. Nihil enim his deest, quod auctionem, generationémque facere ualeat. Ad hæc argumento illud accipi potest, quod frumentis euenire uidemus.

Hæc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Hæc enim hyberno tempore obstipata, perstrictáque, magis radices capessũt, quod rustici carcinationẽ appellant, utpote cum uires, alimentáque de partibus superis ad ima uertantur, regressúsque fiat modo itineris cancri. His igitur rationibus auctionem distingui tempore dixerim. At illis hoc idem negauerim. In prima enim generatione prouenit quidem radix prius, quàm germina, sed non adeò, ut spaciũ quoddam temporis amplum procedat, sed ita, ut breue admodũ intelligi poßit, quemadmodum in animalium genere cor, quæq; circa cor ipsũ consistant. Natura enim (ut ita loquar) nullam penitus rem particulatim, ut ars, facere solet, sed omnia uniuersa, simúlque procreat, quamquam alia prius, quàm alia conficit. Sin autem in prima generatione necessarium illud credideris, at in alendo, augendóque non alia prius, alia posterius ali requiritur, sicut neque in animalium genere, sed simul quodammodo omnia tota sua mole aluntur: ita, ut non alio modo quàm per continuationẽ cuncta ali, augeriq; ualeant, quod præcipue in incremento patesčat. Ad hæc absurdum, si uis illa alendi dirigat per tam multas partes suum officium, dum formát, impertitq; alimenta, uel si quod extrinsecus agit, ut flatus, aut ignis, id rem particulatim perficiat. Neq; enim hæc ita agere uersimile est, sed potius cum unà cum tẽporibus mota sunt, tunc per totas plantas trãsmeare credendum. Quod enim generat, unum est, nõ quemadmodum Empedocles diuidit terram radicibus,

ætherem

ætherem germinibus: tanquam alterum ſeiungi ab altero, tribuíque uni tantūmodo poſſet, nec ex una materia, & à cauſa una generationem fieri oporteret. Locis autem ſi diuiſeris: magnum admodum tēporis ſpacium ſequetur. Germinationis uerò impedimentū, quod frigus inferre poteſt, uerè quidem aſſeritur: ſed partitionem id naturalem facere nequit. Accidit enim ut radices aliquorum increſcant: quod uel tempore omnibus debito nunquam proculdubio euenit, cū frigus retorſerit: ſic enim germinatio inhibetur. Radicis autem incrementum nihilo impediri poteſt, caloris ſcilicet ratione, cum radix ipſa ad eruptionē, auctionémque plene turgida conſtat. Id igitur tribui naturæ non decet, quod aliquo extrinſecus impedimento ſequatur: ſed quæ impetu naturali aguntur, hæc ſolum naturæ imputari par eſt. Cum uerò hyemes tempeſtiuæ, ſerenæq; ſunt: ſimul & ſupera, & infera incrementum capeſſunt. Vbi enim cœlum mite, & germini congruens eſt, breue quoddam tempus (ut diximus) germinationes intermittuntur. Hyeme autem non ſolum germina, ſed etiam radices inhiberi ratio eſt. Siquidem earum quoque auctiones, generationésque ſolis feruore ſequantur, neceſſe ſit. Altius enim quàm ſol attingat, deſcendere nequeant, præterquam ſi nonnuſquam ſolum expeditum, molle, inaneq; ſit: niſi enim hoc ita ſit, quærere ſanè quiſpiam ratione optima poßit, cur hyeme radices augeſcere nequeant, cum neque nutrimentum, ne-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

que frigus impediat: & forte communis hæc quæstio ſit etiam de alijs partibus. Alitur enim unumquodque quandiu uiuit: augetur uerò, quod germinandi citetur impetu. Plantæ autẽ tam nouellæ, quàm ueteres, undique ſe ad germinandum compellũt, ſed fortè euenit, ut moles tunc tota creſcere apta ſit. Cum uerò hilare tempus acceſſerit, germina liceat prodire: quod iam quaſi generatio quædã exiſtit. Quapropter nõ temere in ſe ueluti prægnantia geſtãt, et aggregato, præparatóque humore ad generandum, temporibus poſt idoneis partus egerũt. Habent enim in ſe rami tam parui, quàm grandes principia quædam uitalia, quæ tepefacta temporis indulgentia germina pariunt, etiam ſi nulla innitantur radice, quod præcipue in plantis pateſcit, quas detractas uitibus, alijsq́;, componunt in dolijs. His enim germina exeunt tẽpore congruo. Nonnunquam defixi palmites, & rami ficulni, & pali parte ſua ſupna germinauere, quòad ſcilicet principium illud uitale poßit intelligi, quanquàm ſubtus nulla ſeſe penitus radice firmauerunt: utpote, quæ principia quidem, uiréſque ſortirentur, ſed alimento egerent, quo ſuos partus tueri, augeréque ualerent: quod quia deeſt, exicantur demum, & pereunt. Quamobrem non improbè affirmare uidentur, qui nouos fructus ſponderi protinus inquiunt, primis nondum ſemotis ab arbore: hoc enim, uires arborem non deficere ſignificatur. Igitur incrementa utraque ratione fieri poßint. Cæterum ob hæc eadem po-

tius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tius arborum fieri totarum credideris.

¶ Vtrum arbores hyeme sint prægnantes, Vere pariant: Déque ratione, uarietateq; in satis, in quatuor anni temporibus.

CAPVT XIIII.

Ed ex ijs, quæ paulo ante retulimus, quæret profectò quispiam. Vtrum arbores hyberno tempore prægnantes perdurent: Verno autem pariant, idq; ueluti per circuitum agi soleat certis temporibus, quemadmodum in animalium genere. An alimenti inopia, rigoréque aëris id eueniat. Etenim si sereno, mollíque germinare aßiduè poßint, partus certis temporibus tribui haudquaquàm oportere appareat: uel si id minus, at non ijs temporibus quibus tribui solet, ut totum simul regerminet, & siquid turgescit, pariat. Quod si cœlum obsequens, mitéque aßiduè sit, ea quoque fortasse, quæ à poëtis narrantur, ratione non carere appareant: neque illud absurdũ sit, quod Empedocles inquit, Perpetuis folijs, & toto fructibus anno, Vbertate uigent. Ad hæc id prorsus ambiguum est, utrũ maturitates fructuum similes, an deteriores reddantur, cum calor infirmior, tẽpúsq; humidius sit. Sed hoc uelim per suppositionem contẽpleris, Temporũ autem circuitu solito ar=

bores æstiuo tempore exinanitæ partim ex germinatione, partim ex fructificatione rursus repleri, restituique uidentur. Deinde ex ea ipsa restitutione temporibus congruis parere, atque germinare partu gestato quodammodo, tam in partibus, quam in totis. Recte autem, & sationes, & aggerminationes pluribus fieri temporibus solent: quæ quidem tempora contraria inter se quodammodo esse uidentur, idest autumnus, et Ver, et ortus caniculæ: quod enim aggerminetur solstitijs, minimum est, sed post arcturum, & sub caniculam longè copiosius germen adijcitur. Ver igitur nullam sui efficit admirationem: est enim id tempus omnium uiuacißimum, fœcundißimúmque, utpote, quod humidum, calidumq; natura sit. Aestas contraria quasi Veri accedit: sicca enim, et feruentißima est, præcipue cum sydus exoritur. Item autumnus nõ solum siccus, sed etiam frigidus sequitur, aëre iam immutato temporis hyberni accessu. Est autem, & frigiditas, & sicctas germinationi omnino contraria. Igitur temeritas quædam naturæ in ijs ipsis appareat. Verùm neque ad germinandum contraria tempora illa consistunt, neque hercle inter se dißidẽt aliqua suarum uirium ratione, sed similitudinem profecto aliquam sortiuntur. Tempus enim quod germini accommodetur, humorem aliquem, caloremq; habeat opus est: ut uernum, & quidem id ad germinandum aptißimum proculdubio uenit.

Cur

¶ Cur ſicca, & feruenti æſtate fructus naſcantur: atque autumno ſicco, & humido itidem.

CAPVT XV.

Eliquis autem ambobus hoc idem ortu caniculæ, & poſt arcturum obtingere ſolet etenim ſub ipſo ſydere q̃quàm plurimum ferueat, tamen & auſtri afflant, & nubes conſiſtunt, et ipſæ arbores manifeſte humeſcunt, & ſub cortice humor quidam expanditur: quãobrem eo quoq; tẽpore confluuium alimenti ãtatur, ſiue humore compulſo, & facta circũ obſiſtentia quadã, ſeu ob aliã cauſam. Id tamen hominibus etiã accidit, & hinc alui uehementer ſoluuntur, & febres permultæ præ nimia corporũ humiditate inuadunt. Terra quoq; per idẽ tẽporis amplius humeſcere planè uidetur, & aquæ proinde emergunt, & aliæ permultæ mutationes eueniunt. Sed quã ob cauſam hæc ſequantur, aliàs diſputabimus. Quod autẽ plantis humefactis, & aëre nullo extrinſecus obſiſtente germinum germinatio nõ abſque ratione accœdit ijs, quæ ſupra diximus: latiſſime patet. Autumnus uerò, non quemadmodum dictum eſt, ſiccus, & frigidus eſt, ſed potius calidus: & ſimul ac ſyderis facta mutatio ſit, aër humidus ſatis redditur. Quamobrem euenit, ut quaſi miſtio quædam humidi, & calidi fiat, ſicut et tẽpori uerno calor à ſequẽte æſtate obtingit: etenim autũno caloris prægreſſæ æſtatis aliquid extat. Humiditas autem re-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

cens accedit, scilicet ob densitatem, refrigerationémq; aëris. Recte & quæ sterilia sunt, & omnino quæ iuuenescunt, quàm uetera, fertiliori prouentu sua germina duplicant. Adde quæ locis humidis, hybernisq; exeant. Sicciora enim quæ fructifera, uetustioráque sunt: quoniam altera humores suos ad fructificandum absumunt: altera natura etiam sua non nisi sicca constare necesse est. Sterilia uerò, & noua, plus humoris, calorisq; poßident. Rursus ubi hyberna loca, & humida sint, flatúsque cõmodi non desint: ibi omnia autumnalia longa, humida, bonáque redduntur. Sæpe etiam imbres æstiui plurimis eiusmodi locis descendunt. Itaque aëris ea ipsa humiditate plenius germinant, augentúrque arbores. Nam & ea, quæ Bifera esse uidemus, ut pomorum, pirorúmque genera quædam, his in locis potißimò exeunt, utpote cum tempus sese longius protrahat, fructusq; priores celeriter decerpantur, quod etiam fructus prouentum celerem dixeris. Veruntamẽ refert, quãprimum enim arbos repletur, qua de causa fructus eadẽ alios pfectos iam usui præstat, alios concipit, parturitue. Cæterum nihil ferè ex ijs, quæ secundo fructificentur, simile primis perficitur. Sed quoniã unà cũ plãtæ impetu, solis quoq;, & aëris opera nõ adfuerit, icirco omnia deteriora redduntur, quod in alijs longe latius patet. Ostendit enim, & punica fructum secundum, et myrtus: sed augere nullatenus possunt. Igitur propensiora ad supergerminandum (ut ita loquar) omnia,

nia, quæ ſuapte natura facile affici poßint, niſi quid ſiccitatis cauſa nequeat, ut amygdala: aut niſi fructus decerptio proximior ſit, quàm ut tempus germinare germina ualeat. Igitur ſi autũnus prolixior fuerit, roſas quoque erumpere poſſe, & alia generis eiuſdem ratio eſt, ut apud Dion. Macedoniæ fieri aiunt. Quæ quoniam coctione uehementiore nõ egeant, tempus adepta quantum ſatis ſit, florem emittunt. Denique (ut ſæpius diximus) cum cœlum mite, ac humidum, & in totum commode temperatum eſt, aßidue germinare arbores poſſunt: quanquam non omnes, ſed aliquæ: minora autem longe amplius poſſint: quod etiam nunc quibuſdam ex coronarijs euenit, quæ locis circumobſeptis, apricisque continentur. Nam & œnantha, & uiola nigra, & alia quædam aßidue florere uidentur. Sin autem, & cultus adhibeatur, longè amplius ita continget. Locum uerò ualere plurimum, cum apricus, circumobcluſúſque eſt: uel arborum ipſarum teſtimonio patet. Locis enim eiuſmodi pleráque exeunt, quæ naſci alibi nequeunt, & fructum eadem afferunt, cum cætera generis eiuſdem alijs locis afferre non ualeant, & præflorent, & prægerminant prius, quàm reliqua. Sed de his ſatis.

¶ De ratione biferorum. Tum de floribus, fructibúsque.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

CAPVT XVI.

Vod autem in biferis uidemus arboribus, simile quodãmodo illi est, quod in pecore fieri solet. Illud enim, cum primi partus bene sucœsserint, facultásque fœtificandi denuo adest, rursus ad concipiendum ãtatur, dũmodò tẽpus suppetat: & arbores quoq; decerptis fructibus primis, concipere possunt alios, sed solo pingui, culturaq́; pleniore opus forsitan sit, in primisque dixerim cœli temperiem pernecessariam, ut tempus, quantum partui satis sit, nanãsci arbores ualeant. Id enim causæ est, ut etiam siquis fructum, aut florem decerpserit, generari iterum alius nõ poßit: quoniã tẽpus suffecturum partui nullũ supersit: haud enim fieri potest, ut ante pariãt, quàm in utero ferant, cũ primus humor consumptus iam totus sit. Accidit præterea, ut gignendi principium lædatur illati uulneris causa: ita ut nunq̃ nisi alio denuo effecto principio, germen emergere poßit: qđ quidem præsens tempus nequit efficere: horum igitur has esse causas opinandum. Flores autẽ rationi germinationis haudquaquã respondẽt. Arbores enim magna ex parte eodẽ ferè tẽpore sua germina edũt. Sed quãobrem fructus longo post tẽpore maturescãt, causam illã reddemus: quòd folia, & germina agiliora, faciliorаq́; sint, utpote cum ea craßiore, callosioreq́; constent materia, fructus purgatiore consistant, succisque ipsis præcipue perficiantur, quod quidem

non

non aliud, quàm maturitas fructuum est, ad quam certe ampliori paratu, confectuq; opus est. Item fructus magnis inter se differentijs distant, eò quod aut lignosi, aut terrerij, aut sicci, aut pingues natura sint: tales enim difficilius cōfici necesse est: qua de causa sunt, quæ cum flore præueniant, fructum tamen diu retineant, ceu amygdala. Erui nanque, qui ligno constat, difficile admodum potest: flos celerius exit ob eam, quam supra diximus, causam: siquidem ea omnia modum conuenientem, ordinémque sortiri debeant. Quin etiam florum ipsorum, qui mole aliqua corporis emergunt, serius se ostendunt, ut flos punicæ.

Cur culta serius proueniant, quàm inculta: syluestrésque fructus non maturent cum sint urbanis ualidiores.

CAPVT XVII.

INculta prius, quàm culta germinare incipiunt, ut uitis, malus, olea, ficus, & reliqua: quoniam calorē amplius ualeant retinere, cum non fodiantur, neque radices nudentur. Calor etenim est, qui ad generandum mouere arbores potest. Adde quod nulla superioribus partibus plaga illata est, dū aut rami deputarentur, aut fructus decerperentur. Acceptum etenim uulnus facit, ut arbos laboret, frigeat, contrahaturq; in exiguum. Ad hæc ratio illa, et (ut sic dixerim) præcipua, posit afferri: quòd syluestres arbores, quoniā amputatæ, purgatæq; non sint,

sua

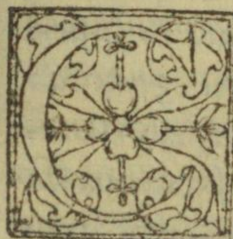
ſua germinandi initia minutioribus contineãt ſurcu-
lis, quorum quiſque pro exigui corporis ſui ratione
motum leuem deſyderat: quò protinus germinare inci
piat, quod uel in piro ſyluestri perſpicere liceat. Hæc
enim facilius, quàm urbana eiſdem prorſus de cauſis
germẽ emittit. Cum enim pluribus, minutisq; interno-
dijs diuidatur, principia illa germinandi agiliora pro-
penſioráque ad germen, opera cœli ambientis reddũ
tur. Necnon & ſiccitas nonnihil cõferre uidetur: ſic e-
nim minus humoris relinquitur. Quod autẽ minus ſit,
motu facilius extat. Melior igitur, pleniórque germina
tio & fructificatio cultarum arborum eſt: ſed citior
neglectarum. Cur ſylueſtres arbores, cum urbanis ua
lidiores ſint, fructus maturare non ualeant, quæres.
Pro uirium enim ratione coctiones ſequi conſentaneũ
eſt. Vnam igitur cauſam fructuum copiam aßignaſſe
par eſt: non enim tantum ſuis preualent uiribus, quan
tum plus æquo fructificãt. Ergo magna geritur copia
cuius maturitatem uires arborum attingere nequeant.
Quapropter agricolæ, partem auferre cũ plures pro
dierint, ſolent. Altera cauſa eſt, quòd arbores ſylue-
ſtres ſpißiores, ſicciorésque ſint, & ſuccum proinde
ad ſe potius trahant. Alimẽtum autem, et excoctio nõ
niſi humoris expanſione perfici poteſt, quod ſi humor
aliunde trahitur, nunquam ab alio capi facile poßit.
Ad ſummam non quæ ualidiora, altioráque ſunt: hæc
amplius ad fructificandũ ualent. Solutum enim, laxũ,
permeabile, & humidũ id eſſe oportet, quod fructum
large

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

large laturũ sit. Spissitas uerò contrariũ est, quod etiam in mulieribus, reliquisq; animãtiũ generibus patet. Idq; ipsum agricultura quoq; adhibere contendit, cũ superuacua quædã plantis abscindit, alimentáque subministrat, & omnia patefacit, afflatibusq; exponit. Fructũ igitur ratione prædicta copiose producũt: sed percoquere nequeũt, ob eas quas diximus, causas.

¶De maturitate fructuum, & usu eorum. Itẽ cur non, ut quæque ualidißima sunt, ita & semine præferantur.

CAPVT XVIII.

Concoctio in pulpa fructus fieri solet, quam scilicet confici, & succum, saporémque capessere nostræ naturæ cõgruum necesse est. Sed forte hoc ipsũ prius distinxisse oportet. Concoctionẽ aliam pulparum, aliam seminum esse. Et earum alteram ad cibum hominis accommodatam, alteram ad generationem, perpetuitatémque arborum pertinere. Fructus enim & semina earum rerum causa, natura produxit. Vtrunque uerò concoquendi genus alteri quodammodo opponi uidetur. Cum enim pulpa humidior, & plenior est, fructus minor includitur: cũque is maior est, pulpa minor, durior, saporéque deterior ambit. Cuius etiam rei causa agriculturam solers adinuenit ingenium, quæ fructus alimentum, incrementũq; ualeat impedire. Omne enim ferè urbanũ, nucleo minori fructificat, quàm syluestre: & cultum, quàm incultũ:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

incultum: & melius cultum, quàm deterius: quoniã amplius humescunt, & alimentum uberius ad pulpam augendam deducunt: atque etiam succos pro modo nostro usui congruẽte, maturẽt. Igitur concoctiones multum inter se differunt. Siquidem & minus solitum illud concoquendi genus addidisse conueniat. Sed forte dubitauerit quispiam, atque statuerit: quod ualidiora exuperat, idem etiam debiliora posse exuperare. Semen autem omnium esse potentißimum, utpote cũ hoc finis communis sit omnium plantarum. Rei nanque similis generatio, finis procuIdubio est: & quidem in animalibus semen non nisi perfecta natura posse fieri patet: cúmque ob senilem ætatem defecerit, generatio cessat. Recte igitur dubitaueris, atque ita statueris. Seminis enim productio, perfectioni prorsus cuidam tribuitur. Quo tandem modo ætas in singulis accipi generibus poßit, non tamen quæ uegetiora, robustioráque sint, hæc seminis producendi uim præcipue poßident. Sed è contrario propemodum sequitur, cum in alterutram partem succi uirésque perrexerint. Quamobrem in genere quoque plantarum idem euenire ratio est, atque ita portionem etiam illam accedere planum iam est: ad utram enim partem succus influxerit, reliqua ieiunior erit: ambabus enim satisfacere non quit: hoc exploratum fermè in omnibus est. Plantarum autẽ genus tres quasdam portiones succi sortitum est. Ducitur enim succus ad arborem ipsam, eiusq; germinationem, quod quidem fructibus obest, si plus æquo incessit:

ſit: hac enim de cauſa fructus plerunque nonprodeunt. Item ad fructum, & pulpam fructum ambientẽ: Impetus enim factus ad alterum, ne quis ad reliquum fiat, impedimento eſt. Vt igitur in illis non deeſt ratio, ita nec in his deeſt, ſed portio planè ſua ſeruatur. Syluestres enim arbores, tum fructui, tum pulpæ humorem diſtribuunt, ſed plus ad fructum deducunt, ita, ut is effici poßit amplior. Ad hæc non inepte omnino fortaſſe dixeris ſylueſtres amplius ſua ſemina augere, quoniam maſculæ quodam modo ſint, & ſpißiores, ſicciorésque natura conſiſtant. Cultura enim alimentorumq; copia plantas effœminari uerisimile eſt: ſed hoc argumentum è remoto deducitur, itaque ſimilitudine quadã dicatur id, uelim. Inter maturitates autẽ, ea quæ fructibus datur, primatum ad generationẽ obtinet: quæ pulpis, hæc ad hominum uſum præualet. Vtra perfectior ſit: alterius intereſt diſputationis indagare. Nam & in folijs, & in radicibus ſic: tantummodo uti ſolemus, ut olerum ea ipſa excoctio perfectior eſt, quanquam eorum finis in ſeminibus ſit, quibus ad paſtum nonnunquam utimur.

¶ Vtrum calidiora ſint ſylueſtria, quàm urbana: debeátque naturæ ratio de ſylueſtribus colligi, an de urbanis.

CAPVT XIX.

Explodenda

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Xplodēda nec illa ratio est, quod ex frigiditate arbores syluestres concoquere nequeant. Nuclei uerò lignoso quodam, & purgamentatio alimento consistunt, quemadmodum animaliū ossa. Ergo hoc ipsum non inepte asseritur: nucleū ex lignoso, terrenóque confici alimento. Verū semen nō ex eadem, sed ex purißima compilatur materia. Quæ autem natura calida, hæc eò copiosius semē apta proferre sunt, quò plus caliditatis obtineant. Et urbano rum caloris indicium uis ipsa succorū est. Succus enim ficorū, lac cōtrahit: caprifici, minime aut praue. Sed huic rursus alia quædam repugnat generalis de caliditate opinio, quòd syluestria durare amplius locis frigidis possunt, in totumq; robur nō nisi caloris ratione obtingit. Sed de his post hæc forsitan differendum sit: prolixiore nanque opus est disputatione, et quærat tur oportet, quæ nam calida, quæ ue frigida sint, qui búsque rebus determinari hæc deceat: atque etiā quæ nam eorum causa sit siue sola, siue cum alijs, & quo rum nam ratio coquendi diuisionem poßit recipere tā simplici, absolutáque ratione, quàm quòd ad genus humanum attinet, ut quæ acrimonia, uel succo medico differrent, quæ quidem medica, & comedantur, & usui potißimò sunt. Hæc igitur quasi proprietas quædā naturæ animaduertitur, ad quā scilicet, & alimenta, & culturæ, aut contrà neglectus, sæuitatésque pertinent, ut de lasere, & Inturi ferunt, & siquid aliud cultionem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

cultionem aspernari aptum sit, aut è diuerso siquid siccam uel humidam, & hybernam tellurem persequi soleat. Ex hoc autem ipso quæret fortaßis iterum quispiam communi quadam, ac generali aspitans ambiguitate, Vtrum naturam ex ijs, quæ spõte proueniunt, cõtẽplari potius deceat: An in ijs, quæ cultu hominis exeunt, atque adolescunt. Et utri generi potius ratio naturæ tribui debeat, quod idem ferè est, uel potius pars quæstionis illius, Vtrum in genere syluestrium: An in urbano sit natura inuestigãda. Natura enim in se principia tenet, & id secundum naturam esse censemus, quod in se principium motus poßidet, & quietis: cuius generis illud profecto est, quod sponte proueniat, non quod opera hominis, præsertim cum arte quicquã constiterit: nãque ab alienis principijs id producatur. Et quidem in animalium genere, ea quæ fingantur, aut ad paruitatẽ, magnitudinémue, in totũq; ad effigiem quandã formæ, ui perducantur, facta secũdum naturã minime censere debemus. Natura enim sẽper id spectat, quod optimũ sit: ut inter omnes conuenit autores. Cultus uerò, et huiusmodi adhibita cura, naturæ auxiliatur: quo perfectius suũ exequitur officiũ. Dũ igitur natura satis sibi nõ est, hæc ꝑ artẽ assumit, ceu copiã alimẽti, pinguitudinẽq;, et rerũ impediẽtiũ exterminationẽ, quæ scilicet loca etiã apta, et ad singula accõmodata ualeãt adhibere ĩ qbusqdẽ naturã cõtẽplari dignius esse putamus. Sed illa rerũ externarũ tãtũmodo ratione opitulãtur: ceu aëris, flatus, soli,

alimentũ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

alimenti. Agricolatio uerò in ijs ipsis pleraque immutat, disponitq;. Quod si illa hæc exigāt, quò melius succedere poßint, hæc quoque illa desyde ent, ratio est: præsertim cum agricultura ab ijs ipsis dependeat, atq; in his sua sortiatur principia. Nam illud quoque ijs, quæ sponte nascuntur, absurde, & quasi præter naturam euenire uidemus, ut ex seminibus deteriora reddātur, atque omnino degenerent. Neque enim secundū naturam est, sed simile semper generari exposcitur. Igitur ambiguitates hæ, talésque occurrunt.

¶ Solutio quæstionis, quemadmodum consyderanda sit in urbanis, et syluestribus naturæ ratio: ac de maturitate, & uaria fructuum concoctione.

CAPVT XX.

Ed his quoque naturas distinxisse, quemadmodum concoquendi genera, prius oportere, planum profecto est. Alijs enim natura spontanea coniunctior est: alijs cultura, solertiáque accommodatior: nonnullis utraque ratio congruit. Quas ob res omnino consyderandum est, quemadmodum natura syluestribus, & urbanis se distribuerit pariter in animalium, & plantarū generibus. Quippe tam syluestribus, quàm urbanis, frondes aptißimas & ad conseruationem, & ad perennitatem, & ad auctionem, & ad fructuum generationem, largita est. Fructiferas item ipsas diuidere fortasse oporteat, ut

ut aliæ ſint, quæ ſponte fructificent: aliæ cultura tantum, & hominis opera ferant. Horum igitur determinatio petenda hinc eſt. De concoctione autem, unde digreſſi ſumus, reliqua ſubiungamus. Omnia ferè, quibus fructus humidus, aut nudus, aut tenui intectus putamine: celeriter ſuos fructus perficiunt, ut ficus, uitis: ſed præcipue morus. Hæc enim fructum nudum penitus gerit, ut quantumcunq; ſol tepefecerit, citiſsime fructus immutari poſsit: utpote, qui minimo egeat calore. Vna enim uis quædam præualida, uniuerſáque excurrere ſolita, fructum conficit atque percoquit: ſicuti et in germinando fieri ſolet. Lõga etenim prorogatio germinis: collectum maximum facit. Vnde & germina congeſta magno cũ impetu prorũpũt adeo, ut uel ſonitum facerent, quod quidam affirmant: & concoctiones perfici celerrime poſſunt. Nanq; ſimile euenit, atque in frumẽtis, quæ hyems diu retinuit. Cũ enim laxata ſint, uelociter augeſcunt adeo, ut nõ multo ſerius poſteriora perfici poſsint. Adde, quod etiam morus non ſummatim, ſed particulatim fructum percoquere ſoleat, unde et diutiſsime perſeuerat, nec humoris tenuitas, aut aquoſitas amittenda eſt.

¶ Cur morus cito percoquat, cũ ſero germinet: ficúsque, & uitis ſerotinæ ſint. Cur item aliquæ arbores ſint præcoques: quòdque in Aegypto arbor quædam centeſimo anno fructificet. CAPVT XXI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Ructus mori his de causis ueloci-ter maturescere potest: sed ut Me-nestor autor est, germinat sero hæc arbor, propter loci frigiditatem: ex-coquit cito propter suam debilita-tem. Vitis autem, ficiq; fructus, seriores sunt: quoniam & putamine obteguntur, & succũ ampliorẽ, craßio-remq; gerant. Ad hæc ficus mole ampliore consistũt, & summatim quodammodo maturescunt. Vuæ autẽ, et numerosiores proueniũt, quàm ut breui excoq pos sint, & cõgestis acinis coaceruãtur, nec aliquo inter-uallo discernuntur. Item umbra opacãt, nec subdiua-les dependent, atq; humore exuberãt: uitis enim aquæ præauida est. Denique omnia dulcia breuiori tẽpore maturescunt. At siquis etiam pro nostro usu uelit de-cerpere: longe amplius festinationes appareãt. Horũ igitur causæ cur prius, cúr ue posterius perficiantur, his ferè constant. Non tamen cunctæ arbores, generis cuiusq; præcoques sunt. Vites enim, & fici permultis inter se discriminibus distant, ita, ut nonnullis fructus sero admodum maturescere queat, quapropter causas in uniuersum reddamus, fortasse dignius est. Ergo præcoques illæ arbores sunt, quæ non præhumidæ, nec succo frigidæ constant: quæq; fructum nudum, aut membranis intectum prætenuibus gerunt: coctu-rámque succorum aquosam, non crassam conficiunt. Serotinæ uerò, quæ modo contrario se habeant, hoc est, quæ præhumidæ, frigidæ, et fructu, aut pulpa fru

ctus

ctus lignosæ, prædurǽq;: quibusq; fructus lignoso septo, numerosóque continentur putamine. Ad hæc quibus succi pingues, & aliquam eiusmodi sortientes potentiam, aut quibus fructus sicã, parumq; humoris habentes, ĩdque pingue, uel eiusmodi aliquid. Hæc enim omnia coctionem uehementer impediunt, quod in singulis etiam percipi licet. Quæ enim perpetue uirent, omnes propè fructum sero perficiunt, ligno autẽ tam fructus, quàm fructum ambientia, constant, piceæ, larici: cupresso sicci alij sunt, aut pingues, aut lentitia quadam gliscentes, ut cedro: unde quàmuis non magni, confici tamen difficile possunt: quoniam tales sunt. Ad hæc spißitatis causa parum alimenti influi potest, totũsque acœssus parcißime agitur. Inter eas uerò quibus frons decidua data est, quæ perhumidæ, frigidæ, terrenæ: sero maturant. Frigiditas enim & siccitas, & multitudo, & terrena concretio, confici & maturescere, quàmdifficilime possunt, ut pirorum syluestrium, & glandium. Quæ autem media temperie constant, & satis calidæ, solutæq; sunt, hæ tam germine, quàm fructu præueniunt, utpote quæ admistionis ratione percongrua, cum sibi, tum etiam cœlo ambienti consistant. Verùm singula non nisi semoto omni impedimento sic accipienda censemus. Nullus enim neque maturus, neque serotinus fructus attribui debet, siqua sint quæ aduersentur. Exempli gratia, quædam quanquam nudum afferant fructũ, sero maturãt, ceu simulax, et quædã alia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

racematim fructificantia: alia non solũ serò, sed particulatim etiam maturescunt, ut rubus. Hoc enim in genere, quod quædam natura frigida sint, serotina tam fructu, quàm germine consistunt: quod alia nuda, & sine ullo putamine pateant, sufficere sibi nequeunt, cum tempus occuparit incommodum. Alia quod siccã naturam sortiantur diu immatura persistunt. Quódq; etenim siccum, humorem desyderat, quo & nutriri poßit, & coqui. Germen autem prout temporis particeps utriusq; est: ita sese tueri longius, atque protelare potest. Verùm quantum formula subsignare licitum est, has eorum causas dixerim. Nanque ratione ætatis: sero, maturéue fructus pro tempore perficiuntur: ut plantæ nouellæ ex nimio humore, & in totum copia nutrimenti: tarde suos fructus perficiunt. Veteres autem cessant, quòd effœtas iam eas longa ætas reddiderit: quemadmodum arbos illa Aegypto tributa, quam anno centesimo fructificare narratur. Ficus autem regionis eiusdem, nunquàm nisi scalptis fructibus, oleóque perunctis concoquere potest ex humorũ scilicet ubertate, nimiáque alimentorum copia. Nec solum fructum sero reddi, sed etiã sterilescere quædã, nutrimenti copia facit: quemadmodũ de uitibus, amygdalis, deniq; omnibus, quæ perforatu castigantur, retulimus. Omnia nanq; illo nimio liberata humore, aut ex sterilibus in fructifera, aut in melioris, suauiorisq; fructus fertilia transeunt. Amygdalæ, si paxillo deciso, humorem influentem abstergas, idq; biennio,

aut

aut triennio facias, dulcem ex amara efficies. Quin & ficum resectis radicibus, & trunco præfixo fertilem ex sterili, longeq; feraciorem reddi affirmant. Simile ferè perspici in hiraulatis uitibus licet: etenim earum quoque impetum reuocare quantúmque uacans superfluat auferre oportet, ut fructum parere ualeant.

¶ Quare arbores melius proueniant solo nō pingui. Et quod solum aptum sit frumento. Atq; in eodem genere aliqua mature, sero aliqua parere. CAPVT XXII.

Iusdem propè generis uel illa causa est, quamobrem non pingue, altū, lætūq; solum arboribus commodum sit: sed quod deterius constet, Frumentis autem illud uehementer conueniat. Radix etenim arboris altè in eo solo descendens, imáque subiēs succosa, æquo plus alimenti attrahit: quod nō in gracili, minúsque alta tellure facere potest. Hac enim radices per summa adherent: minusq; alimenti, & quantum competat, hauriunt. Nam & in arenaceis, sabulosis, saxosisq; terris quantum satis sit, capere arbores possunt. Nituntur enim, & in disiecta tellure radices nimirum suas demittunt. Ad hæc solo eiusmodi utpote saxoso radices amplius refrigerari consentaneum est: quod uehementer arbores quærunt. Frumentum autem radices plures solo utique

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

frugali capeßit, quoniam alte descendit. Vitioso plerumq; etiam exarescit radicum inopia: refrigerationem ergo desyderat, quia radix alte infixa non est. Cum uerò imbres crebri accesserint, deterius præ alimento nimio reddi credendum est. Nam & arborum fructus icarco degenerant, quia alimenti copia deuincantur, ut superius dictum est. Sed absurdum profecto putaueris, quod inter ea, quæ generis societatem habent, animaduertimus: hoc est, alia matura, alia serotina consistere, ut fici quædam, & uites, & pomi, & piri, & alia. Enimuero inter animalia genus nullum eiusmodi est, cane excepto, sed omnia pari tempore, & ferunt in utero, & alunt, cum pepererunt: quanquam tempora pro locorum natura sæpe permutant: & præcipue quæ cum hominibus uiuunt. Igitur germinationes quoque aliquorum posteriores forsitan ueniunt, atque ita portionem absoluunt. Cæterum in quibus id desit, quæstio ista quasi per æquiuocationem exultat. Est enim, et animalibus, & plantis à natura exhibitum, ut alia urbana, alia syluestria sint, quæ nullum fructum gignere ualeant. Nam ea, quæ caprifici ferunt, sui generis sunt: quippe quæ nunquam maturescere, neque perfectionem ullam attingere possunt. Vites quoq; insanæ uocatæ sui generis sunt: quæ non solum germinant, sed coquũt, & florent, & racemantur. Et siquid aliud ad florem usque tantummodo ueniat: sua enim natura quodque differentiam gerens: diuersi generis esse iure existimetur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tur. Quæ autem percoquere, germinare, floreréque simul, alijs tamen atque alijs partibus ualeant, ut malus medica, hæc pleniorem quandam, & peculiarem certe sortiuntur potentiam: siquidem id agere poßint perpetue. Simile enim obtingit, atque in aëre placido, medióque conflato tempore, quo scilicet germinatio, & fructificatio factitari aßidue potest: ut supra retulimus. Ibi tamen aër causa est, & omnibus cōmunis proinde occurrit: at hic natura, uísque arbori sua, utpote quæ se omnibus temporibus exhibere temperatam ingenue poßit.

Differentia inter pulpam, fructus, & semen in pulpa inclusum, quò plus temporis perduret. Ac de copia, & bonitate olei.

CAPVT XXIII.

Ed cum pulpa, quæ semen complectitur, diuersa per se consistat (hanc enim natura usui hominis accommodauit) terminum eius, tempusq; statutū esse necesse est, quod ubi præterit, noxam utique poßint imbres, tempestates, hyemésque inferre. Seminum uerò ipsorum nullus terminus est: unà enim cum pulpis hæc defluunt, prosiliunt alia, ut pini picosæ, & ad summā omnium coniferarum. Conis enim adhuc pendentibus, hæc exiliunt. Vasáque ipsa relinquunt inania, quod idem etiam cupressis euenire nullum dubium est, sed illis semen nuceum, his membraneum, & exile adest. Quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

igitur putamine ligneo, aut pelliculari quopiam ambiuntur, ut nuces, & glandes: hæc suis munita tegminibus ad germinandi usque tempora, illæsa seruari nimirum possunt. Quibus autem corpus ambiens carne consistit, hæc externa illa mole putrefacta, labefactáque per se ipsa sub lignea natura perdurant: ut uinaceum, & palmulæ nucleus. Alia, membranæ ac tunicæ complures tuentur. Nonnulla inter sese modo quodam deuincta, & uasculo communi circumobclusa, uigore certè indomito permanent, ut pirorum, malorúmque semina. Hæc enim omnia ferè pulpis plenioribus includuntur: quò plus temporis ualeant perdurare. Custodia & ad generandum conseruatio fructuum hæc est. Carnis autem fructus ipsos ambientis terminus quidam statutus est ad hominis usum: ut dictum est. Nam & succi cum diu manserint, atque maduerint, deteriores redduntur. Nonnullis quodã tempore post copia largior datur, ut oliuis post arcturi exortum. Ad id enim temporis usque oleum augescere creditur: postea carnis incrementum succedit: & si imbres copiosè accessere, oleum in amurca deterius redditur: & sæpe fructu ob eandem causam putrescẽte, itidem accidit. Expectatur oliuarum maturitas, nec statim decerpuntur, quoniam sic confectio, et decerptio difficilior fiat: atque etiam arbores, dũ pticis percutiũtur, detrimentũ nimirũ capiant. Ergo si id uerũ sit, caloris naturæ datũ omnino est, ut oleũ, ac succi pĩguedinẽ large poßit præstare: scilicet cũ se cõ

grue

grue ad rem subiectam accommodauerit. Enimuero si calor uehementior sit, non eodem fungi officio potest, sed uelut alienus & adiectitius quidam deficit: uimq; omnem succi impellens ad carnem, corpus tãtũmodo increscere cogit. Quod etiam æstate, ac hyeme imbrium accessu, et aquis scaturientibus accidit, tempore incrementi. Caro enim excrescit, atq; ita oleum alimẽti nimietate absumitur: nisi secuta serenitas corpus exiccet, atque attenuet. Sic enim seruari, ampliúsque exuberare potest. Quod cum aliàs sæpe, tũ magistratu Nicodori obtigisse memoriæ proditũ est. Quãobrem olei profluuium longe melius extitit. Tantundem enim ex dimidiatis portionibus fluxerat. Sed modos coquẽdi destinatos esse à natura, hominum usui, ex his, cæterisq; supradictis quibus de syluestribus disseruimus, dilucide intelligi potest.

¶ Quæ germine annotino, quæ nouello fructificent. Tũ palma in spica ad frumenti similitudinem parere, & cur ita. Necnõ cur arbores aliquæ alternis annis fructificent.

CAPVT XXIIII.

Ructificant autem aliæ ex anniculis, aliæ ex nouellis germinibus. Quæ q;dem naturarum discrimine pro ratione suorum temperamentorum plane inter se differũt. Etenim quæ siccæ, densæ, lignosæque sunt, hæ germine annotino fructificant: utpote cum in his parcè influat, & germen

adeò

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

adeò debile sit, ut neq; transducere, neq; retinere humorem ualeat tanquam germen oleæ. Quæ autem humidæ, solutæ, plenæq; sint, hæ fructum nouellis germinibus pariunt. His enim in uniuersum, uehemētérque impetus agitur. Quamobrem simul, & germen, & fructum effundere queunt. Cæterum & cum ex annotinis fructificant, pusillo quodam emisso germine ferient, nec protinus ex lignoso illo antecedente fructus emergit. Quoniam nec ullo pacto aptum id sit fructū parere, nisi temere quicquam fiat, sed peculiaris maxime, tum præ cæteris generibus seminum, tum præ ijs ipsis, quæ ligno constant, palmæ generatio est. Non enim annotinis quibusdam, aut nouellis hæc ferre solet, sed ijs, quæ prægnans gestat, modo spicati seminis fructum condit. Virga enim quæ fructum gerit, quemadmodum spica erumpit: causam uerò siccitatem, formámque uniuersam arboris dixerim. Cum enim custodiam fructus desyderent, siue extra consistant, siue intus formati demū erūpant: cæteris custodiam illā folia præstant, ut retulimus. Palmæ quoniam fructus non apud folium hæreant, concrescant intra arborem necesse est. ut ualidi, formatiq; tandē reddantur aëri. Quapropter in utero parentis natura partum seruauit, quòd similiter atque frugibus inspicandis agatur. Spicatio autem communis plurium fit, causam quoq; communem quandam animaduerti necesse est. Sed mirum quòd ex omni arborum genere: palmæ tantummodo frondibus id eueniat. Proprium enim siquid in ijs fit,

quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

quæ generis societate iunguntur: iure admiratione di gnetur. Verùm de hoc amplius cogitare par est. Arbores autem, quæ alternis annis fructificant, nec singulis possunt: quòad pingui minerua colligendum sit, omnes siccæ, prædurǽque sunt. Adde eas, quæ fructum non ex nouellis, sed annotinis ferant germinibus. Vt enim prius colligatur, generetur ꝗ; opus est, quæ simul hæ facere, quemadmodum quæ probe materiatæ, altæque sunt, minime queunt: quod maxime in olea patescat. Hæc enim infirmißima, & fragilißima omnium est: & decussa perticis, aut præcisa uehementer laborat. Qui enim oliuas non ita legunt, sed aut sponte decidentes, aut manu concussas, propius ad fructificandum annuatim oleas accedere aiunt. Regiones quoq; plurimum inter se differunt. Itaque in Alethea fructificari aßidue ferunt: quamquam anno tertio discrimē patescat. Quæ ualidiores sunt in earum genere, quæ ramis annoticis fructificant: hæ, prout Deus tempora duxit, ita fructus reddere consueuerunt, quemadmodum quæ fructum suis nouellis depromunt ramulis. Nam eas quoq; temporum rationem cœliꝗ; statum sectari certum est.

¶ Cur quæ bene germinauerint, male fructificent. Et quod prius, quod posterius gignatur. Preterea aërem, solem, et proprietatem arborum in fructuū, generationūꝗ; ratione: differentias constituere.

CAPVT XXV.

Euenit

Venit ut cum oleæ bene germinant, male fructificent: cūq; bene fructificant, male germinent: tanquam natura utrique satisfacere parti non ualeat: sed necesse habeat absumere alteram, ut alteram faciat. Peculiare quod fico, & uitibus euenire quidam enarrant: hæc enim cum egregie germinant, tū maxime fructificare dicuntur. Quod si uerum sit, supradictum quoque uerum esse necesse est. Fructum enim copiosa germinatio facile detrahere potest: quod uirtute loci, & bonis uiribus arborū fieri potißimò solet. Telluris enim eiusmodi alimēti larga copia est: & arbos, quæ ualida sit, facile suo robore attrahere poßit, ceu amygdala, atque punica. Quāobrem in arbores debiles germinum lasciuia minime cadit: sed modicæ, aptéque ad fructificandum his germina prodeunt. Quod enim satis fructum præstiturū sit: id neque excedere, neque deficere in germinando oportet. Ficus autem, uitisq; præcipue candida, modice uliginem attrahunt: ratione suæ infirmitatis. Solum quoque ut minus frugale sit, opus fortasse est, ut ne soli quidem causa excessus poßit ullus accedere. Quapropter in insulis hæc amplius euenire uidemus. Verū rationem illam communem de omnibus debilibus reddi melius est. Huius igitur causā hinc petere omnino debemus. In cunctis autem fructibus pulpa, & pars exterior prius, quàm semen gignitur: quod ita fit, nō solum quia semina magna ex parte lignosa, nucleosáque

ſáque ſint, lentiúsque proinde conſiſtant: uerùm etiã quia ſemen finis fructificandi eſt, quemadmodum diximus. Quòd autẽ alicuius gratia eſt, id prius, q̃ illud eſſe neceſſe eſt. Rerũ enim eiuſcemodi generatio non niſi præcondito aliquo, & ueluti iacto quodã fũdamento fieri poteſt. Qua de cauſa nõ deſunt, quibus non ſinguli fructus ſemen gerant, ut in uuis acinos minutos proſpicere licet: tanquam eos natura perficere minus potuerit, quamquam non minus dulcedinis his paruulis, quam magnis illis cõceſſit. Ex quo planè intelligi poteſt, quàm rara, aptáque excoqui pulpa fructus cõſiſtat. Siquidem à ſole, & aëre, & tempore ipſo percoqui, atque dulceſcere poßit, quàmq; ſemen opus naturæ proximius ſit. Sed hominibus non æque omnia ſemina uſui ſunt: ſed alia nulli, alia minimo. Quamobrẽ fructus, qui nucleo uacant, præcipue quærimus, & quòad poſſumus, tales ut fiant, operam damus: ut cum uuas ſine uinaceis naſcì molimur. At natura tam pulpæ, quàm ſemini modum præſcribere proculdubio uult. Vtrum tamen exuberauerit, reliquum minus conſiſtit. Quæ quidem res, partim humoris, & ad ſummam alimenti copia fit. Et hinc agriculturam quoque uniæ auxiliari dicimus, partim ſiccitatis, ſpiſſitatisq;. In totumq; enim alimentorũ inopiæ ratione accedit, Atque perfectionis, coctionisq; eorũ, ac forte plãtarum, etiam omnium generationis, germinúmq; prouentus celeris, cauſas illas reddidiſſe nõ dedecet, uidelicet aëris, ſolisq; potentiam, & proprias rerum ſingularum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

larum naturas seu humiditate, siccitate, raritate, reliquisq; generis eiusdem diuersas, seu etiam caliditate, frigiditatéque (nam ea quoq; natura sortita est) quarum rerũ cæteræ propriè sensui plane occurrunt. Calor autem, & frigiditas, quia non sensu, sed ratione percipi poßint, nimirũ dubitantur, atq; in crebra oblocutione uersantur: scilicet quemadmodũ cætera, quæ ratione solummodo dijudicare ualemus. De quibus alia quadam ratione determinasse bene est: quando etiam permultæ res sint, quæ ad ea ipsa principia redigi exigant. Sed eiusmodi ómnia ex ijs, quæ accidant consyderentur necesse est, his enim ipsis iudicare, contemplarique rerum potestates ualemus.

¶ De quinq; frigidorum, & calidorum causis.
CAPVT XXVI.

ERgo causa calidorũ, frigidorũq; prima redditur, que fructiferũ sterilémque genus attingat: quasi quæ calida sũt, fructifera esse poßint: ut etiã in animaliũ genere tã animantes, q̃ oua gignentiũ licet intelligi. Secunda pro regionũ natura, hoc est ratione frigiditatis. Contraria enim locis; contrarijs posse perdurare censetur, calida frigidis: frigida calidis: sic enim principio naturã etiã ipsam generasse omnia uolũt: quasi res à suo simili, per excessum perire, à cõtrario seruari maxime poßint: uelut medio quodã exultãte; tẽperamẽto, sicuti & Empedocles de animalibus inquit. Quæ enim calida sunt, hæc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

humidis in locis collocasse naturā asserit. Quā eādem opinionē Menestor quoq; nō solū in animalibus, sed etiā in plātis uniuersis secutus est. Iudicat enim calidiora, quæ maxime sint aquatilia, ut iuncū, arūdinem, gladiolū, à gelu proinde torpere hæc eadem minime posse. Et inter reliqua, quæ locis algētibus ualeāt perdurare, hæc plus caloris sortiri: ut abietē, pinū, cedrū iuniperū, ederā. Sup his enim nec niuē posse durare autumat: scilicet ratione caloris. Itē tortuosa hæc eadē esse, puertiq; ob calorē medullæ asserit. Tertia causa celerē prouētū germinis, fructusq; declarat. Cū enim succus etiā ipse natura calidus sit, fit ut et germina reddi, & fructus cōcoqui celerius poßint. Argumētū huius quoq; ederā, et quædā alia capit. Quarta eorū est quæ frōde uirēt ppetua: nā ea quoq; ratione caloris seruari existimat: quæ autē calorē desyderāt: hæc frōdē amittere. Ad hæc ignaria optime, celerrimeq; exardescere notat, quæ ex plātis aquatilibus fuerint: tanq̃ celerius ignē edere illa poßint, quorū natura plus ĩ se caloris cōtineat. Hæc ferè de caloris ratione dicūtur.

¶ An calidiora, quæ fœcūdiora. Canē, ac suē ex calidioribus partu numeroso notari. An cōtraria in cōtrarijs maneāt. Tum quid ineptè Empedocles. Itē nō uideri argumentū caloris q̃ mature aliqua proueniāt, aut perpetua frōde uireāt. Nō esse præterea indiciū caliditatis ignaria. Quæq; potißimū argumenta caloris intelligantur.

CAPVT XXVII.

Sed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Ed protinus de primo ambigitur: an calidiora ſint, quæ fœcundiora. Etenim in arborum genere fœminas lõge fœcundiores uidemus, quamquã minus calidæ, quàm maſculæ cõſtant: Quod non cognatione nominis, ſed ſimilitudine animalium capere decæt. Item animalia, quàmuis quæ fœcundiora ſunt, calidiora intelligantur: tamen non è cõtrario, quæ minus fœcunda, frigidiora: ut quæ carniuora, guloſáque ſunt. Sola enim ex omni calidorum genere canis, et ſus: partu numeroſo notantur. Ipſorum autem unigenerum, quæ ſpeciem ſimilem expreſſius gerunt, fœcundiora cernuntur, ut in auium genere, Calor enim immodicæ augere, coarctare, indurarẽque membra uidetur. Eſt autem opus tam ad animaliũ partum, quàm ad fructuum prouentum, excoctionẽmque, non exæſſu, ſed mediocritate quadam caloris: ſiquidem calor nimius exicæt, maiorémq; in modum cõdenſet, neceſſe ſit. Quamobrem hæc in ancipitem cadunt opinionem: ac determinationem quampiam deſyderare uidentur. De aquatilibus uerò quæſtio facilior eſt: res enim contraria neq; alere, neq; ſeruare apta eſt: ſed ſimilis. Vnde Empedocles inepte illud quoque aſſeruit, naturam ſcilicet ad locum humoris tranſtuliſſe, quæ in arido generauit. Quo enim pacto animantes aquarum incolæ, uel quantumlibet temporis perſiſtere in arido potuiſſent: ſi modò his noſtri temporis ſimiles fuerint. Itẽ quod noſtris temporibus in generatione

ratione euenire ſentimus: rem plenè declarat. Nam uniuerſum animalium, plantarúmque genus tum generari, tum permanere ſuo tantum in loco poſſe uidemus: quòcirca ſuo quoque loco affici nequeũt, contrario & aduerſo affectionibus patent, utpote cum diſtractio, & permutatio magna ita accœdat. Præterea opiniones illæ minime inter ſe conſentiunt. Aquatilia nanque calidiora ſimul, & fœcundiora inquiunt eſſe: cum permulta in aquatilium genere ſterilia penitus eſſe conſtat. Rurſus, quæ germine, fructúue præueniunt, quæq; ſemper fructificant, ſemperque frondent, calida iudicat: cum maximè (ut ita dixerim) omnium ſero ea fructificent, quæ frondem perpetuam gerunt: atque in totum, (ut ſupra retulimus) cum germinetur, fructificetúrue celerius ratione infirmitatis. Nonnulla etiam in germinando, florẽdóq; plus tẽporis protrahũt, ut & in annuorum genere ſenecio patet, ea ſcilicet de cauſa, quòd mediocritatem quandã alimenti obtineat. Quod autem de ignarijs notat, id forſitan non caloris, ſed uehementis cõflictus potius indicium eſſe quiſpiam dixerit: attritus etenim eſt, qui ignem efficiat. Quod ſi in huiuſmodi lignis humor magis extenuari, conuertíque in aërem facilius poßit: id contritus uehementiæ, non caloris inſiti rationi tribui debeat. Illa uerò potißimo calida tam ſenſu, quàm ratione percipi poſſũt, quæ pinguia, acria, odoratáque ſunt: hæc enim caliditatem proculdubio ſortita uidẽtur. Quare cũ ſicca fuerint, ſpiſſa,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

& putredine immunia, durant: et succum pinguem, acrémque retinent: unde pinus quoque calida, & p= sealis ignitu accedit. Cæterum non solum hæc, sed eti= am alia pleraque calida esse uidentur, ut tilia, et ad= summam, quæ ferri aciem hebetant. Quin & eiusmo di, uirium ratione scrutari calida iudicaréque decet: uidelicet cum admota corporibus, calorem cocturám= que aliquam, uel tabem induxerint: aut etiam tactu, gustúue sensum caloris indiderint. Hec enim nulla pe nitus egent ratione, quæ fidem amplius faciat, sed cũ medicinæ usu, tum sensus testimonio latißime patet. Parte autẽ ferè tota, plura ex eo genere locis calidis, quàm frigidis, aut certe nõ pauciora proueniũt: quà= obrem contrarijs generibus id quoque ambiguitatis adiungitur. Sequi tamen alimentum quoddã, quo nõ= nulla ex calidis, frigidis in locis ualeant edurare, haud quisquam fortasse negauerit. Sed quæ ipsa sint, & quo nam modo sic constent, determinandum sanè sit, nisi forte uirium beneficio potius quodam, uel radicis, uel totius corporis polleant perdurare, ut pirus, atque amygdala: & hinc etiam rigori adeo resistere que= ant, ut minime concrescere poßint. Ac de caloris ra= tione ex his petenda determinatio est.

Theophrasti

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER SECVNDVS.

Væ de germinatione, fructificationéque arborum, atq; ex toto plantarum, nondum exposuimus, reddere nunc pari ratione tentandum est: singula secernendo tam ea, quæ certis anni temporibus sponte proueniunt, quàm illa, quæ agricultura parit, & auget. Quippe duo illa genera intelligimus, quorum alterũ uelut naturale, atque spontaneum constat: alterum artem, & paratum, quò esse poßit, desyderat. Ratio amborum non eadẽ est, sed altera naturæ, altera ingenio redditur: nec enim natura frustra agere quicquam potest: & ingenium hominis, naturæ auxiliari contendit. Sed cũ ea priora sint, quæ natura producat, de his differere prius iure debemus.

¶ Quemadmodũ syluestria germinent, fructificéntque. CAPVT I.

Rgo (ut simplicius asseram) summũ omnibus arboribus tam syluestribus, quàm urbanis, & in totum omni plãtarũ generi, ad prosperã germinationẽ, fructificationẽq; designatur: cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tempeſtiuam, probamq; hyemē ſenſerūt: ſic enim germinationes, fructificationésque fieri poſſunt egregiæ. Hyems illa probatur quæ imbriū aquiloniorū copiam, & niuis frequentiā, & in totū frigora ſine gelu obtineat. Cum enim arbores poſt partū fructuum, exinanitæ penitus ſint, repleantur alimenti, idq; retineant, atque concoquant, opus omnino eſt: ſiquidem probè germinaturæ, fructificaturæq; iterum ſint. Copiam igitur alimenti imbrium largitur frequentia: retineri poſſe, ac percoqui, hyems ſanè facit, cum diu oppreßerit. Radices enim quæ alimentum uberius appetāt: per totā arborē, quod ceperint, expandāt, neceſſe eſt. Sed non prius id expedit, quàm ipſum alimentū coquatur, & quaſi in utero geſtetur ſpatio temporis, quantū abundè ſit: quod nunq̄ fieri poßit, niſi frigus uehementius, diutiúſque adiuuerit: mox enim aëris indulgentia germina euocat. Quamobrem aquilonios imbres, non auſtrinos accedere iuuat. Et multitudo niuis magnopere prodeſt, ut paulatim colliqueſcens ſubeat ſolum: nec uniuerſus humor influxu corruens unico dilabatur. Ita enim & terra fermentari optime poteſt calore circumobcluſo, atque coërcito. Quod etiā ſeminibus uehemēter cōducit: fibris enim ſubnixa, firmatáque cōſtipatu cōpreſſúq; frigoris, ſimul ac miteſcere tēpus inceperit, celeriter atq; uniuerſa erumpunt. Verū ſemina imbres quoq; æſtiuos, qui paulatim, crebróq; accedant, magis requirunt, quia infirma ſunt, per ſummámq; telluris adhærent.

rent. Hac enim de causa mox siccari, móxque madescere queunt. At arbores, & ualidiores sunt, & radicem altius agunt, & alimēto refertæ sunt: quapropter eam rē potius desyderare uidentur, quæ ad percoquendum, germinandúmque ualeat auxiliari. Argumentum huius profecto illud potest deduci: quòd nunquam ante Ver datur germinandi facultas.

¶ Aquarum copiam prodesse arboribus.

CAPVT II.

Copiā aquarū prodesse arboribus hic etiā intelligi potest. Cū enimimbres copiosé accesserint, omnes feré melius uigēt, uerùm austrinis humescūt, atq; imbecilliores redduntur: aquilonijs ualidiores, et ad cōcoquendum aptiores euadūt: utpote quæ sibi cōstent, et suum calorē inclusum retineant. Vbi enim cœlū perpetue placidū sit, arbores probè germinare, fructificaréque ualent: ut in Aegypto, tū bonitate alimentorū, tū etiam ꝙ extrinsecus ni hil retorqueat. Cum enim alimenti adest ubertas, & cœli clementia, probe germinari, fructificaríque ratio est. Ad rē tamen, quæ omnia hæc, uel aliqua ex his faciat: alia quadā conditione forsitā opus est. At apud nos, si non tempestiue germina exeant, sed copia alimēti, cœlique indulgentia præcurrant: frigus subsecutum offidat, atque adurit. Quāobrem hyemes posteriores, arbores uehemēter infestant: fructus etenim recēs editi, aërem mitem, atq; benignum desyderant,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

quò adolescere poßint, maximéq; inter sua initia: tūc enim infirmißimi sunt: quod autem est infirmum, tutelam, & quasi officium nutricis desyderat. Quippe unaquæq; mutatio, generatióque temperiem huiusce modi omnino deposcit. Germinis autem, florisque ipse prouentus, & quicquid eiusmodi: mutationes, ac generationes quædam existunt. Et quidē plurimæ in his iacturæ eueniunt, cum fructus aut rubigne infestantur, aut perciduntur, ac decidunt: aut ad summam hyeme, tempestatéue pereunt. Nam & syluestres tūc uehementer laborant, cum nuper germinibus editis flatus uel frigidus, uel calidus nimis occurrit: enimuero uterque, partus labefacit, atque interimit. Sed hæc in singulis contemplari dignius est. Totum autem habitum, statumq; cœli ad arborum prosperitatem hunc in modum conducere ex prædictis patescit.

¶ Qui imbres arboribus maxime tempestiui, intempestiuíque accidant.

CAPVT III.

Equitur ut de imbribus tempestiuis dicamus. Tempestiui omnium maxime hyberni notātur, quas ob causas, exposuimus. Mox qui germinationē antecedunt, tempestiui habiti sunt: his enim plenius, ac lætius germinatio agitur, cum scilicet plene omnia suas formas receperint: alioquin uites probè nequeunt germinare. Tertium obtinēt locum, qui postquàm arbores defloruerunt, acceßerint: pa

bulum

bulum enim consummationemq; fructibus præstare incipiunt, cum non confestim secuti sunt, sed ubi fructus conualuerunt: alioquin cæteri quidē fructus, aut defluunt, aut certe deteriores, infirmiorésque præ nimia humiditate redduntur. Oliuæ autem germinibus omnino intereunt, cum alimentum deducatur ad germen. Igitur intempestiui imbres sunt, peßimi, atque ex toto inopportuni: qui circa floris exortū acceßerint. Omnia nanque imbecillia redduntur, & omnia fermè aut certe plurima pereunt, decidúntque partim rubigine, partim nimio humore. Quæ autem resistere potuerunt, deterius florent, paucis exceptis. Quod in fruticum, herbarúmque genere non minus animaduertere licet, ut in ijs, quæ coronaria uocitamus: & ad summam in agrestibus, sponteque exurgentibus flosculis. Item ex satiuorum seminum numero in leguminibus, quæ permanere alterutro ex his utique possunt. Aut enim soliditate tum sibi ipsis, tum suo retinaculo indita, ut etiam rosa, & lilium, et reliqua generis eiusdem. Aut quod siccitate totius naturæ humorem præcipiant, atque absumant, sic enim euincere possunt, quod autem uincit, id nunquam affici potest. Quibus uerò fructus diuturniores, plúsque alimenti, coctionisque desyderantes, his seriores etiam imbres tēpestiui accedunt, ut uiti, punicæ, oleæ, cæterisque, ad summā singulis pro ratione perfectionis tēpestiuitas data est. Quamobrem non idem omnibus tempus statuitur, ut hyems ad germinandum, sed

aliud serotinis, aliud præcoquibus, ut etiam in frugibus trimestrium generi: et ad summam omnibus serotinis, atq; præcoquibus. Omnino imbres aquilonij sẽper austrinis commodiores sunt. Etenim frigidiores occurrunt, & faciunt ut plantæ amplius humore sibi oblato potiantur, cum & fructus, et plantæ ipsæ melius constent, ac ualeant omnes. Item superuacuum detrahunt, atq; aßiccant, neq; diu id insidens humefacere patiuntur, neque æstu solis cõcoctum afficere sinunt. Quocirca flatus etiam consecuti iuuant, et maxime si aquilonij sint: detergunt enim & quo potiri amplius sit, efficere possunt. Quas ob causas nocturni quoque imbres præstant diurnis: fit enim ut plantæ humore potiri amplius ualeant, cum sol non protinus illum consumat. Et tutius quoque sic agi nullum dubium est.

¶Qui uenti commodiores sint, & quando: tum qualis ager arboribus competat: hinc de persica ægyptia. CAPVT IIII.

Ratio eadem, ut & flatus aquilonij cõmodiores sint austrinis: & pelagici, terrenis: et occidui, exortiuis: quia frigidiores. Ex toto enim propè flatus frigidi, cõmodiores calidis sunt: nisi germina nuper edita sint: aut flores prouenire inceperint: tunc enim frigidi adurunt, ut dictum est. Præstant item fauonij, & solstitiales: & in totum, auræ

auræ duris flatibus, atque intentis. Alteri enim alunt: alteri instipant, & incremēta impediunt: sed magis, minúsue quisq; pro situ regionis uires capeßit. Alij enim alijs tales occurrunt, ut antea dictum est: quamobrem ex toto ferè aquilonij commodiores sunt austrinis. Cæterum, cum uires, agrorum quoq; discrimina indere poßint, et hyeme calidi, æstate frigidi ueniant, opus sit. Hoc enim modo contra temporum iniuriam subuenitur, ut diximus: nocent uerò, si temporũ qualitati similes sint, excessum enim sic sequi necesse est. Efficitur inde ratione sanè optima, ut non ijdem omnibus utiles, noxijue occurrant. Quapropter alijs auster officit, alijs prodest: pari ratione & fauonius, & quisq; ex reliquis. Omnia uerò uehementer infestant, qui cum germinatur, continuo calidi, aut frigidi incesserint. His enim germina facile suam ob debilitatem intereunt. Omnino locum compotem flatus cõmodi esse oportet: qui enim aut nullum sentit afflatũ aut iniuriæ uentorum expositus est, hic certe incremēti laudem nullam assequi potest. Quin etiam cœli habitus ijs ipsis fermé respondet: aër enim qui media cõstat temperie omnibus propè arboribus percommodus est: nam & ad germinandum, & ad fructificandum plurimum iuuat. Qui uerò in alterutram partem excesserint, partim fructus iuterimunt, partim etiam totas arbores necant, præterquam siquæ sint, quibus aër talis conueniat: non enim desunt, quæ excessu lætentur aëris: & aliæ caloris auidæ sint, ut palma: aliæ frigus

potius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

potius adamẽt, ut edera, ut pinus: has enim locis feruidis puenire nõ posse nullũ dubiũ est. Buxus quoq;, & tilia locis eiusmodi difficillime prodeunt, ut inter historias dictum est. Ratio nõ nisi ex calore petẽda est: ignis enim quodãmodo igni adijcitur sine moderatione, quã simile etiã desiderat. Eadẽ ratione locis frigidis prouenire frigidæ quædã nequeũt. Cõtrariorũ, quoq; copulandorum modus statuitur ita, ut alia germinare queãt, alia nequeãt: semper enim cõueniẽtiã quandam naturæ ad cœlũ ãbiẽs esse oportet: quod qdẽ & in animaliũ genere cõmune animaduertemus: etenim animalia natura loco utriq; propria delegauit, itaq; alia pati qualitatẽ aẽris possunt, aliã nequeũt. Interdũ etiã pabuli cõueniẽtis inopia deficiũt: nã id quoq; tã animalibus, q̃ plãtis esse potest impedimento. Forsitan & alias cõplures causas aßignare possumus, quæ diuersæ sint proprijs naturis. Sed sũmã differẽtiã in aquatilibus, atq; terrestribus tam animalibus, q̃ plãtis certe uidemus: de quibus nec rationẽ ferè ullã quærimus, nisi utra nã sint calidiora, frigidioráue: hoc enim tãtũ ãbigitur cætera tãq̃ naturæ ratione cõcessa ponũtur. q̃q̃ perpetua cõmuniáque prius indagare cõgruũ sit: his enim cõpertis singulis quoq; poßint notescere. Sed hoc forsitã difficultas prohibeat, siue plures causæ sint, siue una. In singularibus aũt plus facultatis disserẽdi habetur: sensus enim in utrãq; partẽ principia præbet, & lõge amplius in plãtarum generibus: quæ nanque in his eueniũt latißime patẽt. Sũmã uero diuisionẽ eodem

dem in loco syluestribus, atque satiuis animaduerti- mus: quod satiua semper humidiorē, molliorēq; aërē quærāt. Cæterū nō desunt, quæ in hoc etiā genere lo- cis calidis, frigidisue nequeāt germinare nō modo pro pter suā debilitatē, uel habitū, sed etiā alijs qbusdā de causis, ut olea, quia p summa terræ radice cohæreat: facile nāque gelu cōcrescit: pirus syluestris locis ferui- dis, ut in Aegypto, germē nequit emittere. Quin & piri satiuæ, & mali hoc eodē in agro paucæ admodū, uitiatæq; sunt: cuius rei causa requirenda est: quippe cum eas calidas esse nullus existimet. Quædam igitur ne germinare quidē possunt locis quibusdam, quædā germinare quidē, sed fructum nullū parere queūt, ceu persica ægyptia in Rhodo: & si per loca ita pro- cedas, fructificare quidē eam comperies, sed parcißi- me, nec alibi, q̄ in Aegypto large suauitérque fructū progenerat. Pari modo & palmam animaduertere li- cet, atque etiā magis circa Babylonem, ac Syriam fru ctu præcellit. Cœlū enim suā ob frigiditatē alia reā- pere penitus nequit, alia eòusque potest, ut germinan dū tantūmodo sit: quædā etiā ad fructificandū usque euenire patitur: sed fructū perfici, maturarique nūq̄ sinit. Hac eadē de causa fici ī Aegypto, & omnino tra ctibus illis, frugis bonæ nō sūt: æstus enim perurit, ut fieri percoctio nequeat, sed terra suo dūtaxat alimē- to crudo humefacit. Quāobrē nec iustā magnitudinem poma capiūt. Cōtra frigiditas partim tollit humorē, partim ad cōueniētē cocturā perducere nequit, quod

porr

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

porrò in oleis patescit: hinc enim aliæ fructum nulla carne, sed oleo refertum profundunt: aliæ carnosũ sine oleo præstant: plus enim caloris ad oleum concoquendum requiritur. Cœli conditiones, qualitatésque, uires huiusmodi præbent.

¶ De soli differentijs. Quódque solum cuique commendetur.

CAPVT V.

Ed cum solum etiam magnas recipiat differentias: de eo quoq; dicendũ est. Enimuero soli ratio naturæ tribuitur. Et frequenter rei utriusq; tum cœli tum soli occasio: fœliciter germen educit. Ergo quibusdam in locis, arborum pars ima, optime constat: superna uitiosa est. Quod fieri solet, cũ solum arenosum, uel tofosum, uel adustum quoddam subditum est: his enim radices modum excedunt, sed alimentum nullum ad superiora transmittitur. Et his fermè soli generibus, germen negatum est, et siquod uliginosum penitus, limosúmue sit. Ea uerò, quæ uires quidem obtinent germinandi, sed fructificare nõ possunt, non improbe frugum atq; arborum ratione discernuntur: ut pingue frumentis aptius sit, tenue arboribus. Frumentum enim, & omnino quæ annua sunt, alimentum id capiunt, quod summa telluris ministrãt ut prius retulimus: quod neq; exiguum, neq; exiccatu facile esse debet. Arbores contrà proficiunt tenui solo, quia radices magnas, robustásque agant, quibus alimentum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

alimentum ex imis ualeant haurire. Quod etiam in solo pingui facere illæ possunt: tamen alimenti copiam adeò largam attrahunt, ut optime germinare, magnitudinémque amplißimam accipere poßint: sed fructū parere nequeant, quoniam non coquunt, quantū abūde sit: quod in tenuiori non euenit, sed modicæ tam ad germinandum, quàm ad fructificandum hauritur. Atque ita arbores, utpote robustiores, q̃ ut oblata copia uinci poßint, plene cōcoquunt, fructúmque gignunt. Solum tamen, quod pingue admodum est, nulli plantæ conducit: exiccat enim plus, q̃ commodum sit, ut & Menestor autor est. Tale genus terræ illud affirmant, quod ad abstergendum maculas usui est, coloréque albicat. Optimum sciliæt quod optimo constat temperamento. Et ad summam: quod solutum, humectúmq; sit, nec frigore torpeat: hoc enim radicibus aditum facilē præstat, alimentúmque laudatißimum subministrat. Quā quidem rem & mitigationes, & agitationes, et stercorationes uolunt efficere. Sed aliud solum alijs arboribus conuenientius est: ut & diuidere solent. Argilaceum enim atq; etiam magis candidum, fertile oleis notatur: id enim multum uaporis, flatusq́; continet, quod natura olearum desyderat. Pratense, et arenaceum uitibus percommodum est: & ad summā quod solutum, leue, tenue, atq; humidum, ita ut aqua cœlestis intestino humori ualeat permiſceri. Vitis nāq; largam copiam alimenti desyderat: quia calida, laxa, humida, & fœcundißima est: forsitan & ob hæc eadem fœcundißima.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

fœcundiſsima. Ad hæc radices humidarum plãtarum haud facile putreſcere poſſunt, quemadmodum illarum, quæ ſuapte natura ſicæſcunt: itaq; & attrahere & reſiſtere, & tranſmittere nimirum ualent. Eodem modo reliquis quoq; omnibus, ſolũ pro naturæ ratione idoneum redditur. Idemq; alijs magis, alijs minus congruum.

¶ Solum pingue parte plurima plantis nocere. Et quod ſolũ optimum. CAPVT VI.

VErùm (ut ſimplicius loquar) parti maiori, ſolum pingue, incommodum eſt: exiccat enim ſupra modum, et hac de cauſa plantas offendi, atque ægreſcere creditur: prodeſt tamen ijs, quæ macilenta, triſti, ieiunaq; conſtant natura. Argumentum quòd olera, frugéſque ſolo tali exuberẽt, quæ quidem naturæ eiuſmodi ſunt: ieiuna enim plus cibi deſyderãt. Quod uel hominũ naturã huiuſcemodi indicare abunde exiſtimant. Homines enim macilentos, ieiunósque pingui maxime cibo delectari, eóque in colore, uiribúsque proficere. Sicca etenim corpora largũ, ac pingue alimentũ deſyderãt: ſicco aũt, macróque nihil utilitatis accipiunt, quoniã humor nõ adſit, quo perfrui ualeãt: quinimmo periculũ eſt, ne morbi inuadãt, cum alij, tũ maxime, qui aluũ infeſtãt. Hoc & in arborum genere pari modo animaduertemus, niſi quod arbores ſibi ſimiles conſtent: corpus aũt recreatũ, ad plenum, incolumémque habitum trãſeat. Hæc ergo generalis

quædam

quædã determinatio redditur. Differẽtiæ uerò tã agri, q̃ arborũ, permultæ intelligũtur, quod etiã in uitium genere patet. Alijs enim plana, alijs mõtana loca magis cõueniunt: & in his ipsis aliud alijs cõpetit. Quàmuis enim exigua quædã diuersitas sit, tamẽ summis momẽtis potest immutare naturã. Verũ simplex illud asserere facile est, ut & præcipere solẽt. Solidas spißásq; locis sitiẽtibus serere oportere: solutas uerò, & humidas mollioribus, atq; humectioribus. Sic enim utrisque alimẽta modice suggerentur: cũ alteræ multũ, alteræ parũ desyderẽt. Et quod in uniuersum de arboribus diximus uerũ fortasse est, uidelicet pro utrarũq; arborũ natura, genus utrũq; arborum serere oportere: uerùm in singulis exquisita animaduersio, sensus potius notionẽ desyderat. Enimuero ratione determinare ĩhis haudquaq̃ facile est. Nã & differẽtias ratione solis uel ascẽdẽtis, uel occidẽtis, uel mediũ cœlũ tenẽtis, uel aliqualiter se habẽtis, scire nimirũ cõdecet, ut loca plãtis apte distribuãtur: tã ex toto, q̃ ijs, quæ genus idẽ cõsortiũtur: queẽadmodũ uinitores distinguere tentant, cũ in conualle aliqua serũt. Nõ enim eadẽ semina loco utroq; deponũt, sed diuidũt. Et quidẽ plurimũ interest adhũc modũ deposuisse. Pari ratione de reliquis quoq; arbitrãdũ est. Quãobrẽ hæc, (ut superius diximus) sensus dijudicationẽ desyderãt. Verũ (ut simplicius asserã) solum, quod mediam obtinet confusionẽ cõtrariorũ, id est soluti, & spißi: sicci, & humidi: leuis & ponderosi: atq; etiã superiora modicæ inferioribus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

rioribus reſpõdentia, in his ipſis ſortitur: hoc omnium optimũ omnibus fermè arboribus, atq; frugibus eſt. Id enim ad aëris habitum propius quodãmodo q̃ cætera uidetur accedere. Cæterum inter hæc ipſa, quod ad alteram partem uergit, melius eſt: quod & ſimpliciter quidam optimum aſſerunt, ut quod ſolutum, leue, atque humectum eſt. Id enim alimentum in ſe continet, et radicibus meatum facilem præbet: ſpiſſum, aut ponderoſum, ac ſitiens: eſſe incommodum conſtat. Diſcrimẽ uerò ad ſingula pro diuerſitate oppoſitionum recipiunt, uerbi gratia, ſolum rarum & tenue, ſi altum ſiccũq; ſit, arboribus commodum, frumentis incommodum eſt: facit enim raritas, ut imbres hyberni poßint alte deſcendere. Itaq; frumentum humorem attingere, nequit, quoniam per ſumma ſuam agat radicem: arbores uerò dimißis in profundũ radicibus attingere atq; attrahere poſſunt. Pari modo & ſiqua differentia eiuſmodi alia ſit, reddet alicui generi commodũ, quod alijs incommodum foret: ratione diuerſitatis. Sed nec illi imperite dijudicant, qui ſolum eſſe optimum arbitrantur, quod calidum, humectúmque eſt: ambo enim obtinet ea, quibus opus omnino eſt, id eſt alimentum, & quo alimentum poteſt conficere. Recte etiam poſt primum imbrem id uaporem emittere aiunt. Sed huius generis aliud humectum eſſe, aliud ſiccum: humectum frumentis habile, humorem enim ſatis id ad alendas fruges habere, ad arbores autem minus: ſiccum uerò frumentale, minime bonum conſtare, quia id quoq;

pabulo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

pabulo careat, quod sufficiat. Eiusdem fermè sententiæ sunt, & qui solum pingue, nec rigidum, neq; densum, neque salsum esse oportere autumant. Alimētū enim caloremq; adesse necessarium putant: atque etiam facilem radicibus transitum exhiberi. Quæ quidē omnia ad incremētum, fructificationémque aptißima sunt. Hoc idem illi etiam sentiunt, qui solum nigrum commendant, ut Leophanes. Causas enim continuo tentat reddere: quòd & imbrem, & squallorem genus id certe tolerare facile poßit, utpote quod capax tam caloris, quàm humoris nimirum sit. Ergo uirtutē agri propè (ut ante iam diximus) per eadem quodāmodo, atque in eisdem intelligere licet, quibus omnes exponere assolent. Differentiæ uerò cum plures sint tam agri quàm generis plantarum, conuenienter singulis capere, atque contemplari tentandum est.

¶ Quæ aquæ è terrestribus probētur, improbentúrue ad plantarum usum. Item quæ salsugine proficiant. CAPVT VII.

Quarum autem terrestriū differentias (nam eas quoque non parum conferre ad incrementum, alimentúmq; similiter arbitramur, atque supradicta) decet statuere. Ergo in genere aquarū, quæ nitrū, uel alumē, uel aliqđ eiusmodi sapiunt, plātas neq; alere neq; gignere possūt: scilicet quò ad sūmatim sit explicare: præterq̄ siqua familiare q̄cq̄

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ac ſibi cognatum ualeat enutrire, quẽadmodũ mare, ſed hoc minimum, & propemodum nihil eſt. Quibuſdam tamen in locis aquarum dulcium copia permiſta plantas progenerat, atque enutrit: ut in aquis Thraciæ feruidis licet perſpicere. Per ſe autẽ, nullius ferè ſtirpis, ſicut nec animalis, fœcundæ intelliguntur. Mare multa, & uaria gignit: et eſt genus quoddam ſicut animalium, ita etiam plãtarum, quod niſi in mari uiuere nequit. Arbores tamen, quæ locis æſtuũ magnæ, frugiferæq; exurgũt, alimentum ex mari capere forταſſe quiſquam negabit: dulcémque humorem radices poſſe ex terra trahere credet, maréque ipſum ſine offenſa circumuenire, quemadmodum aqua ſtirpes ſuas incolas tutiſsime ambit. Sed de his alia ſanè habenda diſputatio eſt: necnon de illis, quæ iuxta mare ipſum naſcentia, ſalſugine quodammodo ad ſe nutrienda, corroborandáque utũtur: nam ea quoque ſui generis eſſe animaduertimus, ut præter cætera ſupradicta, quaſi medium ſitũ hæc adepta ſtatuere ualeamus. Salſæ autem aquæ nutrire quidem plãtas quoque terrenas queunt, ſed deterius, quàm dulces: adurunt enim augeríque prohibent. Minus uerò his arbores infeſtari, quàm olera, quàmque omnino annua (ut quidẽ affirmant) ratio eſt: arbores enim longe robuſtiores conſiſtunt. Et forte non deſunt, quæ commodius ali eiuſmodi humoribus poßint, ut palmæ: ſiquidẽ his ſal aggeratus unice proſit. Cæterũ ſunt etiã in olerũ genere, quæ ab humoribus ſalſis iuuantur, ut braßica, beta,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

beta, ruta, eruca. Hæc enim cũ aquis ſalſis rigantur, longe meliora euadunt. Quamobrem nonnulli nitro aquæ permiſto aſpergunt braßicam, ut Aegyptij, atque ita multo dulcior, teneriórque efficitur, ſicut & ſi prius quàm coquatur, ſale commaceretur. Omnino ſalſugo cõmoda huic eſt: habet enim amaritudinẽ quã dã, quã ſalſus humor ſubiẽs, ac ueluti ora aperiẽs educere poteſt, qua de cauſa locis ſalſis braßica optima eſt. Amaritudo qppe cũ ſaporẽ, tũ etiã alimẽtũ puertit. Itaq; ea ſublata dulcior, tenerior, altiorq; braſſica redditur: ſed cæteris in rebus deterior, quoniã nihil educitur alienũ, ſed hoc aduritur, quod eius familiare nimirum eſt. Itidẽ ergo uel in reliquis eſſe amaris ratio docet, ut in ſelagine, atque uniuerſo genere intuborũ. At acribus, ut allijs, cepis, ac reliquis generis eiuſdẽ, nihil ſalſilago cõducit: acrimoniã enim auferre nõ poteſt, propter ſaporis ſimilitudinẽ. Quippe cũ ſimile feratur ad ſimile, meatúsq; adeat omnis, ut in ijs fieri ſolet, quæ maculas detergũt, ac detrahunt. Aqua ſalſa ob eã cauſam amaris cõmoda eſt. Si uerò Androſthenes uere de Tylo inſula rubri maris narrauit, aquas ſalſas fluẽtes, plusq̃ cœleſtes iuuare, tã arbores, q̃ reliquũ omne genus plãtarũ: et hinc agricolas loci illius, ſtatim poſt imbrẽ riuis eiuſmodi abluere ſata ſolere, cõſuetudinẽ eſſe. Cauſã dixerim: hæc enim uelut natura facta in illis eſt: pluuia nãq; raro illic aqua deſcẽdit, ſed defluẽs enutrit et arbores, et fruges et reliqua: unde fit, ut et oĩbus tẽporibus cõmode in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſcratur. Sed hæc per ſuppoſitionem ſint dicta.

De utilitate aquarum frigidarum in plantis. Quódque dulces aquæ, non dulcibus præferantur. Et cur dulcis aqua, & idonea potui, alere uel omnino nequeat, uel non perfecte fungatur officio. CAPVT VIII.

Quæ autem, quæ inter potari idoneas, frigidæ ſunt: principatum non dubie obtinent. Percoquere enim hæ potiſsimò queunt propter caloris circũobſiſtentiam, atque refrigerationem radicum, quam deſyderãt arbores. Tales uerò aquas eſſe commodiores, argumẽtum eſt, quòd olera, et radices, & fructus, et reliqua æque omnia frigidis adaquata meliora euadunt. Quod fieri ratione uidetur, quemadmodum & inter aquas cœleſtes, nocturnæ, & aquiloniæ præſtant: ſicut etiam inter ipſos afflatus, aquilonij: & omnino, qui frigidi ueniant. Eandem enim utilitatem hæc omnia præbent. Et ob eaſdẽ cauſas aquæ, flatúsue calidi diffundunt, & humefaciunt, & inſitum calorem debilitant. Sed forſitan frigidi quoque exceſſus tam in alendo, quàm in generãdo ſtatui poteſt, ut etiam in animalium genere: ſiquidem alimentum, uirésque caloris demat, ſine quibus ſeruari uita non poteſt. Non tamen frequẽter, neq; in multis detrimentũ id euenit, niſi alia quoq; cauſa dãnoſa accedat: neque enim idem in his, quod in animalibus agitur aquatilibus. Illa enim humore undique continẽtur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

continentur, atque in humore cõsistunt: plantæ in terra, & aëre stant: quamobrem cum his aqua sese miscet, nunquam terræ, uel plantarum tollit calorẽ: præterquàm sicubi aër etiam totus frigidus sit, sic enim germine uiduam, ac penitus sterilem terram esse necesse est. Aquas frigidas præstantiores esse his de causis iudicamus. Dulces autem, cæteras quæ potari nequeant antecedunt: quia plus alere ualeant. Admista enim salsugine, uel aliquo huiuscemodi sapore cõtracto, non modo nutriri plantæ non possunt, uerùm etiam alijs quoque detrimentis afficiuntur: ut etiã in animalibus euenit. Aquarum mistura utilis est, cum altera dura admodum, & quasi incocta, crudáque est: altera mollis, & placida: uel etiam cum aliquem terrenum saporem secum alterutra affert, uti in turbulentis, stercorosisq; uidemus humoribus. Genus enim plãtarum tale alimẽtum omnino desyderat. Qua de causa sæpe tenuis puráque, crassæ impuræq; congruere potest: & putealis mananti, & fluens pluuiæ aptissimè consocietur. Sed mirabilius certe appareat, siqua dulcis, & potari idonea, uel omnino alere nequeat, uel non perfecte hoc fungatur officio: ut in aqua pyræi agri perspicitur, quod etiam inter historias dictũ est. Causam uerò ex duobus aliquis petet. Aut enim ex debilitate fieri ita credet, ꝙ minus uerũ uidetur: quãdo aër quoque alere posse putatur: aut quod saporẽ aliquẽ noxium habeat, qui in gustatu hominem latet, quod etiã in prædicta aqua potest intelligi. Homines

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

enim qui ea lauantur, leprosi efficiuntur. Et plantæ quoque proximum quendam acapiunt habitũ. Haud enim recte causam in illo esse credideris, quod genus id aquæ nimis alere poßit, & proinde plantæ laborẽt ieiunio: reddãtúrque deteriores: utpote quæ obductã pabuli copiam nequeant superare. Sed de his satis.

¶ Arbores suis quasq; locis gaudere. CAPVT IX.

Oca autẽ sibi accõmoda arbores quæritant non solum illæ, quas operoso quodã: peculiariq; habitu natura creauerit (ut ante iam diximus,) sed etiam quæ cõmuni, uulgariq; prouentu habentur. Quippe cum aliæ sitientes adament tractus: aliæ humidos: aliæ hybernos cupiant: aliæ soli expositos: & aliæ opacis, aliæ apertis gaudeant: & aliæ in totum palustribus, aliæ montuosis lætentur: ut & diuidere autores consueuere. Sed forte non semper eadẽ appetunt loca: nec una de causa, sed uaria quadã ratione (ut superiori libro retulimus) quanq̃ naturæ cognatione quodque ad locum propriũ ducitur: quẽadmodum ea, quæ sua sponte prouen iũt. Spontaneus autem ortus expreßius naturã ostẽdit, siquidem ex eisdẽ generationes, & nutritiones, & singulorũ diuisiones agantur, necesse sit: uidelicet caliditate, frigiditate, siccitate, humiditate. Quærunt etenim omnia, quod sibi pro suo temperamento commodũ foret. Itẽ

quæ

quæ infirma, aut robusta sint: quæque ima telluris radice subeunt: aut per summa augentur: aut aliqua differentia partiũ discrepẽt: hæc pro suo discrimine locum appetũt. Sæpe etiam plures ex his causæ in eadẽ planta intelliguntur: & plerumque q̃ alia habeãt, alia non habeant, in causa est. Addo etiam quod similes locum exigant similem: et dißimiles dißimilem: cũ scilicet naturæ aliqua diuersitas adest. Quo in genere abies, pinúsq; collocantur: altera enim opacis gaudet, altera idest pinus apricis. Opacis enim aut nullo modo, aut praue exurgit. Ergo calidæ quidem ambæ, ut aiunt: sed abies sicca, pinus humida est. Argumentum uel ex generatione picis duci utiq; potest. Tũ etiam ubertati humoris locus soli expositus conuenit: sic enim excoctio confici amplius poßit. Semper autem rei excellentis ratione appetentia sequitur. Ex quo illud etiam constat, quod inter congenera, quæ mutuo differre uidentur, discrimen eiusmodi quoddam quærendum sit. Nam quæ genere dissociata, locum tamen petunt eundem, ut edera: & quæ aquis apposita sunt: quæq; nemoribus gaudent, facile suam rationem aperiunt: edera nanque sicca, & calida est. Reliqua uerò naturæ penitus cognatione loca eiusmodi concupiscunt. Nonnulla ex his causam uel in singulorũ differentijs explicant. Pari modo et quæ nisi frõdibus obsepta poßint seruari: tũ in agresti, tũ in urbano genere, ut punica, et myrtus, quarum altera sicca, spissaq; est, altera idest punica, raro nec sicco corpo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

re constat. Fructum enim utraque nucleosum nec humidũ gerit: itaq; soli expositus mox obarescit: in umbra autem coalescens, & solem modice sentiens, humorem suum seruare, atque coquere nimirum potest. Quamobrem & punicas, & myrtos breui interuallo conserere solent, ut se contectu operiant mutuo, atque solis nimios æstus aufugere possint. Tum etiam quod radice numerosa non sint, nullo alimenti raptu mutuo infestantur. At si quæ his aduersa constent natura, hunc in modum serueris, ceu uitem, & ficum: nunquam certe fructificare tantundem ualeant. Hæc enim quia humida sint, cocturam certe ampliorẽ desyderant. Locorum diuersitatem causis hisce tribuimus: ubi nihil aliud impedimento, detrimentóque acciderit: ut apud Tarentum oleæ accidere ferunt. Silẽs etenim spiritus, sensu conspicuus est: quippe pleráque aduruntur, & conflatus ex mari talis occurrerit, ut inuecta salsugine corrodantur flores, ac pereant. Caligo quoque sine ullo flatu egredi quædam uidetur: quæ ubi flores tetigerit, exurit. Quamobrem Vates ne caligo egrediatur, sacrificare consueuerunt: & uetari sæpe sacrificijs referunt. Eadem ratio est etiam, siquid commodum uel incommodum ex aëre ueniat. Interdum enim quámuis solum sit uitiosum, aër tamen bonitate sui temperamenti suisque flatibus, nimirum aduersari potest: ut dictum est.

¶ Duabus ex causis fructus maturescere.

CAPVT X.

Fructuum

Ructuum autem concoctio, partim caliditate, partim frigiditate perfici creditur. Quæ tamẽ ex frigiditate fit: per euentum fiat, necesse est. Calor enim ubique uim obtinet concoquendi. Et simplex quædam cocturæ ratio est, sed non æquæ percipi potest, propter circumobsistentiã caloris. Omnium enim eiusmodi rerũ causas, ab eisdem uiribus proficisci putandum est. Verùm euenit, ut fructus, qui sero perficiuntur, maturitatem hyberni temporis opera capere uideant: quoniam antè quàm perficiãtur, hyems occupet. Sero autem fructus perfici quosdam, multis de causis euenit ut ante iam diximus. Quæ enim natura humidæ sunt, frigiditatem uehementiorem desyderant, ceu uitis: sic enim longe melius coquitur. Quæ autem fructum pariunt sicciorem, ut myrtus (nam ea quoq; sero suum perficit fructũ) leuiorẽ frigiditatẽ reqrũt. Nimia enim exiccat, exacerbátq;: media uerò temperies, & austrini ac humidi spiritus: commodissime alunt. Neque enim fructus natura humidiores, excessus frigorum possunt percoquere: sed alios penitus resiccant, alios insipidos reddunt: ceu ficus. Resistere tamen illi maxime possunt, qui plus habent humoris, ut poma, arbuti: quiq; terreni, acerbi, solidíque natura sunt, ut glans, pirum syluestre, sorbum. Hæc enim humorẽ, saporémque suum sero recipiũt. Adde hoc in genere mespila, & mala syluestria, & omnino, quæ arboribus decerpta maturescere poßint, ut pirũ

agreste

agreste, & sorbum: & si non eadem maturitate, quã arbore, tamen ita aliquid dulcedinis capiant, cibóque reddantur idonea, siue putredinem genus hoc maturitatis deceat appellare, ut in drupis oliuis, seu etiam alium quempiam habitum naturalem. Cæterũ nihil fortasse prohibeat, quò minus externo quoque calore fructus coquatur: ut sorba, cum alimenti influxus cessauerit. Prius enim aßidue aliquo influente humore fructus exuperare nõ poterat, præsertim cum frigora impedirent. Postea uerò cum amplius nihil accedit, & calor in ipsis fructibus coërcetur, utraque de causa coctionem iam, immutationemque capiunt. Nam & qui in arboribus maturescere fructus solent, ut uuæ: decerpti, dulciores efficiuntur, scilicet quod pars humoris diluta, sole absumpta est. Hoc idem in ipsis euenit uitibus, cũ uuæ humorẽ haurire desierint: uel cũ senescẽtes in passas mutẽtur. Quin etiã in cæteris fructibus talis ferè quædam mutatio euenit, alijs magis alijs minus. Nonnulli è contrario maturitatem accipiunt. Etenim in ipsis arboribus, locis feruidis, atque aptißimis, immaturi persistunt: scalpti autem, & oleo illiti: (ut dictũ est) incipiũt maturescere, ut ficus ægyptiæ. Illis enim ad hũc modum tractatis, humoris, ac spiritus aliquid effluit, & calor admitti amplius potest. In olerum autem genere quædam uel ex toto immatura, atque incommutabilia permanent, ut cucurbita. Ergo coctionis, cruditatísue, ad summam cõmutationum, quæ fieri assolent, ratio in his est.

De

¶De incremento, & proceritate arborum. Tũ quæ fructus amittant ante maturitatem.

CAPVT XI.

Rborum autem ipsarum, semper quæ locis opacis & afflatu silẽtibus sunt, procerae, leues, atque excelsiores exurgunt: necnon si breui sitæ sint interuallo, modo eodem adolescunt. Cõtrà quæ locis, flatibus, ac uento expositis, atque apricis, uel raris, solutísque exeunt: minus tales euadunt. Incrementũ enim, profunditatis altitudinẽ uetat, & flatus exasperãt, nodósque faciũt, (ut retulimus) retorsionis, & cõsistẽtiæ causa: quæ cũ illis abdicata penitus sint, incremẽtũ lõgitudinis tãtũmodo agitur. Quãobrẽ illa etiã, quæ nõ æque erecta, excelsa neq; surgere apta sint, eiusdẽ naturæ habitũ profecto occipiũt, quo erecta excelsáq; cõstant, cũ hospitata locis huiusmodi fuerint, ceu quercus. Laues eteni, rectaq;, & propè abietibus æquales euadũt: ut apud Aemũ mõtẽ fieri referũt. Tũ etiã solutiora, humidiora, ĩbecilliorăq; his locis cõficiuntur, quia neq; ex sole, neque ex flatibus, uel frigoribus dẽsitatẽ poßint suscipere. Amittũt maxime suos fructus ante, quàm maturauerint, ficus, palma, atq; amygdala: quod accidit aut alicuius interclusi humoris causa, ut ficus amittit: aut quod nexu infirmo fructus depẽdeat, qui mole grãdiuscula est, ut amygdalæ, mala, pira: nã quodlibet humefacere, atq; debilitare

debilitare eos facile potest. Tum etiam flatus interdũ uehementes inuadunt, ut nihil resistere ualeant. Punica flores facile amittit, quia nexus eorũ debilißimus est. Itaque cum guttæ, pluuiæ, aut rores in eos deciderint, subeuntes quoquò uersus humectãt, labefactántque. Qua de causa deducere arbores solẽt, nec in excelsum eas excurrere sinunt: ne flores in erectum formati humorem suscipiant. Quidam etiam uirgas è contrario seri præcipiunt ad rationem, ut se subinde ualeant inclinare. Humorem iacturæ causam esse, hinc etiam intelligi potest. Piri enim, atque amygdalæ etiã si non pluat, dummodo aër austrinus, nubilúsque sit: amittunt & flores, & primos fructus, si continuo postquam defloruere, illud acciderit. Sed horum, cæterorúmque similium ratio in nexu, moléque est.

De caprificandi ratione, & culicibus. Item arbores serotinas fructus suos non perdere.
CAPVT XII.

Icorum autem, & palmarum non solum in his: sed etiam in interuallis animaduertitur. Quapropter ficos caprificant: quod ea de causa faciunt, ut culices parui, qui ex caprificubus appensis nascuntur, poma fici aperiant. Generantur enim ex putrescentibus illis, sed simile alimẽtum quærentes euolant, atque grauidæ großis aßident. Quod idem plerumque euenit, & si non caprificus appendantur,

dantur, modo caprificus ipsa proxima sit, in qua culices fuerint procreati. Ideóque caprificus in extremo ficis conseritur maturis, matura: serotinis, serotina: medijs, media: ut pro suo tempore singulæ caprificationem obtineant. Atque ita caprifici adijcitur satus, ut culicum aduolatus secundo uento effici poßit. Cum autem morsu crebro culices ora ficuum aperuerint: humorem absumunt superuacuum: & aditum liberũ auris præbent: & omnino poma spirantia efficiunt. Euenit enim, ut cum calore illo conficiente, spiritus quoque aliquid interseratur: ut in his euenit, quæ igne coquuntur, quo spiritu semoto unà cum humore, exactóque fructus permanent. Causa nanque amittendi hæ sunt. Culices autem, & gigni ex caprificubus, & rursus easdem subire ratio est. Gignuntur enim: quia caprifici maturare, atque perficere nequeant. Vt enim in cæteris putrescentibus, genus aliquod animalis concrescit: ita etiam in his uiuifica quædam natura est. Sed cum alimento careant, quærántque quod sibi conueniat: feruntur ad id auidæ quod simile est. Omnibus enim rei cognatæ desyderium natura inijat: quemadmodum & pediculis sanguinis: ex quo putrefacto, nascuntur. At solo macro, & aquilonio caprificatio haud quaquam desyderatur: quia propter alimẽti exiguitatem sponte poma siccentur. Nec ubi solũ ita sit temperatum, ut modice alere poßit, usus caprificãdi est (lactura enim non nisi ex cruditate sequitur, cum uis coquendi superare non potest) nec ubi mul-

tus

tus puluis, nã uis siccandi pulueri quoq; posita est. Sed absurdum appareat quod flatibus aquilonijs potius, quàm austrinis, fici fructus amittunt: cum longè sicciores sint aquilonij. Ratio uerò quod ficus plus condensatæ nequeant exhalare: tũ etiã succus fortasse intus cõcrescãt: hanc enim & foliorũ profluuio causam nõnulli aßignãt, ut dictũ est. Quæ autẽ serotinæ admodum sunt, fructus nunq̃ amittunt, quia sero germinare incipiant. Fit etenim temporis ratione, ut spiritus non amplius intercludi, coërceriq; poßit. Calor enim se colligens, atque resistens exuperat, tum etiam genus id siccum natura quodammodo est, seróque proinde humescãt, quamobrem & adaquari hoc exigit, & aquam sustinet magis. Quod si reseratio faciat, ut spiritu exacto, admissóue, & humore assumpto poma ualeant perdurare, similiter atque in ægyptia fico euenire quodammodo dixerim.

¶ Vtrum caprificatio inuenta sit, ut ficus se cõprimat, an ut reseretur. Item esse ficus, quæ caprificatione no egeant.

CAPVT XIII.

Erùm id apud nonnullos ambigitur: quasi culices cum grossos subierint, non reserẽt, sed potius comprimant. Itaq; causam è cõtrario inferẽdam existimãt, tanq̃ ea ipsa de causa caprificare oporteat. Nã si cõprimantur, neq; rores, neque

neque ullæ pluuiæ guttæ poßint admitti, quibus ferue factis iactura sequetur, sicut, & flores punicæ decidunt. Causam hanc esse, uel inde significari abunde credunt: amittũt etenim magis, cum imbres senserũt. Argumentum uerò, q̃ caprificatio comprimendi gratia adhibeatur, inde accipi potest. Enimuero si caprificubus carent, quas arboribus inijciant: arena inspergunt, ut se fructus comprimere ualeant. Puluis etiam idcirco iuuat, ad perdurandum: quia puluere asperso, protinus comprimantur. Quæ autem sero fructificentur, non illo eodem tempore aperiuntur, sed se cõprimunt, atq; possunt durare, nec ullo modo caprificationem desyderant, cum iam uires conceperint: tum etiam temporis immutatione sese aperiunt, nec amplius decidere possunt. Causa igitur utroque modo accipi potest: sed hæc nihil inter se inuicem repugnare quispiam fortasse putauerit. Cum enim imbres accessent, großi infirmiores redduntur, plúsque humoris contrahunt: quo tandem inflato, iactura continuo sequitur: & arena inspargunt, ut humorem poßint absumere. Ob id, & puluerem iuuare existimant: hoc enim humorem posse absumi, qui causa est, ut großi decidant. Ergo si nulla in his contradictio sit, causa in illo proculdubio est. Si uerò contraria hæc inter se sint, eueniet porrò ut altera quidẽ ratione rei principiũ intrinsecus sit, altera aũt extrinsecus, scilicet illa humore, quo ea maxime decidunt, quæ non prona, sed erecta consistunt, ut flores punicæ. Quinetiam ex

his

his ipsis causas oriri aliquas laborantibus morbo uerisimile est. Sed morbus cõmune fortasse uitiũ omniũ fructuũ est. Comprimendi autem causam, cum subeant culices, aliquam reddamus necesse est: nam humorem intestinum depasci à culicibus, utpote pabulum aptissimum illis, uerum est. Quamobrem ad perdurandum plurimum iuuat: q̃q̃ ficus reddat deteriores. Quippe cum pastu culicum illo exinanitæ, humorem lacteum amplius trahant. Quapropter sunt, qui caprificandũ non censent, immò uerò cum uendunt, clamitant, ficus se uenundare non caprificatas, & plurimum id referre putatur. Item flatibus aquilonijs minus posse decidere oporteret: his enim magis se cõprimunt: nisi forte, quod his siccetur, dehiscere arbitrandum sit. Plures igitur obiectiones primum illud recipere posse appareret, nisi forte ratione utraque res fieri poßit. Esse autem quæ caprificatione non egeant, absurdum non est (ut ante iam diximus) cum modus aëris, alimentique adsit. Nam humorem per totum hoc genus nimiũ esse, uel ex ipsis erraticis cõstat. Cruditas enim illa nõ nisi ea de causa fieri intelligitur, & eas quoque solent caprificare, ut ualeant permanere. His eisdem de causis, & bis, térque nonnullæ fructificant, scilicet alimẽti nimietate. Primis enim decerptis ficubus, aliæ facile prodeunt: & his rursus detractis, aliæ subnascuntur: quia humoris non desit ubertas: atque eatenus facultas procreandi accedit. Vlterius uerò nõ preualet propter excessum. Solùm enim hoc genus ex syluestrium

numero

numero aut certe cum paucißimis fructum ſuum nequit perficere, niſi forte finem eius hactenus natura deſcripſerat. Sponte quoque naturæ id poteſt conſiſtere. Sponte autem naſcentiũ generatio non ſemine modo agitur: ſed aliqua etiam putrefactione, uel potius terræ alteratione: quamobrem id etiam genus frugiperdæ quis nuncupauerit, ut ſalicem Homerus cognominat. Nam cætera, tametſi fructum uiſu incognitũ gerunt, tamen perficiunt, & maturant: prout natura ſua pergere apta ſit. Sed enim hæc proprietas quædã dirimens illa à reliquis poßit intelligi. Quod autem palmarum generi euenit, non idem eſt. Gerit tamen huius rei ſimilitudinem quandam: quapropter caprificari illas quoque fari conſueuere. Flore enim à maſculo, & puluere, & lanugine cum fructus inſperguntur: ſicatatem ex caliditate, ac reliqua poteſtate concipiunt, atque ſpirantiores redduntur: quibus cauſis uis perdurandi acquiritur. Huic quodammodo ſimile in piſcium quoque genere euenit: cùm mas editis ouis, uitale ſuum uirus aſpergit. Verùm ſimilitudines uel ex remotis generibus petere poſſumus.

¶Cur in ſylueſtribus eiuſdem generis aliæ ſteriles, aliæ fructiferæ habeantur. Déque uitis, & ficus amplitudine.

CAPVT XIIII.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Vamobrem autem inter congeneres agrestis ordinis aliæ steriles, aliæ fructiferæ sint, quæ quidem fœminæ, marísue sexu appellantur, illa profecto causa redditur, quam prius de sterilibus exposuimus: q; propter spißitatem, & uirium bonitatem, & molis totius largam nutritionem, infœcundæ reddantur. Euenit nãque, ut eiusmodi arbores omne alimentum ad se nutriendas absumant. Cum enim fructificatio partem superuacuam alimenti desyderet (hac enim fructus exoritur, sicut in animaliũ genere semen effici solet) si se aliorsum aßidue pars illa conuertat, absumatũrque: tolli generationem necesse est. Haud enim natura utrique parti satisfacere potest: cũ alimentum, quantum suffecturũ sit, capere nequeat. Quibus igitur hoc interdum eueniat: hæc tantisper infœcunda redduntur. Quibus autem natura protinus ad fructificandum pertenderit: hæc fructum egregie pariunt. Quamobrem & inter agrestes non desunt, quæ quàmuis eodem in genere contineantur, tamen modo supradicto se habent: quæ scilicet robustiores, spißiores, atque maiores ferè semper alimenti ubertate efficiuntur. Omnes enim penè, quæ ampliore magnitudine se attollunt, minorem generant fructũ: ut ficus indica uocitata. Hæc enim cum mira quadam magnitudine sit, fructum exiguum admodum, eundémque paucum fert: ut quæ ad germinandum totũ absumat alimentum. Etenim folio amplißimo est,

&

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

& radicum uerò ab eius folijs demissarum generatio nutrimenti copia uidetur accedere. Sed fortè è diuerso, ut quoniam in ea quoque pabulũ dispensatur, icirco fructus exilius, atque parcius proueniat. De radicibus abunde alibi disseruimus. Inter eas uerò, quæ solutum fructum progenerant, sola uitis, et ficus incrementum amplißime capiunt. Vitis enim porrecta materia in quancunque partem deuenire facile potest: modo solum obtineat probum, ac fertile. Ficus autem se in altum attollit, & ramoso admodum corpore amplißimum occupat locum.

De uitæ longitudine, breuitatéque, et fructuum ratione. CAPVT XV.

Itam quoque longiorem arbores infœcundas, quàm fœcundas: & pauciferas, quàm multiferas sortiri ratio est: scilicet cum non imbecillitate, aut humiditate, aut aliqua eiusmodi causa steriles, uel pauciferæ sunt: ut quæ aqs appositæ uiuere cõsueuere, quæq; nemorosæ, uel solutæ, proximæq; putredini cõstant, ceu laurus. Hæc enim, et qcq̃d eiusmodi, redigi ad prædictas ratiões oportet. Fructificatio uerò magnam, atque potißimam partem naturæ detrahit: quod etiam in animalium genere patet. Enimuero quæ plurima pariunt, celerrime consenescunt, ac pereunt. Porrò uel in his ipsis arboribus latißime identidem liquet. Quæ nanque feracißimæ, atque fœcundißimæ sunt, citius omnino senescunt:

nec secus inter congeneres, ut uites, ficos, & reliquas euenire sentimus. Quæ autem steriles, uel paucis fertiles sunt, hæ ferè omnes perenniores notantur. Fit ergo interdum, uel potius frequenter, ut arbores ex uberrima fructificatione languescentes arescāt: quod uitibus potißimo accidit. Quanquam & reliquæ omnes multiferæ idem sentiunt, quoniam uis tota naturæ consumpta in fructibus sit, & frugibus. Et omnino annuis hoc idem euenire uidemus: et causa hæc est, ut annua constent natura. Cum enim fructus perficiuntur, radices protinus exarescunt; quoniam uis naturæ tota consumpta eisdem de causis sit. Arbores autem aut non tam cito flaccescant, aut certe non ita, ut uitium deprendi poßit. At cum tempus uernum extiterit, res conspicua fit: & celerius certe, siquid ex aëre tale accesserit, ut opprimantur, affligantúrque arbores. Nec solum quæ ad hunc modum exuberauerint, sed etiam quæ large fructificauerint: laborant sæpe, atque intereunt. Quodque enim exinanitum, effœtúmque: imbecille est. Imbecilli autem etiā quod minus ualidum sit, officere potest. Quamobrem culta celerius, quàm inculta senescunt: & meliora, quàm deteriora: & ad summam urbana, quàm syluestria. Quanquam absurdum fortasse appareat, si quæ magis coluntur, celerius occidant: uerùm cultura non uires auget, sed partum fructuum, qui arbores necat. Vitæ autem longitudo uirium ratione consistit. Valet autem uiribus, quod spissum, atque sterile est.

Quapropter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Quapropter Thaſij, cum agros mercede ſibi conducunt, de cæteris quidem annis minime curant: immo fraudare conantur, de ultimo uerò diligentiſsime literis notant, ut dominus agrum recipere debeat. Idem uel in animalium genere patet: quæ enim fœcundiſsima ſunt, his uita ſpatio breui deſcribitur: quæq; plura, quàm ſolent pepererunt, ſæpe intereunt: & potiſsimo gallinæ, ſcilicet inter ea, quæ cum hominibus uictitant. Igitur breuitatis uitæ ratio hæc eſt. Contraria uerò longitudini uidelicet dantur, ut dictũ eſt. Adde quæ quàmuis non large fructificent, immo pleraque infœcunda penitus ſint, tamen ſua imbecillitate facile pereunt: quemadmodum in annuis patet, ceu cucumis, de qua prius quoque retulimus: hæc enim ne ad naturæ quidem ſuæ perfectionem accedere poſſunt. Porrò etiam in arborum genere non deſunt quæ ob raritatem infirmitatémque facile pereãt: quàmuis nõ copioſe fructificent, ceu laurus: hoc enim in genere, illa quoque muſci fertilis eſt, fructu uidua.

¶ Quæ in arboribus partes primùm intereant. Item Democriti opinio de arborum ætate: atque de earum uita contra eundem.

CAPVT XVI.

Erùm non ſimul cunctis ſuis partibus occidit: ſed particulatim, tã corruptio, quàm ſenecta occurrit. Pars enim propemodũ, quæ maxime craſſeſcat, putreſcit, ac perit: nepotes tamen cõ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

plures exurgunt, ut res quodammodo proxima ſit ra-
mis arborũ, qui exareſcũt. Sed intereſt quod his pars
principalis intereat, illis uerò ex ijs aliquid, quæ de-
pendent. Verũ quoniã regerminatio ab eadem duca-
tur origine, idcirco arborẽ quoq; eandem eſſe cenſe-
mus, qua de re ante iam diſſeruimus. Arboribus uerò
inualidis, corruptionis initia, uel iniuria ictus, & fla-
tuum uehementia, & alijs eiuſmodi cauſis reddere li-
cet. Quod enim debile eſt, ex multis commoueri faci-
le poteſt. Et ſi ſuper debilitatem fertiliſsima quoque
natura ſit arbor, ut punica, & malus uerna, ma-
gis quoque ita fiat, neceſſe eſt: quippe cum ex utra-
que ratione noxæ oriantur principia. Et malos qui-
dem uermiculari etiam celerrime conſtat: & celeri-
us dulces hanc offenſam accipiunt: & omnino ſene-
ſcunt. Nec ſolum mali, ſed etiam punicæ: abſumi-
tur enim pabulum, quod natura commodiſsimũ præ-
ſtat: tum etiam alteræ earum, uelut agreſtes, alte-
ræ urbanæ conſiſtunt. Nucleo quoque uacantes ce-
lerius, quàm nucleatæ, & quæ molli nucleo ſunt, ce-
lerius quàm quæ duro. Et in myrtis uerò, cæteríſque
pari ratione intelligendum: plus enim naturæ de-
trahitur. Et in totum iſtæ debiliores, ſolutioréſque
ſunt: unde fit, ut & fructificare maturius uale-
ant: quod enim debile eſt, ocyus, ampliúſque mori-
bus cœli obtemperat. At quod Democrito placet, re-
cta & minus uiuere, quàm tortili corpore uibra-
ta, & maturius germinare eiſdem poſſe de cau-

ſis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſis (Alteris enim celeriter alimentum tranſmitti,quo germina, fructúsque proueniunt: alteris uerò pigre: quoniam per partem eminentem expedire non poßit, ſed ab radicibus nutrimenti omnis conſumatur copia: hæc enim radice prolixa, craſſáque inhærere) haud recte placere appareat. Radices enim rectarum arborum imbecilles affirmat, atque ratione utraque fieri, ut celerius pereant: deſuper enim ad radices, cum frigus, tum calorem cauſa recti tramitis ſine mora deſcendere: eaſdémque radices neutrum poſſe ſufferre, ratione ſuæ infirmitatis: omnino arbores huiuſcemodi magna ex parte ſubtus ſenectam ſentire incipere, propter radicum imbecillitatem. Item partes, quæ ſuper terram extant, cum afflatibus debilitatæ flectuntur, radices funditus commouere, quo facto diſrumpi, atque ferueſcere, ita arborem totam perire. Hæc Democritus. Sed minus recte aſſeruiſſe appareat, ut dictum iam eſt. Neq; enim quod de radicibus inquit, uerum eſt, ut ſuperius propoſuimus. Videlicet arbores uitæ perennis prolixa, craſſáque firmari radice: nec enim ficus, nec cæteræ, quæ prolixa, craſſáque innitũtur, uitã obtinent longã, neque directæ, erectæq; breuẽ habent uitam, ceu abies, palma, cupreſſus, nec ãpli us augeſcere, maturiúsue fructificare has cõſtat eaſdem. Atqui hæc etiam ſequi protinus oporteret, cum ſint tales meatus, et radice nõ prolixe agantur. Quicquid enim ab eadem dependet cauſa, eaſdẽ res ſequi

G iiij neceſſe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

necesse est. Igitur nescio an id causæ sit, nec potius, quæ ante iam diximus: quibus etiam difficultas nascẽdi, & exiguitas, atque paucitas fructuum, & omnino firmitas plantarum dignoscitur. Dẽsitatem, siccitatem, soliditatem, atque pinguitudinem causas dixerim, quibus & uitæ perennitas, & reliqua omnia generis eiusdem debeant assignari. Aduersa uerò his ipsis, ex aduersis oriri necesse est. Quæ autem cũ ubere fructificent, non tamen breui tempore uiuunt, nec cito senescunt, ceu pirus, amygdala, quercus: hæc uel in grandiore ætate fœcundiora redduntur, ut dictum est. Viribus enim detractis, alimenti quoque nimia ubertas detrahitur, atque ita reliquum pabulum percoqui, dispensarique facile potest. Tum etiam intermißio fortasse aliquid confert, aut omnibus, aut certe aliquibus. Pirus enim atque etiam magis amygdala, prima quidem specie fructum gerunt abunde: sed sæpenumero educare, quæ progenerauerint nequeunt: quippe cum in perficiendo sit potißimo labor, ac difficultas. Morus autem leuem quendam, dilutúmque fructum, & minime pro sua magnitudine amplum creat. Sed uitæ arborum diuturnæ hæc pro causis habeant. De fertilitate (dictum iam est) quod calidæ, solutæ, humidæque fertiliores.

¶ Cur semina, quò minora, eò feraciora inueniantur. CAPVT XVII.

Semina

Emina uerò (ut ſimplici tranſigam ratione) quò minora, eò fertiliora. Etenim quæ minima ſũt, maxime fru-ctificare uidemus, æu milium, ery-ſimum, papauer, cuminum. Ratio (ut in uniuerſum dicamus) quòd facilius minora effi-ci poſſunt. Copia autem facilitati adiudicanda eſt, uel (ut è propiori ſumatur) quòd eiuſmodi omnia facilius augeſcant, celeriusq; aëris qualitati obtemperent. Ar-gumento temporis quoq; breue perficiẽdi accipi poteſt. Nam & ſemina ipſa (ut ſummatim aſſeram) hac ea-dem de cauſa fertiliora, q̃ arbores ſunt, & inter ea magis legumina, quàm frumenta: ocyus enim craſſan-tur, perficiuntúrque. Item eorũ caules magna ex parte ualidi ſunt, nec ligno conſtant, nec ſimplices pro-ſiliunt, ſed pluſculi, atque in ramos diffuſi. Quas ob res rationis eſt, ut & fructus large ſequatur, præſer-tim ſi radices nõ ſuccum auocent, ut in genere ferula-ceo capitatóue agitur: ſed aßidue quod ceperint, ſur-ſum tranſmittãt. Quod & in leguminibus, & in alijs plurimis fieri ſolet. Hæc enim radice ſingula figũtur, nec deorſum lateſcunt, ſed ſuperiora, uiribus omni-bus petunt. Verùm maxime (ut ita dixerim) omnium cuminum: huic enim radix exigua penitus eſt. Quæ ta-men ex his radicem ualidam agant (non enim deſunt, quæ ita ſe habeant, æu milium, panicum) hæc pro ſuæ radicis modo caules reddunt, uidelicet à ualidis uali-dos, atque multiplices. Quapropter cum à principio

exiguo

exiguo, multi prouenerint caules: fructum quoq; abũde profundi ratio est. Sicut & in ordei, atque tritici genere, cum ex uno plures culmi prodierint: sic enim plures spicas emergi necesse est. Hoc idẽ uel in oleribus patet, cum seminis copiam ferant, & radice ualida sint. Alia enim caules plurimos edunt, alia caule uno edito in ramos sparguntur: omnia enim pòst ubi suos emiserint caules, in arboris speciem transeunt. Vndique uerò, atque ex multis multum colligi fructum, ratio est. Cum ergo ita cõtigerit, ut & cœlum placidum sit, & natura sursum nitatur, nec radices euocent quicquam, sed iuuent, atque solum rarum, solutũque adsit, hæc cæteris fœcundiora euadant, ratio est.

¶ Fabam imbecillißimam leguminum esse. Itẽ purgationes arborum, & tonsuras conferre ad feracitatem: & cur mutatio contingat in fructibus. CAPVT XVIII.

I uerò faba, & aliud quicquam in leguminibus minus fructificet, imbecillitati certe tribuendum hoc est. Qua de causa maturius hæc serere solent, ut prius quàm hyems sit, radices concipere ualeant. Faba tamen adeo detrimentis multis frequentérque obnoxia, ut quàmuis mature prouenerit, tamen perfici plerunque non poßit. Imbecillitatem eius uel sensu percipere licet: est enim corpore soluto, eualido, nec radice numerosa subnititur: quas

ob

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ob res à quauis causa offensa, trāsigi facile potest. Causas copiosæ fructificationis tam annuis, quàm diuturnioribus plantis, his rebus determinasse par est. Nam & purgationes, præcisionésque arborum: fructus copiam præparant, cum superuacua, & excrescentia illa partim fructum prohibeant, partim alimenta absumant. Itaque his detractis libere ad fructificandum natura suum impetum facit. Qua de causa nuces auellanas tondentes, resecantésque, fruticosas efficiunt: alimentum enim totum ad incrementa consumunt, cum arborescunt. Mutationes autem fructuum cœli, solíque ratione fieri cōstat, enimuero per hæc, atque ex his alimenta omnibus suppeditātur. Alimentum uerò plurimum ad conficiendam similitudinem ualet: siquidem & in animalium genere, partus fœminæ similis hac ratione reddatur. Nec solum semina, plātæq; mutari uidētur, sed etiā animalia: & quodammodo magis hæc, quàm genus plantarum: quādoquidem formas pro locorum habitu capiāt. In fructibus tamen nō æque id percipi potest. Cæterū hi quoq; mutantur & maxime in colore, magnitudine, atque sapore. In colore, ut semina: nigra enim in candida transeunt, & candida in nigra. In sapore, ut arborū fructus: coloris enim mutatio uel nulla cōspicua, uel certe nō æque his euenit, nisi tota arbos mutata sit, ut ex nigra in candidam transeat, quod interdum his euenit, quæ semine prodierunt. Sed cum defectio ista communis æque animaliū, plantarūq; sit, causam

quoq;

quoque communem aliquam quæramus, oportet. Nã illud etiam commune animalia cum seminibus habẽt, ut non protinus, sed tertio partu mutentur. Etenim omnia paulatim, sensimq; alterantur, à suáque natura disædunt. At in arborum genere è diuerso agatur ratio est. Hæ nanque principiò infirmißimæ sunt, & præcipue, quæ prouenerint, semine. Sed absurdißima, mirãdáque omnium maxime in arboribus mutatio in melius esse appareat, ut in Aegypto: atque etiam magis in Cilicia punicæ melioresc unt, & myrtus suauem odorẽ circa Aegyptum acquirit. Mutatio enim in partem deteriorem, numerosa & ubique gentium perspicua est: quocirca illud uehementer miramur. Fit ergo uel in seminum genere, ut in melius transeant, cũ melius ipsum quasi simile est. In hoc enim discrimen exultat, quod aliàs idem permaneat semper, aliàs uarie immutetur. Nam quod euenit, idem est. Detrahitur enim aliquid naturæ aßidue à ui, quæ genus utrumque pari ratione deuincit. Hoc enim animaliũ generi etiã euenit, quippe cum ex candidis trãseant in nigra, & ex asperis mollia reddantur. Sed cum in his causam partim aqua habeat partim cœlum, & ad summam qualitates alimenti, in illis quoque & ubicũque aliquid tale eueniat, proximam, eandemq; necesßitatem arbitrari par est. Singula uerò tunc magis, & forte tantũmodo nosse aliquis ualeat, cum & agros, & loca expertus studio commentandi peragrandique fuerit.

Cultura

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Cultura immutari uim, naturámque plantarum. Déque mutatione arborum, quæ radicis occasione uitióue contingat.

CAPVT XIX.

Roximum sanè huic uidetur, quod ex cultura mutari potest. In primis quidem, & quòad uniuersim exponi licet, cum mitescit, mox uerò cum eodē in loco meliorescit. Quippe cultura lætantur, cum minori nucleo reddantur (ut dictum est) & omnino meliora euadant. Prorsus granata dulciora, mollioráque aquatio facit. Acerbitas enim, atque duritia tale desyderant auxilium. Quod enim indigum est, iuuari desyderat, atque id solum bifarie agitur. Aut enim per additionem quandam, aut per detractionem alterius, sicuti dictum de amygdalis est, quæ castigantur, ablaqueantúrque, & de ficis, quæ perfisso caudice melioreſcunt. Sublata enim nimia alimenti copia, calor insitus amplius in residuo ualet. Sed peculiaris in primis mollitio, quæ radicibus exhibetur, appareat. Stercus enim suillum, uel quod uim proximam illi obtinet, radicibus punicarū superiniectum, dulcem efficit succum. Quinetiam copia, & frigiditate aquæ mutationem afferri aliquam dicitur, sed omnium maxime, euidentißiméque locorum quorundā, atq; cœli natura mutationis causam habere notantur, ut in Aegypto, atq; Cilicia. Nā & illis certe in rebus alterationes, mutationésq; perquirēdæ omnino sunt,

solo

ſolo, aquis, cœlo, cultura. Denique agricolatio arbores, fructúsque mitigans: mutare nimirum ualet. Ergo de reliquis alias quaſdam reddere rationes oportet. De mutatione autẽ, quam radix impertiat, cuius gratia hoc in loco diſſerimus, accipiendum illud cenſemus, radices tanquam elementa quædam eſſe arborum, elementorũ autem conditionem cætera omnia ſectari neceſſarium eſſe. Quãobrem de cucumeribus dictũ eſt, quod ſeminibus in lacte, mulſóue maceratis, dulciores redduntur. Addo etiam alimentum coctius à radicibus accipi, mutatisque ipſis fieri, ut tota quoque arbos mutetur. Ab his enim alimentum omne trãſmittitur, diſpenſatúrque. Nam & aquæ copia, & ſolũ, & culturæ, radices primum attingunt, atque hinc inito principio cætera ſubinde immutant. Fieri tamen poteſt, ut alia ualeant alijs auxiliari, ut diſciſſo ficis: & amputatio uitibus: & diminutio amigdalis: uel ictus paxillo adacto. Humore nãque ſuperuacuo defluẽte, reliquus facilius coqui, atque dulceſcere poteſt. Inoculatas autem arbores mutari non dicimus, quoniam aliud illæ principiũ habeant, quod deuincere nequeũt. Surculus enim, qui uel inſeritur, uel inoculatur, truncum ſubditũ loco telluris uſurpat, ut ante iã diximus. Atque ita duplex mutationis ratio intelligi poteſt, ideſt quæ radicibus, quæq; inoculatis, inſitisue truncis tribuitur. Altera per alterationem partis ſubditæ: altera per aliquorum adiectionem. Quamobrem hæc minus miranda eſt. Sed cur punica maxime immutatur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

mutatur, causam raritati, imbecillitatique recte dederis: quæ nanque huiusmodi sunt, facillime mutationem accipiunt. Cogitandum tamen, an aliam quoque naturæ aliquam proprietatem licet aßignari.

Primam causam mutationis in deteriorem partem, esse negligentiam. Tum quæ diminuta melioreſcant. CAPVT XX.

Vtationum autem in partem deteriorem causas prædictis esse contrarias constat. Sed euidentißima & cõmunißima omniũ negligentia est. Omnia nanque ferè neglecta immitescunt. Interdum etiam fit ut quasi manca, læsáq; fuerint, in deterius transeãt, cum scilicet principio nascẽs quicquam diminuitur, ceu amygdala. Hæc enim amara ex dulci, & dura ex molli sic redditur. Cætera mutationem manifestam nullam suscipiunt, quamquam plantæ quidem uitium adeo interdum laborant, ut omnino pereundum sit. Quocirca mutari quoque illas magis debere uerisimilius esse uidetur. Amygdalam enim posse mutari uel ex toto, procul abesse à ratione appareat: est enim arbor satis robusta. Non tamen desunt, quæ diminuta posse meliorescere dicant, ut de piro Phocide Chij referunt. Amygdalæ igitur uires non in eadem arbore accipi debent. Diminuta etenim ualida, nascens inualida est: præsertim si semine prodeat

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

deat, quippe cum sæpe etiam non diminutæ, amaræ duræq; efficiantur, ut ante iam diximus. Omnino enim omne, quod prouenerit semine, degenerat deteriorescitq;: & si eius impetus naturalis motu aliquo immutatus sit, magis magisq; ita fiat uerisimile est: quippe alius quasi, atque imbecillior redditur. Nã & quæ in aqua coquuntur, si importune moueantur, quò minus percoqui poßint, impediuntur. Et terra quoque eadẽ de causa ægre madescit: quod enim inter initia agitur, summum, & ad rei perfectionem spectatißimum est. Nec absurdũ sola in ea maxime mutationẽ patere, tũ propter rationes prædictas, tum quia neq; uitis neq; alicuius ex cæteris fructus dũ pficitur, amarus, uel acidus sit: sed aut dulcis, aut non dum percoctus est. At eius fructus talis non est, quãquam læte, perfectéque consistat. Sed forte non deest, qui etiam inter cæteros ad saporem acerbum, uel dilutum, uel non æque dulcem perueniat, dum perfectionem suam acquirit, quanquam nostrum lateat sensum. Quippe unigenerum ipsorum alia magis, alia minus esse huiusmodi certum est. Euenit ijs, quæ fuerint diminutæ, ut si ætate confectæ iam recidantur, purgẽtúrque, dulciores euadãt, demúmque ad naturam pristinam redeãt. Ratio, præter id, quod retulimus, est, quòd diminutio facultate germinandi prohibita, humorem permiscet, deteriorémque ad fructificãdum efficit, qui cum æquo largior sit, percoqui nequit, itaque amarus relinquitur: & præcisa uerò facultatem quandam spirandi

di, leuationémque recipit: ſicuti cum adacti cunei fuerint. Ergo caſtigato humore, facta iam arbos ualidior, utpote onere leuata, concoquere melius, & redire ad naturam priſtinam poteſt. Huius igitur naturam uelut reſtituibilem dixerim. Quædam uerò niſi diminuantur, fructum percoquere nequeunt, ut uitis, quã cantharam uocitant. Qua de cauſa ſumma uuarum detrahere ſolent, alioquin putreſcunt, & pereunt. Conſtat igitur (ut ſimplicius loquar) quod genus id uitis humoris diminutionem deſyderat. Phocis autẽ appellata, ſi diminuatur, melius arboris ſpeciem capeſſit, ſed non probe fructificat, quippe quæ diminuta nimium generet, & ſimplex, infirmáque exurgat: non diminuta uerò, ſpargat ſeſe in ramos, ac tranſeat in arboris ſpeciem. Quod forte nonnihil ad probè fructificandum conferre ualeat. Vires enim adepta meliores, melius concoquere poteſt. Olera, et herbæ, quæ diminutæ, tonſæq; meliores redduntur: ceu porrũ, braſſica, medica, lactuca, ocimum, hæc omnia teneritatis, alimentique probi ratione, meliora ſapidioráque euadunt. Tollitur etenim acredo, & ſicatas, & ſiqua humoris lactuoſi qualitas ſit, eadem molliora, uegetiorá que fiunt, quia radices ualidiores redduntur. Et omnino quò amplius diminuantur, eò magis uires concipiunt. Quædam etiam plus pabuli trahunt, & melius poſſunt incoquere. Duris item, atque lignoſis ſublatis, proficiunt amplius, utpote cum nihil impediat, qppe germinatio prima ex debiliori pergens, origine

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

deterior est. Mutationes saporum has reddere possumus.

Quamobrem odores fructuum immutentur. Quæ præterea plantæ ab una specie in aliam commeent. CAPVT XXI.

Ed oritur odoris quoque immutatio, & quidem præcipue cœli, agriq; statu. Loca enim tota ferè parte sicca, & cœlum eiusmodi: odoratiora efficiunt. Quamobrem agrestia odoratiora sentimus. Sed forte non in uniuersum, nec plenius odorata sunt: etenim acriora: quapropter solum, cœlũque, quod media constat temperie, optimũ esse censendum. Nam quæ terra uliginosa proueniunt, aquã sapiũt, atque inolida sunt. Sed de odore, atque sapore, seorsum posthac latius disserere conuenit. Nunc mutationes uel in his fieri posse, tam natura, quàm cultu, late ex predictis patescit. Quædam totius arboris, plantæue mutationes sponte exoriri uidentur, ut populum candidam transire in nigram, tum fronde, tum etiam tota specie aiunt: & sisymbrium in mentam mutari, nisi cultu retineatur, sæpéque transferatur: triticum item, linũque lolij capessere speciẽ, Hæc ergo mutatio, si uerè aiunt, corruptio quædam propter humoris nimietatem esse appareat. Fit enim, cum imbres incesserunt: mutato autem principio, diuersũ sit, quod inde erũpit, necesse est. Lolium uerò aquam uehementissime amat. Populi si eiusmodi mutatio fiet, tunc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tunc foret profecto, cum amplius crassescere arbos inceperit, quod euenire ætatis causa solet: augescit enim arbor in profundum in senecta, itaq; frons crassior, & rami ampliores, plurésque conficiuntur.

¶ Folia cur in eadem arbore immutentur. Déque Sisymbrio in mentam mutato. Atque agri duplicem intelligi debere commoditatem.

CAPVT XXII.

Oliorum transfiguratio communis uel aliorum percipitur. Nam & Crotonis nonnulla, cum rotunda principiò prouenerint, in angulum deinde se colligunt: quasi formam istam suæ perfectionis demum capessere debeat. Quod ita fit, quia res simplex facilior est, quàm multiformis: & principium rem difficilem peragere nequit, quia debile est. Sisymbrium, si transit in mentam, odorem tantummodo mentæ recipit proprio amisso, quia cultura caruerit: speciem uerò non recipit, sed quasi nepitæ redditur simile. Omnia nanque in simile sibi quicquam mutãtur, non in remotum penitus transeunt. Cultus autẽ, & trãslatio naturã propriã retinet, atque seruat. Argumentum quòd et agreste sisymbriũ talẽ reddit odorem. Etenim illud quoque naturæ aduersum est, mentam radice alta firmari, sisymbrium per summa cespitum cohærere, nec tam numerosam radicem sortiri. Quamobrem in his quidem mutationem poti-

us imaginariam quandam fieri dixerim: & urbanum quasi in agreste transire: nec absurde sic agi, quãdoquidem loca etiam ipsa immutantur. Sin autem in animalium quoque genere id euenit ipsum, ut auium immutari, & colorem, & figuram, & uires aiunt: id quoque non longi temporis spatio, sed annis singulis fieri. Mirari quispiam potius debeat, si non his quoq; poßit eiusmodi quicquam accidere. Neque enim minus conditam, minúsque distinctam naturam hanc esse cõsentaneum est, sed ualidiorem etiam esse credendum forsitan est, atque proinde mutari posse sine ulla coloris uel alicuius corruptione, idq; in paucis fieri, ut in plantam aliam transeant. Quippe cum neque in generatione suam aliquid formam amittat, sicut animalia quædam: sed omnium plantarum simplex quædam natura sit. Mutationes uerò (ut supra diximus) in sapore maxime, & odore, & magnitudine tam ipsarum plantarũ, quàm fructuum, foliorumq; fieri solet. Folia enim angustiora, latiora redduntur: & ad summam plantæ ipsæ ad hunc modum diuersæ efficiuntur. Quapropter locum unumquodque sibi conuenientem quæritat. Conuenit autem is, quo uigere maxime ualeat. Quamobrem non omnibus solum idem aptißimum est, sed alia gracile, macrúmque amant: alia arenaceum: quædam etiam sabulosum, ut braßica. Sed agri commoditas duplex certe intelligi debet, aut enim, quæ naturæ conueniat, aut quæ uiribus, roboríque congrua sit, ut amygdalis solum gra-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

cile commodum est: quoniam si altum sit atque pingue, nimia pabuli ubertate lasciuientes, sterilitate afficiuntur, ut in uniuersum de arboribus ante retulimus. Sed de alteratione, mutationéque hactenus.

¶ Quod quędã non in terra, sed in arbore pullulant, ut uiscum, stelis, hyphear. Quidq; hæc inter se differant. Item de spina Babylonia, Cadita, ederáque uisa in cerui cornibus: déq; terebintho in olea: & polypodio in arboribus: idq; ostentum interpretari.

CAPVT XXIII.

Irandum autem, atque absurdum maximè omnium appareat, quod quædã ex seminum, plantarúmque numero, pullulare in terra nequeunt: ut uiscũ stelis, atque hyphear. Stelis Euboënsium uocabulum est: Hyphear Arcadũ: Viscum cõmune. Hæc naturam eandem omnia sortiri quidam affirmant, sed ea de causa differre uideri, quia in diuersis plantis proueniant. Hyphear enim, & stelis in abiete, pinóque nascuntur: uiscum in quercu, terebintho, atq; alijs pluribus. Alij differre ista inter se uolunt, argumentúmque non inepte illud adducunt, siquidem uere narrãt, quod nõ solum in cõgeneribus quodque illorum erũpat, exempli gratia, in abiete, pinóque: uerumetiam in eadẽ arbore plura diuersis partibus exe

ant, ut hinc ſtelis, uel uiſcum: inde hyphear. Item non modo formas, ſed etiã fructus diſsimiles hæc ferre confirmant. Atqui id quidem obſeruari ubique par eſt, etiam in agris, qui inter ſeſe plurimum diſcrepant. Viſcum enim aliud folio eſſe perpetuo, aliud deciduo: haudquaquam abſurdum eſt. Siquidem aliud uirentibus ſemper arboribus, aliud frondem amittentibus inſidet. Fit enim, ut in his careat alimento, in illis habeat quantum abunde ſit. Cauſa enim perpetuæ, deciduæue frondis hæc eſt, quemadmodũ diximus: ſed hoc utro tandem modo ſe habeat, nil refert ad id, quod in præſentia quærimus. Naſci autem humi nulla penitus ratione ualere abſurdum certe apparet, præſertim, cum tam multum, ac ualidum fructum pariat. Si uerò ſemina quoque aliqua eiuſmodi ſint, ut q apud Babylonem ſpinæ iniectum, ſub ortum ſyderis, eodem die enaſci, atque etiam ſpinam poſſe complecti celeriter, aſſerunt. Et ſyriaca illa herbula Cadytas uocata, quæ arboribus, uepribus, atque alijs quibuſdam innaſcitur. Hinc porrò anceps admiratio redditur, ut ratione alterutra magis, minúſue miranda ſit res, qp pe utrumque in ijs euenit, quæ cum admirabilia, contráque opinionem hominum ſint, amplo tamen numero ualeant comperiri. Alias enim minus miramur, ut de re ita fieri ſolita, alias uehementer miramur multitudinis cauſa. Nam quod humi gignitur, arboribus etiam, plantiſque alijs idem poſſe ingigni abſurdum non eſt. Immo uerò ſolitum planè habetur, ut ederam

in

in multis creari, & quod mirabilius, uisam esse in cornibus etiam cerui aliquando: & terebinthum in olea: & polypodium uocitatum in quibusdam arboribus. Et quæ rariora, & pro ostentis potius capienda uidentur: ut laurum aliquando ortam in platano, & quercu, & reliqua, quæ tanquam ostenta interpretantur. Cum enim in partem arboris conuersam penè in terram putredine semen deciderit: pullulat, uiuitque subinde alimentum ex subiecta capiens arbore. Quod etiam de edera, quam in cornibus prouenisse aiunt, si uerum sit, non temere dixeris. Sed in alijs tantummodo posse creari, humi autem nulla penitus posse ratione, id profecto absurdum recte appareat. Enimuero plantas quoque more animalium amicas inter se, atque socias esse credi forsitan potest. At humi nullo pacto posse progenerari mirandum omnino est: præsertim cum, & fructum ferat, quod ita prouenit, & semen quo poßit creari. Etenim siqua corruptione alicuius, quod in arbore est, talis generatio fieret, ut in animalibus quædam ingigni animalia possunt, rationẽ nonnullam aßignare possemus: sed putredo nulla penitus est, nec prouenit nisi semine, ubi aues, quæ fructum deuorauerint, excrementum in arbore egesserunt. Tum enim semen ipsũ tutè in arbore sitũ, tẽpúsq; generationis adeptũ pullulat. Igitur hoc uehementer, multisq; de causis mirum. Proximum tamen quoddam insitionibus, atque inoculationibus euenire apparet. Alimentum

enim paratius, et quasi confectum, percoctumq; prope-modum capitur, quod etiam uiscum uidetur exigere, ad quod eiusmodi alimentum desyderet, imbecille natura est, hoc autem neque de uisco: neque de stelide: neque de hyphaeare dicendum uidetur. Hæc enim ualida, & nutricare idonea esse putantur. Nam & boues, & iumenta hoc pabulo post messem aluntur, atque pinguescunt. Ad hæc ipse fructus uisci, quàm bonis sit uiribus, sua planta latißime indicat. Quod si non infirma, sed tam ualida sint, cur non per se pullulant, atque proueniunt. Quippe quæ uiribus ualent terram ui sua disiungere, séque abscondere possunt, quod lupinum etiam facit. Sin autem semen frigidum, & concoctu perdifficile habeant, at diuturniorem sequi oporteret exortum, ut et alia serius hac de causa exeunt. Nam & betarum aliquas anno postero erumpere, germinaréque asserunt: neque enim periculum esse, ut putrescant, intelligi potest. Nam & ea ipsa, & alia longe his infirmiora tutè perdurare posse uidemus. Hæc igitur quæstionem non soluunt, sed potius nodum arctius alligant.

¶ Solutio quæstionis. Quamobrem uiscum, & similia non nisi in arbore aliena nascantur. Tum de conchis, cancro, & coccyce aue.

CAPVT XXIIII.

Ergo

Rgo principium,normam naturalem sectantes, capere quemadmodum res fieri solet,debemus : id est datũ ijs à natura esse,ut non nisi in alijs ualeãt prouenire:sicut & animalia quædam non nisi in animalibus possunt creari,ceu quæ in conchis nascuntur,neque in cæteris aptis præstare animalibus pabulum. Verùm origo latet eorum. Plantarum autem eiusmodi generatio patet. Initium uerò à pastu auium exoriri uelut accidens ad generationẽ animaduertimus,quod uel in alijs euenit. Pica enim & aliæ quædam aues, glandes reponentes, obruunt terra. Quippe uisco detracto,confectóque in aluis,quod frigidissimum est,semen cum excremento purum demittitur, & facta mutatione aliqua in arbore stercoris causa,pullulat,atque erumpit. Vires autem bonas concipi ratio est, cum pabuli copia, tum uel maxime ratione fortaßis naturæ propriæ. Validiora tamen illa esse,quæ in abiete, uel pino nascantur, consentaneum est. Plus enim alimenti,& idem pinguius eiusmodi arbores subministrant. Porrò uel in animalium genere permulta eiusmodi facere natura uidetur,ut alijs alia ad generationem,salutémue utilia sint:ut inter historias animalium expositum est. Quamobrem nec in hac parte admirari fortasse debemus,siue de industria pastus,egestúsque auium fiat,seu fortuito incidat,neque dicendum generationem non nisi auium opere confici potuisse, Neq; enim uita fortasse cõchis poßit seruari

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ri, nisi opera cancri: neque apium natura constaret, nisi à sua prole adiuuaretur: ut quidam affirmant. neque coccyăs genus extaret: nisi sua oua alieno in nido supponeret. Sed quemadmodum perire, aut seruari mutua opera euenit, tam in generando, q̄ in uiuēdo sic etiā plantarū generi operam ab animalibus ipsis præstari, res nulla est quæ prohibeat. Causam ergo hanc uel huiusmodi aliq̄ esse putandum. In his autem, quibus semen imponi retulimus, nec fori uita illa, & euentitia ratio locū poßit habere (agitur enim ex uolūtate.) Verùm tempus superserendi capiunt, cū subiacens planta turgescære incipit, ut spina illa dū sydus oritur, intumescære planè uidetur: humecta enim & agilem esse ad generandum oportet. Ortus uerò illa celeritas, non solum ob eam rem, qualitatemq; temporis, uerùm etiam naturæ propriæ ratione contingit. Atque de his satis.

Plantas plantis præsidio esse, Item de ijs, quæ aliquid quærunt, cui incūbant: ut edera, smilax, cuscutis, serpyllum, uolucrum.

CAPVT XXV.

Esse autē uel inter plātas, quæ ad salutē, generationémue mutuo auxiliātur, hinc etiā pōt intelligi. Enimuero in syluestriū genere, quæ frōde decidua sūt semper uirētibus prosunt: cū folijs putrescentibus eueniat, ut humus propemodum stercoretur: quod cum ad pastum fœcundum, tum ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

germinationẽ perutile eſt. In parte uerò urbana, quæ plãtis uitiũ ĩterſerere ſolẽt, quo humorẽ nimiũ detrahant, quæq; oleribus interponũt, uel eadẽ de cauſa, uel propter beſtiolas, quæ in pleriſq; naſcuntur ut eruum ſerere inter radices conſueuere, contra papiliones, & quicquid eiuſmodi alijs præſidio adhibetur. Nã & in ijs, quæ ſua ſponte natura progenerat, pleraq; huiuſcemodi contineri credendũ eſt, præſertim cum ars rationẽ imitetur naturæ. Adde quæ arboribus ſuſtinẽtur, atq; amplexicaulia cõſtant. Hæc enim aliquid, cui incubant quærunt, ceu edera, ſmilax, cucumis, & alia quædam: & inter minora ſerpyllũ, & uolucrũ. Hæc enim omnia uitã apud aliud agunt, quod ſi obtinere nõ ualeant, humi ſeſe proijciũt, atq; humicaulia fiunt: præterq̃ illa, quæ arboreſcere poſſunt, ut edera. Vitis quoq; in hoc enumerari genere debet: nunq̃ enim materia, germináq; ſufferre, aut certe non æque ualeret, niſi quo ſe ſuſtentaret, haberet. Quippe & cũ claiculã ea de cauſa ſortiri putetur, ut protinus apprehẽdere, copulariq; poßit: ſicut etiã edera germinibus undiq; proſiliẽtes radiculas gerit. Quæ autem corpore leui, atq; gracili conſtant, facile arbores ſcandũt, offenſantq; , ut uolucrum, lupinum, ſiliqua. Hæc omnia noxam arboribus inferunt, perſtringendo, obũbrandóq;, pabulum auferunt: cætera prohibendo. Edera uerò infixa etiam rapit: quamobrem omnium moleſtißima hæc arboribus hæret. Accedit enim ut fronde perpetua ſit, & uiribus admodum ualeat, alimentũq;

proinde

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

proinde multum, semperq; desyderet. Exiccat penitus cum arboris summa complexa concreuerit: tunc enim undique alimentum aufert, atque percoquit. Nec difficile forsitan sit, pleraq; etiam alia plantis comperire dãnosa. Sunt etenim hæc longe plura, quàm utilia, sicut etiam animalibus. Nam ex odore noxam capiunt quædã, ceu uitis odore lauri, atq; brassicæ: quod protinus in germinatione liquefiat. Cum enim germẽ propinquum lauro, uel braßicæ est, retrorsus parte sua postrema flectitur, & quasi odoris uehementiam fugit. Vitis nãq; olfatrix est, sicut & uinũ odores rerum appositarum trahere aptißimum est, & magis, atque celerius, quod amphoris continetur: quoniam id neque multũ, neque crasse obtectum sit. Sed multa esse, quæ poßint offendere, facile percipi potest, ut dictum est.

¶ Cur folia circumagãtur æstiuo solstitio. Cúrq; in aliquibus per uices se comprimant flores, aperiantq;. Præterea cur quædam se uicibus mergãt emergantq;. Item uim magnam à syderibus nasci in plãtis. CAPVT XXVI.

Væ autem alicuius generis, uel etiam plurium, diuersorum communia sũt, ut tiliam, & oleam, & ulmum uertere sua folia æstiuis solstitijs: & quosdam flores noctu comprimi, interdiu aperiri. Et quod in Eufrate aiunt, non modo florem Loti aperiri, & claudi: sed etiã caulem aliàs ascendere,

re,

re, aliàs occidere: & emergere à solis occasu ad mediam noctem, & quicquid eiusmodi, hæc omnia communem quandam habere rationem putandum est: quanquam in congeneribus res deprehendi facilius poßit. Ergo folia circumaguntur æstiuo solstitio, quia illo potißimum tempore folia decidant. Causam uerò ante iam de omnibus diximus. Cum igitur foliorum agatur profluuium, cuncta aliqualiter affici necesse est, & quæ infirma, & quasi confecta senio sunt, exarescunt, ac decidunt: reliqua circumaguntur tantummodo. Omnibus igitur illud euenit uel magis, uel minus: sed conspectius in ijs est, quia summo coloris discrimine pars prona discrepet cum supina: hæc enim uiridis, illa aquina, & humida. Quod latius in tilia patet: hæc enim ampliora, candidioráque folia gerit. Quibus uerò è numero semper uirentium, non idem eueniat, causam aßignauerim: quòd eo tempore amplius uigeant, ualentioráq; cõstent ad germinandũ, qđ enim ualidũ est, affici nõ facile potest. Horũ cõpressio, ac patefactio facilius intelligi potest. Fieri enim frigoris calorisue causa, cũ genus illud plantarũ frigidum, imbecilléque sit. Cõprimitur enim flos humore coacto, & quasi concreto. Sic enim ui quoque destituitur sui caloris. Aperit se utique calore diffuso, laxanteq;: quod opera efficitur solis. Quæ autem altius descendunt, frigidiora hæc esse, imbecillioráq; constant, cum magis mutationem temporis sentiant. Nec temere tam cito hæc sentiunt, quæ undis degunt, im-

mersa

mersa præsertim locis feruidis, æstuosisq;. Nam & in ijs, quæ non tali habitu sunt, celeriter à sole, atq; syderibus transmitti quæque intelliguntur. Itaque non modo aquæ per summa terræ uagantes, sed etiã quæ subtus absconditæ sunt, solstitijs, atque ortibus syderum affici mutarique sentiuntur. Necnõ & terra ipsa, & mare mutatur quorundam ui syderum. Flores quoque permultos proxime his interdum affici constat. Aßidue nanque circumaguntur cum sole, seq; eodem inclinant, quò sol perferatur, quod quidem latius in minoribus perspici licet. Quorundam etiam folia hoc idem pati animaduertimus, ut maluæ, atq; eiusmodi. Causa uerò in detractione humoris est. Eodem nanque inclinantur, quò sol humorem feruefaciens prouocauerit. Igitur hoc fidei faciendæ gratia dictum ad illud superius sit. De cæteris autem, quæ arboribus, plantisue ad summam eueniant, ex arborum genere petere rationes, atq; contemplari tentandum: propria quoque uniuscuiusque assumpta natura, statúq; agri adiecto. His enim communes affectiones, diuersitatésque generum, & quæ cõueniant, aptáque singulis sint, percipi nimirum possunt. Simile quoque, uel idem, an possit contemplari oportet. Multa enim cum inter se differãt, haud quicquàm differre uidẽtur. Sed hæc finem hic habeant. Quæ autem in agricolatione eueniant, cuiúsque rei gratia fiant, singula deinceps pari modo indicandum iam est.

Theophrasti

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER TERTIVS.

¶Ex satiuis, urbanisq; multa esse, quæ coli nõ patiantur. CAPVT I.

ATIO Plãtarum bifariã agitur, ac duplici oĩno gñe consumatur. Aut enim quæ sponte proueniunt, contemplamur, quod genus naturæ initium est: aut quæ hominis ingenio, paratúque fiunt, consyderamus, quæ quidem auxiliari naturæ ad finem destinatum retulimus. Itaq; cum de ijs, quæ sponte proueniunt, superioribus libris dictum abundè sit, nunc de reliquis modo simili, disseremus, si prius id explicauerimus, pleraque tam in arborum genere, q̃ in submissa materia esse, que culturam minime patiantur. Hoc enim alterius generis ueluti finis, alterius initium patet, cum saliat de ijs quæ sponte prodeunt ad ea, quæ ars efficit, indaganti ratio uenerit. Sed absurdum fortaßis id ipsum appareat: siquidem quod cultum assumpserit, tanquàm sortem sibi accommodatã, nõ magis uigeat, lætiúsque fructificet, cum ars naturæ auxilietur: absurdum tamen nõ est, neque alienũ. Principiũ uerò illud capiamus oportet, naturam cuiusque rei non ex eisdem cõ-

stare

ſtare, neque è ſingula materia perfici. Nõ uerò omnibus finem eundem coctionis poteſtatíſque fructuũ eſſe: ſed ſingulis pro eius rei ratione, ad quã genita ſint ſapore, odore: cæteríſque finem utiq; ſtatui, ſed præcipue ſapore odoréque, fructus cocturam determinare ſolemus. Et hæc certe ad hominis uſum redigimus, ut ante iam dictum eſt. Sed cùm quibus quodque conſiſtit, his etiam nutriatur, commoditatiſq́; rationi non ſolũ genus, uerùm etiã modus aſcribatur: nõ idẽ prorſus utrique ſtirpiũ cõueniet rationi. Agricolatio uerò tum copiam, tum genus commodum alimenti molitur. Ager enim agitatus, cõfectúsque & plus pabuli præſtat, & ſapores immutat. Ergo ratione optima cultus quibuſdam commode adhiberi, quibuſdã minime poſſit, ceu illis quæ ſicca, acria, amara, atq; ad ſummũ uenenoſa ſunt, uſùmq; medicaminis præſtant. Hæc enim ſublatis uiribus hæbetãtur, atq; effœminantur, ut alia fructum omnino parere nequeant, alia humidiorem, deterioréque pariant, quæ etiam aquoſa reddantur, ceu abſinthium, & fel terræ. Et omnino uis omnis medica uel radice, uel fructu, uel ramo: reſpõdent ijs, quæ in guſtatu quandam uehementiam monſtrant. Quo in genere capparis quoq; enumeratur, & laſſer, & rumex, & ſatureia, & cunela, & thymũ. Quædã enim ex his aut nullo pacto locis cultis proueniũt, aut uitioſe. Quædã multo deteriora efficiũtur, ceu rumex, ſatureia, inturis. Nõnulla dulceſcũt, cũ humeſcere, atq; ſucco abundare inceperint, ut corni fructus: hic enim miteſcens

ſcens deterior redditur, atque in totum arbos ipſa humida, ſoluta, imbecillíſque fit. Sorbum dulcius quidem redditur, ſed minus odoratum: uires enim ſuci, boniq; odoris deficiunt. Eadem ratio de laſſere eſt, et de lupino, & quicquid eiuſmodi. Laſſer enim non æque uehemens eſt, quia copioſiori, humidioríque alimento ueſcatur. Lupinum ſylueſcens, atque luxurians redditur infœcundum. Enimuero copia quoque nutrimenti aduerſatur terræ molitio, quemadmodum diximus. Quodque autem pro ſui principij ratione modum ſibi pabuli ſeruat, ſolúmque capeſſit idoneum. His enim ipſis ſpontanea illa perſicà generatio poteſt. Omnino enim (ut ſæpe retulimus) ſumma ratio conſtat ſolum cœlúmque obtinuiſſe aptiſſimum: hinc enim fertilitas, ſterilitáſue exultat. At uerò hæc ipſa illis certe aduerſa uidentur, quæ inuita ſua natura poſſunt miteſcere. Quippe cũ ad meliorem äerem transferantur, diuerſúmque alimentum capiant: quibus rebus mutatio, & quaſi naturæ dimotio ſequitur: quin & in ipſis, quæ colimus, illud ipſum quodammodo teſtificari uidemus: ſunt enim quæ cultum nimium, exquiſitúmque aſpernentur. Ex quo intelligi poteſt, terminum eius quoque certum ſtatui oportere. Atque ita nihil quodammodo prohibet eſſe, quæ tranſlata nullam penitus culturam deſyderent. Igitur non omnia cultione lætari manifeſtum hinc eſt. Forſitan enim alia nullam penitus curam deſyderent, alia cur deſyderent, latitant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Quæ opera agriculturæ sint in uniuersum.

CAPVT II.

Ed cum duo illa prædicta sint, quibus alimenta fertilitatésque administrẽtur: cultura profecto, & agro unicè auxiliatur, sed aërem commodiorem præstare utique non potest. Verũ ad mutationes, atque uicißitudines temporũ, arbores ipsas agrúmque præparatũ ita esse oportet: ut & pabuli fructus adsit ad incrementa futura, & res nulla aduersa ualeat offensare. Nam id quoque in obseruatione habendum est. Sunt etenim necessariæ amputationes, purgationes, decacuminationes, stercorationes, foßiones, atque reliquæ curæ, quæ arboribus adhibentur. Et de segetibus uerò pari ratione animaduertisse oportet. Alijs enim non idem, alijs nõ tantũdem, alijs non eodem modo, nec eodem tempore conuenit exhibere. Nõnullis forte, nec ullo pacto præstari aliqua debeant. Quæ quidem omnia prudentes agricolæ generatim distinguunt, sicut & in ratione purgandi, alia ferro, alia manu, alia quibusdã aduncis detrahenda præcipiunt, ut oleæ, piri, mali, ne laborent ulceribus propter ramorum gracilitatem, & siccitatem: his enim præarida & tenella detrahi tãtummodo iuuat. Vites quoque simili modo discernere decet scilicet immature, seróue & in breui, longóue palmite amputandas, & quicquid eiusmodi, ita scilicet ut quæq; ad finem redigantur. Igitur agriculturæ

spectatio,

spectatio, & per singula diuisio ista est. Sed disputatio ista, quæ rerum explicet causas, de singulis agatur necesse est, nec eas causas latere oportet. Qui enim sine causæ notione quicq̃ faciat, et consuetudinẽ, résque euenientes tantum sequatur, quod sibi statuit ut efficiat, fieri forsitã potest: nõ tamẽ cur ita effectũ sit, nosse ualet, ut in ratione medendi prorsus intelligere licet: perfectus tamen qui utrãq; rem teneat. Sin autẽ accidat, ut quis magis contẽplationi deditus sit, hic certæ rationis, & causæ rerum autor germanus existet. Sed de multis altercatio partim simplici, absolutáque ratione, partim in meliorẽ, deteriorémue partẽ exoritur, ut uel ĩ cæteris fieri artibus solet. Verùm hic uel proprium quiddam euenit. Commoda enim tractus, quem aliqui colunt, in uniuersum sæpenumero capiuntur, cum & interdum ratione agatur utraq;: quod tamen sit melius, iudicio nullo discernitur, quasi pro statu aëris culturæ opus proueniat. Nunquam enim orbis uniuersi conditionem, circuitionémque potius, quàm plantarum, ac seminum naturam sequi oportet. Nam cum sæpe illius intemperãtia deprauari cogantur, suis tamen hæc uiribus partim sustinẽt, pártim repugnant: sicut natura hominum, arte medẽdi tueri se, atque defendere solet. Ergo altercationes super illas artium communes, his quoque de causis oriuntur. Cæterum multa etiam consensu omniũ constant, quasi à rebus ipsis fidẽ sibi acquirerẽt: alia in uniuersum, alia generationis, agríque diuisione,

ut illico generationis, sationisq; ratio mouet. Quam quidem exponere haudquaquam difficile est.

Quæ semina committi debeant terræ.

CAPVT III.

Emper enim solo turgēti semina mādare oportet. Sic enim optime germinatio agitur, sicut etiam animaliū fœtus tum probe conficitur, cum uulua libenter semen susceperit. Turgescit solum, cum humectum, atque tepidum est, statúmque temperatum aëris obtinet: tunc enim agile, fertile, atque lætum consistit. Quod duobus fieri temporibus maxime arborum generi solet: Vere, ac autumno. Et quidem his tēporibus arbores magis serimus, sed melius Vere. Tunc enim solum humidum est, & sol tepefaciens elicit germen, & cœlum placidum, atque roscidum constat, ita ut ex his omnibus educatio, & germinatio prospere sequi poßit. Habet tamen & autumnus naturæ confusionem quandam eiusmodi, quò circa germina eo quoque tempore prosilire posse retulimus. Qui tempus hoc magis, quàm uernum commendant, rationem aßignant, quod solo adhuc tepido, plātæ melius radices concipiant. Initium autē ualidius semper antecеßisse oporteat, à quo cæterorum omnium ortus, atque in totum uis uitalis producitur. Quamobrem germinationē ineunte Vere, probe uniuersimq; actitari existimant, quòd iam humus temperiem sentire, atq; intumescere cœperit, at Vere

gelido

gelido adhuc solo (nondum enim hyemis algorem esse decussum) plantis depositis radices frigere prauéque germinare. Ideóque autumno serendum potius omnia iubent, quæ scilicet germen possint educere. Sunt enim quæ nequeāt ut pirus, & malus: & ex toto, quæ gracilenta, lignosáque sunt: quippe cum sicca natura consistant, hyemémque ob debilitatem sufferre non ualeant. Item plantam autumnalem grauidam esse, iámque ad pariendum propensam, uernam non pridem concipere incepisse. Itaque alteri, quæ nuper conceperit, euenire, ut cæca ex germinibus pleraque pariat: alteram uerò, quæ diu in aluo gestauerit, incolumes, optimósque elidere partus. Has ferè rationes, & eiusmodi alias referunt.

¶ Quod satio uerna præfertur autumnali. Item secundum locorum naturam, sationum tempora esse custodienda.

CAPVT IIII.

Aeterū (ut ante iam diximus) satio cōmunior omnium, uel plurimorū tam fructuum, quàm plantarum tempori uerno tribuitur. Enimuero plantæ ipsæ concitatæ iam sunt, & aër benignus, & germen ad eliciendum idoneus. Omnino tempus id fœcundißimum est, & dies tepidiores, prolixioresq; faciūt, ut celerius germinētur. Radicatio uel eo tempore ualenter fieri potest, cum propter impetū naturalem plantarum, tū propter humi turgorē, atq;

etiam aërem iuuantem ad educandum. Sol enim non modo, quæ super terram extant, sed etiam quæ celantur sub terram uegetiora, melioraq; reddit. Argumentum, quòd radicis auctio aut nulla ulterius, quàm sol tepeficere poßit: aut deterior agitur. Hyems contrà mox post sationem secuta plerisq; officit. Corticem enim oleæ detrahit, fici succum intestinum crassat, atque coagit: & reliquis magna ferè parte causam offensæ aliquam infert. Sed hæc forsitan ille excludet, qui satum autumnalem asserit meliorē, iisq; dicet esse commodiorem, quæ frigora sustinere poßint. Verùm cum hæc plura possunt argumenta à natura ipsa deduci, tum quòd arbores ipsæ uerno tempore ad germinandum potißimo excitentur, tum quòd satus eiusdem temporis communior sit, nō dubitem naturalius per Ver conseri affirmare. Nam & ubi per ortum caniculæ, flatúmque Etesiarum arbores germināt sua germina, fructúmque pariunt: tunc porrò consitiones ibi aguntur, utpote, cum multo melius sit cœli habitum, & plantarum naturalem impetum obseruari. Sed forte impetus quoque ille ratione aëris circunfusi efficitur. Vbi uerò imbres per æstatem crebrescunt, ut in Aethiopia, & India: uel ut in Aegypto, cum Nilus restagnat, illic paulo ante imbres, aut post satum conuenire consentaneum est: tunc enim aëris consistit temperies. Necnon & loca ipsa suæ ratione naturæ diuidi, atque diuersis temporibus tribui licet, ut temperata Vere melius conseruntur: diluta, & plu

uia, &

uia, & palustria, æstate sub ortum syderis: sicut multa in agro laconico serere solent sitientia & squallida, autumno. Sic enim fiet, ut cum hyeme telluris ima calida, summa frigida sint, uis augendi conclusa in profundo radices nimirum subeat: quò autem amplius, ualidiúsque fuerit radicatum, eò copiosius germẽ prosiliet. Et de temporibus consitioni accommodandis satis dictum iam est.

De scrobibus faciendis. Quódque per austrũ melius seritur. CAPVT V.

VM aũt solũ humectũ, ac facile perui um radicibus esse oporteat, ut lõgæ, crassæ, robustæq; fiant, iccirco scrobes lõgo tempore ante defodere decet, et maxime anno prius, quàm plãtas terræ committas, ut humus solem, niuémque tempore utróque conbibat: hunc enim in modum soluta, suspensáque redditur. Nonnulli tempus decernunt ab æstiuis solstitijs ad arcturum: tunc enim solum tam extra, quàm in scrobibus diffundi maxime uolũt, nec quicquàm penitus procreari. Conserunt autumno post Vergiliarum occasum, ubi imbrem obtinuerunt, ut solum humefáctum poßit alimenta præstare. Scrobes non protinus replent, ut prius partes infimæ seminis confibrentur, alioqui uires ad superiora feruntur. Alit enim, et auget omnia solis aërisq; potestas. Sed cũ alia in profundũ radices agãt, alia per summa terræ dispergãt, iccirco scrobes nõ pari altitudine

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

faciunt ijs, quæ in summo cohærēt, ceu oleæ, fico: sed quantum natura exigit, subministrant: lapides subijciunt, ut plantæ, & per hyemem humore perfrui, & per æstatem poßint refrigerari. Enimuero contra utrumque tempus ita præparasse oportet, ut lapides humorem contineant, et æstate radicibus calorē propulsent. Alij sarmenta substernunt, alij uas fictile plenum aquæ apponunt, alij lignum infodiunt satis crassum, quod postea extrahunt, ut nunquam alimenti copia desit ex humoris confluxu solo aßidue humescente. Denique obtinendum est, ut tam ad imbres, q̃ ad solem, & aërem modice actum sit: ijs enim ipsis alimenta, atque incrementa proficiscuntur, Sed cum solum flatibus aquilonijs concrescat, atque siccescat, austrinis contrà labescat, atque humescat, plantáque pari ratione humidior, sicciórue se ipsa reddatur: hac de causa melius per austrum seritur. Radicatur enim, germinatúrque celerius cum planta turgens creditur solo turgenti, cœlumq́; adest emollitum, atque benignum. Quod enim in frugem bonam sit euasurum: simul parte inferna, supernaq́; citet germina, opus est. Aquilone autem aduersa omnia ueniunt: frigent etenim plantæ, atque laborant, & solo gelato, neque radicem æque demittere, neque germen edere possunt. Igitur obseruatio talis cœlo reddenda est.

De habitu plantarum, quæ serantur. CAPVT VI.

Semina

Emina uerò ab arboribus nouis, aut certe uigẽtibus petere decet. Et omnino danda opera est, ut nitidißima, rectißima, atq; laudatißima sint. Enimuerò quæ eiusmodi sunt, appræhendunt, conualescũntque, præcipue, cum iuuenili ætate sint, & corpore pleno constent, melius germinant. Quod enim læue, ac nitidũ est, tanquam incolume, inoffensúmque constat. Contrà scabrum, atque nodatum, præsertim cæcis, & euanidis nodis quasi incolumitate orbatum est. Et q̃q̃ sanos habeat nodos qđ tamẽ ediderit, exile est, præterq̃ ea, quæ nodo crebro sponte suæ naturæ consistunt, ut palmites. Hinc enim & apud arbores ipsas uiuiradices plerique faciunt. Alij thaleam ramis abscindũt, ne uires ad excitãdum germen absumãtur. Ad hæc læuitas, rectitudóque seminis meatum facilem, expeditúmque præbet alimento fluenti: ut incrementa sequi poßint celeriter. Recte illud quoque animaduersum est, ut ex simili solo, aut non deteriori: semen accipiatur. Alterum enim mutationem nullam efficiet, alterũ melius educabit. Quippe mutatio imbecilli cuique magna causa est. Imbecille autem semen est. Hac enim de causa situs quoque eosdem seminibus reddũt, aquilonis spectatu, uel austri, uel ortus, uel occasus. Vtq; apud parẽtes spectabant, ita seruandum censent, quàm maxime poßint, quò nihil naturæ, morisq; soliti immutetur: quasi mutationem pati minime ualeant. Nam & loca eisdem

de causis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

de causis perquàm similia quæritant, & uiuiradices serentes terræ cõmittunt. Sic enim ualidiora, & quasi iam uitam adepta redduntur, & plãtas radice aliqua fibratas potißimo petunt: quod si minus consequi poßint, à parte inferiore arboris, potius quàm à superiore accipiunt. Hæc enim uiuaciora intelliguntur, excepta uite, ac fico, & quicquid humidum sit, quẽadmodum diximus. Quippe humida parte superiore melius germinãt. Cætera ob siccitatem, tenuitatemq; sui corticis, aut nullatenus germinãt, aut certe deterius. Quæ autẽ suffulta sunt fibris, quasi præcõditã partẽ naturæ aliquã gerunt, qua uti protinus possunt, quẽadmodum uiuiradices, quapropter recte præcipiunt, qui plantas eiusmodi deponi erectas censent, nec aliqua parte subtracta. Sicut illæ serendæ sunt, quæ radice penitus carẽt, scilicet ut radix proueniat. Fit enĩ ut in obliquum depositis, radiculæ primæ arescant. Stultè autem quæret alias, qui ultrò quas habeat amiserit. Recte etiam plantam non multo excedere terra præcipiũt. Difficulter etenim augescit, cum pars quæ laborat, amplior illa est: quæ terræ immersa nutritur: pleraque etiam exarescunt ut ficus, & quicquid solutum. Tum etiam pabulum summatim magis ad germina procreanda deducitur, cum supra terram paululum extat, quod præcisis quoque arboribus euenit. Quippe quæ radice tenus maxime præcisæ sint celerius redeunt, q̃ quæ alte à terra fuerint detruncatæ, licet hoc idem uel in plantis uitiũ peruidere, & quicquid

quid amputari in consitione desyderet. Oleæ, ac myrti, & ad summam omnium, quæ ampliorē magnitudinem capiunt, plagas alleuatas contegunt, ne intrudatur sol, aut imber. Nam si id acciderit, morbi contrahendi periculum imminebit. Circūlinunt alij luto tantum, alij scilla subdita lutum superimponunt, & testam adijciunt. Scilla enim plantam uiridē seruat. Lutum scillam, testa lutum tuetur.

¶De usu stercoris in consitione. Tum scrobes soli uarietate diuersas esse oportere.

CAPVT VII.

Tercus, quod agrum & solutū, & tepidum reddat, quibus ambabus rationibus, fertilitas profecto exoritur certum est. Sed de usu ambigitur, nec eadem norma omnes utuntur, sed alij protinus terræ permistum, plantæ aggregant, alij inter terrā superiorem atque inferiorem, mediū disponunt. Hinc enim sursum ferri existimant, cum imber incesserit, atque ita succum commendabilem reddi: superne autem sole siccescere, nec imbrem partes imas posse attingere. Illud tamē consensu omnium constat, stercore non acri, & uehemente: sed leui, ac facili esse utendum. Quamobrē ruminātium præcipue stercus capiunt. Quod enim acerbum, ac uehemens est, nimium calefacit, & interdū etiam exiccat. Agri quoque uniuscuiusque naturā decet animaduertere, ut cura suscipiatur conueniēs. Videlicet siquis solo æstuoso

serat,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſerat, ſcrobes aqua nudiuſtertius debet implere, cũq; totã imbiberint ſerere: ut terra facta humectior amplius comprehendat, meliuſq; radices eliciat. Si uerò ſalſo, arenoſoq; ſeris, lapides circa ſtolonem planta diſpones, terraq; accumulabis, ut ſalſugo admitti nequeat. Iuuat & dulcem arenam aggeraſſe, & calculos ab amne, aut faucibus torrentis petitos, inieciſſe. Nam ea quoque propulſant, & ſimul uim quãdã efficiunt utilem. Sin autem locis uliginoſis, aquoſiſq; obſerendum ſit, foſſas facies alias obliquas quæ aquam recipiant, alias rectas: & lapidibus implebis, & terra, quò ſarculum tangere nequeant: tum arenam, & terram inijcies. Hæc etenim omnia plurimum iuuant. Foſſæ nãque obliquæ recipiẽtes humorem, ſolum ſiccius reddunt, & erectæ illæ lapidibus ſua infima parte refertæ confluxum excipiunt. Quod ſi in eiuſmodi ſolo lapides inſint: elapidandum nõ eſt. Iam enim quod iuuet, naturæ opera adeſt. Denique quacũque fodiens lapides, aut glaream, aut arenã, aut terrenum uitiatũ comperies, non commiſcuiſſe, néue diſgregaſſe terrã eiuſmodi remediũ nullum eſt, ſed eatenus ſcrobe, uel foſſa altiore perducta, glaream atque ſabulum ſubſterni oportet. Enimuero lapis ſi latus, atque perpetuus ſit, arbori eſt noxæ: ſin rotundus, minutuſq; ſubijciatur, refrigerat, & aquam tranſmittit, & locum radicibus peruium præſtat. Omnino quidem nullũ exlapidãdum exiſtimant ſolum ex tenui terra. Lapides enim hyeme tepefacere, æſtate refrigerare poſſe affirmant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

firmant. Pari ratione pro cæteris quoque agri differentijs, quæ prosint, accipies. Etenim (ut ex toto loquar) nullo inferius, sed omnium summum est, nosse quid quoque agro serendum sit: nec simplici ratione tantum, sed etiam in ipso continuo rure, cum partes singulæ inter se dispares, incomptæq; cõstant. Vt enim sæpe retulimus solum conueniens, plurimum & in comprehendendo, & in fructificando potest: quod cum in uniuersis generibus, tum in ipsis, quæ eandem speciẽ gerũt, licet percipere. Exẽpli gratia, ficus quòad dici simplicius potest, loca sitientia concupiscit: humida enim fructum putrefaciunt, aut non bene maturant, cum fructus etiam ipse humidus sit. Cæterum, quæ exigat adaquari, ceu laconica, rigua quærit. Pari modo & uites, quæ solidæ, spissæq; sint (ut ante iam diximus) loca montuosa potius amant: solutæ uerò ac humidæ, planis gaudent. Alimentum enim utræque suæ naturæ modice ita capere possunt: alteræ plus, alteræ minus. Ad summam, arbores melius in imis montium fructificare putantur. argumentoq; generatio spontanea est. Vbi enim sponte natura ipsa progeneret, locum illic esse aptissimũ creditur. Verùm singulorum differentias potissimas esse nihil dubium est. Ima enim mõtium, multa & uaria sunt, atque in totum quasi una differentia ista exultat imi sumiq; ratione, cũ aliæ permultæ, maioresq; sint, ut inter historias exposuimus. Ergo solum pratẽse, ac humidum, uitibus esse habile plures fermè consentiunt.

ſentiunt. Sicut ſolidum, & ſitiens, oleis ac ficis. Vi-tes enim alimentũ humidius, molliúsque deſyderant: oleæ uerò, & fici, ſiccius, atque calloſius. Ad ſummã quæ ſicca ſunt, ſiccum quæritant agrum, quæ humi-da, humidum. Verùm (ut ſimplicius aſſeram) Ager omnibus optimus, qui ſolutus, leuis, humefactuſq; eſt, hic enim ad alendum, & ad augendum, præcipuus. Excipe tamen illa, quæ uirium ſoliditate adeo copiam largam capiant alimenti, ut in luxuriam proruãt, ceu amygdala. Huic enim gracile ſerenum, atque apricũ longe commodius eſt. Contra nuci euboicæ, opacum atque roſcidum conuenit. Necnon & ad flatus loca ſitum cõmode obtinere non parum prodeſſe animad-uertimus, quãobrem id quoque conſyderandum eſt. Prorſus omnia locum ſpiritus placidi quærũt: etenim alimenta locis eiuſmodi meliora, fructuſq; maturio-res præbentur. Ventoſum & inquietũ nulla penè ar-bos urbana perſequitur. Paruæ nãque detortæ, exi-guæq; proueniunt ex flatuum ictu. Quibuſdã etiam ſyluestribus, locus eiuſmodi nocet. Fructus enim ſuos perficere nequeũt, ſicut de nuce quoque euboica nar-rant ad florem uſque tantummodo proficiſci, cũ illæ, quæ locis tranquillis ſtant, ampla incrementa ſuſci-pere, fœcundiſſimæq; euadere poſſint. Omnino enim (quod ſæpenumero diximus) temperiem ſuę naturæ conuenientem, omnia deſyderare uidentur: pariter in cæteris rebus, & in mutationibus aëris. Sed hoc gene-rale, communeq; eſt.

De interuallis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

De interuallis plantarum.

CAPVT VIII.

Nterualla autem plantarum, quas feris, non tam ratione loci, quàm eorũ quæ conferenda acceperis, statui debent. Quippe animaduertendũ, quæ umbras ament, quæ non ament: quæ radicem longam deducant, quæ breui nitantur. Altera enim amplo interuallo serenda sunt: altera breui. Vmbras adamãt, quibus fructus sicciſſimi, nucleosiq; sunt, ceu punicæ atque myrti, quæq; suapte natura soluta, sicca, atque breuistirpia sunt, ut laurus. Horum etenim fructus soli expositus acerbus efficitur, hæc propter suam infirmitatem quasi protectum desyderant, quò se à frigore, æstúque poſsint defendere. Nullus enim mutuus radicum decursus, nullus implexus, rixatúsue improbus infestat, cum breuem agant radicem. Quidam amplo interuallo conseri omnia iubent: ne radices serpant inter sese, néue pabuli, flatúsque penuria minus augescere ualeant. Hi tamen haud recte præcipiunt, sed discernere decet quemadmodum superius diximus. Quin & ratione locorũ interualla dediſſe non dedecet: locis etenim montuosis breuiora, quàm planis sunt relinquenda. Montibus enim minus radices comæq; augescunt.

Plantam, dum prima fundit germina, non tangẽdam. De educatione, & purgatione plãtarũ. De uite amputanda. CAPVT IX.

Plantam,

Lantam unamquãq;, dum prima germina fundit, patere intactam manere, ut radicẽ liberè capiat: nec quicquam mouere uelis, ut in uitibus obseruatur: cum uerò tenuerit, conualueritq;, ãputabis superiora, & quæ optima & aptissima sunt tãtum relinques. Sic enim arbores tractari necesse est, quanquam in cæteris detrahi, resecariq; impune omnia poßint: quippe si plantam prius, quàm radicetur, amputes, atque folliates: uehementer lædetur, utpote adhuc imbecillis. Sed si cum radices, uirésq; ceperit: neque offensa ulla sequetur, & plus alimenti ad ea, quæ reliqueris, transducetur. Educatio uerò, & (ut uulgo dicitur) eruditio plantarum, tanquam figuratio, & formatio arborum est, alti, submißi, lati, reliquorúmque ratione. Omnia ferè, quæ se in altũ extollunt, compescenda agricolæ censent: præterquàm illa, quæ apta sint excelsa consistere, ceu palma, pinus, cupressus. Minus enim fœcunda redduntur: cum alimentum per lõginquum transeat spatium, & prius q̃ ad fructificandi partẽ perueniat, absumatur. Sed ut ramis, & germinibus scateãt, opera dãda est. Sic enim non modo copiose fructificant, sed etiam demeti facilius, & omnino tractari cõmodius possunt: quamobrem amputanda prohibendáque germina illa sunt, quæ intempestiue excurrunt. Quæ quidem cultura, atq; conditio purgationi ferè proxima est, quæ perfectis adhibetur arboribus, de qua disserere ante debemus,

quàm

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

quàm de reliquis agriculturæ officijs: hæc enim conse-
qui uelut deinceps uidetur. Ergo genus id curæ, publi-
cum atque euidentißimum in uitibus est. Omnes enim
eo utuntur, omnesq́; uites amputari necessarium arbi
trantur, uelut ab ipsa compellantur natura, propter
uberrimam germinationẽ. Qua de re, quoniam cũ de
germinatione, cæterisq́; disputaremus, abunde dixeri-
mus: ipsas rationes per se postea contẽplari decebit.
Nunc autẽ de cæteris disseramus. Neque enim in his
parum iuuabit scitè species condidisse, quæq́; impro-
be prosilierunt, aut quæ fructum impediant, detraxis
se. Impediunt enim non solum hæc, sed etiam quædam
remota, et ea omnino, quæ intempestiue prouenerint:
qua propter hæc recidendo, uim germinandi reuoca-
re ad arborem conuenit. Fit enim ceu deriuatio quæ-
dam alimenti plantarum, prout aliquis deduxerit.
Quippe cum ad ea, quæ relicta sint, pabulum conflu-
at, eáque tantũ augeat. Quod propterea euenit, quia
plantæ ipsæ partibus suis solertißimè constent, atque
etiam quotánnis incrementum suscipiant. Nam et si
quis superna semper diminuere uelit, cibus ad radi-
ces totus feretur, easq́; adeo augebit, ut loca radici-
bus impleãtur, ac perhorrescant: demúmque parte su
periore arbores augeri nullatenus ualeant, cum ima
totũ alimentũ aßidue petat. Fit enim ex diutina pra-
uitate, ut talis auctio quasi in naturam uertatur. Vitis
igitur semper amputari quotannis requirit sabiat ex
summa facultate augescendi. Cætera partim annis al-

ternis, partim quadriennijs post. Nihil enim pariter, atque uitis augescere potest. Siquid tamen huiuscemodi sit, tantūdem certe desyderet. Recidere partē eius humidi superuacuum est. Tum etiam uulnus facit, ut arbores languescant, laborentq;. Quapropter post purgationem stercorandum, cultúmque reliquum adhibendū continuo censent: ut se recreare pabulo possint. Sed arida detrahi tantummodo debent: hæc enim nec laborem ex aliquo ulcere afferunt, et annexa impedimento alimoniæ sunt. At in perpurgando resecanda, quæ fructum præstare nequeūt: et quæ incrementa cæterorum uetare poßint: & quæ inter brachia constiterint (extrinsecus enim incrementa libere factitari oportet) Adde quæ densa inter se sint, quæq; de medijs prouenerint. Hæc etenim omnia cū solem, tum flatum auferunt, ubi & perflari placide, & solem sentire commode arbores debeant. Quamobrem non improbe illi faciunt, qui arbores ita disponunt, ut meridiem spectent, ceu ficos, ac cæteras, & præcipue oleas.

¶ Quo tempore arbores recidantur, purgentúrue. CAPVT X.

Ed cum ꝑpurgatio laboriosa plagarū causa sit, non tēpore quolibet, sed post Vergilias perpurgandum, quippe cum arbores ualidißimæ sunt, cū humorem ad fructū consumpserint,

&

& nondum alium susceperint. Quæ autem in fructificãdo serotiores sint: has scilicet pro ratione purgabis post fructuum decerptionem. Fico peculiare notatur: perpurgandum esse ante, quàm germinet. Ratio, quod ficus eo tempore coagmentari, consolidariq; maxime poßit, quod quidem obseruandum magnopere est. Quod enim imbecillis, solutaq; sit, autumno, & circa Vergilias maxime laborat, cũ ex temporis siccitate fieri unitas nequeat: putrescit imbre admisso, & turbinibus, frigoribúsque languescit, atq; emoritur. Hoc igitur arboribus imbecillibus, atque solutis proprium datur. Recisio uerò non pari mensura omnibus fieri solet: sed plus illis reciditur, quæ amplius curam istam desyderent id est oleæ, punicæ, myrto Quò his enim pauciora reliqueris, eò melius germinant, fructúsque melius ferunt. Quod propterea fit, quia germina densa inter se, tenuiaq; consistant: atque celeriter proinde siccentur, ex quo euenit, ut & fruticis speciem arbores istæ omnium maxime gerant. Minus ea recidi desyderant, quæ plagis infirmitẽtur, ceu pirus, malus, & quicquid siccum, & cortice tenui uestitum. Hæc enim resecta uehementer laborant. Qua de causa manu bis auferre præcipiunt, ut retulimus, aut ferro perquam leuißime: periculum namque interitus propter ulcera imminet. Quemadmodum enim radicibus uulneratis, cum foditur, arbores deteriorescunt, & sæpe ægrescunt, ac exarescunt: sic etiã uulnere partis superioris noxã ean-

dem his posse auferri credendum est, quæ nequeũt tolerare. Et de purgatione satis sit hæc dixisse.

De ablaqueatione, & radicum resectione.
CAPVT XI.

Blaqueantur autẽ omnes penè arbores, radicésque resecantur post consitionem, dũ nouellæ scilicet sunt: ut altè descendant atque amplius incrementum suscipiant. Sed præcipue illæ qbus radix prima parte terræ natare soleat, ut oleæ, ac uiti. Aetatem uerò grandiorem adeptæ cum fuerint, annuas radices, et in uniuersum per summa cæspitum adhærentes resecari par est, ut inferiores plures, ac robustiores efficiantur. Has enim illæ uetant, atque interimunt, nec alimentum subministrare arboribus queunt: immo uerò & ipsæ tam æstu, q̃ frigore uehementer laborant. Aridæ præterea detrahendæ sunt, quippe cum annexæ radicibus cæteris officiant, et uermes in arboribus creent. Reliquas haudquicquam tangi oportet. Neque enim tam perpurgandæ radices sunt, q̃ partes superiores, quippe cum plus eas dispoliari dãnosum est. Nec percipi potest, unde nam deceat auferre: et simul undecúnque radix prorepserit, modo ualida sit, pabulum suggerere poterit. Sed melius certe, si undique prodeat. Longitudo & latitudo, quò amplior, eò cõmodior. Itaque illa tantũ parasse oportet, quæ ad alimenti, incrementique rationẽ pertineant. De rigatione, & aquæ generibus sa

tis

tis ferè ante retulimus. Quantum enim utilitatis in aqua pluuia, uel certis anni temporibus, uel noctu, uel interdiu sit, tantũdem etiam in fluente, deductaq; erit. Aestate autem aquis fluentibus maxime non sine ratione utuntur, propter pluuiarum inopiam: & simul ad fructus enutriendos necessarium. Sunt tamẽ, qui per id temporis auferendum potißimo censeant Verùm ut in cæteris omnibus, sic & in his mos solitus plurimum ualet: fit enim tanquam natura. Quamobrem, quæ locis siccis ac sitientibus manent, nil plus, q̃ quod sibi sit necessarium, quærunt: rigatæq; deteriores redduntur, non secus, ac illæ, quæ aquam nunquã desyderant. Periculum certe, si post, quàm rigare cœpisti, non aquam crebre adhibeas: nam et pristinã alimoniæ facultatem adimes, & nullam afferens aliam, committes, ut æstu sæpe arbores exarescere poßint. Fructus tamen penè omnium, qui plurimum aquæ capiunt, deteriores redduntur.

¶De succatione, & temporibus stercorandi.

CAPVT XII.

Empora stercorãdi singulis statui pro sua purgatione par est: præsertim si post illam stercus sit continuo disponendum. Tum etiam nec tolerare crebram stercorationẽ arbores possunt, sed obarescunt ui nimij caloris. Haud enim eadẽ stercorandi ratio est, quæ in segetibus, locisque arboribus uacuis. Quippe cum in illis stercus dispositum in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

partes permultas disgregetur, absumaturq́;, in arbu sto radices ipsas subeat, nec uis tota caloris poßit excurrere. Ita enim calore multiplicato arbos pferuefacta exarescit. Nam triticũ perit ex nimio stercore, si non imbres secuti sunt. Quocirca solo pluuio: crebra & largior stercoratio commodior est. Siticulosis atque gracilibus, modica prodest. Ob id forsitan, & acerrimum stercus minime arboribus conuenit. Atque absurdum appareat, non id ualidißimis conuenire, quod ualidißimũ est. Verũ causam illud habet, quod superius diximus. Nam & in olerũ genere hac eadem de causa succatio cum aquatione cõmoda est, et in totum, quod aquæ usus frequẽs in eo genere sit, atque id ipsum natura humidum constet, nec temere tam copiose rigandum olera censent: hæc enim non fructum, sed folia ferant, contendunt. Cæterum & in arborum genere stercoribus nonnullis ex ualidiorum numero uti consueuerunt, potißimo cum fructus emollire, immutaréque uolunt, ceu suillo, quó punicæ dulcescant, & nucleo uacuæ reddantur, & amygdalæ ex amaris in dulces transeant. Vtq́; myrtis etiam uehementius congerendum præcipiunt, uidelicet spurcitias pellium, urinámque adhibere, cũ germina prosiliuerint, quasi fructus ita reddi sine interiori nucleo poßit. Quod quidem alij oleæ quoque prodesse ad lætè fructificandum existimant. Porrò quod in principio insit, plurimum ualere credendum est. Siquidem & cucumerum semina, lacte mulsóue macerata, dul-

ciorem

ciorem faciant fructum. Hoc idem uel in cæteris oleribus fieri posse non inepte putaueris, uerùm sapor acris, illorum usui destinatus forsitan utilior est. Sed de his satis iam ante disseruimus. Stercus autem, quod esse utile iudicaueris, semper pro uiriũ ratione dispo nere debes, minus scilicet si acre, plus si mollius sit.

¶Non omne stercus omnibus plantis conuenire.

CAPVT XIII.

Ecet præterea nosse, q̃d stercus singulis arboribus commodius sit. Non enim quemadmodum aqua eadẽ omnibus prodest, ita & stercus: sed ut solum singulis diuersum accommodatur, sic etiam stercus. Nam & pro ætatibus discrimen exultat, qua de causa cum serunt, stercus ruminantium statim plantis subijciunt (ut dictum est) quia leuissimum sit. Quod autem imbecille est, leuissimum profecto desyderat. Omnino in arborum cura, quæ omnium communia sint, hæc uel modo, uel genere inter se different, atque etiam fructuum ratione, ut amputatio, purgatio, fossio, stercoratio. Igitur uitibus uel quadriennio post, uel etiã lõgiori exacto tẽpore fimum disponũt. Nãq; si citius stercorẽtur, nequeunt tolerare: nec ad præsidium adaquationis confugiendum est, sicut in arborum genere, cum illæ penitus adurantur. Quamobrẽ (ut dictum est) agro plu-

uio magis stercoratio prodest: alioqui periculū imminet, si non imber secutus sit.

De foßione, & eius utilitate.

CAPVT XIIII.

Foßio omnibus prodest: tollit enim quæ impediant, uel auferāt pabulum: ipsumq; solū humectius, atq; suspēsius reddit. Ad hæc aër humo permistus (permisceatur enim necesse est, cum terra agitatur) præbet uaporatum quēdam humorē, atque alimonium efficit. Quo circa solum squalidū atque siticulosum, fodere agitareque sæpe oportet: ut ante iam diximus. Palustribus quoque uliginosisq; foßio prodest, quanq̃ mirum appareat, solis inter se aduersis curam eandem posse conducere. Verùm nihil mirandum id est. Alterum etenim siccat, alterū humefacit, scilicet cum utrumq; contrario adiuuari desyderet. Alimento autem meliori, uberiorique cum ipsæ arbores uigent, tum fructus meliores creantur. Nam & nuclei minores, & eorum, quæ ligno, crustáue teguntur, ut amygdalæ, nucis euboicæ, tegmina ista tenuiora, intestina uerò ampliora utiq; fiunt, quippe omnino alimēti copia humefacit, pulpāq; auget fructus. Quas ob res ābobus ratione sic euenit: q̃ si reliqua quoq; adsit cultura, magis, magisq; ampliores, suauioresq; fructus perficiūtur, quoniā et plus alimēti, & amplior excoctio foret. Cornū (de hoc enim

controuersia

controuersia est) si uere narratur, immodice alimentū suscipit, itaque minus saporis boni efficitur, quod & alijs fructibus euenit agro præpingui, atque succoso. Foßio hæc omnia sumministrat arboribus: atque in summa plurimum prodest, cum ea tollat, quæ succum auferant.

¶ De plantarum societate, item amicitia & inimicitia. CAPVT XV.

Nam & ea, quæ uel plantis, uel semine iuxtà seruntur, hac eadem de causa nocent omnia: & nonnulla etiam omnino interimunt, præterq̃ illa, quæ loco medelæ adijciãtur, ut ordeum plãtis uitium quidam interserunt, aut aliquid siccum, ut immodicum humorem absumeret. Et braßicas eruum sociant, ut ab erucis defenderentur, & quicquid eiusdem generis sit. Addo etiam quæ mutuo amore coniūcta inter se sunt, ut in arborum genere olea, & myrtus. Has enim mutuo complexu radicum degere Androtion refert, uirgásq; myrti per brachia oleæ prorepere atque dispergi, & fructum olea protectum, ut nullam uim solis, flatúsue pateretur, tenerum, ac dulcem euadere, sed minorem, quàm locis soli expositis. Aliud nõ est, quod seri uelit iuxta oleam. Pinus quoq; benigna omnibus propterea esse putatur, quòd radice simplici, altáque sit: seritur enim sub eam & myrtus, & laurus, & alia pleraque: nec quicquam prohibet radix, quòminus hæc libere augescere ualeãt. Ex quo intelligi

intelligi potest radicem plus infestare, quàm umbram: quippe cum pinus umbram amplißimam reddat. Et reliqua quoque paucis, altisque nitentia radicibus ad portionem societatem non negant. Necnō & ea, quæ non eodem tempore germinant, fructúmque pariunt, copulari facile patiuntur. Hæc enim minimum aufe-runt alimentum: & tempora germinandi, fructificandíque diuersa minus infestant. Molestißime tam uiti, quàm cæteris: ficus, atque olea. Multum enim attrahūt alimentum, & umbram faciunt amplam. Amygdala quoque damnosa est, quoniam & uires solidas, & radicem habeat numerosam. Sunt tamen, qui inter uites serendam censeant, tanquàm innoxiam, & cibo mediocri contentam: & simul quòd mature fructificet, nec late adumbret, minime grauem. Sed hi non recte existimant. Vmbra enim & sera feracitas non tam infestant, quàm uires radicum ut diximus. Rapiunt enim alimentum suo amplo discursu, implexúque enecant. Omnium facillimæ, & innocentißimæ, malus & punica sunt: nec enim numerosam agunt radicem, & pabulo tolerabili egent, & cito senescunt, ut diu nequeant infestare. In summa tamen, omnia sua nocent societate: quanquam aliquando eueniat, ut altero ex sociatis euulso, reliquum obarescere sit necesse. Sic enim uitibus accidisse notatum est, ubi ficū maritæ sublatæ fuissent. Causa uerò imputanda mutationi eorum est, quæ simul creuerint atque coaluerint: enimuero tempus lōginquum quasi naturā unam ex ambabus

ius confiderat. Nam si cum nouellæ adhuc essent, alterutrã quis euulsisset, reliqua nõ modo non pessum iuisset, uerùm etiam auctior, ac melior euasisset. Atq; de cæteris arboribus hactenus.

¶De uitium cultura ratioñeque, & quæ sola uitibus conueniant. CAPVT XVI.

Itibus quæ non cum cæteris habent cõmunia, neque inter primas rationes retulimus: hoc in loco reddemus. Cũ igitur, & genera uitium, & loca diuersa sint, hoc distinxisse oportet, quod genus cuique loco conueniat. Quippe si secundum naturam conseris, proba euadunt, si præter naturam, infœcunda. Naturæ autem rationẽ similitudine quadam ferè (ut diximus) capiunt. Serunt enim solo sitienti, & solido uites solidas, tam generis nigri, quàm candidi, sed ex toto ferè nigrum solidius est. Solo autem pluuio solutas committunt. Dignosci densæ, atque solutæ suis possunt medullis, quas in abscissis nouellis palmitibus scrutari oportet. Habet enim quæ soluta est, plus medullæ, quàm ligni, contrà quæ densa, plus ligni, quàm medullæ, quod utraque solo illi conueniat, his rationibus constat, quibus enim plus inest medullæ, his meatus ampli, multique sunt: quibus autem minus, his angusti, & pauci. Quo fit, ut minus alimenti desyderẽt, quæ denso corpore cõstant,

&

& simul humorem ad æstatem seruare facile poßint. Sol enim ob densitatem haud æque potest educere. Cùm igitur tam exigua detractio fiat, radices quàm satis sit ad fructificandum, suppeditant: solutæ autem illæ, cũ detractio large, accessio parcè ob telluris siccitatem agatur, palmites imbecilles fructúsque imperfectos progenerant. At agro pluuio genus id conuenientißimum est, utpote, quod copiam alimenti largam desyderet: & quãuis multum adimatur humoris, tamen quò sol magis educit, eò uitis plus & in amplitudine profiat, & in fœcunditate. Pabulo enim abundat, idq; exuperat, facilliméque percoquit. Nam & solũ prætense uitibus optimum idcirco habetur, quia non modo facile nimísque pingue, sed etiam humidum sit. Vitis enim plurimam desyderat aquam, eò quod in suo fructu humoris plurimum habeat: & imbribus certi ui sui humoris maxime resistere potest. Sin autem ager neque aridus, neque pluuius sit, sed medium teneat: media conserenda sunt, id est quæ neque densa sint, neq; soluta. Genera igitur singulis agri habitibus apta ita distinguimus.

¶ Quales plantæ uitium serantur: & tempora serendæ uitis. CAPVT XVII.

Emina uerò quoniam ualidißima esse oportet, idcirco ab agro frigidißimo peti quidam præcipiunt. Densißima enim magis solo etiam gracili cõpræhendere posse existimant. Qua de causa

[ca]usa uiuiridices quoque solo pluuio deponendas po[ti]us, q̃ cætera semina censent. Radices enim quas illa [d]emiserint imbecilles: humor nimirum putrefacit. Vi[u]iradices uerò solidiores sunt, statimq; cõpræhendũt, [u]t impunè ualeant permanere. Craßitudo plantarum [s]olo pluuio non inepte decernitur: uiribus enim ma[x]ime opus est, quemadmodum diximus. Sed squalẽti, neque crassas, neque nimium tenues statuere debes. Alteræ nãque putrescere nequeãt, alteræ id est tenues, atque imbecilles, ne priusq̃ cœperint germinare, exarescant: timendum est. Tempora quoque serendi nõ eadem solo utrique redduntur. Pluuium enim & frigidũ paulo ante æquinoctiũ seri debet, qppc tũc siccißimũ atq; calidißimum est. Siticulosum & feruidũ post solstitium. Id enim quò amplius imbrem senserit, eò melius germen effundet. Reliquis omnibus ad normam eorum temporum moderando, serẽdi tempus accommodabis.

¶De scrobibus uitium: & pari ratione de resecandis uitium plantis, & tempore huius operis. CAPVT XVIII.

Multum præterea terræ exequi pro soliratione debebis, à scrobibus ipsis exorsus, uidelicet in pluuio. Neq; amplas, neq; altas facies scrobes, ne multa in eis aqua collecta putrefaciat semina. Hinc enim si ager pluuius admodũ sit, palo ferreo seritur: nec terram aggerendam anno eodem, neq; postero,

postero, ut semine maxime humus aßiccetur. Sin autem siccum squalentēque colis, contrà agendum scilicet est. Totū enim si fieri poßit, in scrobes defodere satius est: ut omni ex parte aquā suscipiat, Sed si minus facere ita poßis, foueis altissimis, āplißimisq; peractis, terram plantis accumulato, ut minime per æstatem feruescant. Cætera quoque ad hanc normam præparasse oportet. Nā (ut simplicius loquar) uerißimū illud est, quod prius retulimus: culturæ scilicet interesse, ut ager humidus siccetur, siccus autem humefiat. Quāobrē uerno tēpore pastinari perq̄ altißme iubent, ut spiritus abūde pmistus pabulū præbeat. Quippe (ut sæpe dictum iam est) aër quoque alimentū præstare potest. Mōtosis etiā, uentosisq; locis statuūt, quæ cōsitioni cōmoda sint. Scrobes enim pro moribus afflatuū præparant, & semina cū obseruatione ponūt eadē, ne aduersa flatibus germinēt, frāgi etenim ita necesse est, néue delapsa præter naturā augerētur. Vitis enim cū ex his aliquid accedit, deterior procul dubio redditur, Pari modo, & reliqua ratione agri decerni omnia debēt. Vineta hūc in modū singulis locis disponi, & his de causis conuenit. Resecari autem plantas breui relicto palmite præstat ubiq;, ut radices uires, incremētáque capiāt. Tū etiā solū magna ex parte ieiunū est, & quod alere nequeat, locis mōtosis, & frigidis recisionē etiā uernam cauendam existimant, frigus etenim exciant. Tēpus tamē putādi ferè idē omnibus statuunt sub ipsam scilicet germinationē, ut plāta plena humoris

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ris protinus exicetur, ut germen optime prodeat: quippe putationē istā nō fructus, sed germinis gratia faciūt. Autūnalē uerò fructui præparāt: qua de causa post Vergiliarū occasū cōtinuo illā adoriri oportet. Tūc enim uites sibi maxime cōstāt, & recisæ minime lachrymāt, nec aequā rūpuntur: quod quidē utrūque dānum, retonsæ post solstitiū, & fauonij flatus nimiarū sentiūt, & plātæ ipsæ laborāt, & germina extremis exeūt gēmis iuxta cæsurā: quoniā alimētū partim effluxit, partim i sūmitate remāserit. Quæ rudi agro disposita sint, triēnio pòst resecari par est, quippe cū hæc celerius germinēt, quia solū nup coli inceperit, & alacre semina educāda cōplexū sit. Quæ aūt diu altis mādaueris, hæc serius amputabis. Vitis uerò subtus circū sua crura instituēda, formādáq; est. Nā si undiq; leuis, expoliatáq; sit, melior, fœcundiórq; euadet. Nec difficulter poßit ita formari, si qs nō eos reliquerit palmites: q pulchre excurrerint: sed illos, q aptißimi ad formationem destinatam constiterint: quippe singulas gemmas singulis reliquisse abūde. At si nec istud certo fieri poßit, quia scilicet uitis nō per eādē tulerit partem: gēmæ prorsus internæ tollēdæ sunt, ut ad externas alimentum excurrens, uitem scindat in brachia. Semp enim ad partē uiuā, atq; capacē perfluitur. Quāobrē uitem (ut diximus) pro uoluntate formare facile est: sed hoc in agro humecto, atque frugali. Sicco enim, squalentiq;, palmites qui optime prosiluerint, reliquisse necessarium. Cum enim siccus, ieiunúsq; sit nūq alio

facile

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

facile profert. Quapropter factum impetum conspectari satius est. Quin & afflatuũ ratione rescidisse decet, nec præter naturam quicquam est enitendum. Plantas ad hunc modum, hisq; de causis tractare consueuerunt.

De falcatione uitium, ac reliqua cultura, & de mensura palmitũ. CAPVT XIX.

Itibus iam perfectis, primum ac summum falcatio dabitur: quippe cũ bene uitis putatur, & germen, & fructum melius affert, & uiuere diutius potest. Secundũ & quodãmodo illi proximũ, decacuminatio est. Enimuero in hac etiã scire necessarium, quænam reliquisse, quæue detraxisse conducat, tam ad fructuum rationem, quàm ad totam uitis naturam. Reliqua cultura communior, atq; facilior est. Nil tamen tam facile est, ut non sit cum solertia. Omnes quippe uites, culturæ ingenium, modũ, atque rationem exposcunt. Differentia uerò, quã in operibus locorum ratio facit: cum in omnibus cõstat, tum maxime in falcatione, officióque putandi est. Quã rem prorsus, generum agrorumq; ratione conantur discernere. Determinationem autem rebus consumant duabus, agrorum statu, & breuitate, longitudineue recisionis. Quæ enim ad institutionem, totámque recisionem uitium pertinent, eadem factitari ubique certum est. Quidam de generibus, agróque simili idem ferme determinarũt, uidelicet locis æstuosis, & siccis, &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

genus eiusmodi uitium, resecari ad breuem palmitem fœcundiores enim redduntur, quia uberius alere possint. Contrà ad longum, locis aduersis, genúsque aduersum, ut humidis, atque succosis, & uites, quæ tali habitu constent: nam & natura humidæ sunt, et summa potius parte fructificant. Alij in uniuersum de omnibus statuunt, non agri ratione, sed generum, qualitatúmque: iubéntque obseruari medullam (ut dictum est) in absäßis nouellis palmitibus. Nam si multum medullæ habeant, multos, breuésque palmites relinqui oportet, ut uitis breuitate alere, poßit: multitudine, large fructificet. Sin autem parum medullæ, multum palmitis anniculi gerant, pauciores quidem, sed longiores palmites relinquendi sunt: eóque longiores ubíque, quò minus inest medullæ. Igitur in uniuersum resecandi modum ita determinant. Mensura autem palmitum semper ad rationem medullæ ita capi omnino debet, ut palmiti amplectenti, medulla in latitudine respondeat. Cum enim uitis pariter ad suum habitum conseruandum, & ad fructum ferendum redditur: nullus dubitat, quin & diu uiuere poßit, & fructu ualeat semper. Prorsus si medulla partem maiorem cæsuræ occupet, fructus uberes, palmites imbecilles creari, propter alimenti tenuitatem existimãt, Contrà si palmes recisus solidus sit, & iuuenili robore constet: parum fructus à parua medulla. Creari enim uuam à medulla, & palmitem à palmite amplectente medullam: argumentóque uitem ipsam po-

L tißimo

tißimo esse. Germina enim omnia, quæ nouellæ annotinis protulerint brachijs, fructu carere propter exiguitatẽ medullæ: & nouellas minus fructificare, quàm ueteres, scilicet eadẽ de causa, cum carnem, & uinaceum medulla progeneret. Sed hoc minus uerũ apparet, siquidem medulla detracta caro creetur: uinaceum nequeat generari, nisi forte intima parte medulla detracta sic fiat, necesse sit. Sed de hoc aliás. An autem omnino quæ medullam habeãt ampliorem, fructus meliores, uberiorésque præstent: nihil ad presentem referat disputationem. Publicam omnium amputationem hanc esse autumant. Quæ autem palmites large, fructum parce producunt: his postremos palmites relinqui longißimos uolunt: breues autem illos, qui aduersum ipsum caudicem extent, ut à breuibus uitis augescere poßit, à postremis longißimis illis copiose fructificet, utpote à larga medulla. Cum autem germinant, omnia quæ fructu carent, detrahi censent, quæ fructum gestant dimutilari, cum uua floret. Vt nec uitis ad abscisum palmitem incrementum compellat, & quantum alimenti supersit, in eadem parte coactum, uuam augeat. Semper enim ex recisione quærendum id est, ut & uitis conualescat, & fructus copia consequatur. Hæc igitur generalis quædam, atque communis omnium est.

De uitis putandæ temporibus. CAPVT XX.

Tempus

Empus autem amputãdi, alij locis tã- tũmodo diuidũt, alij genera etiã tã- gunt. Iubẽt mature illas recidere, quæ in solo sicco, & calido, cum primò sua demittere folia cessauere: quæ in frigido, atque pluuio positæ sunt, has paulo ante ger minationem, Quippe, quæ in solo sunt sitiẽte, humo- rem suum seruantes, ipsæ meliorescunt, et fructũ ui- ni suauioris progenerant, Q uæ uerò in frigido sunt, emisso humore, nec ipso deteriores quicquam redduntur, & fructus fit incorruptior, & uini suauioris efficiens. Medium autem, ac temperatum obtinentibus agrum, medium tempus statuitur. Sed non desunt, qui mature omnes amputari præcipiant (ut dictum iam est) quod palmites craßiores iam effi- ciantur, & nulli oculi obtundantur, et si tẽpus serenũ obtingat, plagæ siccentur. Quæ omnia plurimũ pro- sunt, hyberno etenim tempore gemmæ pereunt fri- gore magna ex parte, & plagæ ui siccescentes rum- puntur. Vere autem lachryma effluit, & permul- ti oculi excæcantur. Atqui non his de causis festinan- dum quidam existimant, sed ut uitis statim post uin- demiam fructum ferat secundum. Simul enim bi- nos fructus posse gestari denegant. Sed hi minime recte id asserunt: Fructus enim per æstatem confi- citur, cum copia adest humoris: quippe cum hac ratione generationem agi necesse sit. Argumen- tum, quod si quis hybernas uineas principio æsta-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tis cōfoderit, palmites ex nimietate humoris, crebra gē ma prouenient: quod ipsa profecto foßio efficit: quia nimirum implet, ut uis solis feruefaciens condensare, atque ita gemmas reddere crebriores, uuásque numerosiores elicere ualeat. Qui tamen ista præcipiunt, secus rationes aßignant, quippe gracili, feruentíque solo colendum mature autumant, ut humor ad maxime opportunos palmites ueniat, alimentúmque proinde per æstatem supersit. Quæ autem in solo humido positæ sunt, quæue in luxuriam prorepere solēt: has recidi uerno tempore oportere, ut humor diffusus leuata plaga effluat tempestiue. Luxuriantur enim ex nimio humore, quem excoquere nequeunt: atque sarmentis syluescunt. His dum plantæ sunt, ordeum, fabásque interserere placet, quoniā hæc exiccare omnium præcipue poßit. Causæ, quas reddunt, hæ ferè sunt. Sed & ad agros, & ad mensuram resecandi, omnium diligentißima distinctio illa est, quæ utrorūque ratione, id est agrorum, ac generum redditur. Sūt enim, quæ fructum parere nequeant, etiam si recidantur ad breue, sed tamen ad germinandum contendūt, ut quæ aphytæa uocatur. Et apud Acanthum uerò ad quatuor gemmas reciditur. Quibus autem palmites longi relicti sint, celeriter ex fructuum largitate senescunt. Nouellas itaque resecari ad breue perutile est, ut etiam radices melius concipere ualeant. Et de falcatione uitium hinc dabitur contemplandi facultas.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

¶ De uitibus decacuminandis, & quando germinent uites, & quousque.

CAPVT XXI.

HVic proxima cura ac uelut secundum obtinens locum decacuminatio est. Quamobrem mox eam iustũ est aggredi, decacuminaréque, cum fructus incipit prouenire: mox uinea cõfodienda profecto est. Tunc enim fructus nouus, & recens editum germen, sarculum tempestiue recipiunt, cum maxime augeri contendãt. Post hæc iterũ decacuminandum, anteq̃ florere incipiãt. Interim enim pẽdula racemi augescere solet, quia nondum acina cõstiterant: post ubi defloruerint, uua pendula iam cõstitit, acina consistere, atque augeri incipiunt. Omnino decacuminatio, ac fossio, media tempestiue omnium maxime operum reddi exposcunt. Tunc enim uitis auget fructũ, et germina, quibus anni posterioris fructum inchoare, fœtificareq; incipit. Quod si fodiẽdi cura non omittatur, bene, quæ tulerit, auget: et fructus futuri primordia, bene concipit. Germinat uitis ad ortũ usque caniculæ. Cum autem hæc oriri incipit: cessat, quæ fructũ futurũ probe sit cõceptura. Quippe sole feruefaciente summa pars germinum obdurescit, atque ita cessat auctio: quo facto germinis humorem cõsistere, fructumq; ex eo creari, naturæ lex est. Quæ tamen locis opacis, uel humidis manent, solẽ tolerãt, & plus tẽporis augescere possunt. Prorsus &

distractio, et mutilatio certum tempus sibi deposcũt: sed id non æque obscurum, neque difficile cognitu est.

¶De puluere uitibus excitando: & cur agricolæ ad uites sale utantur. Tum de palma.

CAPVT XXII.

Pulueris excitationẽ primis temporibus, cum nigrescere uuæ incipiunt, damnari, quo usque ad maturitatem perueniant, ratio est. Motus etenim percoquendi, motu altero auocatur, uetatúrque: qua de causa nec herbam euellendã per id temporis censent. At omnino inutilem, noxiámque putari, nulla ratio est. Vsus enim, & quod in alijs fieri solet, utilem esse planè confirmant. Cucumeres nanque puluere occultati, nutriri teneriorésq; reddi creduntur. Quamobrem Megarenses ita eos tractare consueuerunt. Sed mirum uidetur, quod puluis, qui tam siccus est, alere queat. Ratio tamen esse in pluribus poßit. Nam & quia citata humo, uaporati cuiusdam aëris alimentum reddatur, ut de solo uaporoso retulimus: & quia fructus obtectus puluere defendatur à solis feruore: et quia leuiter molliterq́; siccens, amplius à uite pabulum attrahere poßit. Quippe hæc omnia, cum ad copiam alimenti, tum ad facultatem coquendi nimirum adiuuant. Quapropter folijs quoque fructum integere solent. Cum itaque tegmine, & aqua quoad satis sit potiantur: læti, tenerique, ut debent, redduntur. Et de uitibus dictum

ctum ſatis iam ſit. Omnium autem maxime res pecu-
liaris inter curas agricultorum ſal eſſe uidetur: quod
radicibus palmarum accumulatur. Nam & ad germi
nandum, & fructiſicandum perutilis eſt. Medicandi
enim tutandiq; ratione ſi eiuſmodi quicquam adhibea
tur, minime mirum. ut cinis fico, & rutæ: facit ete-
nim ſiccitate ſua, ut radices neque uermem, neq; pu-
tredinem ſentiant De ſale uerò, aut ſalſugine, quã
adhibere conſueuerunt (alij enim ſalſugine, alij ſa-
le utuntur) ſimplex ratio reddi poteſt, quod palmæ lo
ca ſalſa plurimum concupiſcunt: et argumentũ, quod
ubi palmarum copia eſt, ſolum tale ſpectatur, ut in
Africa, Syria, atque alijs tractibus. Quo fit, ut ubi
ſalſugo non ſit, ope proxima ſalis ſubueniant. Ve-
rùm hæc ratio communi utique iure dici de omnibus
poteſt, quæ loca quærunt diuerſa, initio à primis, ſũ-
mísque generibus ſumpto, ut aquatilibus, terreſtri-
bus, differentijsq; eorum. Singulis enim loca aptiſſi-
ma naturam dediſſe certũ eſt, ut et animalibus. Quip
pe quæſtio, & ratio eadem eſt. Cæterum ſiquid de his
quoque proprium exponendum ſit, in ſolo atque ra-
dicibus quærenda cauſa eſt. Hæc enim qualitate qua-
dam ex ſale afficiuntur. Enimuero ſolum leue, ſolu-
túmque redditur, radices uegetiores, craſſioréſque
fiunt: quippe cum plus pabuli trahant quibuſdam pa-
tefactis meatibus, atq; etiã cauſa refrigerationis, quod ſter
cus propter ſuũ calorẽ efficere minime poteſt. Palma
enim quamquam aërẽ circũfuſũ calidũ quærat, ut fructus matu-

 reſcere

refcere poßit, tamẽ radicibus refrigerari ob ſiccitatem deſyderat, quod ſal ſubminiſtrat. Quamobrem apud Babylonios ſalis uſus, non ſtercoris eſt. Cauſam uerò, qua ſal palmæ tantũmodo prodeſt, naturæ proprietati imputari par eſt. Materies enim, radicésque eius arboris plurimum à cæteris diſtant, quapropter ſale remorſæ, alimentum uberius trahunt, quò & ſibi ſatiſfacere, & arborem totam augere facile poſſint.

¶Syluestria cultu miteſcere. Et de palma iterũ, ac de cultura amygdalarum.

CAPVT XXIII.

Acit etiam cultus terræ, ut omniũ radices ualidiores reddãtur. Hinc enim nonnulla ex ſylueſtriũ numero in urbanum habitum tranſeunt. Et ſtercus quoque uehementißimum hoc idẽ poteſt efficere, ut fæces pellium, & urina: quod ſtercorandi genus myrtis ſtatuitur. Huiuſcemodi quippe ſtercus ſubire arborem longe amplius poteſt. Necnon & arborum cæterarum radices remorderi deſyderant, ut etiam in punicis patet (Nam his quoque urinam infundunt, & pellium fæces accumulant) non tamen pariter, atque myrti, ſed minus. Humidæ tamen carnoſæq; remorderi, & ſic infarciri minime cupiũt. Omnino mutationes arborũ culturæ ratione exultãt, ut ex acutis, amariſue tranſeant in dulces, ceu punicæ, atq; amygdalæ: & quicquid per alterationẽ ſuarum

rum radicum natum sit immutari, quippe amygdalæ triennio pòst immutatur. Cultum enim per tantum temporis adhiberi par est. Radices punicæ plus etiam temporis persistunt. Fructus mutatio cũ amplius alimentum percoquitur, ratione cõsequitur. Coquitur alimentum perfectius, cum radix qualitatem quãdam cœperit. Ad summam (ut etiam ante dictum de seminibus est) permoto, immutatoq; principio: cætera quoq;, atq; uniuersam naturæ conditionem permutari necesse est. Alimentum autem mouet, atque immutat, si diutius ueniat: Nam & aqua feruẽti cum quædam rigantur, meliorescunt, ut malus uerna, & myrtus. Hæc enim sine nucleo redditur, ut quidã affirmant. Depræhensum id est fortuito, cũ myrtus iuxta balneum staret neglecta. Ab hac enim uacua nucleo reddita semina petentes serebant, atque ita genus huiusmodi Athenis esse incœperat. Sed hæc quoniam similitudinis aliquid proferunt ad fidem rei propositæ faciendam retulimus. Aquæ autem salsæ quibusdam quoque oleribus congruunt. Et qua de causa nitro in nonnullis utuntur, expositũ in primis rationibus est. Quamobrem hoc etiam, utpote conueniens, admittendum: ijs etenim ipsis, atque alimento eorum quoque dulcedinem effici certum est. Verùm hæc succo constant amaro. Palmis acerbitas inest, quam protinus salis uis à primis initijs tollit. Et de cæteris satis dictum est. Fructum autem perdurare in palma fœmina, nunquam posse: nisi florem maris cũ puluere super eã cõcusserint (ita enim qdã cõfirmant)

peculiare

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

peculiare profecto est, Sed simile caprificationi ficorum, qua fructus perficitur. Ergo fœminam minus ad perficiendum sibi sufficere aliquis potißimo dicet, Sed hoc non in uno genere, aut duobus, sed uel in omnibus, uel in pluribus cōstare deberet, Naturam etenim generis ita dijudicamus. Et in his tamen ipsis paucis generibus mirum, quod palmæ nulla ratio dari poßit, cum caprificationis causa conspicua esse putetur. Sed de his satis. Cæterorum peculiaria causas habent conspectiores. Amygdalam enim dum fructum parit, neque rigandam, neque stercorandam, neque purgandam, præterquam aridis, neque ulla cura tractandam existimant: ne plus æquo ualidior reddita, fructum in flore amittat. Quamobrem agrum quoque minus frugalem quærere assolent: & si post hæc fructum parere non poßit, radices refossas, respoliatásque, hybernis frigoribus tradunt: & reliqua puniendi genera, quæ retulimus, afferunt. Proxime illas quoque tractare consueuerunt, quibus cortex sponte detrahitur, ut uitem, iuniperum, tiliam: omnino eas quibus cortex disrumpitur. In his enim natura ipsa rem, quæ commoda sit, uidetur ostendere, cum corticem disgreget, & tanquam alienum reijciat. Dānosum autem est, omne alienum: sicut etiam quod aridum est. Et de sale hoc idem uerò animaduertere licet, ubi proprietas aliqua sit ad naturam accommodata. Et de arboribus hinc ratio contemplandi sumenda est.

De

De cultu coronariorum, suffruticum, olerumque. CAPVT XXIIII.

His coronarium, & omnino suffruticeum, & fermè olerum genus respõdent. Quandoquidem uel in his alia omnium communia sunt œu rigatio, stercoratio, sarritio, Alia propria generatim habentur, ut purgatio in coronarijs pariter atque oleribus, quippe serpyllum obarescit, nisi purgetur, & sisymbrium, & cætera. Rosas non solum præcidunt, uerumetiam adurunt: desinunt enim florere, syluescúntque pastus fœcunditate, nisi ita tractentur. Et braßica, & ruta durescũt, & exarescũt: sed dimutilatæ, & in ramos dispersæ, ampliores, meliores, sapidiores reddũtur. Enimuero germinatio diffusa, tam saporis, quàm odoris acorem nimium tollit: quippe suauitas, & temperantia in mediocritate consistit. At in olerum genere usus detractiõis nullus est, præterquam in ijs, quæ retonsa meliorescunt, œu porrum: uel ex ijs aliquid, quæ numeroso germine ampliẽtur. Euulsio uerò illorum, quæ apposita sint, uel ipsorum congenerum, cum densa inter se sunt, uelut purgatio, proculdubio est: ut reliquis plus alimenti, incrementique acquiratur. Sunt nonnullis peculiaria, ut de ruta prædictum est, útque in alijs patet. Sed pauciora hæc sunt, & fermè conspicua.

De

De cultu segetum. Quemadmodum agitare solum oporteat. De ratione sementis faciendæ. Quosdam agros communem curam negligere. Arationem bonam, caput esse in agro colendo. Tum de cura noualium.

CAPVT XXV.

Eliquum & quasi arborum curæ obiectum, cultura segetum est, quæ in parte agitatio soli præcipitur, & tempus sementis, & sarritio adhibenda post satum. Sed ante hæc, uel etiã simul agrum cuique accomodandum nosse oportet, ut etiam in arborũ genere. Quin & in tractatione soli nõ desunt, quæ iudiciũ agricolæ prudentis desyderãt, ut si aliud per æstatem potius, aliud per hyemem, uel confodiendum, uel relinquendum, uel aliquo modo tractandum sit. Quæ nonnulli discernunt, Quippe solum pluuium, solidum, ponderosum, & pingue per æstatem, & proscindendum, & confodiendum affirmant: contrà sitiens, solutũ, leue, & gracile per hyemem. Enimuero illa æstiua cultio, aßiccare attenuaréq; potest, hyberna uerò crassare, ac humefacere: quæ scilicet natura indigens utriusq; soli desyderat. Et stercorandum amplius solum gracile, minus frugale percensent: tum propter soli uirtutem, tum quòd stercus plus alimenti ministret, quàm excoqui poßit. Terrenum quoque aduersi habitus intermiscæri præcipiunt, exẽpli gratia ponderoso leue, leui põderosum, macro pingue,

gue,

gue, & contrà. Pari modo, & rubrum, & cãdidum, & si qua contrarietas alia sit, quippe nõ modo quod deest, replere admistio potest, sed etiam solum omnino reddit ualidius, ut si quod defatigatum, atq; effœtum iam est, fertili cuiquam terræ permisceatur, ferre iterum incipit, quasi nouum effectum sit, & quæ sua natura sterilis sit, ceu argilla, si misceatur, feracem efficit. Altera enim alteri stercoris uice quodammodo fungitur. Quamobrem Megarenses miscere ita consueuerunt, & quinquennio, aut sexennio pòst alte defodientes, inquantum imber ualeat peruenire, ima terreni ad summa regerunt, quò seges renouelletur. Pars enim ad alendum idonea labitur deorsum semper cum aqua. Solum siccum, & tepidum ante imbres seri præcipiunt, ut admissa humoris copia satis alere poßit. Et pluuium quoque eodem modo serendum existimant: ut semina humo adhuc tepida pullulent, atque augescant. Itaque imbres sufferre poßint ualidius: at si obserendum in humido sit, terra antè præcisa serò semina committi melius ducunt. Matura semẽte rara solo mandari semina iubent, serotina autem densa. Altera enim radicem abunde concipere nequeũt, altera optime radicantur, & germine multiplici disperguntur. Hæc igitur, cæteráque huiusce modi (plura etenim sunt) siquis culturas soli exequi diligentius uelit, ad rationem potius agrorum consyderaße oportet. Sunt enim qui cultum exquisitum pati minime poßunt, Sed qui ita colat, plurimum aberrabit:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

bit: quod illi euenerat, q ex Corynthο Syracusas profectus, culturā corynthij agri in syracusano seruauit. Cum enim lapides è segete frugali legisset, reddidit multo deteriorē, frumentū enim exarescebat, cū exceptis lapidibus nihil haberet, quo se posset protegere. Huic proximum est, quod actū in Syria referūt: solū enim aratro altè proscissum penitus resiccatū est, cū solis intrusu adeo pcaluerit, ut propè ureretur. Vnde fit, ut aratris pusillis Syri utantur. Hæc igitur iudiciū callidi coloni requirūt. Verū (ut cōmunius, atq; in uniuersum dicamus) summū, ac primū est omniū: agrum bene arasse. Semē enim solo cōmissum bene proscisso perbelle erūpit: cū terra iam mitigata, emollitáq; sit. Tū stercorasse bene, & aliū atq; aliū cultū adhibuisse opæpretiū est, ut sarritionē, rūcatione, & reliqua. Cura noualiū tēpore utroq; suscipitur, æstate, ac hyeme, ut terra solem, ac frigora sentiat, quemadmodum de conserendis quoque arboribus proposuimus. Solum enim sæpe inuersum, rarum, leue, atque materia uacuū redditur: ita, ut alere facillime possit. Ideoque præcipiunt nunq̄ legumina in noualibus serere, nisi maturè admodum fieri poßit, ne æstiuam nouellationem impediant. Niuem hybernis noualibus prodesse existimant, pruinam uerò nocere: corrodere nanque terram extenuaréque. Post quàm primas arationes nouellarunt, rursus Vere cæspitem inuertere solent, ut nascentem herbam interimant. Tū æstate arāt, & cū serere uelint, proscindunt leuiter, utpote cū solū bene

præagitatum

præagitatũ, præparatũq; eſſe, ac ea de re operã potiſsimo dediſſe oportet, quẽadmodum diximus. Quapropter bidentis culturã magis, quam aratri commendant. Id enim pleraq; intacta uidetur relinquere, Theſſali uel bidẽte ualidiori ferramẽto utũtur (quod credo id eſſe, quod paſtinũ uocãt agricolæ itali) quod miſcũ uocitãt. Hoc enim altius deſcẽdens, plus terræ inuertit. Soli cultura hæc eſt. Euenit autem ijs, qui in ea elaborauerint, ut minus in reliquis elaborandũ ſit. Cõtrã qui ſegnius illã ſuſceperint, cogũtur profecto, ut ſæpe, & ſarriant, & runcent, cũ herba multa erũpat. Sic enim ſemina pereunt. Prius autem q̃ frumentũ herba enaſcitur: quoniam & ualidior eſt, & prius ineſt in ſegete. Nam ſi frumentum citatius creſcat, herba magna ex parte ſtrangulatur, ac perit: & in totum nõ æquæ officere poteſt.

¶ Quæ ſemina cui ſolo conueniant: & quæ imbres deſyderẽt magis. Item quod ſolum leguminibus conueniat. CAPVT XXVI.

Olo pluuio, atque frigido cõueniunt ad tritici pariter, & ordei, atq; cæterorũ frumẽtorum fructificationẽ: ſoluta enim hæc ſũt. Cætera plus imbris deſyderãt, & nigra magis, quàm candida, at ſi ſicca, & rubra, & in locis frigidis reuerẽtia. Item candida magis, quàm nigra, ut ante quàm imber deſinat, grandeſcere poßint: celerius enim cãdida perficiuntur. Temperatis autẽ locis, quæ media cõ-

ſtent

ſte ut natura:mãdari oportet. Sic hæc diſcerni quibuſ-
dam placuerat:alij ſecus indicant. Verùm (ut ſimpli-
cius agam) ſolum gracile, ordeum melius præſtat. Pin
gue tritico accommodatius eſt. Ordeum enim minus, ac
leuius alimentum deſyderat. Triticum largius, cal-
loſiúsque expoſcit. Triticum trimeſtre ſolo tenui me-
lius fit. Alimentum enim ſubminiſtrari modicum eo po
teſt, hoc eſt leue leui. Africum, & dracontias appella-
tum, & ſtrãgias, & ſelenuſium, lætum exigũt agrũ.
Hæc enim uberius ſuccos hauriunt. Argumento cala-
mus eſt, quem craſſum gerũt. Ad ſummam, quodcũq;
huiuſmodi ſit, ſolo frugali apte committitur. At ſi ali-
quod genus tunicis multis contegitur, ceu thracium:
hoc ſolo hyberno conuenientius dabitur: frigus enim
huic nihil officere poteſt. Rarum, ſolutúmque, ceu can-
chrydias uocitatum, agro pluuio ſerendum profecto
eſt, quippe cum alimenti copiam id quoque deſyderat:
quamobrem & culmo craſſo exurgit. Quin & in le-
guminum genere pariter intelligere licet. Solum enim
lentum, ac nigrum, cicer melius fert: leue melius fa-
bam. Sic enim utrique modicæ alimentum offertur: &
in cæteris uerò ſemper ad alimentum referenda ra-
tio eſt. Nunq̃ tamen ratione aëris prætermiſſa: etenim
ſolum apricum, & ad ſummam ſerenum, infirmiori-
bus commodius eſt. Contrarium ualidioribus, lutoſum
ſiccis, & paruo alimento contentis, ut achilleidi: quip-
pe hoc ſuccos melius digerens facit candidiora. Fe-
runt, & coctilia, & ſicca loca quoque ſoli expoſita:
plus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

plus enim uis solis percoquit. Triticũ solo pluuio uberius, quàm ordeũ geritur: et omnino cõtra imbres ualidius est: fert idẽ etiam solo nõ stercorato copiosius. Ratio qđ suo naturali calore plenius concoquere possit: & fimum non æque requirat, quoniam in se habeat, quod ex fimo acquireretur. Ad summam triticum robustius est, & maturius seritur, & locis frigidis magis committitur. Robur autem facere, caloris planè interest naturalis. Quin & quod tunicis inuolutum pluribus sit, fit, ut tutius maneat: quapropter solum, quod longo interuallo temporis colitur: triticũ magis, quàm ordeum fert. Triticum enim alimentũ eius soli ualidius magis uincere potest. Omnino (ut simplici ratione dicam) publicæ, ac summæ differentiæ illæ sunt: agri natura: seminum firmitas infirmitásue: atque aëris habitus. Qua de causa hæc considerari ubique necessarium. Frigora subsecuta omnibus in locis utilia sunt. Sic enim sata plenius radicantur, cancrificantúrque ita, ut ineũte Vere haudquaquam modica magnitudine careant: sed præcipue in bonis. Austrinum enim atque omnino serenum tẽpus celeriter edit, ruginémque fœtificat. Quæ densè fuerint seminata, spicam prius effundunt, quàm quæ rarenter: quòd altera largius radicentur, et multiplicius deorsum scindantur, quia locus supersit, altera protinus sursum excurrant.

¶De uitijs segetum, erugine, erucis, & uermibus. CAPVT XXVII.

Emina quoque ad fertilitatẽ idonea, & uitia, quæ accidere solent, haud ignorare oportet. Locis enim cauis, & à flatu silentibus segetes erugine infestantur: aufugiunt hoc uitiũ, quæ stant non erecto, sed paruo cacumine. Quamobrem spicam inclinari utile est, ut imbres decidant, nec rores excipi poßint. Inclinantur magis, quæ longæ sint: manent erectius latæ, ac breues: quò fit, ut istæ eruginem sentiant. Iuuat & multo à folijs spicam distare: humor enim in folijs magis concipitur. Itaque si propinqua sit, tangitur statim: si remota, non æque inficitur. Quamobrem ordeum achilleis uocatum eruginosum, tam nigrum, quàm candidum est: spicã enim gerit erectam. Contrà genus, quod eteocrithum uocamus, quia incuruatur, ab erugine innoxium est. Segetes uento expositæ minus erugine infestantur: motus enim humorem discutit. Nam & cum post imbrem flatus secutus, & nox deinde succeßerit: erugo minus constitit. Flatus enim humorem deijcit, & sol paululum immoratus nullam putredinem conficit: sed prius quàm quicquam emarcescat, humor totus aßiccatur, atque absumitur: erugo autem quædam putredo est, nec putridum esse quicquam potest sine alieno calore. Triticum plenilunijs potißimo eruginẽ capit: ratio in calore est, quo etiam noctu luna putrefacere potest. Infirmiora, fragilioraq; sunt omnia (ut simpliciter loquar) alba, quàm nigra, tam in plantis,

quàm

quàm in animalium genere. Igitur quod semina locis conuenienter eligi debeant, plerisque rationibus constat. Morbi autẽ (ut summa dixerim) omnibus seminibus ob alimẽti, cœliq; intemperiem eueniunt: uidelicet cum plus, minúsue alimenti præbetur, Aut aër immodice humidus, siccúsue est, uel etiã cum non tempestiue humesćat. Sic enim & uermes, ciceri, cicerulæ, pisoq; innascuntur, & erucæ. Cicerulis, cum prius, quã fuerint resiccata, dies interim feruidi accesserint: ciceri uerò, cum salsugine ablata dulcedinem ceperit. Quippe natura ubiq; animal gignit, modo calor cum humiditate ratione debita coëat. Humiditas enim ceu materia subiacet calori ad excoctionem conficiendam: quod uel in tritico euenire uidemus. Vermes enim eius radice creantur, cum post sementem flatus austrini crebre incesserint. Tunc enim radice humescente, & aëre calido, radicem caliditas putrefaciens animalia procreat. Vermis inde enatus continuo radicem erodit. Singulis enim ex eisdem rebus generationem, alimentumq; natura præscripserat. Alterũ genus uermis ingignitur, cum humor effundi nequit cõclusus siccitate aëris circũfusi. Tunc enim calor cõfecta putredine animal cõtrahit. Tunc pabulum idem ei quoq; subministratur. Hoc idẽ, et malis, & oĩno arboribus euẽire uidetur, quæ ex siti uermiculãtur. Quod enim parũ humoris sit, idq; in arbore maneat, putredinẽ cõficit: ex qua uermis. Contra cũ alimenti copia suppetit, tunc enim succus ad superiora trãsmittitur,

& quia largior, uincit, nec poteſt putreſcere. Huic proximum, quod etiam uitibus euenit. In his enim auſtro potiſsimum uermes ipes uocitati gignuntur: utpote cum iſtæ humeſcunt, atque aër fœtificet, tum ij quoque materiem ſibi congenerem ſtatim erodunt. Item carpæ in oleis pari ratione creantur, & quæ in reliquis ſolent conſiſtere, uel cum germinant, uel cũ florent, uel etiam poſt florem. Enimuero omnia ex ſimili cauſa proueniunt. Sed uitibus hoc potiſsimum euenit quia natura præhumidæ ſint, & humor earũ inſipidus ſit, atq; aquoſus. Humor enim qui talis eſt, facillime affici poteſt. Nonnuſquam ipes omnino nequeunt generari ſcilicet loco placidi ſpiritus, neque humido, neque ſuccoſo. Sed de morbis latius poſtea diſſeremus.

¶ De ſatus temporibus in frumentis. Solſtitijs nõ ſerendum, niſi quædam.

CAPVT XXVIII.

Erere iubent Alij Vergilijs orientibus, tunc enim ſemina ſeruari poſſe in terra ſicca, & irroſcida arbitrãtur: alij occidentibus, ut etiam Clidemus autor eſt, quòd imbres die ſeptimo ab occaſu accedant, Sed optimum forte, atque tutiſsimum ſolo turgenti ſemen committere. Cauendum tamen, ne ponatur in lutulento, aut ſemimadido, & ſemiſiccaneo, quod quidam amphier-

gum

gum uocant. Humidum enim, limoſúmque facit, ut ſemina diffundantur, atque lacteſcant, et ſi ſiccetur, oblinit obſtruitque, nec tranſmeandi libertatem cõcedit. Semimadidum uerò facile putrefacit. Tantum enim caloris, humorisq; obtinet, ut mouere quidem ſemina poßit: ſed compellere, germénque effundere nequeat. Quamobrem ſementem hanc omnium deterrimam putant. Quæ enim in ſicco facta ſit tempeſtiue, ſemen minime perdit. Solſtitijs ſerere tutum eſſe Clidemus negat. Enimuerò terram per id temporis madidam, ponderoſámque eſſe, atque ita uaporoſam, ac ſimilem uelleribus male dilaniatis effici ait: nec poſſe uapores attrahere, ſurſúmque trãſmittere, cum non tantum caloris habent, quantum ſufficeret. Verùm quæ ſerotina ſunt, ſolſtitijs melius obſeruntur. Et prodeſt ſeminibus in ſatu, & poſtea, quàm ſata ſunt, dies placidos complures incidere, ut ualeant pullulare. Poſt hac frigus aquiloniũ mediocre utile eſt. Nihil enim ualidè iam fixis, conſtipatisq; nocet: ſed conſtipando meliora, fœcundioráque reddit. Quippe cum radice robuſtiore plus alimenti trahatur, & incrementum poſtmodum citatius ueniat. Quæ nanque continuo ſe extollunt, gracilia imbecilliaq; perficiuntur: tum etiam quæ intempeſtiue conceperint, atque fuderint, pereunt. Omnino enim intempeſtiua educatio fluxa eſt. Quamobrẽ alij recidere, alij retondere conſueuerunt. Iuuat etiam nix, quando terram fermentet, & rarefaciat, &

M iij pabulum

pabulum præbeat, & calore concluſo radices augeſcere, corroborariq́; faciat.

¶Cur agri frigidi calidiq́;, frumentarij ſunt. Itẽ annum fructificare non tellurem.

CAPVT XXIX.

X quo illud quoque palam fit, quod in quæſtione uerſatur. Cur ager frigidus, calidúsque frumentarius eſt, ceu Thracia, Pontus, Africa, Aegyptus. Etenim ſupra cætera, frigus etiã æſtusq́; aliquid cõferunt: ut de mollitione terræ dictum iam eſt. Quippe nulla re minor, ſed omniũ maximus circũfuſus aër animaduertitur ſcilicet ad tẽpeſtiuitatẽ imbriũ, uimq́; flatus, & frigoris. Qualia enim hæc fuerint, talia quoq; ſemina redduntur. Vnde recte in prouerbio eſt. Annus fructificat, nõ tellus. Situs quoque agri plurimum ad flatum, ſolẽq; ualet, quod etiã de arboribus diximus. Enimuero pleriq́; agri, quàmuis graciles uitiatiq́;, fruges tamẽ perficere haud improbe poſſunt, quia commode ad hæc ipſa poſitionem obtineant. Omnino (ut ſummatim dixerim) ager bonæ frugis, frigora quoque multa deſyderat. Serenitates enim flatúsque auſtrini uitia magna ex parte fœtificant, eruginoſásque fruges efficiunt. Contrà hyems conſtipatis, canceratisq́; ſtirpibus magnitudinem modicam uerno tempore facit. Terram item ſi occupauerit cultam, rariorẽ ſolutiorémque reddit. Qua de cauſa incrementa, exortus, cõſumationéſque celeriter

riter Vere actitantur, adeo ut nihil pro sua existimatione posteriora uenire, sed etiã antecedere illa, quæ sata sint in agro tepido, uideantur. Sicut etiã arbores detruncatæ: cum enim uehementer propter sucũ collectum, fauoremq; aëris excitentur, celeriter & augescunt, & consumantur. Igitur agri his inter se differentijs discrepant. Semina autẽ in ijs quoque similia capi oportet, ne qua mutatio consequatur. Atqui nõnulli ualidiora esse illa affirmant, quæ ager præbeat optimus: & hinc uires eorum perdurare biennio post se. Quod si ita est, proximum sanè illi occurrit, quod de arborum plantis asseritur, hoc est, optima, ualidissimaq; petere oportere. Quapropter utraque ratione rem agi conueniet.

¶ Inæqualitatem cœli non esse contemnendam.

CAPVT XXX.

AEris quoque inæqualitatibus cura est adhibenda. Neq; enim quæ loca aprica, et propera tulerint, serotinis frigidisq; conueniunt, neque contrà: altera enim festinare putantur, altera squallore, imbrisque inopia pereunt. Quod enim serotina sint, lente concipiũt, pariuntq;. Quo circa, ut ueniãt posteriora, necesse est. Hoc idẽ frugibus quoq; euenire planè uidemus: quæ enĩ præcoqs, lætiq; germinis sunt, ceu trimestria, hæc solo mature cõmissa præueniũt: nisi qd eiusmodi sit, ut hyemẽ ãticipare debeat, quò poßit radicem concipere. Sicut & fabam ea

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

de cauſa mature obſerere ſolent, & ſimul, quià imbrem in flore amet, diúque refloreat. Nam ſi ſero ſeratur, imbrem haud aſſequi poßit. Prodeſt fabæ imber cum floret, quia raro opere conſtat. Frumento incommodius eſt ratione prædicta, cæteris quoque leguminibus innocens eſt, præterquam ciceri. Hoc enim abluta ſalſugine, tanquam re naturali, et ſibi ingenita deſtitutum, radicitus ſtatim tabeſcit, atque ab erucis exeditur. Fœtificatur enim quẽadmodum diximus. Sed ſemine in uino præmacerato minus poſſe ægrotare putatur q rationis eſt: ſic enim aliquid acerbitatis habebit, quò poßit reſiſtere. Omnino enim ſiqs immutatum ſemen terræ mandauerit (ut ante iam diximus) tam plantas, quàm fructus permutari poſſe, ratio eſt. Quale nanque principiũ ſit, tale illud quoq; ſequatur, quod ab eo ipſo principio prodit, neceſſe eſt. Ad hæc alimentis mutatis, tota quoque arborũ genera permutari uidemus. Quippe ex ferocibus urbana, mitiáque redduntur, & ex nigris in candida tranſeunt. Pari modo & fructus. Quapropter ſemẽ etiam qualitate affectum aliqua, nil mirum, ſi radicẽ protinus, & caulem alteret: & ultimò fructũ immutet. Nullis irrorari, ſolesq; ſentire prodeſt flore delapſo, ſed frigore, niuéque opus eſt, ne reſidentem humorem ſol feruefaciens eruginem creet. Hinc enim et agri rorulenti, & caui, et inflatiles potißimum erugine infeſtantur.

Theophraſti

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER QVARTVS.

Cur seminibus uires proportione non sint. Semini adiunctam esse uim duplicem, agendi, patiendi. CAPVT I.

VONIAM *plantarum cõplures sunt generationes, harúmque communissima omnibus, quæ semine factitãtur, uel certe ijs, quæ semen, fructúmque ferant : dubitauerit sanè quispiam, quæréitq;, cur non proportione uires singulis seminibus ĩsint, sed infirmiora sint, quæ à ualidioribus prodeant: ut quæ arbores generant, annuis esse infirmiora uidemus. Quippe utraque ratione confessum id ipsum habetur, quando etiam ab infirmioribus seminibus ualidiora proueniãt. Semẽ enim arborẽ generat. Infirmitatis, robustatisq; argumenta hæc sunt. Annua terræ commissa eadem permanent, suosq; fructus similes præstant. Arborum semina immutantur, deteriúsque fructificant: & altera consumationem sibi destinatam celeriter reddunt, altera diutine, ac lente. Arbores enim q̃q̃ robustiores, tardius fructus suos percoquunt. Item arborum semina crusta, lignóue natura operuit, ut oleæ, pruni, uitis, piri, mali. Et hæc*

rursus

rursus mole carnosa obduxerat: frumenta uerò nuda reliquit, & maxime triticum, atque ordeum: præterquam quod tunicis prætenuibus uestiri uoluerit: atque semper illa, quod infirmius sit, huic maiorem impertit custodiam. Ambiguitates hæ ferè sunt. Principium uerò de his differendi cœpisse illud oportet, semen non solum uim agendi, sed etiam patiendi sortiri. Quod cum in omni parte naturæ affirmari uerißime potest, tum in ipsa generatione latißime patet, utramque rationem, & quodammodo non minus illam patiendi uēdicare sibi effectum. Sic enim uis quoque seminibus indita ad agendum mouetur, quasi feruesceret. Quãobrem non omnia ex eadem causa germinant, sed cũ aëris cõplexus aptus cuiq; occurrerit. Hoc igitur posito cõstat, quod non roboris, sed potius imbecillitatis germinandi celeritas est. Imbecille enim pati aptius est. Hæc eadem ratio reddi potest de consumatione.

Enimuero imbecilliora facilius & aëris habitus, & quæ in eis sint elementa possunt perficere. Quod etiã in animalium genere patet. Semper enim quæ robustiora sunt, diuturnius ex toto penè partus suos ferunt, atq; educant. Tũ & frugibus terræ plãtæ perexiguæ subiacẽt: fructus arborũ in mole maxima est, quæ auocat ad se cibos, atque absumit, ut alia parũ ferãt, alia penitus sterilia sint, sicut & animalibus euenit, quæ supra modum crassantur, atque pinguescunt. Igitur festinatæ consumationis causam non uiribus, sed his dare debemus, unde fit, ut etiam fœcundiora eadem

esse

esse nimirum ratio sit. Sed forte de fœcunditate ali-quis contradicet, plura inquiens esse quę arbores fe-runt. Singulas enim pulpas permulta semina contine-re, arborémque semine unico generari: sed hæc le-uiora, & quasi semota esse appareant. Genus autem, & similitudinem fructuum seruare arborum semina nequeunt, ambabus illis de causis: quia plus temporis terræ immersa debilitentur, & quia ingens arborum moles largam nutrimenti copiã attrahat. Quod enim sterilitatis causa est, idẽ etiam prauitatis fructuũ esse, ratio est. Annua contrà parum temporis in terra te-nentur, & paruum attrahunt alimentum, quapro-pter non primo satu degenerant, sed tertio. Tũc enim mutationes fieri solent. Itaque quod illis ob alimenti copiam statim euenit, hoc frugibus cum diu permanse-rint, ratione occurrerit: præterquam, quod altera in partem deteriorem semper mutentur, altera uel in meliorem pertranseant, si agri, cœlique status faueat. Sed hoc haud nostri propositi est. Degenerant autem penitus fruges illæ potißimo, quæ uiribus præstant, ut triticum, atque ordeum: hæc enim sola in lolium tran-seunt, sed magis triticum, quia ualidius est. Itaque id quoque non alia de causa euenit, quàm quòd plus ali-menti trahatur. Lupinum enim omitto, quoniã id in-coctile quasi toto est. Igitur ratio germinandi hinc col-ligi potest. Ad extra uerò durandi peruicaciam alijs tempus aliter occurrit.

Cur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Cur seminum arborum, frumentorũque, & leguminum alia plus, alia minus durent.

CAPVT II.

Aeterum esse nonnulla arborum semina, quæ perire celerius poßint, nõ temere dixeris: ut ea quæ in pulpa cõclusa sunt, uideliæt pulpa uel separata, uel putrefacta. Nudum etenim semen resiccatur, atque emoritur. Quæ autem corio integuntur, nec suo tegmine poßunt absolui, hæc longius durãt, sunt enim humidiora, & satis aërem recipere possunt: sed maxime seruabilia, quæ ligno teguntur, & inter hæc primatum obtinent illa, quæ denso putamine sunt, ipsáque pinguiuscula constant, ceu nux auellana, amara tamen ista efficiuntur. Amygdalæ minus perdurant, & minimum nuces iuglandes: quia præraro minuméque continuo putamine obtegũtur. Oleæ quoque semen perdurat, & reliqua generis eiusdem. Omnium uerò, quæ pulpa ambit, diuturnißimum palmæ est, utpote quod succißimum sit. Arborũ semina his de causis alia plus, alia minus perdurant: proximis ferè causis, & frumẽta seruãtur. Aut enim, quòd pluribus tunicis uestiantur, ceu milium: aut quòd pinguia sint, ut sesamum: aut quòd aliquam acritudinem, amaritudinémue habeant succi, ut lupinum, & cicer, quod & nigrescit, cum corrumpitur. Triticũ magis ordeo, & leguminibus durat, quia calidius sit, & tunicis pluribus tegatur. Ordeum enim nudum propemodum

modum

modũ est. Legumina tametsi craßis putaminibus sunt, tamen corpore constant soluto, & dulcedinis aliquid habent, quæ quidem non minus corruptionis causam posse afferre uidẽtur. Quapropter celerrime suæ naturæ tunditur faba, & cicera. Sed dici fortasse uerißime potest, hæc perinde, ac locis ualent, posse durare, quippe cũ apud Apolloniã maris Ionij fabas multos pdurare annos cõfirment, multos etiã apud Cyzicũ. Sed de pennitate eorũ, atq; in totũ de ratiõe naturæ postea fortasse latius, differemus. Nunc arborum comparatione differentias in his explicasse illas abunde est.

¶ De olerum differẽtijs in seruanda specie sua. Item, quæ oleribus, fructibúsque duratio.

CAPVT III.

N genere olerũ cætera suã speciẽ seruãt: braßicã, & alia quædam mutari uidemus. Sed in ortu plus hæc certo inter se discrepant, quàm frumenta. Alia enim die tertio exeũt, ut ocimũ, cucumis, cucurbita: alia quinto, aut sexto, alia quinto & decimo, ut porrum, quadragesimo apium, nonnunquam & quinquagesimo. Hoc enim prouentu difficillimum omnium proditur. Coriannum quoque difficile prouenit. Haud enim germen emittit, nisi aqua præmaceratum. Causam durities habet: crusta enim tegitur betarum disparitas, cum aliæ mense posteriori emergant, aliæ duobus mensibus pòst, aliæ pluribus, nonnullæ etiam anno: diritatem, ac peruicaciam quan-

dam

dam in percoquẽdo ad germẽ edendũ significat. Quæ per æstatẽ seri mos est, hæc constat, quod ex imbecillitate celeriter augescũt, & ex eo ipso tẽpore prodeũt, quia hyemẽ nequeãt tolerare: uel q̃ sicca sint ceu ocimum, uel q̃ frigida, humidáque, ut cucumis, & portulaca. Abrotonũ mirandũ profectò adpareat: cũ enim calidum sit, loca aprica persequitur. Ratio in infirmitate est: uires enim tam contrà frigus, quam contrà æstum huic deficiũt. In totũ uerò calor inditus ad facile, beneq; germinandũ haud quaquã præcipuus intelligitur: siquidem calida sunt, quæ acria. Porrũ enim, & gethiũ, atque etiã magis satureia, & origanũ difficile germinãt. Humorẽ enim habeat aptũ, & nõ minus, sed forsitã magis tẽperiẽ ad agendũ, ac patiẽdũ, oportet: quod germinaturũ facile, benéque sit. Omnino quòad genere amplecti possumus, siccißima seminum coronaria, atque olerum. Quamobrem uapores hæc celerrime attrahunt, & hinc ea suspendere solent, nec dispergunt aquam in domicilijs, nec afferunt ubi ullo pacto suspenderint. Perennitas his, frumentisque repositis uel ad sementes, uel ad cæteros usus proxima est: manent enim fœcunda ad quadriennium maxime. Cætera quoque ad usum ciborum plus temporis utilia durant, sicut frumentum, idq; ratione fit, ut etiam in animalibus prius uis generandi exolescãt. Enimuero generandi principium in ijs est, quod tanquam semen aliquis dixerit. Reliquum uerò tanquam alimentum, & materiam semini annexam. Verùm totum appellare

re semen solemus, & hinc ea uiuere, atque non uiuere dicamus, cum scilicet elemento illo incolumia, corruptáue sunt, ut etiam oua. Euenit hoc idem & generi glandium, & reliquis fructibus. Ad germinandum tamen semen anniculum aptius esse nouellis non sine ratione credideris. Constant enim sibi, & quasi presiora, percoctiora se ipsis redduntur. Nã ijs quoque digestio quædam acquiritur, cum exactum sit, quod fuerit alienum. Spatio tamen temporis longinquo senescant, moriantúrque necesse est. Caulescunt celerrime, quæ semine ingenti prouenerint, utpote, quæ ualidißimam obtinuissent originem. Caulis enim perfectio quædam est, siquidem fructus finis rationem obtineat. Mox caulem agunt, quæ ex uetustioribus prodierint seminibus. Nam ijs quoque uelut syncerior quædam uis, atque largior inest. At nouellis permista, & ad nutrimentum propẽsior est, sicut etiam in alijs patet. Semper enim seriora ibi maioris sũt. Vnde fit, ut & si non ea, quæ semine ingenti exiuerint, prius caulescant, quæ tamen ex uetustiori sunt, hæc anticipare ratio est. Qua scilicet de re quidem contrà disputant. Infirmiora enim celerius caulescere aiunt, ut in oleribus liquet. Causa uerò, quòd paßibiliora sint, minúsque alimenti capiãt: sic enim fit, ut celerius se perficere poßint. Caulescere autem tanquam perfici est. Quamobrem & inter arbores, quæ uetustiores sunt, celerius pleniúsque fructus percoquunt, quæ uigent ætate, uberius quidem, lætiúsque fructificant, sed

lentius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

entius certe perficiunt. Sed si uere, quæ ex uetustioribus sint, celerius caulescere aiunt, uetustiora celerius propterea generare posse uidentur, quod seminibus aliquid uelut materia, alimentũq; principijs cõiugatur, quod ante macerari oporteat, quàm sit germinandum. Quin etiam illud dici de caule quidẽ potest, uetera minus radices agere, sed sursum potius tendere, atq; ita celerius se perficere, quod uel in omnibus ferè uitam breuem agentibus constat, sicut etiam de trimestribus ferunt. Tempora tamen & uigores, & naturas singulorum haud prætermitti oportet. Sed hæc porrò similitudinem nonnullam præsentant. Propria uerò generatim tempora per se latius decet exponere, intuerique tam eorum ipsorum, quàm cæterorum comparationem.

Cur arbores imperfectæ generent.

CAPVT IIII.

Rorsus absurdũ simul, & mirandũ appareat, siqua ex imperfectis ualeant generare, præsertim arborum naturas uastiles, ceu salices, & ulmos. Impfectũ enim quod crudũ est. Ergo si uerum hoc sit, distinguere perfectionẽ debemus, ut alia usum hominis spectẽt, alia generationẽ. Aut enim ita perficitur fructus, ut cibus hominum sit, aut ita ut ualeat generare. Vnde sunt, qui uim plenè obtinent generandi, quanq̃ cibo minime idonei constant, alij forsitan è contrario. Sed forte concoctionem

hoc

hoc in loco statuere colore, sapore, dēsitate, reliquisq; eiusmodi conuenit. Nam cibo quidem esse idoneū, ueteribus etiā, atq; alijs dabitur. Verùm id principale nō est. Sed primatum uis obtinet generādi: etenim unūquodque suæ ratione operæ iudicandū est. Atque hæc dicta uelim per suppositionem.

¶ Cur aliquo in genere, infœcundæ semper sint perfectiores. CAPVT V.

Llud uerò absurdū penitus est, siquo in genere infœcundū id sit, qđ perficitur, quanquā semine prodeat, ut in genere cupreßi. Mas enim omnino infœcūdus est, & fœminæ pleræque fructu uiduæ constant. Aliqua enim inter congenera fructificare non posse minus absurdum: nec in seminibus mirū, si quod læsū fuerit, infœcūdū sit, sed fortaßis id quidē & necessariū est. At nihil penitus esse frugiferū, naturam quasi erroris arguit, ceu frustra quid egerit: quod rationibus quoq; illis aduersum est, quas ante exposuimus. At de ulmo, de salice ābigitur. Caprificus proculdubio generat, et flosculus thimi, et aliorū quorūdā semina, quæ percipi sēsu hominus nequeūt, sed flos tātūmodo cernitur. Verùm de arboribus alia quoq; deduci in quæstionē forsitā possunt. Etenim qđ in palmis pspicitur, absurdū profecto est, & rationē desyderat. Et aliqua esse tam exiguo semine, ceu cupressum, eodē utiq; spectat. Hæc enim, ut credatur deesse aliquibus pabulum, faciūt: nisi forte alijs ge

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

nus aliud, tum materiæ, tũ alimẽti, natura præscripse-rit: satisq; sit aliquibus, si modo id habeãt, quo poßint seruari. In frumentorũ autẽ genere, atque omnino in annuis: differentiæ tales decerni facilius possunt, quas scilicet recipiunt in germinatione, perfectione, atque reliquis paßionibus, quæ eis euenire solitæ sunt.

An plantæ aliquæ (ut triticum in loliũ) de specie in speciem transitum faciant. Cur ualidiora in infirmiora mutentur. Quæ item in loliũ transeant: quæ non transeant. Cur etiam linũ in lolium. Cur deniq; aliquibus noceant cultus.

CAPVT VI.

Ed de mutatione in formã alienigenam ceu ex tritico in loliũ, & rursus ex lolio in triticum, & ex semine in auenã mirandũ sané est: tum ob eam ipsam mutationem, tũ ob eius peculiarẽ euentum. Hæc enim sola ex omni numero suam permutant naturã. Triticũ enim, quod ex tipha, et semine fit, paratu quodã, atq; arte cõsistit: sicut etiã ea, quæ præmacerata fructus afferũt dulciores. Absurdũ præterea, ꝙ cũ nullũ ex frumentis ualidius istis ꝓspiciatur, tã magnã mutationẽ recipiant. Corrũpitur enim facilius, qđ inualidũ est. Et generis aũt mutatio talis, corruptio quædã est: & triticũ magis ordeo ualidũ. Itẽ, quæ ualidiora sunt, trãsire solent in inualidiora: lolium autem tritico, & ordeo ualidius est. Itaque simul

mul euenit, ut eo, quod secundum naturã est, ualidius constet, quod præter naturam. Corruptio enim, atque mutatio uel seminis sit, uel herbæ necesse est: seminis igitur lactatio, aut putrefactio, aut in totum resolutio est: quorum nihil natura dari par est. Herbæ autem mutatio radicibus iam peractis consequitur, radices ipsas mutari absurdũ penitus est. Quãobrem his ipsis, ut ratione uacãtibus persuasum quibusdam est, nullam mutationem eiusmodi fieri posse: sed frequentia imbrium lolium prouenire, atque consistere. Quod etiam per se facere ipsum, patesat locis admodum pluuijs: nullo penitus tritico, ordeóue disperso. Sed obiectiones istæ conuinci à rebus ipsis planè uidentur. Permulti enim (ut aiunt) cum triticum, uel ordeum seruissent: lolium messuerunt. Ergo generis illam mutationem ratione utraque fieri posse, idest seminis alteratione, atque radicis, debemus statuere. Mutatio enim herbæ, radicis causa euenit: nec temere inter se consentiunt, cum connexæ sint communémque sortiantur originem. Semen enim corruptum nihil penitus producere poßit, ídque commune est: nec enim radix corrupta nutriendi poßit fungi officio. Seminis autem corruptionẽ, non putrefactionẽ, non lactationẽ, non aliquam ex prædictis esse putandũ: sed aliam, quæ præ nimia nutrimenti copia seminibus deliquescentibus euenit, quæ non ex toto semina perdit, sed uicto naturali principio in aliud genus traducit. Proximum quodammodo est, quod

in animalibus euenit ad portionem, cum fœmina marem deuicerit, uel etiã cũ maior aliqua mutatio præter naturæ operam fuerit: terram tanquam fœminam intelligere decet, & portionem ad hunc modum statuere. Cum igitur terra imbrium frequentia largiorẽ alimenti copiam præstat, tunc degenerãdi occasio euenit, quæ uim generandi nõ penitus tollit: sed in aliam alterat. Quod autem natura seminum uiuax sit (multo enim uiuacior, quàm animalium) plus quoque eam durare posse, ratio est. Nam & sine origine seminis pleræq; plantæ tum grandes, tum humiles: sponte naturæ consistũt. Quamobrem hinc etiam liquido fit, non herbæ sed seminis alteratione, mutationem illam oriri, donec portionis seruetur existimatio. Sic enim & in animalium genere fieri solitum est: tum etiam imbecille tunc est, cum germinis prosiliẽdi mutatio agitur. Vbi uerò germinatum, radicatúmq; sit, planta uelut creata iam est: & diminutio de cætero in incremento, alimentóque, uel etiam ad uniuersã corruptionem, non ad mutationem subsequitur. Ad hæc homines experti rem rusticam, folium protinus nascens lolij esse affirmant: quòd sit pinguius, & uiridius, & angustius, nec postmodum in eiusmodi formam transire. His igitur rationibus semen causam habere appareat: cæterum alterum quoque fieri potest, nec temere credes herbam mutari alterata radice, id enim fiat necesse est. Siquidem quodque ortum à sua origine, secundò incipiat. Constat hoc etiam in arboribus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ribus, quæ fructus suos cultura immutant ex acidis amarisue, in dulces gratósue palato: uel ex nucleosis in uacuos nucleo. Ratio enim huius quoque mutationis in alimenti copia est, cum imbres crebre incesserint, & potißimum (ut placet quibusdam) tempore uerno: simul si soles incanduerint, quasi hac utráque ratione mutationem illam exultare necesse sit. Locis enim quibusdam palustribus omnino id euenit: & folium immutatur, ut omnibus palàm sit. Quod si non imbres uerni accesserint, largam tritici copiam præstari autumant. Hoc igitur utraque ratione fieri posse, ratio sit. Sed quàmuis utraque eueniat, absurdum forte non est, differentiam aliquam esse tum soli, tum aëris oportere: nam & cum sata fuere, statim copiose pluuias incesßisse, damnosum admodum est. Fit enim, ut radices infirmiores agantur, quod autem infirmũ est: affici facilius potest. Generis illa mutatio hac de causa euenit. Sola autem hæc illud pati, & quæ ualidiora esse uidentur, (zea enim id est semen, ualida est) unica hac ratione soluentur. Quoniam enim ualidißima sint, radicéque numerosa cohæreant, idcirco resistere firmius possunt. Cætera quæ infirma sint, penitus pereunt. Item tempus, quo ista seruntur, magis pluuium est, plúsque tempus in terra tenentur. Cætera ad Ver, & cœlo iam indulgente sparguntur, & germinare confestim incipiunt. Quamobrem neutrum ex corruptione illorum, siquando corrumpuntur, consistere potest. Enimue-

o posse transire in lolium arbitrari absurdum omnino est: semper enim ad proximum, & quod congenere quodammodo sit, mutatio prouenit. Vtrumque uerò negatum his esse, imbecillitati tribui debet, cum omnino intereant: sed potius illa transire in lolium possunt, quæ speciem tritico, ordeóue similem gerunt. Ex his tamen alia ob imbecillitatem tolerare nihil penitus queunt, ut tipha. Alia in proximum potius transeunt, ceu semen in auenam, triticum uerò in tipham. Aut semen nunquam mutatur: quia plurimum illud, ac ualidißimum alimentum, cuius causa mutatio sequitur, non effœminet, nec ad robustius ducat, & omnino genere pristino expoliet. Quippe alioquin rectius quispiam admiretur, quod non in agreste triticum transeat. Sed huius quoque proxima quædam ratio est, natura enim simpliciter, atque solute permutat. Mirum & rationem desyderans, si linum quoque in lolium transeat: hæc enim inter se plurimum distant, ni forte pabulum id etiam immodice trahat: quippe agrum amat succosum. Ergo ex nimietate ista quoque mutatio euenit. Lupinum quanquam ualidum sit, maturéque obseratur, nunquam tamen in aliud transit, summi roboris causa: nihil etenim est, quod uincere nequeat. Quippe quod mutationem sit recepturum, neque impaßibile, neque nimium paßibile esse debet. Alterum enim nihil moueri posset, alterum nullum sustinet motum utpote imbecillum, sed penitus interit, ut dictum iam est.

Intuendum

Intuendum, cætera quoque seminum genera tā agrestia, quàm satiua: an aliqua sint, quæ huiusmodi alterationem poßint admittere. Et de lolio satis dictum est. Mutationes enim quæ inter ipsa genera frumenti eueniunt, ut cum ex tali tale, uel triticum, uel ordeum, uel aliquid ex cæteris prouenit: haudquaquam mirandæ sunt. Tempus enim & alimentum, & cœlum (ut ante iam diximus) alterationes efficiunt, animalium pariter & plantarum. Qua quidem ratione omnino ad genus mutandum: qualitatem, quantitatēq; alimenti conuenienter statuendum censemus. Nam & arborum, et omnino plantarum mutationes, quas inter historias explicauimus, his eisdem de causis fieri solitæ sunt: (ut ante dictum est) cum alijs cultus noceat, ceu sisymbrio. Id enim quasi effœminatur, & amisso sui odoris acore, transit in mentam: quippe alimenti, neglectúsque causa, syluestris habitus prouenit. Quædam omnino dispereunt, ut menta radicibus complexu mutuo strangulatis. Populus alba, quæ in totum nigræ dißimilis fronde, formáque tota est: simillima in senecta efficitur, quia exsiccetur, & ieiunius nutriatur. Sed de his latius alibi disseruimus, atque etiam de animalibus scilicet illis quoque in generatione quicquam huiusmodi euenire. Idq́; pullis adultis non amplius fieri, præterquam siquis auium alterationes unà cum eis ipsis nascentibus exoriri putauerit: tamē affectionibus potius corporis proximæ, quàm mutationibus esse uidentur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

¶Cur aliqua ſemina non ſimul,ſed particulatim generent. CAPVT VII.

Aeteris uerò de ſeminibus proditis procul maximè ſunt, ſiquidem uere narretur, adeſſe, quæ non ſimul generent, ſed particulatim: ut de auena & loto,& bulbo fertur quod alij negant. Sed aut radices regerminare anno posteriori,aut ſemina poſterioris anni delapſa erūpere aiūt. Alij uerum id eſſe autumant, argumentáque afferūt tam alia, quàm quod coloni, qui auenam omnem uelint delere biennio ceſſare ſegetem patiuntur: quò ſemen utrumque erumpat, & paſcatur,demetatúrque uniuerſus fructus. Sed de bipartita germinatione ita, ut pars in annum prorogetur ſequentem,ambigi etiam aliter poteſt:quandoquidem ſemen, quod continuum ac bifidum eſt, ut cernitur,ſimulq; decidit,parte altera immutetur,ac pullulet,altera indomitum anno toto permaneat. Quò enim pars quam inquiunt permanerè,infirmior ſemine toto eſt:eò affici deberet facilius tam ad eruptionem,quàm ad totam corruptionem. Præterea cum altera pars germen ediderit, reliqua ſeiungatur, neceſſe eſt: nam ſi coniuncta ſit, quàmuis nullius affectionis particeps fuerit,tamen euulſis radicibus illam quoque euelli neceſſe eſt: quod ſæpe coloni faciunt. Sed nunquam hâc ratione ſemen deleri affirmant, tutè autem in terra poſſe durare aliquantum, uſque tēpus ſit germinādi idoneum:

idoneum: ratio est, & in multis hoc idem animaduertimus. At annum expectare integrum posse, mirum profecto est: necnon & partem alteram esse perfectã, alteram imperfectam. Eadémque perfici anno pòst, arbitrari minime rationis est. Nec enim ĩfirma, sed ualida est auena, ut plura pficere ualeat, & simul quæ multo infirmiora sunt, hoc possunt efficere. Ad hæc perfectio naturalis est, quæ maxime conuenit, & quæ sola fortaßis perfectio appellanda est. Tunc enim semen alimentum suum capeßit, quo incrementum, atq; perfectio ministratur. Seiũctum uerò, aut penitus interit, aut nihil perfici potest: tunica uerò multiplici tegi, & bromo, & semini datum est. Itaque illa quoque inoffensa permanere deberent. Quæ repugnant, hæc ferè sunt. Cæterum siqua reddenda ratio est, illam fortasse aliquis potißimo dicet, quod nõ utraque pars seminis perficiatur, ut germen poßit elidere: sed simile quicquàm eueniat, ut in animalibus quibusdam oua gignentibus. Post partum enim oua aluntur, perficiũtùrque, alia in aqua & mari, alia in terra & aëre: atque ita uim adipiscuntur, qua poßint animalia parere, quod parentes, quæ gestarunt, ac pepererunt, facere nequeunt. Quin & alia ratione uerũ id esse apparet, cum semina nõ protinus à tritura meliora sint, quàm certo tempore pòst, neque nouella annicùlis præstent ut diximus. Sed ueluti excoctionem quandam potestatémque capiant opus sit exacto scilicet quod in eis fuerit alienum. Quid ergo (dixerit forte quispiam)

uetat

uetat in ijs quoque aliquid huiusmodi euenire, ut semina & perficiantur & corroborentur, excocta quodammodo, cùm intestino, tum extremo calore? An hoc minime rationis sit, cum calor in terra conclusus alimentum potius coquat, quàm trahat: præsertim cum semina ista nata sint in aëre perfici, alimentúmque non crudum, sed præmaceratum à caule, atque radicibus capiant. Item duorum illorum unà omnium excoctio, atque perfectio: siue extrinsecus, siue intrinsecus est. Horum autem pars imperfecta relinquitur, quippe alterum secundum naturam, alterum minus naturæ opera quodammodo euenit: cum planta adhuc bonis uiribus sit, nec à coctione perfectiore arceatur conditione aliqua temporis, nisi quis semina prius, quàm perficiantur, exilire, ob suæ naturæ imbecillitatem, putauerit. Ita etenim fit & multo etiam ordeum antecedit auena, ut culmus staret inanis. Hoc igitur ad rationem essentiæ redigendũ est, & ali uerò ac perfici semina posse, rerum ambientium opera, non abest à ratione. Indomita enim permanere, præsertim cum tam multis tunicis integantur, minus mirum. Nam & alia permulta, uel potius omnia seruari ad tempus usque conueniens, certum est, quemadmodũ diximus. Mirabilius enim quod de betis dictum iam est, non modo uno mense, & duobus, & tribus, uerumetiam anno integro pòst, nonnullas erumpere: quanquàm hortus aßiduè rigetur, colatúrque. Loti quoque semen, uel certe quod fructum complectitur,

tale

tale est: quia facile absolui non potest, neque parem capere craßitudinem. Bulbi autem semen differt etiam magnitudine: cogitandum tamen de hoc est. Igitur si aliqua semina tam difficulter erumpant, ut longo tempore pòst edant germen in lucem: constat quod hæc dum in terra laterent, excoquuntur perficiuntúrque ad germen agendum. Quamobrem id quoque fidem aliquam poßit afferre. Sed quod pleraque etiam plantæ annexa perficiantur, ut sata protinus ualeant pullulare: ratio hæc nõ uacat obiectione prorsus. Lõge ijs, quæ de seminibus, ac fructibus quærimus maius, nec eidem subditum rationi, quod loto euenit arbori fructum loto herbæ proximum parienti, quódque de lactaria, & myrtaria cognominata proditum est. Hæc non arbor, sed frutex terrenus est. Quippe utranque non simul omnibus ramulis, sed alternatim fructificare confirmant, quaproter uirium partionem in radicibus fieri necesse est. Sed de his cogitandum amplius est.

¶ De ratione satus, & differẽtijs frugũ. Cúrq; legumina ab ima parte radicem, & germen fundant, frumenta uerò à duabus.

CAPVT VIII.

Ruges autem si quas differentias uel in ortu', uel in fructu, uel in aliqua parte suæ substantiæ recipiant, explicare deinceps tentandũ est. Ergo triticum, ordeum, atq; similia maturè,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

seruntur: legumina ad Veris teporem, præterq̃ faba, & lupinum. Ratio quòd frumenta non protinus sursum cõtendant, sed antè radices plene concipiant, ut se culmo simpliciã attollere poßint. Radicantur autẽ probe, dũ coërcentur stipanturq́; frigore, ita ut multas fibrarum origines concipiant. Legumina uerò radice singula, ualidáque nituntur, & sursum confestim impetum faciunt: ita uerno tempori percommode tribuuntur: enimuero natura eorum familiaris magna parte aëris est. Fabã mature obserere solent (ut dictũ est) causa imbecillitatis, quò serenis diebus radices cõcipiat, quibus ualenter frigori, ac tempestatibus poßit resistere. Lupinum terræ mandatur statim ex aris, quia non nisi solo adhuc tepido sparsum germen bene profundit. Ratio quia quod durum natura, & quasi incoctile est prorsus, id multum caloris desyderat: argumento nimia eius amaritudo est. Quod si agri calorem nactum sit, macerari, ac probe germen suum potest proferre. Sin minus, praue germinat, et simile euenit, ut siquis exiguo igne ualidißimum quicquàm excoquere tentet. Idarco solum quoque frugale aspernari: arenaceum, & exile amare uidetur: hoc enim facilius sentit calorem, & ueluti celerius confici potest. Nec alte abscõdi uult: sed id per summa, ut frui calore amplius poßit, atque sublime radices melius capit, & germinat. Sed hæc fermè operæ agriculturæ deleganda potius sunt. Naturæ autem illa, quod legumina de eadem parte radicem, atque germen suum emittunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tunt, quorum alterum ſumma continuo petit, alterum ima ſubit. At ordeum, triticũ, atque omnino frumẽta: extremo utroq; pullulant. Radix enim de craſſo, quod ſpicæ adhæret, enaſcitur: de tenui autem, unde ariſta porrigitur, caulis exit ſcilicet proportione alterum à ſuperiori, alterum ab inferiori, cum radix, & caulis ita maneant. Cauſa uerò ex natura eorum petẽda eſt, quod legumina, quia bipartito, & cõpactili claudantur corpore, unicum quoddam germinandi initiũ habere in extremo ambarum partium poßint, quod annexum uelut extrinſecus cernitur, quia ſiliquæ copulãtur. Quod enim contenta in uaſculis ſint, principium habere illud neceſſarium eſt, aliter enim cibum non poßint accipere. Altera autem parte ſecundum haberi principium fieri non poteſt, cum cõtinua inter ſe ſint, etſi aliqua undique ambiãtur. Cauſam uerò, quamobrem ita conſtent, ſubſtantia eorum ſortita eſt. His igitur recte natura eodem in loco principium utrumq; poſuerat. Frumentis autem quia diſtincta inhæreant, & tegimine communi nullo contineantur, atque etiã recta quodammodo ſpecie inſtituantur, ortum diſtinxit, fecitque ut ab uno quidem initio uterq; ortus incipiat: ſed continuo quodã, ac tranſcendẽte ad utrũq; extremum. Quod etiã in germinatione perſpicitur, porrigens ſe per inciſuram frumenti. Ergo cauſam, cur hæc non pari modo ſe habeant, illam exiſtimandũ. Pariter uerò in utroque genere illud ineſt, ut radicis exortus & nexus ſeu ligamen, quo uel ſpicæ, uel ſili-

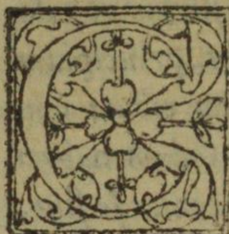
quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

quæ adhærẽt, ex eodẽ ſint, quo utrique alimenta ſubministrantur. Quippe culmo, & primo germini radix alimentũ diſpenſat: fructibus uerò nexus, qui uel ſiliquæ, uel ſpicæ ſemen coniungit. Ortum ad hunc modũ licebit diſcernere.

¶ Cur legumina celeriter oriantur, & minus terram conſumant, q̃ frumenta. Cúrque cicer ſolũ emacret, q̃uis celeriter naſcatur. Itẽ quæ fruges anno ſequenti repullulent.

CAPVT IX.

Elerem germinationẽ leguminibus tẽporis ratione reddere poſſumus, q᷑ mollius, atque fœcundius hyberno tẽpore ſit. Verùm eius utriusque conditionis cauſam imbecillitas habet, quæ facit, ut & ad Ver obſerẽtur, & celerius enaſcãtur. Quod enim infirmius eſt (ut ſæpe retulimus) facilius affici, ſentiréq; poteſt. Largæq; fœcũditatis forſitã eãdẽ uel certè proximã rationẽ reddere iuſtũ eſt. legumina enim multò fœcũdius ferũt. Eodẽ ſpectat, ut & celerius perficiãtur, minúsq; uim terræ cõſument. Hæc enim omnia, & quæ eiuſdẽ generis ſunt, eueniũt ferè (ut in ſumma loquar) ex cauſa ĩbecillitatis. Quippe cũ ea, quæ infirmiora ſunt, & educare, & perfici facilius poſſint, ut uua & fructificetur uberius, & terra minus hoc ſatu cõſumatur, & primus exortus facilius, atq; celerius agatur. Præterq̃ ſiquid tegminis ambiẽtis firmitate uteretur, ceu faba: huic enim tardi prouentus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

uentus causa, craßitudo putaminis est: & si satæ impluerit, multo lentius prouenit, quasi terra pauimentaretur, solidareturq́;. Frumētis illa quoq; ad morā pcoctionis, cōsumptionēq; terræ cōfessa sunt, uidelicet numerus radicis, & lētitia fructus. Enimuero, quæ lēta, & pura sūt, pigre ī arborū etiā genere coquūtur. Quāobrē triticū serius, ordeóq; minus fertile est. E radices uerò frumētorū, qa multæ sint, atq; altæ, uim terræ magis consumunt: legumina cōtrà, quia fructu terrestriori, & radice simplici summáque sint, & rara serantur, uberius ferunt: & solum consumunt, & citatius proinde excoquunt. Vis enim tota sursum cōtendens, cum nihil auocet radix, copiose fructificat, & fauente aëre facile coquit. Nam quibus radix numerosior, altáque est, ijs fructus lignosi consistunt.
Breui agrum emacrat cicer, quamobrem hoc solum nouale non facit, nec solo quolibet, sed bono tantum perficitur. Prorsus in hoc minime rationis esse uidetur celeritas cōsumandi, siquidē quadraginta diebus, aut paulò pluribus perfici ualeat. Verū causā dixerim uires, qbus & cætera superare, & se tā cito poßit perficere, quādoqdē & aqua minimā īdigeat, & hac, ut tantūmodo pullulet, inde aūt se ipsum plene enutrit, nisi forte salsugo quoq; ad perficiendū aliquid conferat, humorē scilicet exiccādo, qui modū excedit. Nā & in generatiōe iuuare quodāmodo, & familiaris ciceris esse uidetur. Argumentum, quod quæ iuxta mare posita sunt, meliora euadāt, & ꝗ abluta salsugine pe

rit,

rit, atq; uermiculatur. Sed qua de causa in hoc solo ita eueniat, quærendum: ni forte proprium id essentiæ ciceris sit. Sed de his causas eiusmodi reddidisse par est. Sola autẽ de radiabus enascũtur anno sequente triticum, atque ordeum: quin & anno primo hæc prætũsa, regerminant culmo è latere subnascente: ratio, quòd hæc sola radicis copiam, uimque obtinent. Legumina enim radice una, surculosa, summa innitũtur. Adde etiam illa, quæ conculcata ab exercitu adeo, ut nihil perspici poßit, restibilia tamen efficiũtur. Omnibus tamen his exigua spica, imperfectáque funditur, utpote, quæ secunda emerserit.

¶ Cur legumina minus apta sint cibis hominum, quàm frumenta. Cúrque cætera animalia ordeo, quàm tritico melius alantur, cõtrà quàm homines. Quæ item facilia, difficiliáue in cibos animalium sint. CAPVT X.

Sed cur cibo legumina difficiliora sint homini, quàm frumentum, quàmuis in terra minus temporis fuerint, causa explicanda est. Ergo id ipsum, qđ plus tẽporis fuerit, ad facilitatẽ quoq; referre uidetur. Quamobrem & trimestre triticum, atque ordeum facilius est: quasi minus terræ in seminibus insit propter temporis breuitatem. Ac cæteris animalibus & grata, & facillima ista sunt: cõtrà uerò, quæ nobis facilia, hæc illis difficillima: quanq̃ ualidioribus. Multa enim intereunt tritico satiata, quã-

uis

uis minimũ terræ id habeat. Igitur ad has quæstiones, & siqua eiusmodi alia sit, in uniuersum: principium illud sumendum est: non omnibus eadem esse in cibo idonea, sed singulis pro sua natura cibus statutus est. Quod cum in multis palam est, tum omnium fermè cõsensu in ceruis patefit, qui uiperas edunt, quibus cætera moriuntur: tametsi multo maiora, robustioráque sunt. Licet & in alijs illud idem uidere, ut ictu intereant, quo nihil homines patiuntur, ceu serpentes ictu scorpionum. Hoc igitur posito nõ procul à ratione est, ut cæteris animalibus, cum cibo terrestriori uescantur, talis potius competat: purus autem ille alienus, atque incommodus sit, disrumpantúrque, si ex dulcedine, uoluptatéque plus comederint. Hoc igitur commune, generaléque est, proprium uerò, quod aluos quoque inflari eueniat, uel omnibus, uel certe ijs, quæ habent echinum. Triticum enim crudum conflat, nec ex facili confici potest, multóque fastidiosior eius palea est. Insuetudo quoque plurimum facit. Peregrina enim quãuis facilia sint, tamen immodice sumpta perturbant, atq; fastidium inferunt. Hæc igitur quãquam diuersa appareant, ratione tamen non carent. Ad summam uerò (ut formula dicam) facilitatis, difficultatisue cibi, tã nobis, quàm cæteris cuiusq; naturæ, ager & aër differentiam faciunt. Enimuero, quæ locis placide spiratis, gracilibúsque nascuntur, hæc facillima sunt: quæ gelidis, atque pluuijs, difficiliora, quia largius ualidiúsque alimentum hæc habeant. Ob id

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

inter frumenta, quæ Athenas uehuntur, ſiculum ualidiſsimum habitum eſt, & hoc longe pigrius bœoticū, ut inter hiſtorias diximus. Etenim ager ille præpinguis, aërque frigidus eſt, & reliqui quoque fructus illius regionis tritico in grauitate reſpondent. Pieſangenſis agri triticum eſt, quod immodice ſumptū diſrumpit (ut dictum eſt) præ nimio ſcilicet faſtidio. Ponticum facillimum, ac duriſsimum eſt: quàmuis in aëre gelido. Ratio, quod & ſemen, & ſolum leuius ſit: & nix iuuat certe ad excoquendum. Semina autem non parum momenti habere, conſtat ſanè ex trimeſtribus, & ſiqua tempore breuiori perfici ualeant. Quod enim non multum terræ attraherent, ſed leuiori pabulo uegetarentur, uſum quoque äborum faciunt leuiorem. Tempus quoque non nihil conferre uidetur, quò minus diu in terra ſemina maneant, ut ſi terræ iam turgeſcenti committantur. Quippe ſimile euenit, ut in ijs, quæ non frigidæ ſed feruenti aquæ coquenda immittimus: Nec enim illa moroſitatem ullam recipiunt. At ſi ex ijs, quæ breui perficiuntur tempore, graue aliquod ſit, ut quod in Lemno fieri narrant, cauſam ſeminis ipſius naturæ, tribuere decet. Et de his ſatis dictum.

¶Cur legumina diutius floreant, quàm frumenta: & flos non ſimul omnibus partibus exeat.

CAPVT XI.

Florent

Lorent diutius legumina, quàm frumenta, quia flos frumenti imbecillior est, perfici autem ocyus in omni genere, quæ sunt imbecilliora iã diximus. Ex quo fit, ut etiam pluuiam altera nequeant tolerare, altera & quærant eam: & adepta bene succedant. Sed hoc forsitan per accidẽs est, quòd tota planta humorem adepta melius uegetetur: cum fructus, quo perficiatur, iuuari desyderat: et præcipue faba, quia rara, & fertilis flore, fructúque omnium maxime sit. Cicer tamen madefactum perit, ob eam quam retulimus, causam. Frumenti ratio potißimum reddi imbecillitate utique potest. Nequeunt enim sufferre, sed pereũt, atque decidunt, ut etiã quibusdã arboribus accidit. Aliàs enim erugine infestantur, aliàs uehemẽter humescũt: florẽ quoq; nõ simul omnibus emergere partibus, rationi utiq; datur: sunt enim distincta inter se omnia semina, et ex pastu fœcũdo. Alia enim turgescũt, alia florẽt, alia ĩ sũmitate præaugescũt. Quãobrem alia perfecta, & arida sũt, quãuis alimẽto proxima sint, alia in sũmitate uirescũt. Hoc tñ nõ propriũ, sed cæterorũ etiã plurium cõmune animaduertitur. Sũt enim cõplura, que particulatim florent, atq; fructificãt, simulq; germẽ sursũ impellũt. Vnde fit, ut alia ꝑfecta sint, alia imꝑfecta, alia futura. Nec quicquam alimenti trãscursio, atque relatio ali uetat inferiora. Omnibus enim caulis subiacet, ex quo succos hauriunt, uelut ex aliquo indu-

ctu. His igitur floris prouectus diuturnus, ac nullis imbribus obnoxius est ratione. Cæteris cũ defloruerũt, imber enoxat, sed maxime frumento, ac fabæ, utpote imbecillioribus. De differentijs, quas inter se recipiunt, hactenus.

Cur congenera non perficiantur omnia eodẽ tempore. Déque causis differentiarum, quibus congenera distinguuntur.

CAPVT XII.

E congeneribus quæret fortasse aliquis, cur non pari tẽpore perfici omnia poßint: sed triticum aliud bimestre, aliud trimestre sit, sic et ordeum modo simili. Et si sit, quod etiã festinãtius perfici poßit, maior profecto ad genus hybernum differentia exultabit. Necnon & de cæteris eodem modo quærere licet. Sed maxĩe de ijs, quæ diximus, quæstio foret, ni forte & eorum tantummodo differentias istas esse quispiam credat: nec sine ratione. Legumina enim sata per hyemem haud poßint algorẽ sufferre suæ causa imbecillitatis, præterquã pauca quædam. Eruum etenim seritur quidem satu maturo, at ordeo, tritico, atque reliquis, quæ spica pusilla, infirmaq; sũt: anceps satio datur. Hoc igitur uelut in uniuersum generi ad genus notatum est. Tẽporis disparitatem communem cum arboribus habent. Sunt enim in singulis generibus aliæ præcoques, aliæ serotinæ: ut uitis, ficus, malus, pirus. Ratio in utroque genere, qđ propriæ

propriæ naturæ differentia sit, quàmuis nomine indicentur communi: ut & in animalium genere, natura canis uaria notatur conditione. Huic proxima causa est, quamobrem alia properant, alia differunt. Enimuero siue calor, siue algor, siue aliquid causam istam habeat, non aliter reddenda ratio est. Atque in uniuersum differendum ita censemus. Frugibus uerò ex ijs, quæ eueniunt, conspectius aßignari ratio potest. Triticũ enim quod hyeme seritur, quia numerosa radice sit, uirésque suas ad se radicandum primùm intendat: multitudinem culmi educit. Est etenim multicalamum. Trimestre cõtrà paucis radicibus, paucis que culmis consistit, qua de causa sursum continuo nititur, atque celeriter consumatur: quod enim minus est, perfici facilius potest. Hinc etiam alterum large fructificat, alterum parce, et alterum facile, alterũ graue est (ut ante iam diximus) cum plus alimenti, et turbulentius trahat. Excursus quoque ratione properè agitur, cum in condendis radicibus haud multum teratur temporis, utpote paucis. Qualitas quoque temporis plurimum fauet, nam & radicosum illud, si eo tempore obseratur, uelocius enascetur, & in culmos spargetur pauciores, & spicam paruam, atque paucis fertilem geret: & trimestre, si mature seratur, frigus tolerare non poterit suæ causa imbecillitatis. Sed mirum, atque diuersum eueniat, si quod tempore breuiori conficitur, graue, fastidiosúmque sit: ut Aenenses de eo referunt, cuius cura æquino-

ctio delegata est. Reliquum est, ut propriæ naturæ cau-
sa detur, quam in pluribus differentias recipere ma-
gnas, cum in exortu, consumationéque, tum in pro-
prijs speciebus uidemus, ceu magnitudinis atque par-
uitatis, & figuræ. Adde copiam paleæ, & incommo-
ditatem ratione usus cibarij hominum. Forsitan & ge
nera regiones efficiunt: uel omnia, uel certe aliqua.
Aßimilant enim sibi ipsis quodammodo, & aut dif-
ferentiam aliquam generis pariunt, aut etiam minus
utile reddunt, ut tritico thracio euenit. Fit enim mul-
tis cum tunicis, seróque prouenit, quod utrúmque
uis sanè frigoris facit. Qua de causa cæteris quoque
agris, thracium istud satum mature, serò erumpit,
ac augescit: & quod mature apud alios seritur, se-
rò apud alios exit. Consuetudo enim uelut natura ef-
fecta est. Nam, & quod in Asiano agro Aepisynan-
gis uocitato habent uim disrumpendi, quódque ma-
gnitudine nuclei est, agri proprietate, naturæque
uires eiusmodi sortiuntur: nec aliò translata serua-
ri incommutabilia poßint. Quod enim de uitibus
aiunt, quot agrorum genera, totidem & uitium esse,
hoc uere in uniuersum asseri potest. Nec minus lo-
cũ habet in cæteris, siquis cum agro, cœli quoque a-
dijciat qualitatem. Hinc enim fructuum diuersitates
exultant, quãquam seminibus positis ex eadem parẽ-
te petitis, hinc deniq; sterilitates sequuntur, cum plan
ta in alieno agro nequeat hospitari. Cũ enim ex dua-
bus, aut etiam pluribus rebus, quæ uim habeant, quic-
quam

quam constiterit: pro ratione differentiæ rerum illarũ, totum quoque differre necesse est, quod etiã in genere animalium euenit. Nam & in mare, et fœmina, & agro, & aëre, & omnino alimentis differentias capiunt: itaq; generum proprietates exultant, et sæpe euenit, ut quod negaret natura, lege naturali proueniat: cum scilicet diu permanserit multiplicatũq; sit. Sed commune hoc est, atq; uniuersum asseritur. Frugũ autẽ differẽtiæ ob eas, quas retulimus, causas, oriri solitæ sunt: nam & celerioris cõsumationis apud nõnullos: ut in Aegypto, mense priusquàm in Græcia perfici possunt: clementiam habilitatẽq; ad alendum aëris causam dixerim. Ad summam omnis ratio ex his duobus petenda est, uidelicet solo, & aëre (ut dictum iam est) quod enim in Melo in consumandis frugibus euenit: ut qui nouißimo seruisset, cum primis metere poßit, agri habitudini fertili tribuendum est. Aëris enim similis omnino ꝑcipitur qualitas. Nã quod non pari tẽpore semina ꝑficiũtur, ut animalia, qualiscũq; regio sit, minus admirari debemus. Genus etenĩ animalium, quæ potißima sint principia, in se habet: semẽ autẽ, & planta ex toto sua principia uel omnia in aëre potius habet: uel certe ea quidẽ, quæ ad germinationem, & omnino ad generationem, corruptionémque pertineant. Quamobrẽ qualis fuerit annus, talis & fructificatio cum cæteris in rebus, tum in celeritate, tarditatéue sequitur. His respõdet quodammodo, nec procul est ratio, qua nullũ semen, nulla penitus plan-

ta prius mouetur, ſed normam ſuæ regionis ſemper conſeruat: quod de ſeminibus pleriq; admirãtur: quoniam ad æſtatem nonnulla permaneãt, nec poßint ullo pacto corrumpi, quàmuis imbres, ſerenitatésq; fuerint. Non enim pullulaſſe, minus diſſonat rationi: cũ complexum non obtinuerit ſibi conuenientem. Cauſam uerò firmitati ambientium non inepte tribueris. Sunt enim alia lignoſa, ceu ſemina florum, alia tunicis intecta permultis, alia tutelis alijs eiuſmodi præmunita, & hæc communia naturæ quodammodo intelliguntur.

¶ *Quamobrem ſemina coctilia, & incoctilia fiant.* CAPVT XIII.

E ſeminibus uerò quærendũ eſt, quãobrẽ coctilia, & incoctilia fiãt. Vtrũ ratione agri, an aëris, an certæ affectionis: & omniá ne, an aliqua tam perdura effici poßint. Fabis enim, ac lentibus id potißimum euenire uidemus. Fit ſæpe, ut & ager aliàs coctilia, aliàs et incoctilia ferat, tametſi eodem modo colatur: & ex continuis ſegetibus ſulco tantummodo arante, altera incoctilia, altera coctilia profert. Semina quoque aliàs ex incoctilibus coctilia prodeunt, aliàs cõtrà ex coctilibus incoctilia, ut in exortu, germinatione, craſſatiõe, copia, bonitatéq; nihil iterſit, utrũ coctilia ſint, an icoctilia. Ergo de his, et ſiq̃d aliđ poßit huic q̃ſtiõi ſubiũgi, primũ illđ dicẽdũ.

Quod

Quod coctile, & incoctile ad feruefactionem, resolutionémque: atque (ut summatim dixerim) ad nostri usus rationem dici solitum est. Quod enim resolui facile potest, & coctura celeriter immutatur, id coctile est: cōtrà quod resolui, immutarique nequit, uel quod ægre mutatur, hoc incoctile est. Tale autem sit utrūq;, necesse est: si alterum rarum, molléque sit, alterum densum, durúmque. Sic enim alterum caliditatem, humiditatemq́;, q̄bus resolutio agitur, suscipere ualeat, alterum nequeat, sed sua dēsitate duritateq́; indomitū semper resistet. Cū igitur coctile, & incoctile ad hūc modum distingui deceat: animaduertendum, quibusnam rationibus ea ipsa eueniant. Simplex igitur, ueráque ratio illa est, quam & inter primas disputationes reddidimus: quod alimenti causa hæc omnia factitantur, idest qualitate, quantitatéque eius. Sic enim alimentum commutare nimirum potest. Euenit nāq;, ut quæ ī locis calidis, stercorosisq́;, tenuibus, soliq; expositis sint: alimentum leue, atque facile habeant: itaq; fructum rarum, mollémque præstant. Hac enim de causa non nisi coctilia fiunt in Lemno, quia huiusmodi solum est: quippe omnino agrum eiusmodi coctilem quidam appellant, atque in eo coctili fieri coctilia uolunt. Sunt & quæ affert Aegyptus coctilia, soli & aëris causa: calor enim coctilitati, atque omnino digestioni pernecœssarius est. Quapropter, quæ stercorantur, antecedere ea, quæ non stercorantur, uicenis fermè diebus autumant. Quæ igitur agro feruenti, leuiq́;

proueniunt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

proueniunt, his de causis coctilia sunt: contrà quæ terra frigida, spissa, lenta, & quasi figulari atque etiã pratensi, madida, & palustri exurgũt: omnia hæc incoctilia propter copiam, uirésque alimenti: & densa duráque sunt ex permistione terrenæ, atque frigidæ partis. Congelatio enim, & condensatio ex eisdem quibus induratio fieri solet: ex quo fit, ut locis palustribus, atque præmadidis inutilia ex toto creentur. Nihil enim remitti in aqua possunt, quamobrem non nisi suum pabulo sunt. Has feré causas tribuere solo debemus. Sed cum aquæ quoq; cœlestis, & aëris qualitas alimentum augeant: idcirco imbribus incoctilia potius fiunt, utpotè cum plus alimẽti, & crudius subministretur. Hoc enim idem propè solum quoq; eiusmodi facit, & aër si ea frigiditate sit, quæ non flatilis, sed aquatilis quædam constet: sic enim coaget, spissabitq;. Cùm igitur causæ in hæc digerentur, nihil uetat, quòminus ager etiam idẽ, aliàs coctilia, aliàs incoctilia ferat: ubi scilicet pluuiæ, ac cœli conditiones non similes, sed aduersæ incesserint. Etiam segetum, quas sulcus tantummodo disgregat, altera coctilia, altera incoctilia facere potest: siquidem solum diuersum sit. Vt enim in metallis, sic & in aruis putandum, uenas spaciari uicinas, diuersas inter sese: quæ suis uiribus differentias reddere poßint, tametsi aëris idẽ status seruatur. Itaque interdum segetis quoque eiusdem aliquam talem esse particulam patitur ratio naturæ. Idem eueniet, & si aëris, flatúsue frigiditas talis accedat,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

dat, ut uel totum, uel pars concrescant: quod etiam in corruptione euenire uidemus, cum alia diuersa, alia similia sint, & siqua in ipsis seminibus dißimilis habitudo sit. Infirmiora enim facilius affici certum est. Infirmum autem uel natura fieri poßit, si quam mutationem receperit.

¶ Cur in eodē caule, in eademq; siliqua, fabæ aliæ coctiles aliæ incoctiles sint, ac de fabis circa Philippos. Item omnia legumina coctilia, & incoctilia fieri, non tantū fabā, ac lentē. Necnō unde alia meliora, alia deteriora eueniāt.

CAPVT XIIII.

Va de causa nihil prohibet inter fabas caulis eiusdē, alias coctiles esse, alias incoctiles. Itidem & in eadē siliqua euenit, ut quidam referunt, si uere aiunt. Etenim fieri potest, ut alia ualida, alia inualida sit, fabæ infirmitatis argumēto uel illud potest deduci, quod sola mutare suum colorem uidetur, ut nigra ex candidis efficiatur. Concretionem uerò, condensationemq; esse ui frigoris, quæ incoctilia reddat, testificare illud quoq; uidetur, quod apud Philippos euenire fabis solitum est. Flatus enim in eo loco uehementer frigidus est, & fabæ incoctiles pleræq; efficiuntur. At si in paleis torrefactis in area relinquātur, nihil se mutāt, sed īcoctiles permanēt: cū enim à paleis, tū suo mutuo contactu tegūtur simulq; terræ calore cōseruātur. Cōtrà si exaltētur,

sublimesq;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſublimésque capiantur flatus amplius ualet, nullóque tegimine defendente facile ſubit, atq; coagit: tum etiã diſpoliatæ tunc primum ſuis paleis, & calore circũplectente deſtitutæ, infirmißimæ fiunt. Magna autem cõmutatio mouere plurimum poteſt: ſed ſi pòſt, q̃ tempus præterijt, & quaſi firmius ſibi iam conſtitere, diuentilentur: nullam offenſam ex flatu capiunt. Iam enim, & putamen ambiens id robuſtius factum eſt: incoctiles autem effici, ſi diutius relinquantur ſub diuo, ut quidam aiunt, ratio eſt. Plus enim q̃ modicũ ſit refrigeſcunt, ſimúlq; indurantur. Huic proximũ quodammodo eſt, ut pluuia, quæ protinus à ſatione ſecuta eſt, incoctilem reddat: quod enim ĩ pullulando infirmã inuenit, rigere uehementißime facit: quod quidem ad cocturam non ad exortum enoxat. Nec temere dixerim eorum alterum eſſe, alterum abeſſe, cum uis illa in alijs propterque alia ſit. Tum enim infœcundum, & germinis ſterile, uel difficulter auctile quidquam redditur: cum initia generationis uruntur. Ex coctilibus quoque ſatis, iterum incoctilia fieri, ratio eſt: nam ab eiſdem aduerſo modo diſpoſitis, non temere facilitas percoquendi proueniet. Itaque ſi aër, aqua, & ſolum ita ſe habeat, quidnam cauſæ ſit, cur non ſemina quoque mutentur. Sin autem euenit, ut putamen coctilium remittatur, incoctilium obtendatur, ut quidam aiunt: & altera oſcitate colorem ſuum immutent, altera minus, & ſolutiora cum demetuntur, coctiliora reddantur (etenim id quoque narratur) nihil abſurdũ: quippe

quippe obtentio illa duritie concretionis, crassationisq; est, quorũ nihil alienum ab ijs est, quæ sunt incoctilia. Et nihilo immutari oris halitu posse, illius sanè est, quod prædurum, indomitúmque poßit persistere: aduerso autem reddi aduersum debet. Minus quoque in messe resolui, duritiei, concretioni que datur. Quod enim durum admodum est, resolui haud facile potest: quod etiam in area si euenerit, incoctilia fieri quidam dixerunt: sed hoc minus uerisimile est. Solis etenim siccitas, etsi minus suauia reddit, coctilia tamen nihilominus, sed magis potest efficere. Cæterum si uerum id etiam est, prioribus rationibus nihil repugnat, nec quicquam dissonat, si cum uetustescunt, incoctiliora reddantur. Sicciora enim sic quoque efficiuntur, tàm ex aëre circunfuso, q̃ exhalatione humoris interni. Celerius quoque, magisq; corrumpi, quæ coctilia sunt, ratio exigit: dulciora enim hæc sunt, & proinde magis possunt animalia gignere. Concocta quoque eadem plenius sunt, quod etiam ipsum facit ut celerius immutẽtur: & hæc dari prædictis rationibus poßint. Sola autem ex leguminibus, uel etiam ex omni frumentorũ numero fabã, & lentẽ incoctilia fieri, falsò dici existimandum. Sed quod hæc maxime experimur propter usum frequentem, hinc sola hæc incoctilia dicimus. Cæteris item mola frãgentes uti solemus, his autem integris, quæ certe non parua differentia est: etenim si attenuatis ijs quoque uteremur, non æque incoctilia esse percipiamus. Igitur & in a-

cere

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tere, & in reliquis incoctilitas depræhēditur. Cæterum si quis illa tantummodo incoctilia esse contendat, nec istud irrationabile est. Sunt enim cæteris fermè debiliora, debile autem facilius affici necesse est. Quod uulgariter quæritur, quamobrem ea, quæ cornu contigerit, incoctilia fiant, Nunquid stulta omnino quæstio sit, lapis enim multo durior est, cui semina sæpe occurrūt: & nullo minus incoctilia fient, etiam si in cornu nihil offenderint, nec bobus aretur. Atq; de his satis. Quæ aut ex congeneribus non unà cum cæteris exeunt, sed multo pòst (ut dictum de beta est) proximā huic causam habēt, ut ante iam diximus. Quēadmodum enim ad coctionem, & omnino ad feruefactionem incoctile aliquid est, ita etiam ad exortum, germinationémque esse potest. Et hoc enim seminum imperfectio quædā est, pariterq; in omnibus euenit. Verùm de his cogitandum amplius est. Validiora, uegetiora, suauiora, insuauioráue, atque ad usum cibarium meliora, deterioráue pro locorum natura redduntur (ut diximus) quod sicciora, spißiora, constantioráque procreentur locis montuosis, quàm planis, atque etiam magis, quàm pluuijs. Sunt enim illa spiratiora, & in uegetando temperatiora: non enim cum semina plurima, craßißimáque eudunt, suauia quoque eadem esse necesse. Sed alia opus est habitudine. Sarritio quoque plurimum confer re ad suauitatem uidetur. Iuuat & uegetiora demeti, humore nanque uniuerso consumpto, cum ad cibū deteriora, tum minora efficiuntur. Legumina uerò, et ut

melius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

melius legantur, uegetiora demetunt. Arefacta enim defluunt. Lupinum post dies feruētes aëre humefacto mane demetitur, quoniam si prius tangatur, decidit, & capi nō potest. Sed hæc operarum potius præceptio est, naturæ officio illa dari oportet. Flatuum interesse crassare semina, & aquiloniorum, ad summámque frigidorum præcipue: aduersos his extenuare, atque corrumpere cōstat. Pereunt quædam imbre, flatúque intempestiuo, ut de cicere florente retulimus, Faba, triticum, atque ordeum etiam post florem, si adhuc humida, tenelláque afflatu uehementer uexentur, facile pereūt. Educitur enim qđ in his tenuißimū est, & cōstricta inter se euanescūt. Cū euanuerint. Pluuia secuta ordeo nocet, tritico prodest. Ordeū enim nudū, & omnino debilius est, triticū cōtrà tunicis intectum, densius, ac robustius est ut illud paruo indigeat alimento, & fermè tanto duntaxat, quantum aëris opera ministretur, hoc largius agi exposcat. Item triticum quia ualidius est, alimenti copiam uincit, magisq́; excoquit, nec nimium recipit suæ causa densitatis. Ordeum contrà plus attrahit pabuli, quia rarum natura est, ídque excoquere nequit: quoniam inualidum est, & cum riguum imbre fuerit, sol unà cum aduētitio humore internum quoque, & proprium educit. Et à flatibus uerò concussum, magis hoc perditur, utpotè quod imbecillius est.

Cur

¶Cur frumentum demessum condatur in metas. Cúrque erugo triticum, ordeúmque magis infestet, q̃ cæteras fruges. Item cur faba eruginem inter legumina maxime sentiat. Déq; uermiculatione frugum.

CAPVT XV.

Ed quæritur quamobrem frumẽtum, quod crassatum, & iam siccum propemodum demessum est, si expandatur, non solum non melius, sed etiam deterius fiat. Sin autem componatur in metas, craßius, meliúsque efficietur. Nonnulli etiam aquam conspergere assolent. Ratio, quòd tunc humescit. Secutus etiam sol deterius facit, cum alieno humore proprium quoque educit, itaque comprimit semen. At cum in aceruum extructum sit, uapor terræ prætenuis atque animalis, semina subit, craßioráq; reddit. Quod idem etiam euenit, cum in horreis fusim repositum sit, & mensuram hinc auget: uaporẽ enim prætenuem ascendentem recipiens, coalescit. Quamobrem alte demittunt, ut plus uaporis obtineat. Hæc igitur rem confirmant, atque etiam terra, quæ iniecta incorruptum tuetur, ac tumefacit. Addo etiam quod semina ipsa per se, sine ullis radicibus, nutrimenti aliquid poßint attrahere: unde fit, ut & à flatibus, & ab aëre semina uegetari posse, nõ & temere credas. Erugo quámuis commune omnium uitium sit, tamen frumenta magis infestat, & magis triticum, atq; ordeum

deum: quod alterum nudum eſt, alterum tunicis integi tur pluribus, & folium ſpicæ gerit proximius, unde frugem ſuam effundit: reſidet enim in eo humor putrefactus, qui eruginem creat. Adde quod ſpicam gerat erectam, denſioremque: hinc enim humor minus poteſt defluere, qua de cauſa ſpicam aliquantulũ inclinari melius eſt. Sic enim quod continuum eſt, diſſolui, atque decidere celerius poteſt: hæc eadem cauſa reddenda etiam ordeo eſt, ſcilicet cæterorum omnium cõparatione. Habet enim prædicta omnium maxime cæterorum. Faba inter legumina magis eruginẽ ſentit: tũ quia folia multa undiq; gerit: tũ quia denſa obſeritur: tũ etiã quia humorẽ maxime ad ſe trahit ſuæ raritudinis cauſa. Adde quia fructũ terræ proximiorẽ gerit. Putreſcunt enim inferiora potiſsimũ, quoniam minus perflantur. Et ad ſummam legumina huiuſcemodi omnia eadem facilius abolentur. Erugo autem putredo quædam reſidentis humoris eſt. Quamobrem ſi copioſæ pluuiæ fuerint erugo nulla cõſiſtit: diluitur enim, atque detergitur. Sed ſi ſtillicidia, uel etiam rores plures inceſſerint, ſólque ſecutus ſit, flatúsque deſit: nimirum putrent. Quapropter locis editis, commodéque perflatis, minus erugo creatur: cauis rorulentíſque magis, & plenilunijs: quoniam lunæ quoque caliditas putredinem auget, & omnino aër humidior. Sed omnium fragiliſsimum piſum eſt, quippe eruginẽ uehementiſsime ſentit, quia multifoliũ, tenerum, amplum, uagumq; eſt. Implet etenim locum to

tum, etiam si amplo interuallo positum sit, & frigoribus, atque gelationibus id obnoxium maxime, quia radice imbecilla cohæreat. Vermem maxime sentiũt triticum, atque cicer, uerùm non eadem parte utrumque, alterum in fructu, alterum in radice: ambo tamen dulcedinis causa, cicer abluta salsugine uti retulimus, triticum radice humefacta. Euenit uerò, ut triticum bestiolas ita gignat, quia dulcius, quàm ordeum est: qua de causa palea quoque huius suauior. Vermis generatus in eo, ubi alimentum assumpsit, quod in culmo est spicam aggreditur, & uel totam erodit, uel alterã partem. Sed hæc, ceteráque eiusmodi uel in loco morbi habenda sunt: quorũ causas aßignare haud difficile est.

De satu, rationéque fructuũ æstiuorum. Cũrque fertilißima sint, quæ fructum exiguũ pariũt. Item quæ optime reponantur: & que corrupta bestiolas non creent.

CAPVT XVI.

DE æstiuis autẽ fructibus, ceu sesama, triono, milio, panico, dictu facile id cuique est, ea uidelicet, quia imbecillia sint, & perfiá celeriter poßint, tempore seri æstiuo. Sed quænam sit eorũ natura, quærendum. Neque enim terram sapit: quemadmodum illa leguminum, neque leuior omnino. Sesama enim pinguiusaula est, coctionémque desyderat, et hæc radice singulari cohæret: at milium numerosa radice, altáque est, ac multiplici culmo exurgit. Itaque

cum

cum alimentum, uirésque in partem digerantur utrã que, diuturnius esse deberet. Sesama enim quia stirpe simplici, altáque, sursum uires suas omnes intendit. Sed repugnat huic illa pinguedo. Lenta enim, glutinosáque plus excoctionis desyderant. Hæc autem (ut dictum iam est) fœcundißima omnia sunt. Ergo de his cogitandum latius est. Cum uerò ex toto propemodum, quæ fructum exiguum ferunt, fertiliora sint, ista, quæ modo enumerauimus: & lens, & reliqua generis eiusdem, atque etiam illa, quæ fertilißima uocitantur, ut cuminum, atque papauer: denique omne olerum genus, & quæ in uasculis fructificant: quærendum, quænam eorum causa sit, utrum quia minora sunt, confici possunt facilius, Nam et animalia quædam talia esse uidemus, præcipue, que oua, uermésque gignunt. At ratio hæc extrinsecus, aliquam uerò interiorem petendum. Nam ea quoque re ab animalibus differũt, quòd illorũ oua ab aëre circumfuso alũtur, perficiuntúrque, omnino grauida fœtu redduntur, ut ĩter priores rationes retulimus, at fructuũ educatio, atq; pfectio in ipsis plãtis pagitur, ut uiribus aßidue melioribus opus sit. Omniũ optime reponũtur miliũ, panicum, sesama, lupinũ, cicer. Milium, & panicũ, quia tunica multiplici integuntur et sicca sunt. Sesama quia pinguis: lupinũ, & cicer, quia amaritudinem quandã, & acredinem habent, quæ quidẽ qualitates seruare impune possunt, ut dictũ est. Quãobrem, & corrupta hæc nullas bestiolas creant, quem-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

admodum nec semina olerum. Etenim ea quoque nulla animalia contrahunt, nec quæcunq; sicca, et acria. Euenit nanque, ut ueluti permistio quædam alimenti extrinseccus fiat. Singula pro suo humore peculiare animal creant, ceu triticum, atque ordeum curculionē: fabæ, quod aliqui midam uocant. Simili modo et lens, lenticula, pisum, & alia. Ratio communis pluriū est. Non enim solum in fructibus, uerùmetiam in arboribus, atque etiam in lignis, atque ad summam in omnibus inanimibus, quæ bestiolas gignunt, uaria specie fœtificatur, utpote ex alia, atque alia generandi materia.

¶ Quo modo triticum putrescat, ordeúmque, et faba. Item quæ non marcescant. Ac cur frumentum contusum uetúsque, feruenti perfusum aqua pullulet.

CAPVT XVII.

Triticum puluerulentum putrescit celerius, & quod in domicilijs opere tectorio leuigatis conditum est, celerius, quàm quod non leuigatis conditum est: quoniam id caloris plus sentiat. Puluis enim calidus est, utpote siccus, & illimentum calcis calorem susceptum utique seruat. Nã & cum uniuersum, altúmque aceruatum est, putret. Sic enim plus caloris exoritur. Ordeum multo celerius, quàm triticum tunditur: quia solutius, ac nu-

dius est, Sed celerrime faba. Protinus enim à messe condita perit nonnusquam, ut in Thessalia. Prorsus perinde ac loca ualent, semina durare posse appareat. Seruatur enim apud nonnullos faba omnino indomita, ceu apud Apolloniam, & Tarentum (ut inter historias dictum est) & contusam reparari posse affirmant. Sed de hoc cogitandum. Nonnunquam spõte suæ naturæ tunduntur, lupinum, milium, auena, lolium, sesama, cicer: omnino quæ acerbi saporis sũt. Sed cum auena tunica multiplici integatur, lolium contrà nudum sit, alia quoque ui seruari posse necesse est. In summa tamen permanent incorrupta alia siccitate, qua achris diuturna est, alia puritate synceritatéque sua, ut alica, & alia succi sui natura, potestatéque naturali, ut cicer, lupinum, sesama: alia, quòd plene id habeant, quod arcere, tutaríque possit, ut cicera, hæc tamen, & sicca, atque calida est. Frumento sponte contuso præsentissimum remedium areæ illatum peruentilari. Horum rationes hinc peti oportet. Quod autem à quibusdam quæritur, quãobrem contusum, uetúsque frumentum aqua perfusum feruenti pullulet: sic enim periculum faciunt, an uim habeat pullulandi, putrescens autem nunquã germen emittere ualeat, quanquam putredo quoque humore, caloréque fieri solita sit, hoc per æquiuocationem esse ambiguum prorsus appareat. Calor enim, cui uis corrumpendi datur, plurimum differt ab eo calore, qui uim obtinet generandi. Et de humore pari

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

modo loquendum est. Calor autẽ, qui putredinem creat, alienus, aduersúsque est. At qui feruẽti aqua inducitur, conuenit, ac modice applicatur, quemadmodum frumentum desyderat, quod germinaturum est. Nam simile quodammodo est, ut si quis quærat, quamobrem calor, & humor modo sanitatem, modo morbum corporibus faciant. Constat enim, quod non ut idem, sed diuersi, aduersiq; illud faciant. Aqua uerò feruenti solent perfundere propter seminum imbecillitatem, ne quasi gelentur, quoniam celeriter sentiunt. Nam penitus quod corruptũ non est, uel frigida pullulum ostẽdere potest. Accidit uerò, ut et tondantur, & putrescãt causa alieni caloris.

Theophrasti

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER QVINTVS.

De operositate in plantis: & quæ præter naturam parari arte queant. Ac de ficorum generibus plurimis: Cúrque aliquæ præcoquant.

CAPVT I.

Orum quæ in arboribus, plantisquæ fieri solita sunt, alia sponte proueniunt, alia paratu, & opera hominis existunt: quæ utraque digerere item possumus. Eorum enim, que sponte procedunt alia natura consistunt, alia præter naturã, quippe cum in plantarum etiam genere quiddam eiusmodi, ut in animalibus fiat: ceu siquid non sibi germen conueniens, fructúmue tulerit: aut si non suo tempore, aut si non partibus solitis: aut si eiusmodi aliquid commissum sit. Hæc enim omnia natura penitus negat. Quæ uerò ars, curáque affert, aut fauẽt naturæ ad fructuum bonitatem & copiam: aut proprietatem, operosámque naturam fructuum creant. Vt cum uua sine uinacco exoritur, uel cum ex eodem palmite nigræ candidǽque uuæ proueniunt, aut etiam cum in eadem uua coloris illa

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

eadem exultat uarietas, et quæcunque eiusmodi alia, facere consueuerunt agricolæ. Sunt enim complura. Sed cum de ijs, quæ secundum naturam sunt, quæq; naturam adiuuant, ante iam disputatum sit. Superest, ut de ijs, quæ præter naturam eueniunt, quæq; operose excogitantur, disseramus: & primum de ijs, quæ præter naturam uel certo sunt, uel esse apparẽt. Nam eorum quoque ratio est, ut cũ intempestiue fructificatur, nec de eisdem fructus proueniunt, ceu si quando ficus per hyemem Vere appropinquante fructum attulerit, & punica, uitisq; ramis prægrandibus, uel caudice fructificauerit: & quicquid his proximum. Igitur ad hæc ipsa sumendũ inprimis est, illis duntaxat hæc accidere posse, quæ humida, atque fertilißima sunt, qualia prædicta quoque patescunt. Humida enim, ac fertilißima hæc omnia sunt. Siccis enim, minusq; fertilibus nullis eueniũt. Secundũ ad germinationem, fructificationẽq; intẽpestiuam subiaceat, aliqua germinandi principia obtinere ramos, siue scapos, siue stipites, siue quod tandẽ placeat partes postremas arborũ nominare. Nullũ enim uocabulũ cõmune omniũ est. Sed aliæ propri as quasdã appellationes sortitæ sũt, ut thalia, crada, palmes. Quod aliqua germinãdi principia obtinẽt, cõstat ex ijs, q̃ defixa germẽ sæpenũero emiserũt, quã q̃ ima pars nullis penitus radicibus niteretur: ut uallum uitineum, & ficulneum, & oleagineum. Interdum etiam non defixa, sed à parente decisa tantummodo germinant,

minant, ut palmites, & ligna oleæ. Tertium ponatur, germinationem intempestiuam fieri posse hyeme placida, austróue sequente. Ex his enim minime irrationabilis euentus talis appareat, cum uis generandi, humórque fœcundus aggregentur, aliâs per se, aliâs ex parte residua humoris prægreßi, quo fructus prodierat, quemadmodum etiam in fico. Cũ enim plus illius humoris in hac superfuerit, aër mitis, tepidus, humidúsque secutus, mox germina euocat. Quod ita fieri cõstat profecto ea ratione, quod fructus posteri de parte eadem nascuntur, qua præcoques: & forsan præcoques etiã ipsa aëris mollitia præcurrunt, maturãtúrq; celerius. Sin autem minus hoc ita sit, ac cætera omnia hisdem, proximísue de causis ueniunt, id est aliquibus humoris residuis, uel alijs ex integro consistentibus, uel etiam ratione utraque. Est enim natura eius arboris ad utrũque aptißima, cum humida sit, pronáque ad partum. Itaque si tempus serenum diutius fuerit, colorisque immutatio trahitur. Succus enim haud excoqui potest, sed maturitatis imaginatio ĩ colore tãtũ ferè est. Caprificus tamẽ iuuante iam tẽpore maturari aliquatinus possunt, quas etiam ipsas secundum naturam quodammodo esse censendum est. Semper enim eodem, certóque tenore temporis solẽt enasci, sicut & fructus earum ficorum, quas biferas uocant. Verùm similitudinẽ cepisse eòusque par est, ut proxima quædam omnium ratio notescat scilicet ex collectu uiriũ, atque humoris. Quamobrẽ ab auersis folijs hæc omnia

enascuntur,

enascuntur, non ab aduersis, quẽadmodum ficus erũ-pit. Quæ præcoques pariũt, imbecilliores sũt, ut dif-ferre non ualeant facto illuc impetu humoris. Omnino genus ficorum multiforme quicquam, & uarium est. Aliæ nanque caprificus tantummodo ferunt, ficus au tem nullas, ceu illæ, quæ caprificus candidas cibo ido-neas afferunt. Aliæ tam ficus, quàm caprificus, nigras uel ingustabiles, uel cibo idoneas pariunt à tergo folij, caprificum tamen ab auerso folio generant. Culices quoque creare solitæ sunt, quæ caprificus nullas pe-nitus ferunt. Item quædam præcoques gignunt, ceu la conica, & leucõphalia: & plures aliæ, quæ quàm mi-nimæ: nec earum, quæ gignunt, differentia continuo, sed diuerso habitu est. Aliàs enim gignũt, aliàs nõ gi-gnũt: ferũt nõ modo apud foliũ ipsũ, uerùm etiã mul to inferius: nõnullæ etiã ex parte admodũ crassa. Eue-nit, ut aliquæ posteriores quoq; nonnullas præcoques ualeãt maturare. Nõ enim omneis simul, sed alias pri-us, alias pauloãte caprificus ferũt, quæ certe proximio res germini, atq; ficubus sũt: sed prius decidũt illæ, mi núsque concoquuntur. Quæ ficis eueniunt, hæc sunt, nec temere quicquam euenire appareat. Non enim o-mnes præcoques ferre, sed eas duntaxat, quæ humi-diores sunt, uirésque ad trahendum obtinent. Ratio est, quoniam ex alimenti residuo poma eiusmodi pa-riant: nec procul rationi est, humorem totum minus excoqui potuisse, cum uires plus attraxerint, quàm percoquere poßint. Accedit autem his ipsis intercape-

do,

do, quia non ſemper eodem habitu ſint: debiliorem enim, ac deterius cultam minus humoris poſſe capeſſere certum eſt. Quod ſi copioſe nihil hauſerit, nec relinquere quicquam poſſe fatendum. Nam ſi pariter culta ſit, cœlúmque fauerit nihil eſt, quod etiam anno ſequente proferre nequeat. Interdum ſi cura defuerit, eueniet illud quoque, ut præcoques ferre poßit, fructum autem nequeat. Quod propterea euenit, quia alterum iampridem confectum, paratúmque adeſt: alterum tanquam denuo confici opus eſt. Nec eas, quæ ex craſſa illa prodierint parte, percoqui potius quàm ſummitate enatas, ratio uult. Alimentum enim, & calor ſumma potius petere ſolent, atque omnino arbor ad germen producendum enititur. Itaque cum unà etiam calor ſurſum feratur, utraque fit ratione, ut pars aliqua relinquatur. Quamobrem & germinationes, & florum particulatim prouentus, & fructificationes poſteriores ſunt. Sed de his ſatis dictum eſt.

¶Cur uites aliquæ prouentus ſuos accelerent. Cúrque partes inſolitæ interdum germinẽt.
CAPVT II.

Roximum autem huic quod uitibus euenit, nam illæ quoq; germinũ ſuorum prouentum nonnunq̃ accelerãt, collecto illo fœdo, germinatoréque humore. Locus tamen germinandi

certus

certus ijs est. Gemma etenim dehiscente germen emergit. Augescit uerò, proinde, ac cœli qualitas, & temporis spacium fuerint. Omnia fermè, quæ natura sua uel germinant, uel florent: hoc idem facere assolent. Quæ enim propere conœpissent, sæpe tempore inuitante sereno, ante statum tempus pariunt, atque educant, dum cœli seruetur æqualitas. Igitur germinationes intempestiuas his de causis fieri arbitrandum est. Illas uerò, quæ non parte solita, sed uel ramo prægrãdi, uel caudice agantur, haud procul his esse credendum. Cum enim uis generandi in eas partes sese collegerit, mox germẽ exoritur, Quippe cũ ibi principiũ id constiterit, affluens alimentũ subiecto aßimuletur, necesse est: ut uel in cæteris fieri solet. Nec temere collectus ille consistit, ubi quisquam eiusmodi habitus cõditus fuerit. Sed longe probabilius, quàm in genere animalium agitur, cum ex pectore cornu erumpit, uel cum aliquid eiusmodi euenit. Hæc enim diuersitas maior est, quò plantæ magis, quàm animalia partibus cõstent simulibus. Si uerò, & germẽ aliquod præcurrerit fructui, minus admiranda res utique sit. Interdũ enim uel palmes de caudice prouenit, qui si cum uires cœperit, fructum præstat, nihil temere faciet, sed absurdius certe cum fructus ipse uel ramo prægrandi, uel caudice promitur, quod punicis euenit. Causam tamen prædictam esse illam existimandum. Diuersitates autem huiuscemodi minus à solito discrepant, cum discrimen cõmittitur loci, ut cum ficus fructum ab aduersis folijs

tulerit,

tulerit. Commutatio enim parua hæc est, nec locus iste alienus omnino ab eiusmodi euentu percipitur. Ratio enim, quod aggregatio imbecilla, confluxus in eam partem ualidior fuerit. Itaque humoris collectu isto serriore pomis præcoqubus arbor digeßit, atque exarat, quin & illa ratiõe minus absurdum id esse appareat. Est enim genus quoddam eiusmodi, quod auersiferũ uocant. Enimuero siquid congener fructum ita natũ sit parere, cæteris quoque associatis idem euenire interdum haud quaquam absurdum est, scilicet ubi similis condita fuerit habitudo. Nam & ramis prægrandibus aliquando tulisse, siqua fertilis ac ualida, similitudinem quãdam fici ægyptiæ refert. Quippe tum illa fructum suo caudice ferat, quoniam fertilis, ualidáq; sit ad fructificandum. Huius enim argumentum illud poteſt deduci, quod sæpius partibus ferat eisdem, fructu decerpto [illegible]: nec plené maturitatem fructus capere poteſt, nisi scalpatur, perungatúrque oleo (ut dictum est) propter affluentiam pabuli. Scalptu etenim illo aliquid humoris detrahitur, & oleũ feruefaciẽs cum sole, pomum apertum celeriter coquit. Proximum id quodammodo illis uidetur, quæ particulatim florescunt à parte ima exorsa. Etenim, quæ inter ea uiribus ualent, & quasi perfecta sunt, partim florent, partim fructificant, quæ imbecilliora sunt, uel parte superna augescunt, & germinant, quodque aßidue perficitur, florescere incipit. Alimenti uerò influxum pro sua natura, suisque uiribus unũquodque dispensat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſat. quod ſi perfectum, atque ualidum ſit, fructum parere continuo incipit, ſed imperfectum, ac debile antè augeſcit, corroboratúrque, quã aliquid pariat. Et de his hæc dixiſſe ſat eſt.

¶ Vnde uariatio fructuũ in eadem planta proueniat, unde etiam uarietas in radice plantarum, & aliæ mutationes eueniant.

CAPVT III.

FRuctuum immutationes, ſiqui uel ex cãdidis trãſeãt in nigros, uel ex dulcibus in acutos, aut è contrario, quẽadmodum fico, uiti, atque punicæ euenire proditum eſt, locis quibuſdam nulla in admiratione ſunt, neque ullo modo abſurdæ uidentur: quoniam natura aliàs hoc modo, aliàs illo, & partibus quoque non pariter ferat, ut in uite fumida uocitata, pateſcit. Hæc enim uuas aliàs candidas, aliàs nigras afferre uidetur: & aliàs omnes candidas nigráſue promiſcue generat. Quamobrem nec augures hoc iudicare tanquàm oſtentum conſueuerunt. Quod enim ſolitum, oſtentũ eſſe non poteſt. Ratio uarietatis, qđ color earũ uuarũ, neq; niger, neq; cãdidus eſt, ſed fumo proximus, à quo & nomen uitis accepit. Itaq; ubi uel aliqua parua mutatio euenit, calorẽ omnino ſuũ cõmutaſſe uidẽtur, utpote, quæ neutrũ colorẽ ſyncere poßideãt. Quapropter uerſicolores uuæ ĩterdũ perficiũtur, ut aliæ ad albedinẽ, aliæ ad nigredinẽ potius inclinentur: cauſam alimẽto, uitisq; ipſius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

habitu reddi oportet. Hoc igitur (ut dictũ est) concedi ex facili potest. Quod autẽ punicis euenit, si mutatio facta totarũ sit arborũ, proximũ illi profecto est, qđ in Cilicia, & Aegypto fieri perhibent, siquidem spõte mutatio ueniat. Affectio enim, & uis illa, naturæ agri tribuẽda est, At si nõ arbores totæ mutentur, sed interdũ id aliquibus eueniat, alimẽto, & habitudini causa imputãda est. Sin autẽ enormiter tulerint, radicibus causa dabitur, & siqua pars alia principalis sit: qđ alia nutrimẽtũ aliud ceperit, uel etiã uarie coxerit, atq; reddiderit. Cœlũ quoq; nõ nihil efficere posse credẽdũ est. His enim ipsis de causis oriri differẽtias certũ est. Sed omniũ absurdissimũ hoc in loco partitio radicũ appareat. Interdũ enim altera parte uel nullas, uel certe pauciores radices arbores gerunt, quã quã undique fructus pariter ferant, scilicet alimẽti quaq; uersùs permistione, cæterum siquæ desint, pabulũ singulis ab arbore dispensatur, si uerò undique adsint, suæ parti unaquæque ministrat, cum meatus recto (ut ita dixerim) tramite porrigant sese, portionéque radicis suæ respondeant. Venit quippe, ut pleræq; plantæ parte altera uiuãt, demũq; repleantur penè undiq; alijs recreatis, alijs ob ariditatem delapsis. Sin autem palmitum quoq; diuersi generis cõpactio, fidẽ aliquã facit, quãdo uitis, quæ una est, parte utraq; fructum ferat diuersum, ceu alimenti nulla fieri possit confusio, sed recto tramite fluatur assidue, uti ea quoque licebit, hoc tamen minime fit, & fidem proinde minime

me facere poteſt. Cæteræ commutationes prædictis cau ſis maiore ex parte proueniunt æque in omnibus: ſiue colore, ſiue ſapore, ſiue aliquo alio immutentur. Enimuero alimenta diſpoſitiones arborum alterare, promouereq; poſſunt uel dũ ſuperãt, uel dũ ſuperantur, quẽadmodũ etiã in frugibus euenit. In his tamen ſemp̃ in partẽ deteriorẽ mutatio fit: ſed in mitigatis, excultiſque ſimilitudo planè animaduertitur. Omnino (ut dictum eſt) paruam in his fieri poſſe mutationem credendum, ubi nihil ager mutatus eſt. Sed hæc ſpatio temporis longinquo perficiuntur, nec annus ſufficit unus, ſicut in ijs, quæ ex ſylueſtri habitu tranſeunt in urbanum: uel contrà ex urbano in agreſtem mutantur. Magno igitur argumento ad fidem immutationis, agrorum cura etiam eſt, quæ radicibus, alimentiſque adhibita mutationem facere poteſt. Sed tam breui effici poſſe incredibile eſt, niſi quis & tempus latere, & mutationem eſſe perexiguam dixerit. Nam in annuis quidem hoc haud temere ueniat, neque in quibus eueniat, ſiquando euenire poßit, æque mirandum eſt: ceu cum ex tritico lolium proueniat. Id enim ſæpenumero fit, & cauſam ſcire quodammodo arbitramur. Imbres nãq; id poſſunt efficere. At ſi ex lolio in triticum redeat, hoc certe admirabilius eſt. Ergo ceu imbecillitatem quandam, uel morbum ſeminis intelligere licet, quã alimenti cœliq; mutatio tollere poßit. Sed hæc latius dicta ſunt, quoniã ad cauſam cõfirmandam ea quoq; aſſumenda cenſuißemus, quæ latißime patẽt.

Cur

¶ Cur fructus aliquando sine folijs uisuntur. Lignáque interim separata ab sua arbore germinent. Et statuæ ligneæ interdum desudent. Item cur plantæ in plantis nascantur, & arbor prostrata interdum resurgat.

CAPVT IIII.

Item autem sine folijs fructum aliquãdo tulisse si ex toto dixeris incredibile est: sed si exiguo quodam producto germine, cóque mox imbeallitate sua delapso, uuas sine folijs extitisse inquis, res uerisimilior redditur: tanquam ad fructum edendum amplior, uehementiórque impetus factus sit. Quod uere arboribus nonnullis idem propemodũ euenit, cum abunde fructificant, ceu amygdalæ. Quippe cum & propter nimiam fructuum multitudinem folia cerni non poßint, & alia imbecilla, exiguáque prodeant. Quoniam natura se totam ad fructum generandum contulerit, sicut etiam uitis, cum floret: si sero inceperit, fructũ sine folijs seruat, & ficus quoque delapsis folijs poma diutius retinet. Cum enim fructus cõstiterint, firmius adhærent, quàm frondes: alij ex soliditate pecioli, atque retinaculi sui: alij quia frigore cõstipantur. Frigus enim humorem foliorum penitus tollit: fructum, quia largior, & calidior est, tollere ex toto non potest, sed constipat, atque condensat. Huic proximum, & siqua olea folijs aliquando amißis fructum attulerat. Folium enim utpote imbecillius frigo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ri magis obnoxiũ, uel alicui euentui factũ est. Quippe fructus maturi sponte ruũt. Sed ante, quã sint maturi, ualẽter adhærẽt, quãobrẽ perticis oleas quatiunt. Hæc igitur cætera, q̃ eiusmodi primordia tũ quædã naturalia, ex seipsis, tũ ex circũfuso aëre capiunt. Nam et ligna, q̃ spõte germẽ emittũt, ceu oleaginea, et qcqd generis eiusdem, quæ ad prodigia, ostentáque referũt, ratione nõ carẽt. Sũt enim natura uiuacia, pronáque ad germen fundẽdũ suæ densitatis, humiditatisq; causa: quod cũ extrinsecus liquoris aliqd senserint, quãprimũ germina edunt. Enimuero magna ex pte obruta, & locis humidis posita germinãt, præterq̃ siquid præâsum paulo post pullulauit: quod humorem in se aggregatũ satis haberet, tẽpúsq; unà germinãdi proximũ esset. Cui simile quodãmodo sallæ euenit, ac cæteris, quæ suspensa germen emittũt. Proxima etiã illa, quæ de lignis nascuntur: & præcipue quæ de abiete, quæ lucinas augures uocant. Aëre nãq; eblãdito, atq; remisso hæc erumpere potissimũ solẽt, ubi intestinus humor collectus, & exterus quoq; occurrẽs cõcreuerũt, atque in rotundũ conglobati fuerint. Adde his statuas, quæ exudant: cœlo enim austrino, humectoq; ita afficiuntur, nec omnis, sed in quibus aliquid pinguedinis inest, ut cedrus, cupressus, olea, quæ quidem prodigia, et ostenta esse credũtur. Cæteros huiuscemodi euentus, quos narrant, ut laurũ aliquãdo in platano surrexisse: uel in summa germinationes, quæ in sede aliena prouenerint. Hæc omnia ex aliquo latitã-

e primordio exoriri putandum est: putredine uel aliqua immutatione facta in arbore. Ex primordio latitante inquã, si semen delapsum excipiatur in arbore, cõprehẽdaturq; putredine aliqua subiacente terrena. Sic enim aliud in alio nasci, & adolescere potest. Sed eiusmodi germinatio uisco proxima est, aut platano: quanq̃ est longior, quæ ex æneo prouenerat tripode. Vel potius hæc omnia germinationi proxima illi sũt, quæ ex terra contrahitur. Nihil enim prodire potest, nisi aliqua terrena putredo antecesserit, sicut neque ex parietibus quicq̃ prouenit, nisi confluxus aliquis, putredõque talis fuerit, qua planta erũpere nata sit, atq; etiam alimẽtum postea influat. Sic enim eorũ incrementũ accedit. Sed hæc sponte quoq; uel omnia, uel certe aliqua fiunt, forsitan & seminibus delapsis putredine, collectuq; humoris fauente pleraque exeunt. Laurus, & quicquid eiusmodi, fructu suo creatur. Verũtamen, si hæc etiã putredine consistere poßint, nihil ad causam refert: sin autẽ arbor aliquando tẽpestate prostata restibilis sponte facta, & uitæ reddita est. Vt in Philippis salix, & Platanus in Antandro, quarũ alteri nihil detractum est, præterq̃ pars ramorũ: quæ in prostratu perfracta fuerit, alteri idest platano rami amputati sunt, et pars aliqua circũdolata. Causam hanc esse putarunt, q; arbos prostrata parte altera plurimũ terræ euulserit: mox flatus noctu ĩgẽs aduersúsque secutus eã promouerit, ramisq; occurrẽs seq; insinuãs erexerit. Sic enim euenisse in Philippis

Q ij proditũ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

proditū est. Reliqua uerò permota pariter est, terræq; euulsum non minus habebat: & quia detruncata est, facilius exurgere potuit. Sed enim his nulla causa naturalis reddenda forsitan est. Quæ autem in ipsis plantis eueniunt, ex prædictis assequi, contemplarique tentandum.

Quamobrem uuæ sine uinaceis parētur, ac in eodem palmite uua nigra, & alba spectetur. Item cur uarij fructus in eadem arbore, & cur mitescant terra obruti.

CAPVT V.

Equitur, ut ea nunc explicemus, quæ arte, paratúque operoso efficiantur: quorum causas conspectiores esse aliquis putet, quemadmodum certe sunt. Vuas enim uinaceis uacuas faciunt detracta medulla palmitis, qua uinaceū gignitur. Palmes idem uuam nigram simul, & candidā fert, & in eadem uua acina, alia nigra, alia candida cohærēt, cum utriusque malleoli dimidiam partem superiorem contuderunt: deinde æqualiter compositos, artéque colligatos defixerunt. Sic enim compages una ex utroque coagmentatur. Quippe cum omne uiuum cum uiuo sociabile sit: & maxime, quæ societatem generis habent, cum colluxata in naturam conflantur unicam. Sed uterque per se alimentum sine confusione transmittit: itaque fit, ut fructus reddatur uarius, prout utrique conueniat. Quod etiam fluuij faciunt

inuicem

inuicem cõgredientes, ut Cephiſus, & Melas in Bœotia. Seruat enim uterque ſuum meatum, in his tamen nec inuicem alimenta iunguntur. Sed æque diſtantia deriuantur, & perfluunt. Hæc eadem cauſa eſt, et cũ arbor uaria granata maláue fert. Virgas etenim mal leo uelut præmollientes, ut parte contuſa facilius inter ſe cohæreant, mox arctiſsime colligatas deponũt. Tum arbor una ex coitu compoſitarum uirgarũ exurgit, ſed ſingulæ genus ſuum conſeruant, alimẽtúmque per ſe trahunt atque excoquunt: nec aliud cõmune inter ſe quàm mutuum illum complexum, coagmẽtationémque gerunt. Huic proximum uel maioribus euenit, & maxime ijs, quæ natura ſylueſtria ſunt. Ficus enim, & quicquid generis eiuſdem, arboris complectens caudicem cohæret, atque unam efficit molẽ. Quæ quidem partim homines de induſtria faciũt, partim ipſa ſponte unitatem eiuſmodi capiunt, quæ ſcilicet non aduerſa inter ſe ſunt, ſed mutuo deiungũtur amore. Vbi enim alterum complexum alterum ſit, uelut natura unica ex ambobus conſiſtit. Quamobrem ſi quis alterutrũ detrahat, uel diſſoluat, utrumque exareſcat, neceſſe eſt: ſicut & inter uerſigenera, quæ ſimul enata, educatáque fuerint, ut de uite fico nupta, & ipſa marita retulimus. Nam quæ ſuo complexu, irreptatúque nocent, ut edera, hæc naturæ unitatem facere nequeunt. Alterum enim moriatur, neceſſe eſt. Varios igitur fructus ab eadem produci arbore his de cauſis opinari conueniet. Res enim ſimilis quodam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

modo est, ut siquis arborem unã suralis pluribus, de uarij generis inserat. Primordia enim, naturasq; plures unicæ substantiæ inijciet: sicut illic ex primordijs pluribus natura una cõflatur. Fructuum magnitudo, quos ramis suis annexos ollis inclusos flexu sequaci deductos in terram obruunt, ceu punicarũ, aut malorum, ratione contingit. Quantum enim humoris à sole, aëreq; detrahitur, olla coërcendo utique seruat, et simul uaporem ex humo attrahit fructus, quo se alere potest. Arborem enim alimentum transmittere tam intempestiue, minus rationabile est, nisi admodũ parce. Qua de causa granum punici nihilo maius effici potest, cortex autem in plenum crassescit, ceu nihil ad illud alimenti perueniat. Succus etenim omnium proprius ui tantum naturali confici, atque excoqui posse uidetur. Quamobrem mala deteriora, insipidioráque fiunt, at cortex granati uel extrinsecus recipit incrementum: utpote qui minus naturæ conueniat. Vaporis uerò attractio, qua nutrimẽtum, profectúsque accedit, ratione minime caret, quemadmodũ ari, & cæterorum, quæ ante iam diximus. Pari modo & oleribus sanè euenit, quorũ radices olitores percrassant folijs direptis quorũdam: ut raphani per hyemẽ, cum maximè uigent, terráque aggerata, ut nec imbres poßint admitti. Sic enim per æstatem mira craßitudine distenduntur.

Qua

Qua cura colatur apium, cúrque ei cachrylium iungatur. Cur item fructus uirides conseruẽtur. Tum de cucumeribus præcoquibus: et quãobrem speciem suam apium mutet.

CAPVT VI.

Pium uerò radice tenus circumfodiẽtes cachrylio plene obducũt, mox insuper terram accumulant. Ratio q̃ totum alimentum radices absumũt, nec ad germina quicquàm transmittunt: quod si diuidatur, plus incrementi sequatur, necesse est. Quæ igitur germen ab imis educere poßint, ut cepæ, et quædã alia generis syluestris, radices mittũt. Sed raphanus, quia nullam uim germinandi ab imis obtinet, alimentũq; capit, quod nõ sursum trãsmittere apta sit: idcirco subtus crassatur, ampliβimáque efficitur. Causa uerò, ut nulla putredo, nulla corruptio accederet, humo cõgestitiæ datur, q̃ aquã arcet, & in totũ, omne q̃ alienũ est, admitti nõ patitur. Apiis uerò cachryliũ iungitur, q̃a calidũ, densũq; est, iuuat enim ad alimẽtũ trahẽdum ui suæ utiq; dẽsitatis. Idẽq; retinet, nec sursum transmittit, simulq; sui caloris beneficio potest concoquere. Itaque cum alimẽti copia large accedat, percoquatúrque, incrementum quoque large consequitur. Eodẽ profecto uel ea pertinent, quæ cucumeribus, cucurbitísque euenirent in mollitia, et incremento, siq̃s paruos, paruasq́ abscon derit. Sic enim nulla pars alimenti à sole de-

trahitur, nec flatibus reficcatur. Quibus causis moles augeri non possunt, ut etiã arboribus euenit: quæ locis soli, uẽtóq; expositis manẽt. His illi quoq; respondẽt, qui in ferula, uel tubo fictili includũtur: plus enim alimẽti præbetur, quoniã nulla pars exhalatur, nec exsiccatur. Crescunt uerò in lõgitudinẽ, & quia nutrimẽtũ facilius recto tramite fluit, & quia nihil est, qđ auocet, aduerset úrq;. Ratio similis facit, ut uirides quoq; ualeãt pdurare, siquis apud puteũ serat, cũq; tẽpestiui iã sunt, dimissos in puteũ bene operiat: sic enim sol, afflatũsue haud quicquã siccare potest, & aquæ subditæ uapor ascẽdẽs, facit ut nullã sentiãt siccitatẽ, sed quasi recenti habitu uireãt. Durãt autẽ diu ex pabuli facultate, quod radices assidue mittũt. Quippe radices diu uiuere possunt cura adhibita. Quãobrẽ siqs postquã fructificarũt, germina decidat, & radices terra tutè operiat, atq; cõculcet, rursus ex eisdẽ radicibus cucumeres deprompẽtur, & multo maturius, q̃ q semine ueniãt: quoniã radix iã adest, & terra congesta, conculcatáque tepefaciens satis germẽ celerius elicit. Nam & tepor ipse non parum confert ad præcoquem germinationem. Argumentum hoc quoq; euidẽtissimũ, quod siquis hyberno tempore semina cucumeris serat in calathis, rigetq; aqua tepida, & soli exponat, & igni admoueat: ac postea cũ tẽpus seminandi fuerit, totos cophinos demittat in terra, præcoques admodum faciet. Et hæc prædictas causas sortiuntur. Figuram autem, & speciem suam apiũ mutat, si satiũ

conculcetur:

conculcetur: cylindróque superinuoluto coërceatur. Fit etenim crispum, quoniam incrementum transire facile nequeat, & uasis quoque, in quo positum fuerit speciē imitatur: quod propterea euenit, quia nutrimentū, cum prohibetur, arcetúrque à uase circumueniente, fertur ad id quod aduocet, libertatémque permeandi concedit: fit enim uelut riuuli cuiusdam deductio. Itaque speciem uasis ambientis capeßit. Euenit hoc idem quodammodo & generi animalium in magnitudine, paruitate, breuitate, & lōgitudine. Quippe illa formata iam sunt: hæc uerò cum generentur, formam recipiunt. Quapropter cum apium transferre oportet, palum defigere tantum præcipiunt, quantum apium efficere libeat. Radix enim totū locū implere facile potest.

¶ Quibus rationibus & radices, & germina augeri contingat. Cúrque fállæ, lentiscóue inserta melius ueniant. Cur item in fisco rutam serant. Quāque ob causam cinis radicibus cōgeratur, semináque inuoluant stercore. Quæ ex seminibus coctiliora, dulcioráq; euadant. Tum quæ detractione immutentur.

CAPVT VII.

Huic proxima quodammodo est in mitigandis arboribus radicum auctio. Cum enim trāsire libere poßint, alimentiq; obtinere copiam, amplius tum in longitudinem, tum in craßitudinē augescunt. Necnon & qui semina plura in linteolo

colligata

colligata seruerit: radices & germina faciat amplio- ra. Quamobrem serere quædam hac ratione consue- uerunt, ceu porrum, apium, atque alia quædam. Plus enim ualent, quæ plura; atque ex his omnibus natura una consistit. At sunt, quæ ui temporis, quo seruntur, diuersam specim capiant, ceu rapa, si quis protinus ab area serit, ampla efficitur: quod ideo fit, quia plenius radicatur, dilatatúrque amplius. Meliora euadunt & quæ lentisco, aut scillæ inserta terræ mãdantur: habet etenim utraque humorem, calorẽque aliquem, & fit uelut insitio quædã. Omnino quicquid in alio seri pos sit, melius redditur, ceu ruta in fico: sic enim optimam posse fieri creditur. Cortici infixam serere, & terra occultare consueuere. Euenit nãque ut humor lacteus ille fici, super alimoniam auxiliari quoque suo calore ualeat oportune, sicut & cinis congestus radicibus: si- ue ne radices uermiculentur, seu etiam salsugine co- alescant. Habet enim similem quandam uim calefa- ciendi: quippe lentis amplitudo efficitur, si semen ster- core bubulo inuolutum seratur. Iuuat etenim calor, & siccitas stercoris: ãceris autẽ si cũ putaminibus aqua præmaceratum seratur. Minus etenim est, quod putre scat, alimentúmque primum largius ministratur, & si cum cæteris obseratur, maturius ueniet. Hæc admirã- da & penitus à natura negata putantur: ueruntamen mutationes eiusmodi sponte quoque, & arte naturæ ratione eueniunt, ut in tipha, & semine tritico obdu- cto. Sicut etiã, quæ ex seminibus coctiliora nitro præ-

maceratæ

macerata euadunt, aut quæ melle, lacte ue pari ratione macerata dulciora redduntur. Quale nanq; semen terræ committitur, tale quoque progeneret, aptum est. Cõmittitur autem alteratũ & commutatum. Duabus enim in rebus quodãmodo principium omnium immutatur, id est aut in qualitate, aut in quantitate, ceu Tiphæ & semini, quòd pars aliqua desit, quæ si detrahatur principio:, generationem minus impediet, sed si exempta sæpius sit, & uelut penitus semen dispolietur, atque affici oportunius relinquatur, tum in qualitate mutatur, nec eandem multitudinem paleæ retinet. Euenit quoque alijs, ut partibus quibusdam detractis nõ nihil differẽtiæ oriatur, ceu uiti palmitis medulla exempta, uua sine uinaceis gignitur. Quod quidem fidem nõnullam illis forsitan faciat, qui semen à parte unaquaque trãsmitti asserunt. Sed huius solutio eadẽ est, quã de animalibus diximus. Hæc igitur propter prædictas causas commutari putandum.

¶Quamobrem Sisymbrium in Mẽtam: & Ocimum in Serpyllum transeant. Quæ in aliam speciem transeant, ut eruca in aureliam, atq; ea in papilionem. CAPVT VIII.

Isymbrij uerò mutatio in mentã, uelut prædictis opposita sãliæt est, cum ex neglectu eueniat. Fit enim, cum quis non excolit, neque curam solitam adhibet, ut radices amplius dedu-

cantur,

cantur, quam in partem ui tota cõuersa debilior pars superna consistit, odorisque sui uehemẽtiam amittit, quasi ex ambobus illis, germine, atque odore similitudo proueniat. Quippe acritudine exolescente reliquus odor, quia mollis quidam, remissúsque est, proxime ad mentam accedit. Quamobrem transferre sæpenumero iubent, ne istud eueniat: Hæc sisymbrij causa est. Ocimum autem, quod loco soli exposito situm est, transit in serpyllum, quia uehementer siccatur. Folio nãq; minus odoréque uehementius redditur. Quippe cum alimenti quoque minus habeant, quæ sicca sunt. Sed eiusmodi mutationes ita euenire putandum, ut aliquid similitudinis faciant, non ut omnino speciem exprimãt alienam. Populus alba, fronde latiore, cortice læuiore, atque omnino succo lætiore, q̃ nigra est: sed eadem in senecta ob alimenti inopiam, haud procul est à ratione, ut & frondẽ angustiorẽ, & corticem scabriorem habeat: & quicquid euenire ijs soleat, quæ non æque alimento abundant. Omnino fortasse mirum non minus est, quod in hac euenit, cum in proximum, atque simile quodammodo transeat. Nam & in animalibus mutationes eiusmodi plerasq; uidemus, aliàs in generatione, ut cum in cæteris, tum in ijs, quos papiliões uocamus. Enimuero ex eruca aurelia nascitur, mox de ea papilio. Id enim non alijs, q̃ papilionum generi euenit. Aliàs in ijs, quæ perfecta iam sint, affectione, dispositionéque corporis perspicuas, quas anni tempora faciunt, ceu in auibus. Quippe in his potissimũ & di-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

atur, & conspicua est colorum, totorũq; corporũ immutatio, ut esse aliæ uideantur. Hæc igitur, (ut dictũ iam est) naturali tribui rationi par est. At, quæ principio dicimus, secundum naturam potius euenire arbitrari certe oportet.

De morbis, corruptionéque plantarum. Præterea morborum initia aut intrinsecus contrahi, aut extrinsecus. CAPVT IX.

Equitur, ut loco postremæ cõtemplationis de morbis, & corruptiõe plãtarum loquamur, quæ quidem ratio euentus ancipitis est, quoniam & secundum naturam, & præter naturã consistit. Iam enim corruptiones aliàs secundum naturam, aliàs præter naturam euenire omnes dicere solẽt. Morbus autem partim omnino præter naturã esse appareat. Est enim discessus quidam, atque perturbatio rei, quæ secũdum naturam sit: partim, quia solitus est, & sæpenumero accidit, secundum naturam esse asserimus. In animalibus pariter & plantis, affectiones scilicet discernendo eas, que uiolentæ sunt, planéq; extrinsecus ueniunt, id est uulnerum, plagarumq; causa. Quæ enim algore, aut ardore, aut aliqua ratiõe aëris accidant, hæc præter naturam esse nunquã censemus, quàmuis ea quoque uiolenta quodãmodo, atq; extrinsecus occurrant. Sed enim hoc neque proprium plantarum generi deditur, cum & in animalibus idem sit. Neq; refert ad eã rem, quam in præsentia quærimus.

Morborum

Morborum autem initia, ſicut & in animalium genere, uel intrinſecus, uel extrinſecus contrahuntur. Et corruptio quoque pari ratione exoritur, aut in totum, aut certe quòad minus poßint fructificare. Intrinſecus inquam, cum nutrimenti copia, uel inopia fuerit, aut qualitatis plus, minúsue acceſſerit: extrinſecus autem, cum aut frigora ſupra modum, aut æſtus, aut imbres, aut ſquallores, aut aliqua cœli grauitas fuerit. Adde plagas, & ulcera, quæ ligõe, uel falce, uel aliqua eiuſmodi cauſa ueniunt, nam & deorum numine aliqua damnoſa urgere creditur, ceu grandine. At ſi inopia quoque fœcunditáſue alimenti extrinſecus ſit, ut placet quibuſdam, nil refert. Omnia uerò, quæ cœlũ iniecerit, uehementius imbecilliora infeſtant, utpote, quæ minus tolerare exceſſum ualeant. Infirmißimo uerò habitu ſunt, primum cum turgeſcunt, atque germinare occipiunt, deinde cum fructum crearunt, quaſi humor deſierit. Tum enim ſumma mutatio eſt. Qua de cauſa genus agreſte maximè ante germinationẽ, aut ſub ipſam germinationem laborat, ubi grando, aut flatus prægelidus, uel præferuidus inuaſit: uincuntur enim ab intemperie. Hyems tempeſtiua prodeſt tam agreſtibus, quàm ſatiuis. Facit enim conſtipando, & condenſando, ut magis ualeant: atque proinde ut melius germinent. Hæc igitur arborum genera communia intelligere licet.

Agreſtium

¶ Agrestium plantarum morbos tradi nullos, Sed urbanarum complures: atque alios carere nomine, alios nominari, ceu scabiem, radicationem, syderationem, uermiculationem.

CAPVT X.

Grestium morbi nulli traduntur. Sed urbanorum complures, & forsitan ita est propter infirmitatem horũ. Alij nomine uacant, alij nominantur, ceu scabies, radicatio, syderatio, uermiculatio. Syderantur præcipue plantæ nouellæ, ac surculi suæ causa imbecillitatis, quod accidit, cum siccata tellure humorem trahere nequeant: quapropter plurima pereunt sub sydus, ac maiores ætate utpote ualidiores, magis resistunt, & alimentum à longe trahunt. Item humor in ueteribus pinguior, & ad fructificandum maturior, quàm in iuuenibus est, quæq; ostenderint, cuncta educant. Omnino mutationem minus sufferre possunt, quæ imbecilliora sunt. Necnon & humescunt quodammodo magis sub sydus arbores, ut ante retulimus. Quamobrem eo tempore germinum germinatio accedit. Syderatio his de causis accidit, atque etiam ictu iniurioso, & uulnere. Nam ea quoque ratione infirmiora redduntur. Vermiculãtur magis quæ ætate prouectiores sunt, quod & ipsum euenire uidetur iniuria circũfodiẽtiũ, aut cũ siti propter squalorẽ laborauerint. Quippe ex ictu putre

scunt

ſcunt, ulceratáque uermes per ſaniem creant. Quemadmodũ & alijs omnibus euenit. Sitis autẽ idem propterea facit, quia minus humoris, q̃ ſatis ſit, habeant. Fit enim uelut dimotio ex natura, dimotionem mutatio atque alteratio ſequitur: mutatione animal ex ſanie gignitur. Accidit hoc uel illis, quæ areſcũt: ſic enim calor redditur efficacior. Vermiculantur maxime mali, quamobrem in locis feruidis obnoxiæ ſunt: radices enim breui ſicceſcunt.

¶ Publicos maxime omnium morbos uermiculationem, & ſyderationem. Tum quæ magis, minúsue his infeſtentur. Item ubi ſphacelismũ fieri dicant. CAPVT XI.

Publici tamen omnium maxime morbi, prædictus hic atq; ſyderatio conſtat. Nulla enim ferè ſunt, quæ non uermibus infeſtentur, alia tamen pluribus, celeriúsq; intereũt, ut malus, ficus, pirus: alia paucioribus, atque ægrius moriuntur. Minime uermiculantur, quæ acerba, & uehementia ſunt, non modo quia minus putreſcunt, uerùmetiam quia acerbitas partum animalium prohibet. Argumento laurus eſt, quæ cum breui putreſcit, non breui uermiculatur. Nam ea de cauſa nec caprificus ſimiliter, atque ficus putreſcit: lac enim eius acerbius eſt omnino. Quæ dulcia ſunt, celerius putreſcunt: etenim ſuccus eorum mutationem facilius recipit: quoniam imbecillior eſt. Hinc mali, & punicæ dulces magis putreſcunt

tresaunt, quàm acidæ, & omnium maxime uernæ: succi scilicet imbecillitate, atq; totius naturæ. Omĩa, quæ lentisco inserta terræ mandãtur, minus uermiculationem sentiunt, odoris feruorisque causa. Genera hæc morborum causis prædictis ueniunt. Quidã & sphacelismum, idest morbum radicis, extrinsecus plagis, atque uulneribus fieri aiunt, ut in animalium genere. Translatum enim id nomen à similitudine illius uitij est. Sed minime in omnibus uerum hoc esse uidemus: siquidem cicer radicitus inarescens intereat, cum in flore salsuginẽ imber eluerit. Enimuero iactura salsuginis uelut sphacelismus est. Quin & alia pleraq;, sine ictu uitio illo uidentur ægrescere. Et syderationem sphacelismum quidam appellant. Sed hoc nominis forte differentia est. Copia enim alimenti nimia, uel inopia arbores eo quoque modo intereunt. Ni forte succi potius cruditate, ac ui extrinsecus occurrẽte: ut cũ post fructificationem humore adhuc tenui causa imbecillitatis gelicidium uehemens consecutum sit. Hac etenim ratione intereunt: quippe succus serosus, & tenuis, frigidus, & crassus, et tanquam pinguis, calidus est. Igitur hæc corruptio accidit siue copia, siue cruditate, siue etiam utraque ratione, atque etiam imbecillitate placuerit.

¶ De alijs quibusdã morbis, ut squallor. De morbo ficus, qui glabratio dicitur. Déque articulatione uitium morbo. Item de scabie, impetigine, roratione.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

CAPVT XII.

T ob alimenti inopiam, aliter corruptio ſequitur, cum radices ſublimes, proſpectæq; fuerint (humorem enim transmittere nequeunt propter ſolis ardorem) itaque ſuccus uritur, craſſatúrque plus, quàm commodum ſit: unde morbus, atque interitus. Huic proximum accidit, cum ob aquæ inopiam ſquallent. Neque enim tunc humorem poſſunt tranſmittere. Iuuat, tuetúrque contra humoris penuriam ſolum aßidue appellare, coæquaréque, ſic enim per æſtatem humoris aliquid trahent, & per hyemem calor aderit amplius, qui alimentum diſpenſet, quod large imbrium copia ſubminiſtrat. Tūc enim quia nequeunt uegetari, pallent atque intereūt arbores, modo frumenti. Quippe quod pabulū euincere, atque percoquere nequit, ieiunio laboret neceſſe eſt. Interdum non penitus pereunt, ſed tantum ægrotant, ut minus queant fructificare. Quod enim pabulum non excoquit, neque euincit, iam fructificare minime poteſt. Ficus morbum quendam in radicibus, & paulò ſuperius ſentit, quem glabrationē appellant, qui certe ex nimietate humoris ſolet accidere. Articulatio quoque uitis nimietati prorſus tribuitur, & quæcūmque fructificare nequeant, propter luxuriam germinis eodem procuɫdubio pertinent. Nec enim iſta pabulum excoquere poſſunt, ſed & ad germinandum uis tota conuertitur, quaſi detracta flu-

xu rapido nimij alimenti. Accidit magna ex parte fico ſcabies, oleæ impetigo, uiti roratio, ut & Celidemus autor eſt. Fructus enim prætenuis, fluxusq́; utpote crudus creatur. Remedium eſſe poteſt, uel cum nimia nutrimenti ubertas detrahitur, quēadmodum & amygdalas, & punicas caſtigare aliqui ſolent, uel cū arbor firmior, atq; robuſtior redditur. Hoc enim amputatio fici miniſtrat, cū germina inchoat, ne ſua opacitate ſuccum percraſſet. Depampinatio quoq; uitium, & prægrandium foliorum contortio per totam æſtatem identidem facit, ut quidam præcipiunt. Item reſectio ſummarum radicum, & ſarmenta ſuperiniecta, et demiſſæ propagines eodem proculdubio pertinent. Adde ſuffoſsiones, & ablaqueationes, quibus radices deteguntur, ut flatibus, atque frigoribus aſſueſcant, ut quidam præcipiunt: cauendo ne quid paxillus officiat. Hæc etenim omnia alimentū diminuunt, uirés que augent. Contrà, illis, quæ ob alimenti inopiam deficiunt uiribus, foſsio, atque reliqua cura exhibita recreat uires, ſimul & alimenti copiam præſtat.

¶ Cur fico ſcabies accidat. Cur item uites articulētur, geminámque eſſe rorationis cauſam. Atque unde oculorum obtuſio accidat. Déque fructuum morbis, crambóque animali.

CAPVT XIII.

Vnt qui ſcabiem alia quoque ratione fieri poſſe arbitrantur, ideſt cum pluuia lenta Vergilijs exorientibus fuerit. Tum enim humor uitiatus ille refermentatur, et referueſcens erũpit, ut puſtulæ. At ſi copioſè aqua inceſſerit, cauſa, quæ ſcabiem creat, eluetur. Forſitã & interdũ detruſa introrſus abolet, ac deſinit. Euenit per idem tempus, ut & caprificus, & groſsi delabantur, quod eas humor nimium ſubeat. Scabiem his de cauſis fico accidere aiunt. Vitis autem articulatio uenit, aut flatu ablatis germinibus, aut imperitia culturæ conciſis, aut tertio in ſupinum exciſis. Sic enim humor largius collectus uehementer ad germinandũ excurrit, ita ut nihil queat fructificare. Roratiõis gemina cauſa eſt: aut enim, quod rores ſtatim poſt florem inſiderint, aut quod exuperantia fuerit. Quod ſi ita fit, aërem dixerim in profluuio floris humidiorem, uelut eruginem procreare: exuperantia uerò quaſi auocare, dimouereque alimentum uidetur. Itaq; utraque de cauſa defluere acina, quæq; permanere potuerit eſſe exigua ratio eſt. Oculorum obtuſio accidit, cum acriter frigent. Proximum illi eſt, quod agreſtibus euenit, ſi cum germina ſua feſtinantius inchoant, gelatio conſecuta eſt. Flos quoque intempeſtiuus ratione hac eadem perit: flatus etenim gelidus adhuc imbecilli occurſans, totum perfundit. Arborum morbi, & uitia hæc ſunt. Fructuum autem ut uuarum crambus uocitatus, hoc animal eſt

erugini

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

erugini simile: nascitur cum tempore humido residẽte humore sol acrior consecutus inusserit, quod etiã pampinis accidere constat. Mali, oleæ, atque fici fructus uermiculos sentiunt. Sed mala, & ficus quoties uitium hoc acciderit, pereunt. Oliuæ, si sub cute uermes nascantur, pereunt: quoniam penitus adimũtur, sed si ipso nucleo, augẽtur. Caro enĩ nõ tãgitur, prohibent illos flatus, & pluuiæ, quæ fiunt sub arcturũ. Facit enim refrigeratio, ut fugiant omnes: ægrotant sæpe & ficus, & reliqui fructus. Causam autem (ut simpliciter loquar) aut ipsa arbor, eiũsque dispositio habet: ut cum in amygdalis humor gummosus efficitur, aut ijs attribui decet, quæ in aëre eueniunt. Oleæ arachniũ quoque innascitur humiditate quadam aëris proximi, quod fructum adimit: germinatur ramis anniculis, cum imbres secuti sint. Qua quidẽ germinatione fructus amittitur: quia pabulũ eo fluit. Quãdoquidem & fructus nondum uires conceperit, humore autem aggregato mox germen prosilit.

¶ De uitijs ratione cœli, uentorum, & imbriũ. Quódque præcipuum discrimẽ sit in fructuum uermibus. Tum de cerasta.

CAPVT XIIII.

PEßimum & oleis, uitibus, et alijs omnibus, si dum florent, impluerit. Defluunt etenim flores, et fructus, causa imbecillitatis. Adsunt & propria uitia locorum, ut apud Miletum, atq;

Tarentũ oleis euenit. Quippe apud Miletũ, cũ floret si aër austrinus, serenúsq; sit, erucæ uariũ genus creatur: quarũ aliæ frondẽ erodũt, aliæ florem. Iuuat contra hoc, si æstus sit consecutus. Omnes etenim disrumpuntur, atque intereunt. Apud Tarentum cum florent, aliàs desyderio flatus erugine infestantur: aliàs habitu quodam ex mari caliginoso, crassóque floribus residente odorem florum amittunt. Qua de causa, cum arbores maximæ, atque pulcherrimæ illic sint, fructum tamen minimum reddunt. Omnino singula loca sua uitia habent, alia ex solo, alia ex aëre, alia ex utroque. Sed communis omnium causa flatibus datur, qui per Aestatem feruidi, per Ver frigidi admodum ueniant, cum arbores germina, flo résque suos incipiunt edere. In totum enim uere in ijs quoque asseri potest, excessu, defectúue alimenti: aut æstus, aut frigoris languorem accidere. Addo etiam si flatus, & pluuiæ non tempestiuæ accesserint. Accidit enim ut aliàs fructus amittant propter aquæ penuriam, ceu fici: aliàs deterius fructificent, cum uel putrescunt, strangulantúrque nimio humore. Vel contrà plus, quàm sit commodum, desyderio humoris siccescunt, cum etiam æstus plerúmque, tum uuas, tum oliuas, atque alios fructus adurunt. Vermiculorum multi & specie inter se differunt. Discrimen tamen præcipuum in his est, quod in alia arbore, fructúue alio nati, translati in aliud genus seruari nequeant; quod ratione utique fit. Alimentum enim cui-

que ex

que ex propria ſubminiſtratur materia, ſed peculiare, quod de eo notatur, quem ceraſtam appellant. Hunc enim, & in olea creari, & in fico parere aſſeuerãt. Habet ficus & ſuos uermiculos, & illos quoque enutrit, quos alienos receperit: omnes tamen in ceraſtam figurantur, & ſonũ edunt paruuli ſtridoris. De morbis dixiſſe hæc ſatis eſt.

¶De corruptione plãtarũ: quodq́; arbores quædam obeſitate, ut & animalia ſtrangulentur.

CAPVT XV.

DE corruptionibus arborum primũ illud ſignificaſſe oportet: aliàs ſecundum naturam accidere, ceu ariditates in ſenecta cum imbecillitate langueſcunt, quaſi expirent ſponte, atque aboleantur: alias præter naturam extrinſecus aduentare. Quarum alias uiolentas putari, ut ſi arbor præciſa, aut uulnerata, mortua ſit, alias minus: ut quæ propter frigora, tempeſtatéſue accidunt, atque minime omnium uiolentas eſſe, quas morbus attulerit, ſicut & in animaliũ genere. Sunt enim iſtæ maxime diuturnæ, quã obrẽ nec præter naturã eẽ apparẽt, æque ĩ animalibus, atq; in plãtis. Quippe cũ naturæ interſit, ut uires paulatĩ deficiãt. Eſt præter prædictas, alia quoq; corruptio, q̃ nimia fertilitate exultat. Quippe oĩno q̃ large fructificãt, uitæ ſũt breuis, ut dictũ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

eſt. Exareſcunt enim, quia totus humor ad fructũ cõſumitur, quod accidit pluribus: nam & nouellæ oleæ pereunt ex fertilitate, quod prius, quàm perficiantur, alimentum incrementi ſui ad fructificandum conſumunt. Sed corruptionem hanc, neque ſecundum naturam eſſe, neque extrinſecus, uiolentèrque dixerim euenire: ſed ipſis arboribus imputem, quæ plus, quam modicum ſit, ad fructum generandum, citantur. Sic tamen ut aëris, cœliq; uniuerſi ſtatus, cauſa quodammodo altera coniungatur. Sequitur enim talis fœcunditas eblandito aëre, tẽperieque optima condito. Hãc igitur ſiue ſecundum naturam, ſiue præter naturam, ſiue etiam mediam quandam ſtatuere placeat, nihil refert. Arborum autem genus etiam aliquod fortaſſe eſt, cui corruptio ſecundum naturam ſponte, nec ullo pacto afflictato, ſed bene uigenti eueniat, ut pino, cum radices mutatæ in tedam fuerint. Ita enim fit ex nimietate nutritionis, atq; exceſſus: cũque per tedam tranſmittere pabulum arbores nequeant, moriuntur. Quod proximum illi uidetur, quod animalibus euenit, quæ extra modum craſſantur, atque pingueſcunt. Cum enim auram attrahere nequeant, nec ullo pacto ſpiritu uti poßint, propter obeſitatem, condenſationémque: & illa ſtrangulantur, & pinus. Quamobrem nõ ineptè ruſtici uocabulum iſtud de pino uſurpant. Pinum enim ſtrangulari aiunt obeſitate, atque pinguedine. Quippe omnia ſpiritum deſyderant aliquem, uel ſolutionem, uel meatu-

um

um libertatem. Ergo corruptiones huiuſcemodi naturales potius eſſe putauerim, illas autem utro nomine appellaſſe conueniat, nihil refert: ut iam dictum eſt.

¶De cauſis corruptionis ſecundum naturam. Plures fieri corruptiōis cauſas rigore, & frigoribus. Qui flatus urant, & quamobrem. Cur frigus urat. Tū quæ loca urātur frigore.

CAPVT XVI.

Ed de his dicendum, quæ ſecūdum naturā eueniunt: quoniam hæ ſimplices quædam, atque cōſpicuæ ſūt. Harum igitur cauſæ in duobus uerſantur, id eſt in exceſſu frigoris, atq; æſtus. Nā quæ ob inopiam alimenti eueniūt: exempli gratia, uel quia humor deeſt, uel quia ager uitiatus eſt, hæ ſui generis ſunt, atque latiſsime patent. Sed pauciores illæ profecto, quas affert æſtus, niſi ſquallores uehementes infeſtent: qui tamen & ipſi cætera potius necāt, quàm arbores. Nec niſi perpetui, diutiniq; fuerint, illas perdere poßint annuis ardoribus, qui tempeſtiue ſub caniculam fieri ſoliti ſunt. Plātæ ſolæ nouellæ ſyderantur, & ſi quid mancum, imbecillúmue ſit, neque enim hæc poſſunt ſufferre. Plura uerò intereunt rigore, modísque pluribus. Alias enim algoris uehementia gelat, aliàs flatus prægelidus ruit: nonnunquàm etiam ſilente, uel certe leuiter citato ſpiritu, non tamen puro aëre, ſed turbido, atque caliginoſo, itidem euenit. Sic enim fermé gelatio arborum ſequitur, ſiue cœlum ſerenum

ſit,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſit, ſiue nõ ſerenũ. Quippe circa Arcadiam, Euboiámq; cœlo ſereno, uẽtóq; flãte potius gelatur. At in Theſſalia, locisq; proximis aëre immoto, caliginoſóq;. Cæterũ flatus potius hæc affectio euenit, cũ mõtes ſingula circũdãtes loca niuẽ excœperint. Hinc enim flatus, et frigora eueniunt, quæ denſare, ac urere poſſunt. Interdum etiam ſine uento aër ſubiens ipſe identidem facit. Quod autem referunt, minus gelari circa Euboiam, atque Bœotiam lacu orchomenio inundante: alterutra fortaſſe ratione intelligi poteſt, id eſt aut per euẽtum, quod eo tempore annus magis pluuius ſit, nixque proinde non urgeat, atque uapores humidiores citentur, utpote à largiore humore. Talis etenim uapor minus frigidus, aut noxius eſt: patuit hoc locis quibuſdã, quæ tepida reddita ſunt, quoniam fluminum alluuie loca uicina concreuerint. Flatus, qui adurũt locis Græciæ, ueniunt ab occaſu, ut olympias, qui tum ibi, tum apud Chalcidem luctum uocitatum facere aſſolet. In Theſſalia enim, & qui ab occaſu, & qui ab exortu aſpirant, gelare nimirum poſſunt. Tempus huiuſmodi afflatus maxime circa ſolſtitium ſub diem quadrageſimum eſt, tum enim aër penitus alget. Quæ eueniunt hæc ferè ſunt: cauſa autem (ut in uniuerſum agatur) manifeſta propemodum eſt. Calor enim pulſus à frigore ſecum humorem educit, ita ut exhaletur, diffletúrq; quod maiore ex parte ijs euenit, quæ eminent ſupra terram. Radices enim, partésq; imæ, indomitæ manẽt Sæpe etiam aliquid ipſius caudicis, frigoris iniuriam aufugit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

aufugit. Cæterum radices quoque interdum uis aggre ditur frigoris, ut arbor tota exarescat. Omnino enim origo, accessúsq; frigoris desuper, mox inde per inductum ad ima defluit. Quamobrem coloni, apud quos istud euenit, bene uites operiunt, & ficos fruticosa specie reddunt: nec terræ magno cumulo opus est, sed mediocris seruare utique potest. Quidam extrema tantummodo palmitum, & ramorum fici aperiunt: ut in Ponto, & in Media tanquam aditum frigori negent. Etenim si ea tute integantur, sicut et alia quædam nuda munire consueuerunt, nullam capiunt noxam, cum nullus aditus frigori pateat. Transit enim à summis ad ima, & radices: uis frigoris. Adustio autem huiuscemodi uehemens est, non secus, atque si à solis ardore, ac mora longinqui temporis fieret, scilicet propter uim uehementißimam frigoris. Hæc enim humorem simul, & calorem amplius, frequentiúsque educit. Caua autem, & angusta, atque fluminibus loca apposita, & omnino quæ ab omni sileant flatu, magis laborare ratio est. Præsertim enim spiritus locis eiusmodi consistit, diutißiméque moratur, itaque efficacius agere potest. Etenim ubi nõ flatus, sed præsentia, statúsque aëris hãc adducit iniuriam, ut in Thessalia, & Macedonia, tum alibi, tum apud Philippos, ubi profecto loca foßionis concauæ magis laborant. Aër enim immotus gelatur, agrũq; totus diutius congelascere facit, ac locis supinis nulla penitus aquæ, aut aëris fieri gelatio potest. Motus etenim prohibet.

Cur

Cur minus firma frigore aliquando minus laborent, déque uentis uernaculis.

CAPVT XVII.

Ed mirum ſanè illud eſt, rationémque deſyderat, quòd non ea, quæ infirmiſſima ſunt laborare ſolẽt, ſed interdũ quæ egregie robore ualent. Oleam enim, & ficum aduri nihil mirum, cũ alterius radices per ſumma cæſpitum natent, alterius nõ ſublimiter ſolum cohereant, ſed etiam raræ ſint, ut frigus etiam deſuper inuadere poßit: & uitis uerò non nihil cauſæ ſua natura, & ulcere iniurioſæ cæſuræ oſtẽdit. At oleaſtrum magis olea laboraſſe, & puniceam nullam cepiſſe iniuriam, quæ imbecilla contrà frigora eſt (concreſcat etenim celerrime) mirum certe id eſt. Quippe ſi gelationes, quas algores, flatúsque faciũt, differant inter ſe, haud ratio abeſſe uidetur: ut illa potius ſequacia temporis ſint, quæ infirmißima extant, niſi forte idem in ijs quoque euenit, quod prius diximus. Denſis enim magis inſidet, atque immanet frigus, quàm raris. Rara autem ipſa nimirum penetrat, quod & ut mali non congelaſcant, cauſa eſt, quàmuis imbecilles admodum ſunt, ut in Theſſalia extitit, facit etenim raritas arboris, ut frigus tranſeat, nec aliqua parte arceatur. Quod autem diu non immoratur, nec uniuerſum contendit, efficax id eſſe non poteſt: ſicut etiam de fulmine intelligere licet. Porrò alterutrum opus eſt, aut nihil ſibi admittant uim frigoris, ut quæ

denſa,

densa, & ualida sunt (talis enim pirus, & omne genus agreste, atq; etiã magis, quàm steriles, ceu ulmus, & ostrya) aut cum admiserint, statim trãsmittant, expellantq́;, nec usquam retineant. Causa eorum petenda hinc est. Impetus autem flatuum, loca quæ inuaserit, perfundit, ac diluit, quasi flumen irrumperet. Quemadmodum cũ pestilens incesserit lues, quapropter sæpe quæ tangũt, ac proxima sunt, euadunt indomita, & adeo uis illa rapax, celeriter plerũq; trãscurrit: ut gemmas eiusdem palmitis partim congelet, partim incolumes relinquat. Sæpe etiam uite tota à niue abscõdita, quod fit locis prægelidis, si postremos palmites nudos excipiat, hosce urit, ac inde ad radices pertransit. Flatus in ponto congelant, cum cœlo sereno, ac sudo quædam in modum squamarum perferũtur: quæ quidem ampliusaula sunt, dũq; feruntur admodum patent, dilapsa minime durant. Quare constat, quod aliqua in aëre gelatio, more pruinæ consistit. Cum igitur aër concrescens flatu percitus occursat, squamásque illas deducit, gelatus ratione consequitur. Flatus autem locis natura frigidis quidam uernaculi sunt, ut in Ponto, & Thracia: tepidioribus uerò extrinsecus ueniũt, ceu Euboiæ. Natura quoque planè indicat ipsa, non flatu aliquo stabili, uniuersóque: sed temere paßim uagante iniuriam illam afferri. Aliter enim nunquam intacta euaderẽt, quæ proxima essent. Igitur flatibus eã quoque proprietatem possumus adnotare.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

¶De corruptione ex gelu. CAPVT XVIII.

Elicidium humi damnosum admodũ est, cum arbores ablaqueatas, dispoliatásque cæspite occupauerit, sed maxime si adsit aqua restagnãs. Quippe si diutius frigus durauerit radices infirmas dispoliatásq; subiens penitus congelabit. Nam etsi omnino solum agitatum inuenerit, uehementius offendet. Penetrat enim liberius, quod rarum est, resistit ualentius, quod fuerit stercoratum. Stercus enim utpote calidum iuuat, quin & si niue delapsa, solóque fermentato frigus pruina, gelúque successerit, minus ægre ratione utique congelabitur. Raritas enim facit, ut seges facilius sentiat. Sed pernitiosius gelicidiũ terræ arboribus euenit, quàm aquæ. Magis enim radices id tangere potest. Damnosius uerò utrũque redditur, cum pluuia, & gelu miscentur inter se uicibus, sæpéq; alternantur. Hac etenim ratione uires omnes tolluntur, quod non æque glacie perpetua euenit, præterq̃ si diutissime infestauerint. Calor enim cõclusus, coarctatúsque aßidue satis tuetur. Omnino damnosior glacies illa est, quæ subtus inuadit agrum tenuem, solutum, siticulosumq;. Haud enim calore potest æque resolui, & ulterius irrepit, atq; radices attingit. Euenit autẽ, ut germinum cõgelatio, & omnino superiorum partium sæpenumero fiat: radicum perraro, & apud paucos. Ratio, quod radices terram protegentem, & frigus arcentem obtineãt, ad quam etiam calor compellitur

litur. Interdum nec ſuperiora ipſa intereũt, ſed potius leuiter uruntur. Atque hæc nõ protinus auferre oportet. Enimuero ſæpe Vere ineunte illa quoque germinare incipiunt. Quippe, quæ exaruiſſe uiſa ſunt, humeſcere rurſus, reddiq; uiridia poſſunt. Qua de cauſa mirandum non eſt, ſicubi ita euenerit, ut olea tum frõde, tum toto corpore arefacta apparens poſſet regerminare. Haud enim arefactio fuit, ſed eſſe quædã apparuit ex ſiccitate, atque calore, quæ uim genitalem frondis non attigit. Atque etiam minus germinis, & rami. Idem uel alijs quibuſdam euenerat, ſed conſentaneum maxime illis, quæ natura calida ſunt, frondémque gerunt carnoſam. Imbecilla enim, atque gracilia facile aboleſcunt, ceu myrtus, hæc enim celerrime uritur: quia & ipſi ramuli tenues, tenellique ſunt, & tota arbos minus calida eſt, & proinde ad gelu facillima. Laurus etiam quàmuis rara, tamen reſiſtit perdurátque ſui caloris potentia. Punica uerò, & ficus raræ, humidæq;, minúsque calidæ ſunt.

¶ Cur arborũ, quæ congelauerint, germinatio uelox ſit. Cur itẽ nix nõ gelet, pruina gelet.

CAPVT XIX.

Rborum quæ congelauerint, germinatio uelox frequensq; eſt. Sit enim, ut radix corroboretur, collectúq; reficiatur alimenti anniculi, quod haud diſpenſatum, tranſmiſſumq; eſt. Item

alimentum

alimentum primum, quod non effuse, ualentérq; fuerit distributum, consumi tunc ad germen citandum, ratio est. Itaque incrementum, atque fructificatio celeriter ueniunt. Hoc igitur nihil dubium est. Quòd autem quidam mirantur niuem gelare nequire, pruinam autem posse, quæ niue infirmior est: nulla ratione admirari debemus. Primum quod nix non omnibus partibus residet: sed à palmitibus aut germinibus statim liquescens delabitur. Et pruina hæc diu inhærendo exurit, tum etiam habitus palmitis causam habere uidetur. Quippe cum nix ante, q̃ germen prodierit, cadat: pruina uerò ubi proxime prodijt, cum infirmißimum est. Interdum etiam cum turgescit, quo tempore non minus fragile est. Iam enim humescit, rarescitque. Ad hæc pruina niue tenuior est, itaque ratione utraq; uehementius congelatur. Sed nec illo modo nix residere palmitibus poßit, nisi uitis tota cæletur: quod si euenerit, calor à niue undiq; integente cõcludetur, frigúsq; foras uersus arcebitur. Quemadmodum à terra fieri solet, in totum uim quoque incidẽdi pruina, quam nix efficaciorem sortiri putatur: & noualia proinde meliorescere pruina, existimãt. Glebas enim diffũdi subeunte, mordentéque, quoniam constantior est, tenuior niue propterea est: quia nix ex nube cõsistit, & uelut spuma est quædã spiritũ in se admodum continens. Ipsa autem pruina per se constat tenuiori quodam aëre, humoréque condita est, horum igitur causas ita interpretari censendum.

Vtrum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

¶ Vtrum gelatio aëris craßitudine accidat, an tenuitate. Hinc rationes ad utramq; partem.
CAPVT XX.

Gelatio uerò utrum craßitate aëris, an tenuitate cõficiatur: et si ratione utraque, utra magis quærendũ, quis profectò existimet. Nam si aër nunquam geletur cœlo minus sereno, nullo pacto gelationis causam habere aëris craßitudo appareat. Quippe serenus, ac sudus aër, tenuior: & proinde dissolutioni habilior est. Gelatio aũt nõ nisi subeunte illo, quod inuadat fieri poßit. Item refrigescit facilius, & omnino sentit celerius, qui tenuis est. Hinc enim, & aqua præcalefacta refrigescit, gelatúrque celerius: quia ex calore tenuior facta est. Cõfirmare hoc idem, & loca putantur, quæ suda, & subdiualia uocitamus. Plus enim, ac sæpius in his cõgelatur, nonnusq̃ etiam parui interualli discrimine, ut apud Corynthum, Cranium, & Olympium: quãuis uicina inter se sint, diræ tamen serenitates fieri circa Cranium solent. Ita, ut & plantarum affectione, & hominis sensu res percipi poßit, alibi longiusculo interuallo idem animaduertimus. Omnino loca, quæ ante nunquam glacie rigescebant, propter aëris craßitudinem, nunc congelasaunt aëre commutato, ut apud Larissam Thessaliæ. Prius enim, quod aqua stagnante, pigráque campus esset repletus, aër crassus, &

calidior erat: postea uerò aqua educta, colligiq; prohibita, aër frigidior est redditus, & gelationes plures secutæ sunt. Cuius rei argumĕtum afferunt, quod tunc oleæ cum alibi, tum in ipsa urbe magnæ, & optimæ aderant, nunc autem nusquam habentur: & uites quoque tunc nunquam congelabantur, nūc persæpe. Aqua autem non semper agrum reddi frigidiorem, sed etiam ijs, quæ prius iam diximus, argumentum, quod circa euenerat. Hæc enim tepidior nunc esse putatur, quia Ebrus amnis propius. His de causis aër tenuis gelationi aptior esse appareat: at illis contrà, craßior potius habilior esse creditur. Est enim stabilior, atque immotior. Qui autem est immotus, facilius congelatur. Item styges locis istiusmodi fiūt, quæ maxime corpora subeunt. Haud enim quisquam uitare potest, etiam si in lecto contectus admodū iaceat. Confirmat etiam illud, quod montibus minus, quàm planis gelatur. Aër enim tenuior, atque agilior ubi est, fidem ijs quoq; loca singula faciunt. Quippe cum circa Cithrum Thessaliæ maxime ferè congelatur, qui locus cauus, ac riguus est: & apud Philippos ante magis congelabatur, sed nunc quòd aquā ager sorbuerit, atque ita maiore ex parte resiccatus sit, totúsque excoli incœperit, multo minus rigescit. Atqui tenuior ager redditus est, & quia absumpta fuerit aqua, & quia excultus sit ager (incultus enim, neglectúsque frigidior) & aërem habet craßiorem. Neque enim solis æque sentit ardorem, neque perflatur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tur ſpiritibus propter materiam: tum etiam aquas ſtagnantes, pigráſque, locus ille complures habet: quod idem, & apud Crenides olim fuiſſe proditum, cum Thraces eum locum inhabitabant. Totus etenim campus ſcatebat arboribus, aquisque permadebat. Cum igitur nunc magis, quàm ante locis his congeletur, aquarum copia reſiccata, non aëris tenuitati cauſa tribuenda eſt, ut placet quibuſdam. Tales in utranque partem rationes poſſunt afferri: forſitan quia utroque modo fieri gelatio poteſt. Id enim ex prædictis pateſcit. Sed differt etiam locus à loco, quod plus craſſetur, aut attenuetur. Aquoſus enim, turbulentusq; non æque efficax eſt, nec rurſus qui prætenuis eſt. Agilis enim minusq; ſtabilis. Gelatio autem ſpacio cōficitur temporis. Ad hæc qualitatem quandam illis, quæ ſequantur, totiq; ſtatui cœli, et quicquid extrinſecus ueniat, ineſſe oportet. Nam ſi mutationes, remiſsionésque crebris inter ſe uicibus alternentur, nulla poſsit fieri gelatio: ſed (quoad ſummatim referre liceat) celerius affici poteſt, qui tenuior eſt. Frigefactus tamen, qui craſsior, frigidior redditur, ſicuti et calidior. Caliditas enim, aut frigiditas in eo firmius continetur, quemadmodum & in cæteris, quæ calloſiora, corpulentioráque ſunt. Quamobrem ſicubi nō dilutus, ſed craſſus ſimul, & ſiccus ſit, non abſq; ratione hic facilius congelaſcet. Sed de his ſatis.

De pernicie arborum per æstus nimios. Déque uiolentis affectionibus, & quæ hominis fiunt iniuria. Tum quo modo stercus exitio sit.

CAPVT XXI.

Estus autem nimius plantas, et omnino nouellas arbores perdit ratione infirmitatis: sicut etiam illa, quibus uita annua data est. At uerò quæ radices conceperint, & iam factæ grã-diusculæ sint, has nihil interimere potest, quia subire, atque uitalem originem æque attingere nequeat. Sed si quid offendere poßit, germina, fructúsque adurit: quippe in totum frigiditas alienior à natura forsitan est. Quoad enim loqui simplicius sit, omnia excessu rerum, quæ uitam tuentur, intereunt. Enimuero inter agros, alius ex nimia pinguedine sterilescit, alius ex immodica macie. & aër quoque impedimento est, cum in alterutram partem modus defuerit, necnõ & æque inopia, multitudóue officit. Nam & stabilis aqua, si arboris magnitudinem excesserit, perdet: ut cũ imbres percrebuerunt, aut loca inundationibus concreuerunt, quod etiam circa Pheneum euenerat. Vbi tamen aqua poßit effluere, arbores melius tolerant, quamuis alte ingurgitatæ. Iuuant etenim motus, ut nunquam uires deficiantur contra præsentem alluuiem, hæc illis de causis fieri arbitrandum. Sequitur ut de uiolẽtis affectionibus disseramus, et siquæ aliæ nõ

aëre

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

aëre aut natura, sed hominis iniuria ueniāt: has quoque adijciamus, ut eam, quam corticis in orbem detractio, aut uulnus aliquod inferat: quæque appositis quibusdam exultet, ceu de putaminibus fabarū narratur, & quicquid eiusmodi, ac primum de fabis. Enimuero fabarum putamina radicibus, aut germinibus apposita uitam penitus tollunt: non tamen omnibus, sed ijs, quæ nuper prosiluere, utpote imbecillioribus. Quod ea de causa hæc facere possunt, quia sua duritia, siccitatéque alimētum, partim trahendo, partim arcendo auferunt: alimento etenim destituta protinus moriuntur. Sed hæc, & quicquid generis eiusdem, tanquam germinationi aduersa interimunt: quædam autem ex eorum numero, quæ conueniunt, iuuaréque possunt, exitio aliquando sunt, si immodica, aut uehementiora, aut minus tempestiua exhibeantur. Vt stercus si crebrius, uel effusius, uel uehementius, ceu fex pellium, disponatur. Hac enim propé omnia posse interire creduntur, si intemperata sit, atque indomita, periculum idem impendet. Et si calidum, aut siccum, aut omnino uehemens, minúsque plantæ conueniens stercus fundatur. Sunt enim (quemadmodum diximus) quæ singulis sationibus congruant, nec idem stercus commune omnium est, modo aquæ: quanquam ea quoque radices sua multitudine inebrians putrefacit: longeq; magis si plantæ nouellæ, nec nimium aquæ cupientes sint, ceu cupressus, & reliquæ siccæ, aut si quis non tempestiue,

uel ijs, uel purgatione, foßioneue utetur. Omnia nãq; dant causam emoriendi: temporis autem singulis horis, cum ad hæc ipsa, tum ad sequẽtia Deus autor est. Corruptiones, quæ per alimenti excessum, defectúmue, aut per intempestiuitatem operis eueniant, hæ sunt.

De pernicie, quæ uicinitate iuxtà satorũ, aut contagione sponte se associantium affertur. Item quæ herbæ alias interimant. Quódque oleum, & pix, & pingue plantas enecent.

CAPVT XXII.

Væ autem uicinitate iuxtà satorũ, aut contagione sponte se associantiũ cõferuntur, has alimenti prorsus rapina solet committere: eóque celerius, quò ualidiora, pluráque sint, quæ infestant, ceu quæ syluestria sunt, quæ radice numerosa cohærent, quæ multo indigent alimento, quæ abscindere, amplecti, strangulare, atque irrepere apta sunt, ut edera. Nam uiscum quoque, & omnino quæ aliquam plantam pro sede capiunt interimere possũt. Edera, & aurio, nimio pabuli desyderio, salsugineq́; sibi ingenita arbores necant: sed aurio perniciosior est, quòd plus habet salsuginis. Neces alijs quoque ab alijs accidunt propriæ, ceu in minoribus patet. Quippe orobãcha uocata eruum necat amplexu, compressuq; suo, & limodorum, fœnum græcum interimit protinus radici adnascens, & alia cladem alijs inferunt,

runt, ut quæ cum singulis frugibus simul proueniũt, ceu lolium, & auena tritico, atque ordeo, & lappa lenti, et alia alijs. Omnia tamen idcirco interimũt: quia pabulũ tollunt, tam quod terra ministret, quàm quod à sole, & aëre ueniat, atque eorum quidem ratio manifesta ferè est. Oleum autem, & pix, atq; pingue (nam ea quoque necandi uim habent, & maxime contra plantas nouellas, quare tangi eas minime sinunt, sed tutißime circundant uiminibus) causam illam habent, quod sua caliditate, atque tenuitate labili longe effunduntur, & condensant, aduruntq; corticem. Argumentum, quod cortex durescit, atque detrahitur, quo laborante, perdurescentéque, alimẽtum transire non potest. Vim adurendi longe, subeundique haberi, argumento illud etiam est: quod qui agrum syluestrem, in aruorum formam traducũt, radicum residuis oleum, aut picem infundunt, aut adipe ungunt, quæ omnino aßiccant, præsertim pix, utpote quæ ualidißima est.

¶De corruptionibus, quæ aut ictu, aut aliquarum partium detractione, aut diminutione, aut omnino sublatione fiunt. Quæ præterea plagam tollerent, aut nõ tollerent. Hinc quæ dissecta, scissáque coëant.

CAPVT XXIIII.

Estant corruptiones, quæ uiolẽtæ appellantur, quæ fieri solent ictu, aut detractione partium aliquarum, aut dimutilatiõe, aut omnino sublatione. Quædam enim ubi altius uulnus ceperint, intereunt: siccitatis imbecillitatisque suæ ratione. Palma uulnerata quoque in cerebro, perit. Vis enim uitalis, germinatrixque sita in eo est. Quãobrem cum id resiccatum, aut omnino alteratum sit, intrusu aëris, calorísque alieni corrumpitur: partisq; superioris corruptio mox ad ima descendit. Huius ergo peculiaris quædam natura est, ut & pars conspici poßit uitæ præstitrix. Sed sunt, quæ non plagam tolerant solum, sed etiam lignis detractis caudici, indomita maneant, ut quæ humida sunt, probéque germinant, ceu ulmus, platanus: pars maior eorum, quæ iuxta aquas uiuiscũt. Pinus teda quoque detracta seruari potest, huic etiam pinguedo pro magno habetur. Sed hæc omnia, cæteráque non nisi bene adulta sufferre possunt, & hinc quámuis putruerint, seruari tamen, ac uiuere queunt. Nam & pinum haud semper tedificare consueuere, sed cum uiget, ætatéque maior est. Caret enim teda nouella, qua humorem non excoquit, neque aggregat: sed totum ad germina, incrementáque altitudinis absumit. Statim enim ac dilatari incœperit, uis illa, & habitudo tedæ uidetur consequi.

Quæ autem uulnerata, aut castigata, melioraq;, fertilioraq;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

fertilioráque euadunt: hæc quoque posse sufferre certum est plagam. Igitur & disäßionem hæc tolerãt, sed uitis, ficus, punica, olea, amygdala, & malus non ea solum, sed etiam fißionem caudicis sustinent. Cætera omnia fixo caudice pereunt. Etenim quæ ita uulnerata, fissáue rursus comprimuntur, & coëunt: hæc uelut ad sanitatem reducta uiuunt, non sicut illa nihil perfissa deficiunt, causam talis tolerantiæ humor, & naturalis resolutio dant. Quippe alimentum, quantum abunde sit, capiunt. neque resiccantur, neque à frigore quicquam læduntur fissuræ causa. Quod si ita est, hinc ea, quæ ex urbanorum genere fißionem tolerãt, ceu ficus, olea, amygdala posse id sustinere credendũ: quòd partes disiectas celerrime comprimant, coagmenténtque. Vnde & difficile ista sanduntur, quia tenaci cõpage constant. Talis enim succus ex ficorũ, & oleæ pinguiusculus ille humor, & quisque pinguedinẽ sortiens. Vitis quoque materies eiusdem generis est. Argumentum quòd palmites perfiã, & medulla exempta celeriter coëunt, atque etiam magis arundo: hæc enim sponte coit, atque concorporatur. Pirum quoque sandi quidam dixere. Sed de his cogitandum.

¶De corticis detractione in orbem. Déque medulla exempta, ac decacuminatione, mutilationéque plantarum.

CAPVT XXIIII.

Corticis

Orticis autem in orbem detractio cõmunis omnium, aut certe plurimorũ interitus est, de qua prius satis retulimus. Ceu enim pars arborum uitalis hæc sit (ut placet quibusdam) ratione optima sequetur interitus: seu hæc condẽsata arborem contagione deprauet totam: ratione id quoque eueniet; Medulla autem aliquatenus exempta, nunquam arbos emoritur, at si tota detracta sit, moriẽdum omnino est. ut Archades aiunt. Nec pinus, aut abies seruari amplius potest. Causam haud temere illã putaueris, quod medulla pars humidißima, & uitalis præcipue adest: cuius rei argumentum, quod materies, quæ medulla uiduata non est, peruertitur, recuruatúrque, iam confecta usq; dum penitus resiccetur. Quapropter abietis, pinique materiem filo findunt, nec quicquam medullæ relinquunt. Itaque si hæc aliquatenus detrahatur, nihil absurdũ arborẽ posse durare: sicut etiã, si cortex aliquatenus detrahatur, sed si tota dematur, exarescat arbos necesse est, ceu destituta uitali quodã principio, aut suo natiuo humore. Decacuminationis, dimutilationisque ratio in paucis cogitanda est. Pauca enim sunt, quæ mori ea de causa possunt, quippe decacuminatione abies, pinus, larix, & palma dumtaxat pereunt. Quidam & cedrum, & cupressum annumerant. Vocãt decacuminationes cum detracta coma, arboris extremitas præciditur, quod non sine ratione arbores predictas interimit, cum siccæ natura sint, & meatu

condantur

condantur rectißimo, & unica radice inhæreant. Vulnus enim infestat, facitq; , ut & frigus, & ardor facilius subeat: præsertim cum undique infertur, et ex proceritate, atque meatuum rectitudine, non pigre ad radices quoque deueniat. Ita multis de causis arbores istæ decacuminatæ intereunt. Negata his omnibus à natura nepotũ procreatio est, tàm siccitate radicis, quàm quòd impetu suo toto sursum contendant, atque etiam quia radice singulari nitantur, altéque descendant. Nusquam enim alimoniæ quicquam superfluit, nec uerò dimotum aliorsum se uertit. Itaque fit, ut nullum sit exurgendæ prolis initium. Quando igitur hæc omnia insunt, in his singulis fermè arboribus corruptionem illam omnino sectari necesse est. Di mutilatione autem paucißima pereunt. Sola enim uitis nouella maxime interit, & siquid tenellum, imbecillum, atque rectifluum sit. Hæc enim istis moriendi causam committunt. Sed plura certe deteriora redduntur. Amygdala enim amara efficitur, & punica durior: & alia quædam mutari planè uidemus. Ratio explicata est, quod principio alterato, finis quoq; alteratio sequitur.

¶ De animalium depastione, & corruptione seminum. Item plurimum ad seminum uitam tuendum locum referre.

CAPVT XXV.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Vin & depastio animalium damnosa admodum est, quod dum germen cedit, ac detrahit, simul quoque adurit. Fit enim hinc, ut plantæ grauius infistentur. Peculiare, quod de palma, & picea proditur, has scilicet dimutilatione non interire, sed sterilescere. Communem superioribus proximam esse existimandum, quod principio alterato, imbecillioriq; reddito, uires deficiunt: & fructus idcirco utpote ultimus, creari minime omnium potest. Præterea iam germen adest, & quasi peracta res est fructus: quod autẽ est futurũ imbecillius illo est, qđ peractũ iã est. Sed his tãtũmodo istuc euenit, q̃a hæc paucifera sunt, pigreq; fructificant ratione quidem nostratis regionis. Suis etenim locis steriles fortasse non fiunt. Nec mirum siqua parte decisa, nõ totæ deficiãt. Principium autem plurimum posse, tametsi multiplici ratione iam liquet, tamen germina quoque ipsa confirmant, cum affictantur, tam in alijs, quàm uel maxime in uitium genere. Quippe exesis primis germinibus, nihil amplius germinatur, sed protinus ipse germinãdi effluxus cessat, atque extinguitur, quasi uitis excæcata, & manca quodãmodo fuerit. Principium enim, & ualidißimũ, & infirmißimum est, non tamen modo eodem. Nam uitem fertilem admodum germinibus esse, germinationes sequentis temporis latißime indicant. Sunt & seminum corruptiones eorum scilicet, quæ non secundum naturam seruntur, arborum, pariter

riter, & frumentorum, & omnium cæterorum, quo-
rum & tempora certa sunt. Viuunt etenim omnia ad
quoddam tempus, deinde intereunt. Viuere inquam nõ
actu, sed potentia: pereunt naturali sorte, cum exsicca-
ta penitus sint, & calor, humórque totus exactus fue-
rit. Reliqui omnes interius, uel inuita natura eueniũt:
ut cum innatis bestiolis exeduntur, aut cum humescũt,
uel aliter commutantur. Quamobrem, quæ multiplici
continentur uagina, aut diuersa tunica uestiuntur, aut
pinguia, uel acria, uel amara, uel ossea, & siccißima
sunt: hæc omnia diu perdurant, reliqua celeriter uitiã-
tur. Alia enim inter se feruefacta abolentur, ceu fru-
menta, & legumina: alia ex aëre, alijsq; extrinsecus
rationibus humefacta, ut olera, & quæ coronaria uo-
citamus. Glabrantur enim quodammodo, ut animalia
gignant, quibus pereant. Quæ inter legumina excoqui
facilius possunt, celerius pereũt, utpote dulciora. Par-
tus enim bestiolarum causam dulcedo ministrat, tum
etiam sua imbecillitate deprauantur: & quia iam ue-
lut finem suum attigerint, frumentum quoq; celerius
deficit, quod dulcius est. Locus tamen plurimum ad
perennitatem seminum refert, si siccus, ac frigidus
est. Diutius enim locis eiusmodi durant, ut in Media,
& Paphlagonia, & in ijs seruabiliora, quæ locis edi-
tioribus recondita fuerint. Pari modo, & si quis eius-
modi locus alius sit, diu seruabit. Quippe ambo illa
arcentur, quæ solent corrumpere, calor, & humor.
Nam & terra, quam frumentis respergunt, identidẽ
facit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

facit. Siccat enim, atque refrigerat. Arborum enim semina, quæ mollia, carnosáque sunt, ceu amygdala, nux, glans, putamine ambiente seruantur: quæ sicca, lignosáque sunt, ut uinaceum, & eiusmodi, suis etiam uiribus resistere queunt. Verùm (ut simplici ratione loquar) omnia diuturniora redduntur putaminis circundantis præsidio, nam & uinaceum, & granum ficulneum, & reliqua generis eiusdem tegumentis suis exuta longe amplius resiccantur. Sed omnium istiusmodi maxime illa permanent, quæ nucleo continentur, ceu semen oleæ, & quicquid ligni, aut oßis speciem gerit, ut semen palmæ, & cnici, & reliquæ cniaci generis: densa enim hæc omnia sunt, protectúque munita tutißime. Semen autem illud interius alijs absolutum, conspectúmque inest, alijs indiscretum, atque incertum, ut palmulis.

Theophrasti

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER SEXTVS.

¶ Quid sit sapor. Quid odor. Item saporum genera, dulce, pingue, austerum, acerbum, acre, salsum, amarum, acidũ. Vtrum affectionibus sensuum, an figuris sapores definiantur. Platonis determinatio de saporibus.

CAPVT I.

E SAPORE, atq; odore quoniã ea quoq; plantis con ueniunt, tentandum pari ratione, atque de cæteris: disputare, ac reddere, quæ, quibúsque de causis generibus eueniant singulis. Ergo quæ nam sit generis utriusq; natura, ambóque mista quodammodo esse, pro ratione alibi determinatum à nobis abunde est. Sapor enim partis siccæ, terrenæq; ĩ humore demistio est, uel partis siccæ per humorem ex ui caloris percolatio, quod forte nihilo differt. Odor autem est partis siccæ, sapidæ, indiaphanæ, hoc est translucido corpore demistio. Id enim aëris, atque aquæ commune est. Eadem fermè saporis, & odoris affectio est, sed non in eisdẽ utrumque proficitur. Hæc igitur iacent, hunc in modũ determinata.

determinata. Saporum autem genera numero quidem complecti facile est: exempli gratia, dulcis, pinguis, austerus, acerbus, acris, salsus, amarus, acidus. Sed naturam explicare cuiusque, difficile. Quippe primum illud ipsum discutiẽdum. Vtrum affectionibus sensuum reddenda ratio sit, an figuris, quibus singuli cõstent, ut Democritus censet: ni forte figuræ etiam istæ redigi ad potentias quodãmodo poßint, illarũq; gratia subiungantur: an alio modo, si quis extra prædictos alius esse poßit. Affectionibus sensuum inquam, ut si quis dulcem, qui humorem linguæ consertum discernat, dixerit esse, aut saporẽ, qui laniat, aut saporẽ tenuẽ, uel leuem. Acerbum, qui resiccet, aut leuiter denset eundẽ illum humorem. Acrem, qui deliquendi, aut mordendi uim habeat, aut qui calorem humoris consorti, loco superno excernit, aut saporem denique uim adustoriam, uel calefactoriam sortientem. Salsum, qui aßiccet, & mordeat. Amarum qui humorem corrumpit, aut coagit, aut mordet, aut saporem denique asperum, uel maxime asperum. Austerum, qui abstergere potest, sensum, aut sensus humorem, aut humorem per summa residentem mordet, uel coagit, uel aßiccat: aut omnino acerbitatem leuem, atq; mollißimam, aut si (quemadmodum Plato) uirium differentias in uniuersum reddideris, aggregandi scilicet disgregandiq; ratione, addito leuitatis, asperitatisue usu, generatimq; digesseris. Vt acerba, quæ uenas adurũt, aßiccant, atque exasperãt. Austera, quæ his magis poßint abstergere, atque elue-

re

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

re quicquid linguæ inhæreat. Amara, quæ extra modum detergunt, ut aliquid ipsius quoque naturæ absu merēt, ceu nitrum. Salsa, quæ temperatiora his sunt, minúsque abstergunt, & amaritudinis uacant asperitate, gratáque magis palato hominis sunt. Acria, quæ oris calore feruefacta mutuo feruefaciunt: leuigatáque sursum leuitate sua ferūtur ad sensus capitis, atque incidere possunt. Acida, quæ putredine attenuata iam fuerint, uenásque subeant angustas, & agitent, fermentent, spumam excitent, atque attrahere poßint. Quæ autem omnibus prædictis aduersa passio, seu affectio sit, hæc dulcedini conuenit, cum scilicet sapor leniter mulcet, & mitigat, quæ asperitate horrescunt. Aggregat hæc affectio, & componit, quæ diffusa sint præter naturam: contrà, quæ consistunt, duráque sunt, laxat, & discutit. Ita Plato ratione potentiæ saporis determinat.

¶ Figuram singulis saporibus reddi à Democrito. Tum contra Democriti sententiam de saporibus. CAPVT II.

DEmocritus figuram singulis reddit, ac dulcem esse saporem, qui rotundus, amplúsque est. Acerbum, qui figura magna perficitur. Asperum, qui multis āgulis, miniméque orbiculatus est, Acutū (ut nomen indicat ipsum) qui mole cōstat acuta, & nucis pineæ speciē gerit, & incuruus, tenuis, nul=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

lo̊que orbe conglobatus eſt. Acrem, qui orbiculatus, tenuis, angulatus, atque incuruus eſt. Salſum, qui angulatus, magnus, diſtortúſque eſt, & cruribus paribus conſtat. Amarum, qui rotūdus, leuis, atque diſtortus parua cum magnitudine eſt. Pinguem, qui tenuis, rotundus, paruúſque eſt. Igitur modi tātū inter ſe diſtant, ſed forte (ut dictū eſt) ratio quoq; figurarū ſaporū uires ſecuta eſt, atq; illarū gratia excogitata. Ipſarū etenim uiriū cauſas hūc in modū ſatis aßignaſſe exiſtimāt. Quibus ſcilicet de cauſis ſapor alius aſtringit, aßiccat, atq; coagit: alius lenit, æquat, atque componit: alius excernit, diffunditque, aut aliquid eiuſmodi facit. Illud tamen ab his fortaſſe quis exiget, ut ſubiectum quoque aliqua cum qualitate reddatur. Non enim ſolum quod agit, uerū etiā, quod afficitur, noſſe oportet: præſertim ſi non idem ſapor percipiatur ab omnibus, ut etiā Democritus ait. Quippe nihil prohibet, ut qđ homini dulce eſt, id amarū aliqua ex cæteris animalibus ſentiant. Conſtat enim quod ſubiectum ſenſus affectum qualitate alia eſt: quādo figura ſaporis cū eadē ſit, nō tamē idē agere in omnibus poſſit. Quod ſi ita eſt, ſubiectorū quoq; ſimilitudinē pro cauſa accepiſſe par eſt. Quamobrem diſſerere de his profecto debemus. Ad hæc argumēto eſt, haud unam potentiam eſſe figuræ eiuſdē, quod cōtraria in alio, atq; alio agere poteſt. Enimuero ſingula in ſuam ducere poteſtatem nequire, non æque mirū: ſicut neq; ignē omnia minus urere poſſe miramur. At ſi aduerſis inter ſe

ter ſe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ter se qualitatibus afficiat, hoc certe, quamobrem ita fit, explicari magis desyderat, quãquam illius quoq; rationem nonnullam reddi oporteat. Igitur de igne siqua perurere nequeat, aut de aqua, siqua humefacere minus ualeat, haud ægre ratio reddi potest: sed si contrarium agerent, prorsus maiorem parerent quæstionem. Ergo figura autoribus de his omnibus assignanda est. Qui autem per uires saporum rationẽ exponere maluere, quale subiectum sit sensus uniuscuiusque, dicant dũtaxat necesse est. Quippe illius quoque naturam, atque habitum nosse operæpretium est. Quandoquidem & qualiter pars corporis potestatẽ sentiendi obtineat: forsitan et cum ex pluribus quicquam unum constiterit, cuiusque illorum uim, atque substantiam haudquaquam latere oportet. Absurdum uel illud autoribus figurarum occurrit, ut quæ similia inter se sunt, uim diuersam agendi ex magnitudine, paruitatéue habeant: uiribus enim non formæ, sed molis uiolentiam, & omnino plus, minúsue fortasse aliquis tribuet, at non itidem posse, aut agere forma communi arbitrari, ratio nulla est. Nam si figura consimili sunt, eandem habeant rationem necesse est, quod uel in cæteris patet. Triangulus enim pedaneus, & centipedaneus æque treis habent æquales duobus rectis, & quadratum quoque pedaneum, & centipedaneum quaternis angulis rectis pariter constant. Quamobrem quæ ex his prouenirent, quantitate quidem differrent, sed forma nihilo essent

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

diuersa. Sed enim uires, quæ figuris, aut formis redantur plures, atque pluribus excitent quæstiones.

¶ Saporem, odorémque non nisi permistione effici, tum tribus generibus, plantis scilicet & animalibus, & ijs, quæ arte commiscentur, et sapores, & odores uersari.

CAPVT III.

Aporem autē, & odorem permistione quodammodo effici, hinc etiam cōstāt. Nihil enim simplicium numero saporem, aut odorē habere uidetur, nisi misturam recipiat, ut aër, uel ignis, uel aqua. Nā & aqua per se insipida est. Qua de causa ueteres autores dixere, talem esse aquā, qualis terra, per quam fluit. Et mare uerò, & quæ nitrosæ, atque putidæ, & acidæ aquæ sunt, admistione non uacāt: quo fit, ut odor præcipue mare comitetur. Terra, & lapis nullius saporis sunt, nisi aliquam istiusmodi misturam capessant, quanquam terra potius habere saporem appareat: ut quæ adusta, & cinerea est, amara sentitur, et argilla dulcis, nec ratio deest, quoniam permistione partis terrenæ sapor exultet. Metalla uerò, & lapidum genera nonnulla non modo saporem, uerum etiam odorem habere certum est. Igitur hæc omnia mistione quadā, alterationeq; tum sapida, tum olida effici solent. Quippe cinis per ustionem alteratus est: & omnino, quæ igne domantur, saporē quendam recipiunt, uel simplicia, uel commista humoribus.

moribus. Naturã igitur ſaporis, humorisq́; talem eſſe, & ante, & nunc explicatum eſt. Sed cum tribus generibus odores, ſaporésque uerſantur, ideſt plantis animalibus, atque ijs, quæ arte commiſcentur, parãtúrque, aut etiam ſpõte alterantur, alijs in melius, alijs in deterius, ceu quæ putreſcunt: de his omnibus diſputare communius eſt, quàm res, de qua agitur deſyderet. Quo circa de naturalibus diſſerendum in primis. Omnium namque principium natura eſt, atque eorum exponendi potius illi ſunt, qui in ſimplicibus, ac omnino rebus inanimalibus ineſſe uidentur: & qui in genere plantarum, fructuúmque habentur. Nam id quoque prius animalium genere ſtatui debet. Tum etiam nobis ſtudium cõtemplandi de his in præſentia eſt, uelut hoc prioribus rationibus ſit annexum, atque cõtinuum. Ergo humorum ſapores, qui in gremio terræ conſiſtunt (hi namque certiſsimi habentur) ceu acuti, & reliqui. Ob eaſdem quodammodo cauſas, aut proximas, quibus in plantis prouenire nihil dubiũ eſt: non tamen numero pares, neque ſimiles illis ſunt: ſed turbidiores, quoniam non eodem modo, neque proximo excoquuntur. Numero autem illis comparari non poſſunt, quia fructuum ſapore permulti, atque diſsimiles ſunt. Et quidam nullatenus in terrenis illis noteſcunt, ceu auſterus, acris, & alij plerique: niſi quis permiſtionem, confuſionémque cæterorum hoſce dixerit, genere autem eſſe eoſdem. Quod ſi ita eſt, innumeri prorſus ſapores fieri poſsint. Miſtionum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

etenim rationes innumeræ ſunt, atque etiam quod plus, minúſue adſit, differentiam faciet. Itaque plures ſunt, qui generis habent ſocietatem, ceu auſteri, pingues, amari, dulces. Quapropter ueteres naturæ interpretes, ſapores eſſe innumeros aſſeruerũt, ſicuti & rerum miſtarum numerum certum nullum putarent. Qualis enim miſtura, putredóque fuerit humoris, talem quoque ſaporem produci. Cæterum quoque melius qui genera numero certo cõplexi ſũt, hiſque deſcriptis miſtorum exinde differentias capiunt. Porrò conditio terræ ſuum habet ſalſum ſaporem. Nullus enim fructus, nullum putamen ſaporis illius eſt. Sed huius cauſam poſtea reddemus.

¶ Saporum ſeptem putari genera, ſicut & odorum, colorúmque. Vtrum ex ſaporibus alios tanquam principia, alios tanquam priuationes dici oporteat. Vtrum præterea cætera animalia ſecundum naturam ſint, an ſecundum priuationem.

CAPVT IIII.

Aporum autem genera ſeptẽ eſſe putantur, ſicut & odorum, atque colorum: hoc tamen ita erit, ſi ſalſum nõ alium, quàm amarum poſueris, quẽadmodum & ſi fuſcum colorẽ, non alium,

alium, quàm nigrum. At si secernes, octauum hunc esse necesse sit. Quippe dulcis, pinguis, amarus, austerus, acris, acutus, acerbúsque enumerantur, salsúsque octauus subiungitur. Sunt qui uinosum quoque adijciendum putarunt. Fructibus enim cum pluribus inest, & in terra nonnunquam talis comprehenditur sapor. Ad hæc lactis sapor redigendus ad dulcem, minus appareat. Hic enim interdum tanquam species dulcis obijci potest, nec uerò uini saporem tribuere alicui facile est: sed sui generis esse is quoque uidetur, qui & dulcem, & acerbum, & austerum poßit recipere. Verum hoc nihil forsitan refert, ad cæterorum contemplationem. Numerus autem septem illorum, principalis naturæ familiarißimus est. Sed utrum alios tanquam principia, alios tanquam priuationes dici oporteat: exempli gratia, dulcem, pinguem, & reliquos his consociatos pro principijs. Ex his nanque generationes, nutricationésque proueniunt: cæteros autem pro priuationibus, an omnes esse naturales censendum putauerim, tum & generandi, nutricandíque rationem eosdem habere uerißimum sit. Nil enim ferè generari, aut nutriri per cæteros potest. Sed si plura naturæ tribui, quàm pauciora dignius sit: cæteros prorsus magis, aut certe non minus secundum naturam esse credendum, cum paucos pars illa obtineat. Proxima ferè quæstio est, quæ de cæteris, animalibus comparatione hominis agitur. Vtrum

cætera animalia ſecundum naturam ſint, an ſecundũ priuationem. Pariter enim in his, atque in plantis, peculiaris quædam eſſentia intelligi poteſt: ergo ſi priuatio in imperfectione, indigentiáque uerſatur. Hæc autem, & generare, & educare poßint, multóque ualidiora cæteris ſint, haudquicquam ſecundum priuationem dici hæc debeat. Item in genere quidem plãtarum ſimul euenit, ut non perfecte fructificætur, & minus amara ſint, quibus ſapor iſte ingenitus, ut in felle terræ, abſinthio, & in cæteris generis eiuſdem, pateſcit: quaſi natura eò tendat, dulcedóque cruditas ſit, aut incoctionis defectus. Semper enim natura ſuo ſubiecto ſimile alimentum reddere uult, tàm in animalibus, quàm in plantis. Tunc enim ſingulis commutari, & confici alimonia ſolet, cum euincunt, quod cœperint. At ſi adſint, quæ feruefactis aliquibus poßint nutriri, quod in animalibus euenit, quibus uel generatio inde eſt, nec alimentum, nec prima coagmentatio fidem faciet ei ſatis, quod ſecundum naturam ſit: ſed ſingulis per miſturæ rationem argumenta partiri neceſſe ſit. Neque enim omnes dulces ſapores idonei hominibus, ſed alij inſaniam important, ceu radix: quæ carduo ſimilis eſt, & aliæ quædam. Alij ſomnum conciliant, & ſi copioſius dentur, mortem afferunt, ceu mandragoras. Nonnulli lætales omnino ſunt. Multi locis in multis cum radices ignotas ediſſent dulces, atque ſuaues, interiere: & alia iſtiuſmodi complura notantur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

tantur, quæ uel nocent, uel etiam omnino interimunt Quanquam gustu suauia, aut certe facilia: contra pleraque insuauia, & amara iuuant, ut quæ superius diximus. Fel terræ, & absinthium, et quæ uenenosiores gustus important. Quippe multa ex his quoque prodesse uidemus. Sunt, quorum sapor, quia cibo per se minime idoneus sit, pro condimento cæteris additur, ut salsus, atq; acutus. Hos enim nisi temperemus, exuperare nõ possumus: sicut etiam ex cœteris animalibus pleraque nequeunt. Quamobrem illis quoque sapores cæteros admiscere solemus. Pleraque etiam sibi ipsa, quæ remedio forent, comperiunt. Ceu aues, quo quidem argumento cõstare appareat, genera saporũ nõ ita esse distincta: ut aliud uelut naturale sit, aliud innaturale, priuationiq; ascribédũ: sed qđ nobis ĩeptũ in cibo sit, hoc alijs eße aptũ, qđq; alijs aptũ, alijs esse ineptum. Prout enim naturarũ cõditiones se habeãt, ita singulis alimenta conuenient. Pari modo & uoluptates, & anxietates, & remedia, contra affectiones, dispositionesq; aduersas singulis natura statuerat. Quod pleraq; animalia facere latißime patet, nõ modo cõtrà affectiones, quæ spõte acceßerint: sed etiam in pastibus ipsis, cum aliquo noxio comeso, mox aliud, quod iuuet, assumunt: ceu uiperæ rutam, ubi alliũ comederunt, cum & in odoribus eadem ratio est. Enimuero alijs alij aduersi, nec quicquàm commodi sentiũtur, non ita solum, ut non indigeant, neque quærant: sed etiã ab his perimantur, quæ nobis suauißime olẽt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ceu uultures ab unguētis, & cāthari rosis. Necnō & apes uehemēter eos oppugnare uidētur, q uncti sunt.

¶Ex brutis uel nullum, uel breue admodum esse, quod odorem persequatur. Item hominum odoratum esse deterrimum. Animalia etiam cætera odorem sentire, sed non discernere.

CAPVT V.

Mnino inter bruta uel nullum, uel certe breue admodum est, quod odorem persequitur gratia suauitatis, sed ita facit, ut per euentum ita occurrit, cū scilicet cibus reddit odorem. Quippe appetitus ad ipsum pabulum, eiúsque est. Siquid tamē uel istiusmodi est, haud quaquam hominibus constat. Nam & pardalim cæteris animalibus suauiter olere quidam affirmant: & uenari in senecta nimirum bestias alliciēdo gratia sui odoris, at nobis nullam odoris affert suauitatē. Nisi uerum etiā illud dixeris, ut certe est uerum, olfactum homines habere omnium fermè deterrimum. Itaque multi odores, suauitatésque eorum, uel grauitates nimirum latere hominem possunt. Nec mirum, quod cætera animalia, quæ olfactum obtinent exquisitiorem, gratiam odoris non sentiunt, neque dijudicant. Forsitan enim sentiunt, sed eorū naturæ nihil conueniunt, quinimo aduersantur (ut de uulturibus dictum est) útque omne insectorum genus oleo infestantur. Fugiunt enim uehementer eius odorem, sed alia forte alium nata sunt aspernari. Teme-

re

re tamen contra positionem illam pinguis saporis euenire istud appareat: cum nulla res conueniens corrumpere possit, nisi suo excessu. Sed huius ratio acritudini attribuēda est, sicut etiam origani, & generis eiusdē. Hæc enim omnia fugiunt, sentire autem inhil posse (ut referunt) incertum homini est, ni forte meatus quoque habere causam dixeris. Vt non nulli naturæ interpretes uoluere, quòd minus congruerent, ideóque ratiōe magnitudinis animalia diuiserunt, paruáque asseruerūt sentire, quæ paruis cōueniāt: magna, quæ magnis. Sed illi non satis fortasse, neque apte digesseraut. Nō enim meatibus sensus pficitur, sed pro dispositiōe, tēperamētóq; potius sensatio & īsensatio reddi debeat: in qbus suauitas, aut insuauitas cōsistere solita est, qđ etiam hominibus euenit. Non enim idem odor gratus omnibus, sed potius ex fetidis, atqne grauibus, aliqui communes omnibus inferuntur: ut qui ex quibusdam hiatibus, aut speluncis letales afflant omnes homines, qui accesserint. Sin autem illi quoque spirantibus tantummodo pestem inferāt, at istud quidem latißime sicut de saporibus patet. Odores etiam esse qui conueniunt singulis, suauemque olentiam, quæ cibum non comitetur, nullis, uel certe paucis gratam occurrere: & hoc an commodum alicui sit, incertius sané est. Sed hæc latius fortasse, quàm res desideret, de qua agitur, disseruimus. Redeūdum eodem est, unde nostra proceßit ratio.

Saporem

¶ *Saporem dulcem maxime conuenire naturæ. Quamobrem plantæ singulæ saporem habeāt suum.* CAPVT VI.

Viusq; saporis, odorisq; natura profecto quēadmodū & animaliū est: quæ singulis dispositionibus, temperamentisq; conueniat. Cæterum quantum in uniuersum, communéque res exprimi poßit: dulces, & qui in eiusmodi genere consocientur, aptiores sunt ad alendum, propiúsque ad naturam accedunt. Sed forte non nihil repugnare appareat, quòd ratione minus respondere existimes: quādo dulcis sapor gratus omnibus sit, odor autem eodem accipi modo nō poßit, ni forte ob imbecillitatem sensus humani oblitescat. Sed fortasse nec illud uerū omnino est, quod de dulci retulimus, sed de his satis dictum iam est. Plantarum autem uel potius omnium, quibus in sunt sapores. Quāobrem singula saporem habeāt suum: exempli gratia, dulcem, aut amarum, aut pinguem, causa prima aßignanda est coagmentationi, de qua determinandum, alij per figuras censentes, ut Democritus, rationes sese aliquas redderre arbitrantur. Quod idem uolunt, & qui per eam coagmentationem de singulis rationem propriam reddunt: alij per excoctionem, cruditatémque dulcia, & amara, & reliqua malunt discernere, sed forte prohibere appareāt, quæ paulò ante diximus. Quippe omnia per excoctionē prius aßimulari uidentur, tam in animalibus, quàm

in

in plantis. Verum ita dicendum. Sapores tum dulces, tum qui omnino alere poßint, atque omnem odorum ſuauitatem cõfectione, concoctionéque prouenire. Nã quantum ad genus redigere liceat, percoctiora cæteris ſunt, quæ iſtiuſmodi cernimus. Conſtat hoc uel in ijs, quæ genere copulantur eodem. Sunt enim, quæ excocta fuerunt ſaporis odoríſque melioris, quàm quæ crudiora ſentimus, dummodo utraque ritu concoctionis ſuæ coqui occœperint. Sed hæc latius poſthac exponemus.

¶ Omnes plantas generandis ſaporibus tranſire per excoctionem ex alia in aliam qualitatẽ ſaporis. Vinoſáque plures ſortita eſſe ſapores. CAPVT VII.

Nunc illud ex cæteris primum ſumpſiſſe oportet, quod uniuerſæ ſtirpium naturæ commune eſt. Omnes etenim plantæ in generandis ſaporibus tranſeunt per excoctionem ex alia in aliã qualitatem ſaporis: exempli gratia, quod quidem ſimpliciter dici poteſt, ex genere priuationis ad formæ habitum: ceu ex amaro, aut acerbo in dulcẽ, uel pinguẽ, uel aliquem iſtius conſodalitem. At quoad particulatim res exprimi poßit, proinde genera ſaporum ſequuntur, atq; natura ſingulis diſtinctionem ſtatuerit: & in alia plures, alia in pauciores trãſire ſolita ſunt. Enimuero alia ex amaro in acerbum, ceu oliua: alia ex acerbo in dulcem, aut acutum, ceu pira, & cætera. Etenim

enim quæ acuta ſunt, acerba prius fuere: alia primum acerba fuerunt mox acuta: deinde dulcia redduntur, ut uuæ, quippe (ut ſumma dicam) plurimas alteratio-nes uua recipere apta eſt: & omnino quæ ſaporem uinoſum ſortita ſunt. Primum enim dilutus, quaſi ſa por ſentitur, proxime acerbus, tum acutus, inde ultimo dulcis: ſic & morum acutum ex acerbo, & dulce ex acuto efficitur, & in alijs uerò idẽ hoc euenit. Quippe uinoſæ dulcedini proxime adiacet ſapor acutus. Quã-obrem qui quærunt, cur morum cũ rubet, acutius eſt, quàm cum albeſcit, cum propius tunc ad finem exco-ctionis ſit, non recte quærunt. Tunc enim uelut gene-ratio ipſius deſtinati ſaporis obtingit, prius autem cũ albeſcit acerbitas remotior à dulcedine, atque commu nior eſt. Qua de cauſa & ſi ceius albeſcens humectius eſt, cum rubeſcit: ceu iam ſuccum, ſaporémque ſuum adipiſci, occipiat. Omnino quiſque fructus primum ſic-cus conſiſtit, mox humeſcit: & hæc generatio eſt ſapo rum, humore ſcilicet plenius influente, ac uelut articu lato perfectius, & aßidue maiorem in modum augẽ te. Quo fit, ut non temere maior pars fructuum acer ba principio eſſe ſoleat, quoniam ſicca eſt: ſed omniũ humidorum ſiccißima eſſe putantur, quorum ſuccus lacteus eſt, ut ficus. His igitur uelut materiam quandã ſapores exhibent, illi quibus priuationem tribuimus, unde ſcilicet ad percoctionem tranſitur: cæteris autem illis ceu pro eſſentia, finéq; interdum cruditatis qua-litas eſt. Sunt enim fructus complures, qui & amari,

&

& acerbi, & acuti suapte natura perficiuntur: quorũ sãlicet succis minus humiditatis, saporisq; datum est.

¶ Omneis fructus plantæ saporem aliquatenus mõstrare: & crudos amplius, maturos minus. Item sapores in aliquibus excrudis, ac pluribus transire ad perfectionem. In aliquibus insipidos perdurare. Tum quemadmodum dulcis, & amarus sapor principia cæterorũ intelligantur.

CAPVT VIII.

Omnes autem fructus saporem quoque plantæ aliquatenus monstrant, quod forsitan ita fiat necesse est, cum inde suam isti trahant originem: sed crudi magis, maturi minus, utpote cum humoris effusio, quò plus temporis processerit, eò purior factitetur. Horum coagmentatio talis est. Quædam principio uelut insipida, dilutáque sunt, ceu frumenta, exempli gratia, triticum, ordeum, atque similia, quorum & perfectio statim ab ea ipsa qualitate accedit, ante quàm plures fiant mutationes. Neq; enim dulcedo procul ab ea est, itaque nihil est opus uaria mutatione. Quapropter gemina quædam ratio generandi saporis esse uidetur, utraque pro natura rei compositæ. Altera enim ex crudis, ac pluribus transit ad perfectionem: altera quasi insipida, insuauisque simplici generandi, alterandiq; uia ex natura subiecta confici solita est: quarum (ut simplicius loquar) altera in annuis potius, altera in arboribus est:

utpote

utpote quibus plus coctionis desyderetur, sed forsitā melius exponetur, si non annuis, & arboribus, sed omnino ratiōe tēperaēnti determinemus. Quale nāq; hoc sit, talis mutatio sequatur ratio est, nā & amygdala principio aquosa sentitur, quàm diu uiridis sit, atque recens: sicœscens autem, pinguiuscula redditur. Sic & alia quædam in eodem genere perficiuntur, quorum & putamina uel acœrba sunt, uel acuta modo amygdalæ quòd omnes sordes, omnemque terræ alluū eo uis naturæ secœrnit. Igitur natura quasi ex quibusdam commistis saporibus excernere percoctione saporem simplicem intelligitur, quocirca res è contrario, q̄ in cæteris euenire appareat. Quippe cæterorum generatio permistiōe cōficitur, horum ueluti p̄ detractionē, seiūctionēq;, ac ibi ex principijs, hic ipsius principij. Principiū enim dulce est, id autem (ut simplicius agam) præcoctio spectat. Sed hæc minus sunt disputationis propositæ. Tum etiam illud absurdum, si omnia saporū genera ex amaro, & dulci commistis exultēt: ut ex elementis omnia corpora. Sed rursus absurdum occurret aliud, si ex his nihil, hæc ex cæteris prodeunt. Haud enim natura talis principiorū est, nisi forte multifariam principium dici potest, modísque pluribus usurpetur: quod ita esse uidetur, cum uelut per consolationē seu coordinationē aliqua explicentur. Sed determinare de his nihil disputationis præsentis interest.

Quod

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

¶ Quod humor sit saporum communis materia. Causa uerò agens, & internus, & externus calor. Qui item sapores maxime perspicui euadant. CAPVT IX.

Aporum autem generationes rationibus supradictis, aut ex forma in formam, aut ex contrarijs in contrarios actitari, putandum est. Omnium uerò communis materia humor subest. Alterat autem, agitque calor, cum internus, tum externus: hic enim (ut dictum est) plantarum generi maxime accommodatur, nec sicut in animalibus internus habetur accommodatior. Nam in illis quoque mutationes, alterationésque saporum fieri solent: quæ cum ita sint, quo nam pacto uicißim generatio fiat, à Democrito petat aliquis. Aut enim, figuras commutari, ut ex scalenis, atque acuto constantibus angulo orbiculato efficiantur. Omnibus scilicet inhærentibus illis, ceu acerbo, acuto, dulci, aut priorum figuras excerni, reliquas autem remanere, aut tertium alias exire, alias subire necesse est. Sed cum transfigurari impoßibile sit, (quod enim incorporeum est, nullam sibi admittit affectionem) Restat, ut uel aliæ subeant, aliæ exeant, uel omnibus inhærentibus illis acerbo, acuto, dulci, priorum figuræ excernantur: reliquæ remaneant, quæ singulis ualeant conuenire. Sed ne ista quidem fieri ratione aliqua possunt, adijci nanque oportet, quod hæc agat, atque efficiat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Sed enim ratio hæc de pluribus fortaſſe petenda eſt. Quippe omnium generationes ille hunc in modũ exponit ceu ſubſtantiæ, quantitatis, qualitatis. Cæterorũ aũt excoctio, quæ calore ſubminiſtratur: alia excernit, ac euaporat: alia craſſat, atque coagit, alia attenuat, alia (ut ſimplici ratione dicam) alterat, quemadmodum uel in iјs agitur, quæ igne feruefcunt. Omnino aſſumendum eſt, cunctos ſapores ineſſe potentia, immutationéque. Sed fieri atque eſſe, non niſi actu contingere. Prorſus peracta excoctione ſuccorũ, aliј ſtatim ſenſu percipiuntur, ceu dulcis, & pinguis. Hic enim quibuſdam exprimi, atque defluere poteſt, & quidem ſegregatio eius ita maxima ex parte fieri ſolita eſt. Aliј non æque perſpicui ſunt, ceu uinoſus in myrto, atque etiam minus qui pinguis in eodem eſt. Habet enim talem quoque humorem, qui uino cum ſaccelatur, reſidet, atque innatat: quem detrahunt, et ad lumen lucernarum utuntur. Omnes ſynceriores efficiuntur ſuis pulpis expreſſi, multóque magis, qui expreßi diu immoti manſerunt. Sic enim diluta pars exhalatur, & terrena ſubſidet: in totúmque calor inteſtinis corroboratur. Nam & decerptis fructibus alteratio ſucci totidem conſequitur modis, & nuces, ac cætera: quæ pari ratione oleum reddunt, ſpatio tẽporis longiori, amplius propter prædictas cauſas oleantur. Quare conſtat (quod dictum iam eſt,) cunctos potentia ineſſe, actiones uerò per alterationes oriri. Sunt certe mutationes ſuccorum, quemadmodum

dum in ipsis fructibus, sic etiam cum expreßi fuerũt, in sapores excoctionis pariter, & corruptionis.

¶ Quare uinum ex uetustate amarum fiat, cúrque coacescat. Item quemadmodum sapores corrumpantur. Hinc omnes fructus calore cõcoqui.

CAPVT X.

Atet hoc maxime in uino, quippe hoc procedens suo uigore, & desinens, et quasi senescens, certis quibusdam saporibus immutatur. Enimuero sic ex uetustate uelut secundum naturã fuerit alteratum, amarum efficietur, quod propterea euenit. Quoniam aëre circunfuso, exactum sit id, quod tenue, ac idoneum potui fuerit: hoc enim exolescente, relinquitur, quod terrenum est, atq; amarum. Sed si tanquam per uiolentiam, & præter naturam mutatum sit, coacescit: id enim saporis contrarium esse natura uoluit. Pari modo uel cæteris euenit, ut inde corruptio exultet, unde naturalis generatio prodijt: quippe ex acuto in acutum uelut in materiam, resoluitur. Quod cum fuerit, mutari rursus, atque restitui raro euenit: & tunc forte, cum aut mari commistum sit, aut syderis ortu fuerit leuiter, persummáque immutatum. Vitium enim tum etiam simile accidit, nisi uehemens sit. Sed de his aptius postea disseremus. Corruptio autem, & alte-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ratio accidere cæteris uitijs solent. Quod enim corrumpitur, perhumescit, & sæpenumero coacescit: quod senescit, ac uetustescit, exsiccatur, parte hic etiam terrena tantum extante. Omnino singulæ corruptiones, aut rei alienæ admistione, aut propriæ defectu, temporis causa eueniunt. Pereunt uerò permistiones, alias externis aliquibus immistis, alias parte alia uitiata, aut modum excedente interna. Sed forte uerius dixerim, parte aliqua commota, corruptáque totum perire; sic enim fructus corrumpitur, & lac, & uinum, & reliqua generis eiusdem, nec uerò minus certa mutatio in his est. Incontrarium enim omnia transeunt, plures tamen esse contrarietates intelliguntur, atque hoc quidem manifestum est. Fructus autem cuiusque concoctio, ui subministratur caloris, ut dictum est. Sed quæ sero perficiuntur, ui frigoris maturari uidentur, tẽporis causa. Calor enim, quod sæpe dicimus, concoquit, dum circũobsistit, atque in se uertitur.

¶ Oleam post arcturum nihil plus olei facere. Tũ copiam olei non alimenti ubertate, atque in pleno corpore oliuarum collocandam esse.

CAPVT XI.

Eculiare quod de olea notatur, si uerũ est. Nihil enim plus olei post arctũ fieri posse autumãt, simulq; nucleum tũ obdurescere: quo facto, nõ amplius humorem posse in oleum uerti.

Quãobrem

Quamobrem ſiqua naturali ratione agendum, qualitati aëris ambientis cauſam imputare debemus, non occaſu ſyderis, qui certe pro caſu habendus eſt, atque utrum fortaſſe illorum ob eandem cauſam euenit. Sed ambigitur argumento ueriſimili ſatis, quòd imbribus ſubſecutum nullum penitus incrementũ pabulo accedit, ſenſu quoque, experimentóque confirmatur. Cum enim albæ adhuc oliuæ torquentur, minus olei emittunt, omniúmque præcipue illæ profundũt, quas nouiſsime collegerunt. Facit enim perfectio, ut parte aquoſa humoris ſublata, reliquum amplius eo qui ualeat. Ratio, quæ repugnat, hæc eſt. Sed fieri poteſt, ut ob aquoſam partem, atque amurcam, plus eſſe olei appareat. Nam & prius, quàm nigreſcant, habere oleum conſtat, & ſyncerius tum eſſe, ac albius: argumento eſt, quod ex phaulijs promitur. Nec mirum, ſiquam in eo, quod albis exprimitur ſentimus amaritudinem, quæ poſtea excocto fructu aboleatur. Hoc enim non parſimoniæ, aut copiæ, argumento eſt: ſed corporis ambientis qualitate ſuccũ affici aliquatenus indicat, quod quidem & uaſa faciunt. Minus autem ſolitum eſſe expectare, ut pulpa excoquatur, conſtat eo quòd albis adhuc profluat oliuis. Sic fit, ut neq; potẽtia, et actu diſtinguere ſit. Materiã enim, ſic diſtinguendũ ex qua ſit futurum, iam obtinet, quæ igitur ratio, modúsue quiſnã ſit, ſi uere, uel ſimpliciter, uel aliquatenus plus eſſe dicatur. Quippe ratione caret utrumque, ſed alterum magis, at non eadem perco

ctio succā, pulpæq; sit ad usum cibarium. Pulpam enim gratam esse gustatu oportet, succus alteratione partis terrenæ, aut putredine, ut quidam uolunt, perficitur. Drupas enim putredine statuunt. Oleum uerò nō nisi ea ipsa succi mutatione creatur, quod quia difficilius sit, non temere dixerim à calore confici ampliori: statímque dum succus minus parti aquosæ, terrenæq; permistus est. Igitur ante arcturum ambo illa contingunt. Est enim & tempus feruentius, & succus purgatior. Contra autem post arcturum, pulpa enim tum augescit, atque perficitur. Copiam uerò olei non alimenti ubertate, neque in pleno corpore oliuarum collocandā esse, multis rationibus patet. Imbres & enim minus olei faciunt, & riguæ oliuæ deterius fundunt, quibus quia caro multa, nucleus paruus. Hæ parcissime præstant oleum, ceu phauliæ, tanq̄ uires hac in parte naturæ deficiāt: nec uerò in locis frigidis olei copiam largiuntur, sed carnis, quod quæstionem utique citat.

Quamobrem uitis loco frigido, sapore nō careat, oliua careat. Quódque genus olearum, quæ ægyptiæ appellantur, ubertate, ac magnitudine fructus excellat. Odorata item saporē gustantibus exprimere, quasi non modo sensus uicini inter se sint: uerum etiam quæ sub sensum uenire ualeant, proxima quodammodo inter se collocari natura uoluerit.

Caput

CAPVT XII.

Vamobrem uitis locis prægelidis ſapore non caret, oliua autem caret. Sed ratio in eo ſanè eſt, quod ſuperius diximus, uidelicet, quod uires ad carnẽ conficiendam intenduntur: uuæ autem ſapor in ipſa carne conſiſtit. Addo etiam, quod prius fortaſſe, ac principalius ſit. Calorem, qui oleo conficiendo ſufficiat, minus ualidum eſſe: itaque fieri, ut uere nullum æſtate minus bonum creetur, atque autumno melioreſcat. Sol enim non amplius eo tempore exuperare nimium ualet, quod etiam argumento cauſæ ſit. Quamobrem æſtate oleũ fieri ſolet, ſuccum enim uinoſum, aut aquoſum frigus coquere ſatis poteſt, at oleoſum nõ poteſt. Aquæ pluuiæ, aut conductitiæ carnẽ (ſicut dictum eſt) augent. Oleũ nihil ſe carni permiſcet, ſed per ſe manet, quemadmodum cum expreſſum eſt. Genus olearum, quod ægyptiũ appellamus, ubertate ac magnitudine fructus excellit: reliquum abunde oleum fert. Sunt enim complura genera, ut in hiſtorijs dictum eſt. Igitur olei generationi cauſa talis reddenda eſt: de cæteris autẽ pinguibus opinandum, quẽadmodum inter omnes conuenit autores. Si uerò reliqua tempore diſcordent, diſtinguendum, aut ſingulorum naturas, aut qualis pinguedo ſit, aut etiam modum generandi: cum tamen diu manſerunt, ceu nuces, uim certe, ut dictum eſt,

obtinent. Actionem uerò temporis spacium educit, cũ aquoso illo humore exhausto pinguis consistere, & coqui cœperit. At sunt, quibus pinguedo sicca admodum est, nisi forte calor circũobsistens poßit id quoque in aliquibus efficere. Ex omnibus, quæ saporem aliquem obtinent, quædam odorata quoque illico sunt: maior tamen pars odorem quendam gustantibus copulatum cum sapore ostendit. Nonnulla etiam uel confricata duntaxat, & permulta reddunt odorem. Rursus, quæ odorata sunt, saporem gustantibus, aut manducantibus exprimunt, quasi non modo sensus uicini inter se sint, uerum etiam, quæ sub sensum uenire ualeant, proxima quodammodo inter se collocari natura uoluerit. Vnde haud perperã dictũ appareat, odores pro saporum ratione consistere. Hæc enim opinio planè illi respondet, quæ cognatione aliqua coniungi istos inter se, atque ex eodẽ quodammodo oriri significat. Quod quidem utrunq; genus quid sit, aut qua ratione, cũ idem esset, differat: tamen inter se explicari certe oportet.

¶Non omnes odores reddi appellationibus posse. Species item plures uniusquiusque saporũ generis annotari. Dulce etiam principiũ saporis esse, amarum odoris.

CAPVT XIII.

Verum

Erum non omnes odores appellationibus reddi fortasse possunt eisdem. Quippe amarum odorẽ, aut salsum, aut pinguem, aut acerbum nominare minus quispiam uelit: neq; enim saporum omnia genera odorũ rationem sequuntur. Nihil tamen id prohibet, quò minus hæc inuicem coniungantur, & utrũq; alterum quodammodo cõsequatur. Plures autem uniuscuiusque saporum generis species annotãtur. Vt dulcis, amari, ac reliquorũ. Melleus enim, & uinosus, & lacteus, & aquosus dulcis species sũt. Forsitan & plus, minúsue differentiam facit. Sed potissimum ratione subiectorum commiscendorum discrimen exoritur, & cæteris quoque pari modo intelligendum: atque de his inter omnes ferè autores conuenit. Sensum autem illum odoris, qui gustatu percipitur, nõ temere adiungi genus olerum indicat, quod agnomen à gratia palati accepit ceu anethum, fœniculũ, iris, & reliqua generis eiusdem. Quorum pleraque nihil penitus olẽt, atque etiam latius illa significant, quæ præarida sine ullo odore sunt, ceu lens, cicer, & eiusmodi. Hæc enim ꝓfracta statim ac manducentur, sufferuefacta uaporem emittũt prætenuem, qui sursum per meatus ad olfactum trãsmittitur, & saporem quoq; reddunt eadem, dum manducantur. Omnia propè odorata amara sunt, sed causam huius postea dicemus. Cum uerò illa duo contraria inter se sint, dulce, atque amarum: alterum uelut initium grati saporis, alterum

grati

grati odoris esse uidetur, & quodammodo magis primordium dixerim amarum grati odoris. Quippe odoratum quin amarum sit, comperire difficile est. At boni saporis complura inuenies, quæ dulcia nō sint: quæ fermè odorē quoq; in gustatu, olfactúq; reddere apta nouimus, quod dulcedo raro, & perexigue facit, q̃q̃ utrūq; excoctione proueniat. Sed de his postea.

¶ Cur in plantis sapores omnes, præter salsum spectentur. Tum, quare salsugo aliquibus plantis aliquatenus accidat. Amaritudo uerò aliquibus plantarum partibus.

CAPVT XIIII.

Vm autem saporū genera plura sint, quæret sanè quispiā, quamobrem cæteri òmnes in plantis, & fructibus fieri solent: ut amarus, acerbus, acutus, & reliqui, salsus nunquam fieri potest. Nihil enim in genere plantarum salsum percipitur, saliat ita ut in se talē sortiatur saporē. Sunt enim quorum summam partem duntaxat salsugo quædā obducit, ut cicer. Causa, quòd salsum nullam alimoniā, nullam generationem præstare potest. Argumentum, quod nihil penè locis eiusmodi gignitur. Vires enim illud erodit, ac eximit, ut facultas generandi uetetur. Quod igitur cæteris, ne generentur causæ sit, id certe neque ex se quicquam creare posse ratio est. Nam & ea, quæ in mari nascuntur, non sine dulcedine, aut aliqua cætrorū saporū qualitate proueniūt, atque cōsistunt

ſtunt: ut piſces, & reliquum animalium genus, quod mari uerſatur. Ergo cauſam in uniuerſum hanc opinari dignius eſt. Illud enim ex quo futurum aliquid ſit, commutabile eſſe neceſſe eſt, ſalſum aſſiā nequit, atq; incommutabile eſt. Quamobrē neque perfrictum quicquam, neque aliquid ullo pacto generari ex eo poteſt. Omnino in ſingulis, & conſequi ſolitis, illud etiam cō ſentire appareat: ut ſol, & calor, quia in omnibus humorem leuiſſimum, atque ad alendum aptiſſimum attrahit: ſalſus, quia natura ponderoſus, minimeque cibo idoneus eſt, à nullo hauritur. Adde quòd nullam putredinē, nullam alterationem humor iſtiuſmodi recipere poteſt. Quæ cum ita ſint, auerſam penitus à plā tis eſſe qualitatē eius ſaporis neceſſe eſt. Ad hæc quoniam genus plantarum nullam uim excrementorū egerendorum obtineat, nihil attrahat ſibi, quod minus alere poſſit, uériſimile eſt. Quippe egeſtionem quoque illius aliquā ſubſequi oporteret, nō ſolis ui prouocari, & per ſumma erumpere. Lata enim ubique, magnáq; afferri humoribus, incōplexa tamen, incōglutinatáq; Democrito placet, quod nullum adſit ſcalenum, ſed angulos omnia imitentur: hæc ſi plantarum uetent permiſtionem, licet animaduertere. De his autē, quæ in uniuerſum prius expoſita ſunt, quæret ſanè aliquis: quāobrē ſalſugo innaſci, aut ſubnaſci aliquibus ſoleat. Nā ſi intrinſecus ſit, alimento, naturæq; conuenire, haud temere confirmetur: ſed ſi extrinſecus ueniat, & hoc quidem minus, quærēdum item unde, atq; ex quo. Aut

enim

enim ex aëre, aut ex uapore, qui sursum feratur: aut radicibus tracta per summa, deinde erumpi, tanquàm aliquid sordium. Quippe salsugo per summa consistere omnino uidetur. Ergo si radicibus trahitur, ratio palã est: at si minus, mirũ, cur cæeri, & reliqs huiusce modi residere tantummodo apta sit. Quæ enim salsugine ægrotent, ceu rosa, & quædam alia, hæc disputationem aliam desyderãt. Ciceri uerò & familiaris, & perutilis salsilago est. Abluta enim in flore fructúque proueniente, statim planta radicibus arefactis emoritur. Itaque constat naturam id qualitatis natiuum esse cicæri uoluisse, ut ualeat conseruari. Omnino quædam suis in folijs, ramisque talem sortiuntur saporem, qui ablutis gustatu aquæ percipitur: nec in his modo, sed in fructibus quoque ipsis itidem est, quod sensus late diiudicat, si quis non fructum manducet, sed linguam ei duntaxat apponat. Quippe non in pulpa, sed in putamine fructus salsugo posita est: quo fit, ut semen reconditum, & incorruptum seruetur: nec secus à salsugine custodiatur, quàm cum in uasculo conclusum plantæ adhæreat, quasi genus istud saporis sui gratia custodiendi à natura acœperit: quãdiu uiride sit, caulis, atq; siliquæ munitur salsugine, ut dictum est. Cum uerò sicœscere cœpit, suo quoque putamine saporem istiusmodi recipit, tanquàm intrinsecus editum. Enimuero foras uersus rem huiusce modi excerni consentaneum est, utpote alienam: quemadmodum & amaritudo cucumerum, quam per sumitatem sentimus. Genus quoq;

priorum

priorum Cariæ domeſticum fertur lanugine tam ſalſa obductum, ut niſi aqua ſubluatur, edi non poßit. Nihil igitur mirum, ſi eiuſmodi plura creantur. Neque enim illud procul prædictis eſt, glandibus extremis amaritudinẽ inſidere, & bulbis cacumine appellato: & alijs acritudinem ſtilo ſpicæ inteſtino teneri. Hæc tamẽ alicuius ratione ſimilitudinis addita ſint. Rem autem naturalem eſſe, atque natiuam, hinc latißime conſtat. Vbicunque enim ſeratur naſcatúrque, aliquid ſalſuginis capiat, neceſſe eſt: etiam ſi ſolũ nihil ſapiat ſalis. Nam ea quidem, quæ locis ſalſis proueniant, haud temere ſalſuginem œperint, ſicut alia pleraque, & aurio. Nonnulla etiam ſuauiora, melioráque reddi ratio eſt, œu braßica. Acritatem enim, & amaritudinem braßicæ inſitam, ſalſugo abſumit: tum etiam fragile quoddam efficit corpus totum nimio humore ſublato. Quippe ſal ad trahendum, abſumendumq; humorem aptißimus eſt, patet hoc uel etiam cruda. Frãgi etenim aliquas perhibẽt delapſas in terram. Cum igitur talis igni mandatur, facillime coquitur, & tenera, dulcisq; ſentitur ſcilicet ut conſentaneum eſt. Nam & qui nitrum inijciunt, hoc idem conantur efficere. Verumtamen non pridem incipiunt. Natura uerò iam pridem orſa, paulatimq; proſeqnens, talem reddiderat. Quapropter nec id auerſum à ratiõe eſt, ut circa ſolſtitiũ, aut circa ſydus. Nonnuſquàm & omnino per æſtatem melioreſcat, ut apud Eretriã. Tũ enim ſalſugo acrius agit, euincitq;, utpote cum ea ipſa largior ſit, humor

autem

autem cõtractior. In Aegypto quoq;, & locis eiusmodi omnibus optimã fieri ratio est. Sed hæc latius fortasse adiecimus. Salsugo autẽ siue à radicibus trahatur, siue à solis ardore ad summa ducatur, neutra sanè ratione immobilis esse poßit in terra, qua de re disputare incepimus. Sed de his satis.

¶ Qui saporis humidi, siccíue intelligantur. Quódque uinum ex ordeo, triticóue conficiatur. Cur item odores non ex totis plantis, sed è partibus quibusdam reddantur. Quódq; saporis, aut odoris suauitas aliquorũ insit radicibus. Et q, tanquam uentres plantarum sint radices. Quare etiam plantæ quædam pinguedine, ut animalia suffocentur.

CAPVT XV.

Llud autem humidũ ne, an siccum potius, singulis saporum generibus datũ sit, declarandum nunc est: utpote ad saporum naturam accommodatißimũ prorsus. Acutus & austerus humiditatis potius esse uidetur, quàm siccitatis. Contra acris, dulcisque siccitatis potius, quàm humiditatis. Et quidem humores, cum crassescunt, dulciores redduntur: ni forte hæc pro nihilo sint putanda. Illúdque melius dici poßit, omnes ex utraque re, hoc est humiditate, siccitatéque consistere: quanquàm earum altera mate-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

riam magis repræsentet. Quod si ita est, omnes eadem origine prodeunt, omnésque in siccitate positi sunt (sicut dictum iam est), sed alios succo expresso de sede sua educimus, ut uuarum, & oliuarum: alios aqua etiam modica infusa excernimus, ut nucum, & ficuum. Nonnullos dimouendo ex propria natura, putrefaciendóque leuiter, potari habiles faciunt: ut qui uinum ex ordeo, triticóue conficiunt. Aut quod zethum Aegyptus appellat, quorum omnium principia, uirésque naturæ conueniunt: quæ uerò utendi causa fiunt, hæc solertiæ potius, ingenióque hominis tribuendum. Sed quæ ars, & ingenium faciat, ipsa per se existimare dignius est. Saporem autem naturalium affectiones, generationésque prædictis his rationibus contemplari certe oportet. His igitur positis, exploratísque, dubitauerit quispiam, quærétque: cur non partibus eisdem omnium sapor, aut odor efficitur. Sed aliorum parte superiore, aliorum inferiore, ac circa radices: nec omnium, quæ parte superiore habeant, norma eadẽ est: sed alia in fructu, alia in frõde. alia in flore, alia in ramorũ summitate suũ habeãt saporem, aut odorẽ: magísque odor, q̃ sapor sede uaria collocatur. Nam & corticæ suo nõnulla suauiter olẽt: flores eorũ, quæ tota sũt odorata, nulli (ut ita loquar) odorati creãtur, ceu serpylli, sisymbrij, helenij. Atqui ratio exigit, ut quod in cæteris quanquàm inodoratis odoratißimum est, idem etiam inodoratis sit odoratißimum. Mirum etiam florem quorũdam odorem

suauißimum

suauißimum reddere, quorum nulla pars alia bene olet, quod in uiolis, rosisq; patet. Predictum etiã illud radicibus aliquorum saporis, aut odoris suauitatem esse, indictam questionem adducit. Ambo etenim ista excoctione conficiuntur, quódq; plurimum, recénsq; aßidue obtinet alimentum, cæterisq; transmittit omnibus: hoc ita percoqui, ut saporis, uel odoris gratia adipiscatur, nulla ratio sit. Nec enim animalium uentribus contingere istud uidemus. Igitur de his, cæterisq; similibus principio illo sumpto, quod sæpe dicimus, uidelicet per coctionem hæc omnia confici solere. Mox adijciendum, quod de beta dictum antea est, uidelicet radices tanquam uentres esse plãtarum, quoniã cibus in his aliquatenus alteratur. Quæ cũ ita se habeãt, nihil impedimento est, quò minus saporis, odorisue suauitatem obtineant: modo confusione tali elementorum conditæ sint, ut rei capaces esse ualeant. Nam & in animalium uentribus quamuis sordes pleræque sint, tamen subiacet aliquid humoris, qui grato sapori, excoctioniq; datur, uelut alteratio talis ea parte potißimum fieri poßit: quod etiam in arboribus cõstat, quæ pinguescere admodum solitæ sunt. Pinus enim radicẽ agit tæda totam refertã, ut ante dictum est. Ratio eadem, quæ in animalibus est, quod pars alimẽti, quæ ferbuerit, excoctáque sit, quoniam purgatißima est, aßidet: & collecta, densatáque pinguedinem reddit. Reliquum uerò sursum transmissum, partes, quæ supra terram eminent, nutrit: non per illã pinguedinem subiens

iens, ſed per alios quoſdam meatus. Nam quæ in tædã omni ex parte mutatæ ſint obeſitate moriuntur, ut dictum eſt. Cum enim nullum tranſitum habeant ſpiritus, ſtrangulantur: ſicut animalibus accidit, quæ ultra modum pinguerint. Quippe meatus omnes frequentia pinguedinis obturantur, ut ſpiratio ad finem uſque tranſire minime ualeat. Quibus igitur, uel nulla penitus, uel non multa, calloſáque ineſt pinguedo, his nunquàm talis craſſatio euenit: at quibus ineſt, ijs nimirum euenit ſcilicet ui feruoris exuperantis.

¶ Cur partes in plantis criſpiores, aliæ alijs extent. Cur etiam ſapor, aut odor, aut ſuauitas: ita in aliquibus inſit radicibus, ut nulla pars alia bene olida, benéue ſapida ſit.

CAPVT XVI.

PRoximum huic, quod in criſpitudine lignorum efficiẽda animaduertimus. Semper enim caudices criſpiores extant, quàm rami: & ramorũ ipſorũ primæ partes denſiſsimæ, atque craſſiſsimæ ſunt. Quod ita euenit, quia his in locis alimẽtum magis immoratur, atque conſiſtit. Qua de cauſa & incrementum agitur in profundum. At cũ ultra ad germen effundendum tranſcurrit, ſimplicius, atq; in lõgitudinem potius auget. Quod igitur his in locis alimentũ ſe aliquantiſper firmat, & quaſi cõuoluit: efficitur, ut & ſpiſſa, et criſpa ligna creẽtur. Cæteris, quia ulterius aſsidue tendit, nihil tale exultat. Quamobrem

obrem in nouellis nulla est crispitudo. Vis enim tota ad augendum conten dit. Sed ubi in longitudinem augeri cessarunt, crispari deinde, dilatarique incipiunt, sicut etiam animalia. Eadē causa est, et quamobrē tædam, picémque, aut resinam nullam penitus nouellæ arbores habent. Alimentum etenim totum ad incrementa, fructificationemq; absumitur. Quippe postea in tædā uertūtur, atq; omnino fructibus illū destinatum humorē magna parte usurpant. Tunc enim uelut sordes naturales quædā hæc relinquuntur, cū uis augendæ longitudinis destitit: & radix, atque uniuersa arbos plus roboris capere īcœperit. Hæc propter causæ cognationē hoc in loco inserere placuit. Sapor autem, aut odor, aut suauitas aliquarum radicum, ita ut nulla pars alia bene olida, uel bene sapida sit: prædicta euenit ratione. Cōstat hoc idem in minoribus etiā, ut in herbis, oleribus, atque fructibus nonnullis: quorum radices sunt dulces, reliqua uerò minime respondēt radicibus: exēpli gratia, graminis, gladioli, betæ, apij, equapij, atque eorum quæ in paludibus, aut fluuijs idonea cibo proueniunt. Radices enim & caules plurimum dulces, ac cibo aptißimi sunt, folia minime, causa in his omnibus: aut q̄d superiora humidiora sunt, atque dilutiora, ut betæ, ut cunctorum palustrium. Vnà enim & aquosa sunt, & tenuia, & excoctione carent, cui efficere saporē datū est. Radix tamen & caulis, quia minus habēt humoris, dulcedinem obtinere aliquam poßunt: aut è cōtrario scilicet quia

superiora

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſuperiora nimium ſicca, ut graminis, et omnino eorũ, quæ arũdinacea ſũt. Quippe pars eorũ ſuperior, ſicca: inferior roſãda eſt. Sapor autẽ neque in ſiccitate, neque in humiditate nimia poteſt cõſiſtere. Itaq; efficitur, ut graminis, & ſyrinchij, & reliquorum generis eiuſdem radices ſint dulces: partes uerò ſuperiores ex cauſa ſiccitatis inſuaues, & propemodum inſipidæ extent. Hoc idẽ & in apio, atque equapio planè animaduertitur. Radices enim eorũ carnoſæ ſũt, grateq; palato, folia ſicciora ueluti acriora. Pari modo de cæteris quoque licet diſſerere. Omnia enim ferè in his ipſis rationibus continẽtur. Quamobrem ubi plus alimoniæ ſubminiſtratur, uel ſuperiora eorum, quæ ſuapte natura ſicca ſunt, cibo idonea perficiuntur. Vt in Aegypto arundinis, quæ in paludibus eſt. Dulcis enim cætera quoque ſua extrema parte ſentitur, ſed breui admodum. At illa propter copiam alimenti tenera, dulcíſque parte ampliore exurgit. Radices etiam ſuã dulcedinem ſeruant, uſquequo reſiccentur, reſiccatæ ſtatim eam amittunt. Siccitas enim neq; cibo idonea, neque ſapida eſt: quapropter cauliũ quoque uigor certus ſtatuitur.

¶ Cur uiridia, aut nihil oleant, aut non æque: ſicca uerò nimirum redoleãt. Quódque in quorundam radicibus præcipue ſapores inſint, ut omnium acrium, & quamobrem. Item de ſuccorum nominibus, quiq; humor communi nomine careat. CAPVT XVII.

T uero odor è cõtrario fermè in his. Virides enim aut nihil olent, aut non æque, ſiccatæ nimirum redolent. Vt iridis radix, atque etiam arundinum, & iuncorum, atque omnino generis aquatilium. N m & gladiolus, quamuis odoratus, & ſiccus ſuapte natura ſit, tamen minus redolet recens: ſed eorum etiam uigor certus intelligi debet, ut ſiccentia ſupra modum reddi hebetiora, neceſſe ſit. Verum hoc (ut ſupra dictum eſt) conſentaneum ferè eſt. Sapores autem in cæteris quoque ſuas uires, pari ratione habere conſtat. Quorundam enim in radicibus ſunt præcipue, ut omniũ acrium, ceu alliorum, ceparũ, radicularũ. Quod idẽ de uenenoſis etiã dici poteſt, quæ & ipſæ carnoſæ omnes creãtur. Cæterũ uires uenenoſarum perenniores ſunt, in totum enim ualidiores ex ſiccitate redduntur: quia pars aquoſa humoris exacta eſt. Ex hac etenim ratione ſucci corporati etiam utiles ſunt, cum corporatio non nihil ſegregata parte aquoſa proueniat. Quamobrem præparare conſueuerunt, alia ſiccantes, atque ſuccantes: alia inſecãtes, quò ſolis ac aëris uis coagere melius poßit, ut reſinam, & reliqua generis eiuſdẽ, & thus, & myrrham, & laſerpitium. Affertur inſectio alijs tam radice, quàm parte ſuperiore, ceu uenenoſis quibuſdam, & laſeris. Quippe radix, & caulis inſecatur, atque ſuccus manet utrinq;: alijs radice, aut caule tãtũ ſcilicet prout ſuccũ emittere aptiora

rà sunt. Nam si radices habent succosiores, radici inseritur incisio, si partes supernas, cauli. Quibus enim radices siccæ, surculosæq; sunt, his nunq̄ stercus dispo nunt. Eadē ratio lachrymarū etiam est, quæ spōte cōcrescunt tam spinarum, q̄ arborum, ut amygdalæ, pini, abietis, terebinthi, quarum aliæ bene sapidæ, benéque olidæ sunt: aliæ insipidæ, atque inolidæ, ut gumma spinæ ægyptiæ. Vocāt alia succos, alia lachrymas: communius tamen uocabulum est succus. Sed forte nil refert. Humor enim, qui singulis uaria excoctione conueniat, communi nomine caret. Quod uerò inter humores alij callosiores, lentiorésq; sunt, alij aquosi, minusq; lenti: hinc alij densari possunt, alij nequeunt. Nonnullis etiam aliquid miscent, quò densentur, atque concrescant.

¶ Cur alia in caulibus, alia in radicibus uires habeant. Cūrque in eadem planta diuersi odores, saporésque sint.

CAPVT XVIII.

Ausam uerò, ut alia in radicibus, alia in caulibus uires habeant, illam sanè opinari decet, quam prius retulimus. Quorū enim natura minus p̄te utraque modica est ad uim illam condendam, quod altera satis, altera minus humiditatis, aut sicitatis habuerit: atq; etiam, quorū substantiam plus in alterutram partē uergi natura uoluerit. Hæc aut parte superiore, aut radice potius uires continent,

sicut incrementi quoq;, & magnitudinis ratio anceps est. Cucumeres enim, cucurbitæ, & alia pleraque parte ampliantur superna, luxuriantúrque. Radice tamē pusilla inhærent, scilla, bulbus, denique omnia, quæ radice sunt capitata contra partē superiorem, tenuē, imbecillémque, radices amplas, carnosásque gerunt. Prorsus in quibus acredo inest, uel aliqua eiusmodi uis radicibus potius inest, ut in cepe, allio, & scilla: quod ratione optima euenit, cum natura eò potius tēdat. Vires enim naturam sectari, necesse est: quod in uenenis maxima ferè parte uidemus. Quippe radices uenenosiores, potentiorésque sunt. Causam duo illa, quæ superius diximus, habent, idest quòd neq; præhumida, neque præarida sint. Altera enim ex humoris nimietate percoqui nequeunt: altera quasi materia uacant ad coctionem suscipiendā suæ causa siccitatis. Singula autem pro sua natura, potestatéque coquuntur, ut dictum est. Igitur è contrario quasi sapores, odores, atque omnino uires eiusmodi alijs super alijs subter haberi, ex supradictis intueri oportet. Causa uero quamobrem neque sapores, neq; odores parte eadem omnibus habentur supernis, haud procul prædictis ferè rationibus est. Nam (quod simpliciter dici potest) singulæ partes aliquid similitudinis habent, tum in sapore, tum in odore: sed differūt, quod magis, minúsue habent. Patet hoc in eis arboribus, quæ syncerius olent, & sapiunt: ut in abiete, pino, cupresso, larice. Addo etiam in fico, aquosiores

res

res enim non æque istud confirmant. Imo uerò differentiam hæ suscipiunt illam, ut alia sapida, alia insipida, uel male sapida sint, & alia odorata, alia inodorata: necnon & odorum saporúmque uarietate discordantia prodeunt, ceu uitis, pampinus, & uua. Denique omnium ferè tam foliorũ, quàm fructuũ, ratio, quod alterum crudum, alterum coctum est: uel potius, quod neque ex eadem materia sit utrúmque: sed alterum uelut ex purgata, synceráque, alterum ex impura, callosáque. Sunt certe ex calloſiore, corporatioréque germina, rami, stypites, totáque moles. Itaque cum materie diſsimiles sint, finem quoque pro sua natura diſsimilem habeat unumquódque necesse est: quod etiam in animalium genere constat, uel potius è diuerso, quia finem suum habeat unumquódque, materiam quoque habeat diuersam necesse est. Omnium uerò (ut simplicius loquar) finis pro subiecta natura statutus est, quæ cum uaria, & in sapore, & in odore, & in inodoratione sit, discrimenque ad sensum hominis redigatur, hinc diuersitas partiũ exultet necesse est. Nihil enim prohibet foliorũ tẽperamentũ gustui modicum esse interdũ. Fructuum autẽ immodicum, ac uehementius, uel in acerbitate, uel in austeritate, uel in amaritudine, uel in alia quadam dispositione: quod etiam in olerum genere perspicuum est. Quippe folia moderata, & grata sunt: semina uerò acria, uel amara, & ex toto uehementiora sentimus. Ita, ut contra, quàm in arborum

fructibus, ac terræ frugibus res eueniat. Fructus enī illarum utiles, folia inutilia sunt. Horum autem folia tantummodo usui sunt: semina non nisi medicaminis forte dari rationi commode poßint. Quod igitur in his liquet, nihil prohibet in tilia quoque, cæterisq; nō-nullis arboribus effici: ut fructus ingustabilis, frons dulcis, atque gustabilis sit. Fructus enim naturæ cō-ditionem puram continet, atque synceram. Enimue-rò siue nimium siccus, lignosúsque sit, seu austerus, amarúsue, aut male olidus, aut aliam quanpiam dif-ficultatem sortitus, ingustabilis redditur. At frōs quia humidior, ac pensilis est, moderationem aliquam obti net, quod etiam in lasere, atque alijs plerisq; acribus patet. Folium enim laseris suaue, fructúsque mollis est, propter humorē. Quippe acrimoniā moderat p-mistus humor aquosus. Itaq; aliquam saporis gratiā generat. Cōtra siccitas uehementiora omnia reddit.

¶ Cur quædam, cum uiridia sunt, mādi poßint. Cum uerò siccescunt humoris temperie sublata, ingustabilia relinquantur. Cúrque in qui-būsdam radices ingustabiles sint: caules autē mandi nimirum poßint, & contra.

CAPVT XIX.

Mnino multis id euenit, ut cum uiri-dia sunt mandi nimirum poßint, sa-porisq; aliquam reddant suauitatem propter cōmistionē aquosi humoris. Cū aūt siccescūt humoris tēperie sub lata,

lata, ingustabilia relinquantur: ut germina uitium, & stypitum, & aculeatorum quorumdam, & leguminũ aliquorum, ut ciœre, fabæ. Ad summam eorum, quæ dulcedinis aliquid reddũt. Commune id omnium propemodum sit, quorũ succi per se acerbiores, aut acriores, aut amariores. Temperati enim à natura humore aquoso meliores, dulciorésque sapores suscipiunt, qđ & in myrtis, ac punicis fieri certũ est. At si qua talis natura arborum, aut omnino plãtarum est, ut fructus uiribus synceris progeneret: folia tamen partésque alias creet per mistionem: nil prohibet (sicut dictum est) mandi folia posse, fructum uerò ingustabilem esse. Proximum his, & in radicibus quoq; cibo idoneis est, quarum folia ingustabilia penè sunt, utpote sicca, spinosáque. Caules autem mandi nimirum possunt, & radices ipsæ suauitatem etiam reddunt. Adsunt è cõtrario, quorum cætera cibo apta, & suauia sunt. Radices autem ingustabiles, quia lignosæ, amaræq;, aut deniq; male sapidæ, uel insipidæ sunt. Differẽtiam haud paruam natura quoque uaria animaliũ facit. Etenim quæ nobis insipida sunt, cæteris animalibus sapida sentiũtur, propter uirium bonitatem, facultatémq; conficiendi. Alia tamen alijs in genere quoque illorum grata, & in sapore, & in dispositiõe animaduertimus. Delectantur enim alia teneris, alia siccis potius. Nonnulla etiam dum tenera sunt, a nullo gustantur. Sicca autẽ cibo idonea proptèrea sunt, quia quantum in his amaritudinis, difficultatisq; fuerit pcoctum, excretũq; est

solis

solis opera, ut sesama, ut erisymum. Hæc enim uiridia tangi à nullo animali uidentur propter amaritudinem, & grauitatem saporis: sed siccata acceptiora euadunt, fructusq; eorum suaues efficiuntur. Atque eorum causas huiusmodi putandum est. De fructibus, qui cibo idonei sunt, ratio facilius reddi potest. Horum quippe humores, puri, synceríq; sunt, uelut à natura liquati, purgatique, ut & pluribus, & magis ualeãt conuenire.

¶*De uenenosis plantis. Cúrque eorum partes tantum medicæ sint. Item alium agrum ad alia medicamenta utilẽ esse.* CAPVT XX.

Sed de uenenosis, & his omnino, quæ uires obtineant aliquas, consyderandum deinceps est. Quippe in his, neq; uires eædem intelliguntur, neq; pares in omnibus illico à radicibus sumpto initio intuendi. Nec enim superioribus omnibus, ceu folijs, ramis, fructibus eadem uis inest: & differre qdem pluris, minorisq; ratione aliquid, esse consentaneum dixerim. At aliqua esse, quæ penitus nequeunt agere, quod pars reliqua potest, ut semẽ & caulem: quod radix, uel è diuerso radicem, quod semen, & caulis, hoc magis mirandum. Ergo causas ex prædictis petendum. Cum enim naturam, atq; temperiem suã unnũquódq; habeat, uires quoq; uarias habeat necesse esse: ut alia colliquare poßint, atq; discernere, alia nequeant: & alia magis poßint, alia minus, & feruefacere, & coquere,

quere, & frigefacere, & siccare, & reliqua pari ratione addendum. Sed fructus maxime discrepare consentaneum est: siquidem non uniuersa natura radicis, & fructus, & cæterarum partium similis sit. Sed aliæ incoctæ penitus sint, aliæ coctæ, & omnino constantes ex pluribus. Itaque efficitur, ut & sapore, & uiribus inter se plurimum distent. Ita enim tum in agrestibus, tum in urbanis uidemus: quorum radices amaroe, lactuosæq; sunt, horũ fructus esse prædulces, quasi ex incocto percoctos. Quod idem uiribus quoque uenenorum euenisse putandum. Quamobrem non temere fit, ut in alijs radix, in alijs pars aliqua ex cæteris plãtæ eiusdem amplius ualeat. Nam & radices amplius à radicibus differunt, In ijs etiam, quæ generis copulantur societate, & semina seminibus, & reliquæ partes multò inter se uiribus distant, propter agri, cœlique conditionem: sicut & frumentum, & cæteræ fruges pondere propter alimentorum uarietatem. Quapropter medicamina longe præstantiora medicaminibus explorantur, quæ longo interuallo minime distant, ut elleborum nascens incœta monte melius parnasico est. Validius enim esse illud putatur, minúsque aptum medicamini: causa quamobrem ualidum ita fit, similis atque in fructibus. Aëris enim duritiam, nutrimentique largitate grauitas in eo quoque tractu sicut in Bœotia prouenit. Porrò alius ager ad alias uires idoneus est, quemadmodum in fructibus quoque perficiendis animaduertimus. Sunt etenim loca, quæ ne excoquere

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

quere quidem ullo modo uires medicas ualeant. Quippe multis in locis, & niger elleborus, & aliæ radices hebetes, imbecillésque comperiũtur. Vnde credi haud temere poßit, aëre frigido, & ſolo aperto, atque etiã alimento modico opus eſſe: & quidem uenena in montibus plurima naſci uidentur, & in ijs maxime qui altißimi ſunt, atque amplißimi. Et de his ſatis dictum iam eſt.

De cauſa odorum. Cúrque in eadem planta partes aliæ odoratæ, aliæ in odoræ. Cur etiam in arboribus flores, qui minores ſunt, odoratiores ſentiamus. Cur præterea odor in flore aut ſit, aut non ſit. CAPVT XXI.

E odoribus, quoniam ij quoque particulatim fieri ſolent, cauſas eaſdem, aut certas proximas eſſe putandum. Excoctio nãque alijs in flore potius, alijs in fructu, alijs in folijs, ramiſq; aquoſis, & quaſi inſipidis, aut acribus. In flore, ut roſa, croco, & reliquis generis eiuſdem, quorum quæ minus bene ſapida ſunt, odoribus etiam ſuis grauitatem quandam præſentant, ut lilium, lirium, & eiuſmodi. Quædam nullam penitus reddunt ſuauitatem odoris, ſed grauiter redolent, quod à ſapore quodãmodo fieri, nec eſſe rationem odoris ab illo remotam certum eſt. Enimuero, quæ diluta, & inſipida ſunt, hæc penè omnia inolida quoque ſentimus. Quippe in

his

his (ut ita loquar) duobus exordia qualitatis insolida habentur, cum & sapor natura quadam aquosa est, & humor aquæ nimium reddit. Alterum enim misceri quasi non potest, alterum autem ex nimietate tolli necesse est. Itaque id etiam misceri quodammodo nequit, quæ quidem res à ratione odoris auersa penitus est. Odor enim mistione quadam consistit. Quæ autem alimento uberiori, uehementiorique nutriuntur, œu palustria: hæc odores etiam proximos suo alimento graues scilicet quosdam, ac turbidos reddunt. Cum igitur alijs in radicibus mistura eiusmodi, atque moderatio sit, alijs in ramis, ac folijs, alijs in fructu, pluribus uerò in flore: has easdem partes in singulis odoratas esse ratio est. Ideoq; flores arborum, qui minores sunt, odoratiores sentimus. Plus enim terræ humori in maioribus inest. Si tamē hæc ratio minus placeat, aliam quæres. Igitur in uniuersum, atque simpliciter satis fortasse dicta hæc sunt. At uerò in eo, qđ prædicta temperamenta singulatim animaduertere deceat. Non temere plurimis odorem esse in flore appareat. Agitur enim in eo prima quasi, & leuißima coctio, siue siccitas, siue aliqua mutatio uenerit. Cum uerò fructus inceptus sit, odor nō amplius permanet, quia plus iam adest humoris: præterquā si qua humore tali suapte natura sint, ut odorem ualeant conseruare. Ex toto penè fructus, qui gustu suaues sunt, bene olent. Nam & malum, & pirum, & mespilum tale est. Adde quos priuatim acceptos uocamus, ut cedrida, & terebinthū,

&

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

& similes, quósq; pingues sentimus, ut fructum abietis, pini, piceæ, lauri.

Cur dulcia minus oleant. Cúrque odor in ijs sit, in quibus inest aliquid acrimoniæ. In quibus item locis odorata nascantur. Præterea odorum alios ualidos, alios infirmos esse. Tū qui in succis durent. CAPVT XXII.

X dulcibus nullus ferè bene olet. Nā & mala dulcia odorē minime omniū reddunt, & eò minus, quò dulciora sunt. Ratio, quod succus dulcis crassior, atque terrestrior est, præsertim cum mistus fuerit in fructu. Odor autem humoris tenuioris, siccioris, aptique difflari potius est, de quibus pòst hac etiam disseremus. Verùm (ut summatim agamus) odor & foliorum, & ramorum, & in totum arborum, atque plantarum in eisdem generibus est, in quibus aliquid acredinis, aut pinguedinis inest: quemadmodum certe fructus quoque supra dicti se habent, & quidā etiam ex uinosis. Fructus etenim myrti odoratus, & ea quoque odorem aliquem reddit, & quæcunque talem acrimoniam, siue pinguis, siue uinosi, siue etiam alius succi in suis fructibus habeat. Eadem ratio in genere quoque herbarum est, quas coronarias appellamus, ut serpylli, sisymbrij, cæterorúmque: in oleribus, ceu ruta, apio, menta. Siccitas enim, & acritas,

tas, uel acerbitas his innotescit, non in fructibus, neque in cæteris, quæ humoris eiusmodi sunt. In omnibus uerò tum in his, tum cæteris odoratis redditum illud per diffinitionem omnino inest, ut demistum sicco, quod sapidum est, uim aliquam pariat odoris. Prorsus odoratiora, suauioráque, tam tota, quàm particulatim locis placidi spiritus, ac siccis proueniũt: scilicet exhausto humore aquoso, excoctóque reliquo melius. Siccitas enim (ut simplicius loquar) odori conuenientior est, & omnia odorata eò potius uergunt. Argumento etiam illud est, quod tractibus æstuosis plura, melioráque odoratorum genera prodeunt. Melius enim ibi concoquitur, & quædam siccata olent. Viridia nihil olent, ut calamus, iuncus: nonnulla etiam plenius olent siccata, ut iris, ac sertula campana, sic & œnanthes odoratior est. Non tamen omnia ita se habent, sed adsunt, quæ è diuerso naturam sortita sint, quæ profecto diuisisse oportet. Diuisio uerò simplex occurrit. Aliorum enim odores exiles, ut florum ferè omnium, qui uirides, atque recentes sunt odoratiores: temporis autem spatio decurso exhalationis causa hebetescunt. Aliorum odor ualidior est, ut eorum, quæ terrena magis, & in terrenioribus posita sunt: quibúsque uis quædam aquosa permista est, qua siccata, inueratáque ad quoddam usque temporis spatium odoratiora redduntur. Cuius generis poma cotonea sunt, quæq; ex coronariorum numero acrem reddũt odorem, ut abrotonum præcipue, & sampsucum, &

crocum.

crocum. Vnà enim, & quantum humoris aquosi est, exhalatur, & alimenti cessat accessio: & quædam ueluti coctiōis aliquid per se ipsa recipiunt. Vnde fit, ut à suis decerpta arboribus odoratiora reddantur, ut mala, & quædam alia. Euenit, ut inter herbacea, quæ uiridia sint, nihil oleant propter humorem: sicca autem oleant, ut alia quædam, & fœnum græcum. Nam & uinum tunc maxime constans perficitur, atque odorem capeßit, cum pars eius aquosa difflata, exactáque est. Hæc igitur omnia odoratiora in uetustate efficiuntur.

¶ Cur debilia celerius euanescant. Cur etiam nimium exsiccata deterius oleant. Tum quamob rem flos eorum, quæ toto corpore odorata sunt, non spiret. CAPVT XXIII.

Væ autem debilia sunt, celeriter euanescunt, ut uiolæ tam nigræ, quàm candidæ, amaræ, maléque olidæ in uetustate redduntur: nec sicuti rosæ suum odorem etiam siccæ conseruant, dum deficiāt penitus: uirides tamen à longe redolent, siccæ non nisi proxime admotæ. Ratio, quod induratæ quodammodo defectu proprij caloris halitū reddere nequeunt. Nam ad usum quidam unguentarij eas quoq; aliquatenus siccare cōsueuerunt, ut odorem synceriorem relinquant. Sertula campana uel plus temporis odorata edurat: ceterū adsunt, quæ inter odorata nimium exsiccata deterius oleant, eò quod acriorem, duriorémque reddant odorem. Est enim quemadmodum

uini,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

uini, atque in totum ſucci, ſaporiſue duritia, uehemẽtiáque: ſic etiã odoris quod et inter agreſtia quibuſdam euenire uidetur, ceu ſerpyllo, & ſiſymbrio, & in genere olerum rutæ præcipue. Sunt enim odores eorũ duri, expertéſque omnino dulcedinis. At urbanorum odores unà cum remißione dulcedinis quoq; aliquid, benignitatíſque habent. Eſt enim ut in ſapore, ita etiam in odore dulcedo: & cæteræ propemodum generum appellationes, tanquam naturæ eorum non multo inter ſe diſtent. Sed qui nam odores ſint diutini, & qui ſiccatis meliores reddantur, cæteráque ſimilia, ſpectari ex prædictis oportet: quæque à nobis ſunt prætermiſſa, facile per hæc eadem cõſpici à cæteris poßint. Quæ autem non particulatim, ſed toto corpore odorata ſunt, de his quæret ſanè aliqs, quod prius dictum iam eſt. Quamobrem flos odoratus eſſe non poteſt. An non ex ratione id quæret: nam & cæteris odore carentibus flos iſtiuſmodi deeſt, ſed in his potißimum enotatur. Quia ratio, naturáque odoris præceſſerit. Cauſa illa eſſe uidetur, quod generatio floris concoctio quædam eſt: quod autem coquitur, in mutatione illius eſt, quod iam antea eſſet. Quæ igitur odorata ipſa non ſunt, horum flos, cũm humor concoquitur, odorem aliquem capit: quoniam concoctio in mutatione eſt. Contrà quæ odorata ſunt, horum odorem permutatione uariare neceſſe eſt: quod ſi plene ſint odorata, flos minus odoratus proueniet. Hæc enim diuerſitas ueluti hebetatio pri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſtini odoris, ac uirium eſſe uidetur. Quapropter florem tunc olere poſſe affirmant. Sed hoc an ita ſit, cogitandum. Fidem enim aliquam affert ſimile tum euenire uidetur, ut in ſuccis coctis, atque in crudis, cum ignem ſentiunt aut ſolem: quippe facta mutatione, alteri in melius, alteri in deterius commutantur. Vis enim caloris alteros coquit, alteros ex ſua perfecta conditione dimouet. Cum enim res finẽ ſuum attigerit, mutationem in deterius fieri neceſſe eſt. Quod etiam hac in parte euenire uidetur, cum odor emolliri inceperit. Fit enim uelut remiſſio ſynceri odoris, tum etiam euenit, ut ſuccus eiuſmodi, qui ſuapte natura ſiccus eſt, in prouentu floris humeſcat, ſi ſecus generatio fieri non poſſit, atque ita ſequatur remiſſio. Sin autem non humore, ſed dulcedine opus ſit ad fructuum generationem. (Omnia nanque ex dulci creantur, & hinc flores magna ex parte dulces ſentimus) ea quoque ipſa ratione diſſolui, effœminarique odorem conſentaneum eſt, quaſi dulceſcat exempta ſcilicet acredine illa ſyncera. Horum igitur cauſam talem eſſe exiſtimandum.

¶ Cur fructus agreſtes odoratiores urbanis ſuis generis ſint. De cauſa odoris in uino: & quamobrem, quod morale uocatur, celerius purgetur. Item ſi in ſucco eſt ſaporis gratia, & odor de ſucco prouenit, qualis uterque ſit.

CAPVT XXIIII.

Cur

Vr autem fructus agrestes odoratiores urbanis suis generis sunt, ut mala, pira, sorba, mespila, & reliqua: atque ipsorum malorũ tam syluestrium, quàm urbanorum, quæ acerbißima sunt, suauißime olent. Atqui cum odor per coctionem acquiratur, quæ maxime cocta sint, hæc olere melius putaueris oportere. Ergo de his dici quidẽ in uniuersũ potest: agrestia duriora esse, quod in cæteris quoq; rebus naturæ animaduertitur. Sed conuenientius ratio aßignetur. Siquis coquẽdi genera saporis, atque odoris discernere ualeat. Ita, ut quo in genere uis saporis, odorisue consistat, compertum sit. Enimuero differentiæ aliquid inesse uidetur, siue differant inter se, siue idem sint aliqua cõmutatiõe, sed hoc diuisioni generali mandandũ utique sit. Ad rem autem nobis propositã illud satis est, quod & latißime patet, dulcedinẽ, & ex toto saporis suauitudinem fieri non nisi succo crassescente solere: qua de causa fructus senescentes, soléq; feruescentes dulciores omnes efficiuntur. Crassantur enim exẽpta parte humoris aquosa. Odoris autem ratio in priore quadam, minúsque perfecta coctione uersatur. Argumentum, quod ipsa etiam odorata, ut pira, mala, et cætera plus reddunt odoris, si cocta in plenum non sunt. Atqui saporis excoctio tum potißimum consumatur, cum in plenum excoquitur, & quidem in primis succorum mutationibus uidere id licet. Vberius nanque

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

odores inde exultant, ceu ſimul, & flatilis quædam eſſet odoris conditio, & ſuccus ſuam haberet naturam, ad quam cum ueniſſet craſſatus, excoctúsq; minus quidem odoris ſpirare: dulcedinem tamen conuenientem, atque in totum ſenſui accommodatam poßit acquirere. Agreſte igitur genus ad priorem uſque tãtummodo coctionem deueniẽs, odorem quoque ratione adipiſcitur pleniorem. Vrbanum, cum perfectiorem attingat cocturam, alimentóque abundet, propter uehementiorem confectionem ſuccos ſuos in dulcedinem, odoriſque hebetudinem uertit. Tum etiã humiditatem, ſiccitatem, largitatem alimoniæ, parſimoniámue, commoditatémque afflatus conferre aliquid ad odorem uериſimile eſt. Siquidẽ omnino, quæ arida, locisque aridis ſunt, quæ paruo alimento contenta degunt, quæ placidæ aſpirantur, odoratiora procul dubio ſint. Humor enim largius ſe permiſcens, odorem hebetat. Quapropter locis opacis, dilutisque odorata nunquam proueniunt. Nimirum ergo dum craſſantur, mutationem illam recipiunt, ſicut dictum eſt. Omnino (quod ſimpliciter dici poteſt) genus agreſte ſiccius, ieiunius, ſpiratius, feruentius, atque etiam ſucco tenuius eſt: nec ſuccum carni permiſtũ gerit modo urbani. Quæ quidem omnia iuuant ad odorem efficiendum, licet hoc inuino etiam peruidere: quod enim dulce, molléue eſt, caret odore. Quod tenuius inter cætera eſt, hoc odoratius: et celerius hoc, quàm pingue, craſſúmque conſiſtit, atque perficitur.

Item

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Item unà cum odore euenit, ut fece ſidente, uel ſegregatio humoris, partisq́; terrenæ, exhalatióque ſortis aquoſæ efficiatur: ita ut ex his omnibus ſuauis illa exoriatur olentia, ideſt attenuatione, ſegregatione, exhalatione. Nam & in ipſo dolio pars uini, quæ eſt iuxta fecem, minus redolet. Hæc eadem cauſa eſt, & quamobrem genus uini, quod morale uocatum eſt, celerius purgetur, conſiſtátque. Eſt etenim tenuius, & obiter quaſi uitio miſturæ immune. Confirmatur id etiam, quod ex tenuioribus, & ſucco probatis, ſpiratisque commode adoratiora proueniunt, ex uetuſtioribus potius, quàm nouellis. Item quod, quæ large olent, ac ualide, mollitiam in guſtatu nullam præſẽtant: utpote cum ſimul manere nequeant, odor ſuauis & plenius ille, ac ualidius: quod etiam in unguentis, incenſis, coronamentis, cæteríſque odoratis euenire uidetur. Hæc etenim omnia amara ſunt, maléque ſapida, ſicuti amygdalæ. Et montana uerò uinorum genera, odorem pleraque obtinent, quæ dura, minúsque in ſapore commendata exiſtunt. His igitur omnibus conſtat aliud eſſe, quod faciat odoris ſuauitatem: ſi tamen cauſæ odoris, ſaporisque modus adſit, quod ex ambobus exultet, ſuauiſſimum eſt. Præſertim, cum in quibuſdam agreſtibus acredo, atque ſynceritas tædio admodum ſit, ut retulimus: ceu in ſerpyllo, abrotono, ruta, permiſtionéque natiui humoris temperatiora, ſuauioráque reddantur. At ſi alterum immodice adſit, quærimus certe, quod deeſt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Simul enim quodammodo in eiusmodi gustabilium genere odoris, atque saporis delectatio est. Sed discernere, explicaréque in uniuersum tentandũ, quẽadmodum diximus: ut si in succo dulcedo sit, aut aliqua genera saporis. Odor autem de succo proueniat, qualis nam sit uterque, & quo modo habeat, illud igitur ex prædictis iam patet, quod principio quærebatur. Quamobrem fructus agrestes sint odoratiores, atque proinde euenire appareat, ut in perfectis, & priuatitijs potius consistat odoris suauitas: siquidem ex his alia amara sint, alia acria, alia exilia, alia acerba, alia aliquid habeant tedij, nec temere forsitan. Exit enim halitus quidam de his maiorem in modum, qui si temperata sunt, modicus sensui occurrit: sin minus, difficilis, grauisque est. Nec in priuatione genus id collocandum, sed aliquam potius naturam aliam sortitum appareat. Siquidem nonnullam uim, extremorum obtinent efficiẽdorum. Igitur odor his de causis in succis minus dulcibus, atque in suauibus inest. Odorum autem (ut ita dixerim) omnium potestas pro subiectæ naturæ ratione proculdubio est.

¶ Cur aliqui flores suauiores distãtes, quàm proximi sentiantur. Et cur odores plurimũ mane sentiantur, crescente die minus, meridie minime. Tum de herba, cui nomen hesperidi. Item quæ ætas plãtis ad odorem aptissima. Et quibus

bus rebus odores hebetētur. Cur præterea arcus cœlestis loca ubi constiterit, atque arbores reddat odoratas. Cur denique incensa redoleant.

CAPVT XXV.

Aeterum aliqui ex numero florum distantes odoratiores, quàm proximi sētiuntur: quod etiam in uiolis deprehensum est. Ratio, quod ad locum remotiorem odor purus, syncerūsque deferatur. Effluunt enim de cæteris etiam partibus plantæ aliqua, quæ longinquius transire nō possunt, quia terrena magis, craßioráque sunt. Quippe in uniuersum odorum generi imbecilli synceritas ualentiore mistura conueniens commodior est, sicuti & saporibus. Exempli gratia, myrtus mulso macerata, melius, quàm syncera redolere incensa putatur. Odor enim melior, atq; dulcior redditur tēperatus, hoc idē, & succis euenit. Sunt enim qui misturam desyderant ad acquirendam suauitatem. Omnino (ut simplicius agam) odores plurimi, synceriorésque mane sentiū̄tur, die crescente minus, meridie minime, quòd sol omnia siccat: & quemadmodum horis diei, ita etiam anni temporibus pro ratione mutantur. Præterq̄ siqua suos odores, maturitatésque tempore alio capere solent: aut cœli temperies aliqua ad odores conficiendos accommodata contingat, ut in herba, cui

nomen hesperidi, patet. Hæc enim nocte plus redolet, quam interdiu: cæteris autem suo spacio non ultimo, sed medio cum maxime uigent, quæq; odoratißima sunt, uel ubi paululum à suo uigore declinarunt. Haud enim fortasse coquẽdi ratio eadem est saporis, atque odoris. Nouella etenim planta alimentum excoquere nequit, utpote quæ plus attrahat, quàm possit conficere. Annosa imbecillis penitus ob inopiam caloris insita est. Cæterum uetustæ odoratiores sunt, quàm nouellæ. Minus enim humoris in his est. Itaque magis ualent exuperare: sicut etiam, quæ solo gracili posita sunt, licet tamen simpliciter illud asserere. Omnia quæ uigent præstantiora, tum sapore, tum odore intelligi, modo finem hunc natura illis statuerit: frigore, gelúque tam sapores, quàm odores hebetiores ob densationem redduntur. Nil enim concreta exprimere possunt, tum etiam oblitterati quodammodo ex uiolentia frigoris: nec modo illa, sed etiam sensus tollitur. Quippe utraque ex suo statu frigoris iniuria dimouentur, quanquam acrius illa, quàm sensus: nam & fructuum dulcedinem frigus per gelationem euaporando, educendóque eximit. Pari modo & nimietas æstuum saporibus officit: alia nanque exurit, alia non concoquit, alia ueluti putrida, & præhumida reddit (ut de ficubus dictum est) odores forsitan nonnullorum magis conseruat: & forte illos creare potest, qui familiares locis aridis sunt. Hos enim constat

esse

esse omnino synceros. Multos tamen peruertit, qui scilicet consistunt in fructibus: quia succosiores, indiscretique isti sunt. Quippe odor non nisi maturescentibus fructibus cõsistere potest. In totum misturæ modum inesse, naturámq; siccitatis in ratione odoris, quæ quodammodo innotescere cõuenit. Siccitas etenim est, quæ odores uel omnium, uel certe aliquorum facere potest. Quod obiter in terra quoq; perspicuum est, ubi tempore æstiuo solo adusto imbres accesserint. Humor enim admissus, feruentiq; pulueri permistus, odorem generat, quod idem in cæteris etiam facit: nã & quod de arcu cœlesti referũt, arbores, & loca reddere odorata ubicũq; cõstiterit, tale est. Reddit enim nõ in omnibus modis odorata, sed siqua materia combusta proxime sit: nec id forsitan per se agit, sed quodammodo per euentum. Impluit enim locis, ubi constiterit. Quippe materiæ conbustæ admistus humor uaporem quendam, odorémque excitat. Neque enim aquæ multum descendit, sed magna parte guttæ irrorant, ita ut caliditatis, siccitatisq; modus non desit. Materia quoque ipsa certæ sit qualitatis, opus est. Nõ enim in qualibet, neque quibusuis modis illud fieri potest. Omnino uel in cæteris crematio, atque permistio creabunt odorem, si modicæ fuerit. Nam & incensa ex hac ratione imposita igni redolẽt molli scilicet, nec rapido cuiquam & perurẽti: sic enim modus seruatur odoribus, aliter corruptio sequitur.

Cur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

Cur animal nullum odoratum ſit, cum in genere plantarum odora comperiri permulta poßint. Cúrque aliqua fœtida homini ſint: brutis uerò odorata. Item ſapores, odorésq; agri, cœli alimoniæ ratione conſiſtere.

CAPVT XXVI.

Vic ſanè proxima, & eadem ferè cauſa eſt: quamobrē in arboribus, & ad ſummam in genere plantarum odora comperiri permulta poßint: animal nullum penitus odoratum ſit, niſi quis pardalim dixerit ſenſui beluarum bene olere, ut dictū iam eſt. Genus etenim animalium ſiccum, & calidum ſuapte natura eſt. Itaque halitus eius tenuior, atque purior, plantæ plus habent humoris, naturalióresque (ut ita dixerim) extant, ideóque halitum quoq; earū talem eſſe neceſſarium. Omnino alimentum ſimplex plātarū eſt, nec quicquam ſuperuacuum habet, animalium uarium eſt, multáque habens ſuperuacua. Confert autē & aliquid ad odorem conficiendum, naturam qualitate anteceßiſſe idonea. Principium enim, & res prima natura eſt. Neque enim arbores omnes ſuauiter olent, quia non conſimili temperamento ſunt conditæ. Hæc ita eſſe cenſendum, ni forte odor, quem animalia reddere nata ſint, certus eſſe humano ſenſui nequeat, eo, quòd hominis olfactus omnium deterrimus eſt. Quippe cæteræ animantes & à longe ſentiunt, & quæ proxima ſunt, percipiunt exquiſitius. Vnde alia

grata

grata, alia penitus insuauia hic concurrunt, sicut etiã homini alia magis alijs grate redolent. Nonnulla etiã omnino uitamus. Sed mirum (quod antea diximus) siquod nobis fœtidum, inodoratúmque sit, gratum illis occurrat. At mirum istud non sit, quandoquidem & alijs euenire hoc idem uidemus in ipsis protinus alimonijs, quorum temperamenta potißimum causam habere quispiam credet: utpote, quæ inæqualia sint, atq; innormia. Figuras enim illas Democriti affectiões, mutationésque certas efficere posse arbitrandum, cum certas habẽt formas (ut dictum est) hæc ita asseruisse par est, quod autem pauloante diximus, nunc etiam asserendum: prorsus enim odoris, saporisque ratio qualitatem quandam & agri, & cœli, & alimenti exposcit. Nec excedere, nec deficere, nec auersũ esse subiectis alimentum oportet. Quippe, quod excedit, coctiõi ĩpedimẽto est. Quod deficit, uelut materia caret. Quod alienum est, fungi naturæ officio nequit. Quicquid in cultu, curáque uersatur, & ut solũ cõueniat, & calores, ac frigora sentiat. Hũc enim in modũ alimentum, facultas quoq; coquendi subministratur: fructúsq; perinde, atq; saporis exultat uarietas, ut illa inter se differant, hoc ita esse argumentis pluribus cõstat. Alia enim alio in agro bene olida, bene sapida, frugifera, sterilia, germinis fertilia, infertilia. Nã ea quoq; sub eãdẽ causam ueniũt, de qbus nõ nisi cœli statũ, ac terræ alimentum pro causis aßignare debemus. Enimuero quæ uetẽt, augeãt, faciãtq; cocturã, iucũditatémq;

tateq́; saporis hæc sunt. Sed cũ saporũ, odorúmq; uaria dif formatura sit: idcirco temperamentum nõ unũ omniũ est, nec alimentum commodum omnibus unum, sed singulis, quod proprie naturæ respondeat.

¶ Quamobrem non omnia odoratorum genere locis omnibus feruidis prodeãt. Et myrti Aegyptiæ cur odoratißimæ sint: cum cæteræ inodoratæ gignantur, Cur item in Aegypto cætera præter myrtum, inodorata sint.

CAPVT XXVII.

VNde illius etiã quæstionis solutio exultat. Quamobrem cum loca feruida odoris fertilia sint: nec omnia genera odoratorũ locis omnibus feruidis prodeant, atque etiã magis illius. Quãobrem quæ alibi carent odore, hæc locis feruidis odorata sint, ut calamus, & iuncus in Syria: quæ autem odorata alibi, nihilo odoratiora comperiantur locis eiusmodi, imo uerò hebetiora, ut quidã aiunt. Quamquàm ut odoratiora sint, ratio postulare uidetur. Hæc enim omnia prædicta causa continet. Quippe cœli, & alimenti conditio alia cõuenit alijs, præsertim cũ etiã ipsa genera diuersa inter se sint. Quapropter & Syriæ ipsius pars exigua est, quæ calamum ferat, & iũcum. Loca item, quæ succum balsami, ac cætera odorata pariunt, suis domesticis aptißime se accommodant: cæterisq́;, quæ alibi odorata nascuntur, minus sufficiunt, sicut & fructibus euenit. Non enim parem calorem

lorẽ desyderãt omnia, neq; similẽ, sed alia maiorẽ, mol liorem ac minorem. Quod etiã in ijs patet, quæ aqua coquuntur. Et ad summam in ijs, quæ arte conficiuntur, nonnusquàm etiam ex singulis idem constat. Etenim in Aegypto flores, coronamentáq; deterrima ferè omnium generantur: quia cœlum caliginosum, ac rosádum est. Quippe locis eiusmodi nullus penè odor contrahi potest, quoniam deest facultas coquendi: sed potius aridis, in his enim planè excoquitur. Nam ea, quæ apud Cyrenam proueniunt, non nisi ratione siccitatis odorata consistunt, tum cætera, tum uel maxime rosa, & crocum. Ager enim ille tenuis, siccus nec nimium feruidus, aëre tamen puro, sitientique ambitus. Quæ quidem ad odorem creandum aptißima. Rosa uerò, & crocum paruo alimento contenta sunt, & proinde cæteris odoratiora creantur. Sed mirabilius, quod de myrtis ægyptijs fertur, quanquàm enim cæteræ inodoratæ penitus sunt: illæ tamen odoris suauitate excellunt, nec quicquã iuuat siccitatem, caliditatem: cæteráque ferè, quæ sensus percipit, non minus in quibusdam ex reliquis, sed magis inesse. At est forsitan genus, quod translatum in alios tractus, ut Cyprum, Rhodum, Cnidum, non nihil suarum uirium seruet: nihil tamen idem, sed fronde etiam redditur ampliore. Quippe tenuis illa Aegyptia est, & odore lõge præstantior: itaque loci natura illius causa potißima est, proprietatémque admirabilem præ cæteris gignit. Nã, & quod fructu exiguo, nec candido, sed nigro genus

nus hoc est, nihil odoris rationi repugnat. Fit enim utrũq; causa siccitatis, & quidem causam fructus exiguitati aßignant, quòd aqua deest cœlestis. Quanquã fructus desyderat, rores enim haud satis auxiliari ualere. Sed hoc, & quicquid eiusmodi causæ sit, ut pleraque loca uires peculiares poßideant, priuatius disputari certe desyderant. Communis enim sententia, qua agros permultos habere inæqualitates asseritur: uera quidem, sed priuatas etiam uires, ac differẽtias exigit. Proximum igitur esse illud quoque uidetur, quod punicis in Lycia euenit, ut enim sapor illic peculiaris, sic in ægypto suauitas illa odoris peculiaris est. Sed uicinitatem, naturámque amnis causam illic esse putauerim. Punica enim aquarum auida est, & mutari eam confirmant ex acida in dulcem, si aquæ copiam obtineat. Itaq; amnis perfluentis rigationem non modo quantitatem augeri, sed etiam qualitatis mutationem afferri eiusmodi mirum non est. Aegypto autem rationem peculiarem comperire tentandum, quæ suauitati odoris conueniat. Ergo talis inde præcipue oriri posse uidetur, si omnia componantur in unum, uidelicet genus myrti commune ac proprium, & solum, & cœlum. Planta etenim ipsa sicca omnino est, & genus illud Aegyptiũ plus, quàm cætera siccet. Quod frõdis angustia, & frustus exiguitate, coloréque cõstat. Hæc enim siccitate omnia ueniũt, siccum parũ habere humoris certum est. Quod paruum est, facile excoqui potest, suauitas odoris excoctione consistit, quæ olfactui cõgruit, hæc

hæc neq; dulcis est, neq; ullam saporis gratiam habet, atq; ratiõe plãtæ hæc antecedunt: soli autẽ, & aëris opera, quod solũ siccũ, aër mollis, ac placidus est, quæ utraq; cocturam plurimum augent, alterum quia con coquit, alterum quia humefacit. Nam & in hac parte syluestres odoratiores urbanis, & quæ in apricis po= sitæ sunt, præstantiores umbratilibus exeunt: præci= pue quæ meridiem spectant. Quæ quidẽ omnes minus alimenti hauriunt, meliúsq; quod hauserint, coquunt. Itaq; efficitur, ut non in longitudinem crescant, sed fruticosæ euadant, quippe quæ craßitudinem capiant, findãtúrque multipliciter: eo quòd initia multa capes= sunt feruore scilicet percoquente, dirigentéque quaq; uersus. At illæ, quæ loca tenent umbrosa, impetum naturalem in unum tantũmodo faciunt. Quocirca uir= gæ non in craßitudinem, sed in longitudinem potius adolescunt, & baculis perquàm idoneæ fiunt, ut tum alibi, tum circa Cisthum patescit. Sed hoc omnium ar= borum commune fortasse est. Reliquũ est, ut causam, qua odorata cætera esse nequeant explanemus. Rori causa danda est, qui abunde descendẽs, humefacit flo res largius, utpote natura humidiores: reliqua leuius, quæ sicca, excretáque sunt. Quamobrem myrtus humi ditati huiusmodi ualentius resistere potest. Argumen to illud etiam est, quod de ea superius diximus. Fructũ enim pusillum ferre propterea creditur, quia non sa= tis cœlesti aqua potitur. Igitur causas myrti per illa ip sa indagare tentandum.

Cur

¶Cur frigidis locis odorata proueniant. Tum de iride illyrica. Cur item aquæ nullũ poßint recipere odorẽ: uinum & oleum poßint, Cur præterea unguẽtarij in oleo reponãt odores.

CAPVT XXVIII.

Doratorum autem, quæ tractus figidi pariunt, rationem calori in terra cõcluso imputare debemus. Vis enim caloris est, quæ ubique excoquit. Sed aliàs ex templo occurrit, aliàs se telluri insinuat. Quemadmodum in autumnali fructuũ maturitate patescit, proximum enim, quod euenit est. Quippe calor, qui pulsus est à frigore, circunobsistens in terra excoquit. Verùm neque limosam, neque pinguem, neque lentam, glutinosamq; terram esse oportet. Humoris enim, lentorisq; causa non æque calor suo fungetur officio: sed talem esse profecto res exigit, ut neque frigiditatem aëris circumfusi admittat, & quantum caloris in se tenet, obturare, seruaréque polleat. Hac enim de causa iris melior in Illyride, q̃ in Macedonia est. In Thracia uerò, cæterisq; frigidioribus locis, ac minus coctura idoneis odore penitus caret. Ager enim præpinguis, & humor multus, & hyems uehemens prohibent. Tepidis tamen atque gracilibus minus odorata creatur propter mollitiem aëris. Haud enim parilis effici circumobsistentia potest: nempe uires ad coquendum idoneæ ex ambobus illis solo, & aëre petendæ sunt: quemadmodum de his quoque

odoratis

odoratis agendum, quæ ſuper terrã excellunt. Sed de his ſatis dicta hæc ſint. Odores aũt uiciſsim nullus fructus, neq; pars ulla arboris recipit, ita ſcilicet, ut aliquid certi odoris ſpirare poſsit. Quamobrem quædã acria iuxtà ſerere conſueuimus, ut cepas, & illa iuxta coronarias plantas: id enim iuuare ad creandam odoris ſuauitatem affirmant, quod ſi uere narratur, alterũ ex duobus illis cauſam dixerim: aut quod quãtum mali odoris adſit, hæc detrahũt, alitur enim unũquodque re ſibi ſimili, quódque ſibi cognatum ſit, nimirum attrahit. itaque parte aliena illa ſublata, reſiduum purius, odoratiúsque relinquitur: aut quod locum ſua caliditate, edacitatéque exſiccent, ſiccis etenim locis omnia proueniunt odoratiora. Sed hoc uelut per ſuppoſitionem dictum accipies. Succi uerò expreſſi odores facile trahunt, & maxime oleum, & uinũ, quæ quidem res minus dari rationi poſſe uidetur. Cur enim aqua, quæ tenuiſsima eſt, omniq; odore, ſaporéque uidua, & omni ſyncera, et nitida, nullũ poteſt recipere odorẽ. Quæ autem ſapida, olida, craſsioráque ſunt, recipere poſſunt. Vinum tamen etiã ſi res odorata non ſit iniecta, ſed iuxta poſita, odorem poteſt attrahere, quod calorem in ſe aliquem habet. Vis enim caloris eſt, quæ attrahit. Quod cum aqua nullatenus habet (eſt enim natura frigida) nihil attrahere poteſt. Item quod ſuſcepturum, ſeruaturúmque ſit odorem, nõ tam tenue, ſimpléxq; eſſe, quàm aqua debet. Odor enim receptus in eo delabitur, atque effúnditur, qua-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ſi fundus nullus ſit, qui obſiſtere poßit: ſed calloſius, ac denſius eſſe oportet. Tale enim ad ſuſcipiendum, ſeruandúmque odorem aptißimum eſt, dum ad utrumque ſe modice habeat: quod quidem utrumque uino, & oleo contingit. Et unguentarij uerò odores in oleo reponunt, cum enim aliàs ad uſum accommodatur, tum ſeruare odorem maxime omnium poteſt: quia incommutabile permanet, aqua protinus exhalat, & quaſi eluit, atq; diſcernit. Tenuitas uerò (ut diximus) inutilis eſt, neque enim aër retinere odorē poteſt, ſed tranſmittere tantum idoneus.

¶Quæ ſicca odorem potißimum ſuſcipiant. Itē quando ueſtigia leporum certius redolent. Tum quando nullo odoris tranſitu ſolum affici poteſt. Cúrque odoratiora ſint alia ex urbanis, alia ex ſylueſtribus. Cur etiam ueſtigia leporum autumno præcipue redoleant.

CAPVT XXIX.

X ſiccis ea potißimum odorem ſuſcipiunt, quæ ſoluta, molida, atque inſipida ſunt, ceu lanæ, ueſtimenta, & quicquid generis eiuſdē. Cæterū poſſunt et quæ ſaporem, odorémque reddunt, ceu malum: hoc enim trahit, ac ſuſcipit humorum odores. Quippe (ut ſimpliciter loquar) quod odorem ſit recepturum, neque præaridum, ut cinerem,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

aut arenā, neque præhumidum eſſe oportet. Alterum enim nullo odoris tranſitu affici poteſt, alterum diffundit, ac diluit omnem odorem. Hinc enim & ueſtigia leporum leuiter irrorato ſolo certius redolent. Altius enim impreſſa firmiter adhærent, nec ſublimiter uagantia deliteſcunt: quemadmodum cum arida humus eſt, neque demerſa in profundum abolentur, ut cum terra limoſa ob imbrem uel auſtrum eſt. Flatus enim, et aquæ aduerſantur, perimúntque odores. Quapropter medius habitus eſt, qui digitorum uelut abſtergmenta retineat, atque de his ſatis. Cum autem odoratorū alia ſylueſtria, alia urbana ſint, præſtantia odoris non alterius tantum generis eſt. Nam & urbanum præcellit, ut roſa, & agreſte: ut uiola nigra, & crocum. Serpyllum tamen, & helenium acriora, ſicut etiam in genere olerum ruta. Cauſam (ut in uniuerſum exprimi poteſt) id habet, quod ante iam dictum eſt. Vtraque enim utroque illo humiditate, ſiccitatéque moderantur, ex quibus odores ſcilicet omnes oriuntur. At quod ſingulatim pateſcit, uiola nigra, & crocum neque multum alimenti deſyderant, & ſatis ex ſeſe habent. Sunt etenim capitata, quamobrem genus ſatiuum ſuam alimoniæ copiam excoquere nequit: & hinc etiam fit, ut cinerem aliјs congerant, aliјs reſpergant. Roſa, ſerpyllum, & ſimilia generis agreſtis ſicca plúſquam modicum eſt, efficiuntur: itaque roſa exilis, & nullo penè odore creatur. Quia debito caret hu-

more. Neque enim uiola candida, locis admodum ſitientibus, atque tenuibus odorata conſiſtit: nec ubi cœlum uehementer feruidum eſt, quia extra modum ſiccatur. Serpyllum, helenium, et reliqua generis eiuſdẽ acres reddunt odores, cauſa ſiccitatis. Cum tamen in urbanum habitum traducuntur, mollius redolent. Moderationem autem, cauſam tum odoris, tum coctionis exiſtere nullum dubium eſt. Nam & eorum odores, quæ bene olent, præter uim naturalem, aëris etiam mediam temperiem exigunt, quò miſceri poßint. Omnique liberentur impedimento, & in ueſtigijs quoque leporum ſimile quiddam uenire uidetur. Vt paulo ante commemorauimus. Neque enim æſtate redolent, neque hyeme, neque uerè, ſed autumno præcipue. Quippe in hyeme nimis humida, in æſtate ſicca immodice ſunt. Quamobrem meridie hebetißima, in uere florum odores perturbant, atque impediunt: autumnus modice ſe habet ad omnia. Ergo de odore, ſaporéque plantarum, & fructuum contemplari ex prædictis debemus, quæ autem ex miſtione, affectioneq́; mutua, & uiribus oriuntur, hæc ſeorſum per ſe explanari dignius eſt.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

VOCABV-

la græcorum nominum apud Theophrastum *secundum literarum ordinē cū latina* Theodori *interpretatione.*

βρότον τὸ *abrotonum.*

ἄγνος ὁ *amerina*

ἄγρωστις ἡ *gramen.*

ἀγρία ἡ *aquifolia.*

ἀγρία ῥάφανος ἡ *siluestris braßica.*

ἄγχουσα ἡ *anchusa herba.*

ἀδίαντον τὸ *capillus Veneris.*

ἀθραγένη ἡ *athragena arbor.*

ἀείζωον τὸ *semperuiuum herba.*

αἰγίλωψ ὁ *cerrus.*

αἴγλωψ ὁ *uena.*

αἰγὶς ἡ *ægis pino innascitur.*

ἄιγειρος ἡ *populus, nigra populus.*

αἱμόδωρον τὸ *æmodorum, fœno græco innascitur, & cumino.*

αἶρα ἡ *lolium.*

ἀκαλύφη ἡ *urtica.*

ἄκανος ὁ *acanus*

ἄκανθος ἡ *acer.*

ἄκανθος ἡ *spina arbor peculiaris Aegypti.*

ἄκανθα ἀκανικὴ ἡ *spina acanica*

ἄκανθα δίψας ἡ *spina dipsas, seu sitiens.*

ἄκανος *spina.*

ἄκανθα βασιλικὴ ἡ *spina regia.*

ἀκόνιτο *aconitum.*

ἄκορνα ἡ *acorna.*

ἄκορος ἡ *ueneria.*

ἀκρέμων ὁ *ramus prægrandis ramus.*

ἀκτὴ ἡ *sambucus.*

ἄκυλος ὁ *acylus fructus phellodryos, & ilicis.*

ἀλίφλοιος ἡ *salsicortex*

ſpecies roboris.
ἄλιμον τὸ auro auronis
ἀλθέα ἡ hibiſcum.
ἅλμη ἡ ſalſugo morbus eſt non nullarũ plantarum, ut cumini.
ἀλσίνη ἡ auricula muris.
ἀλωπέκουρος ἡ cauda uulpina.
ἀμάρακον τὸ ſanſucũ.
ἀμάρακος ὁ ſampſuchus
ἀμιέλαιος ἡ ſyluestris olea.
ἄμπελος κανθαρέος ἡ uitis canthara.
ἄμπελος μαινομένη ἡ uitis inſana.
ἄμπελος ἡ uitis, & etiam in mari naſcens planta.
ἀμφιφύα ἡ circumagnatio.
ἄμφαυξις ἡ circumauctio.
ἀμυγδάλη ἡ amygdala
ἄμωμον τὸ amomum.
ἀνδράφαξις ἡ atriplex

ἀνδράχνη ἡ protulaca herba.
ἀδράχνη ἡ portulaca arbor.
ἀνεμώνη ἡ fremium.
ἀνεμωλία ἡ eadem, quæ ἀνεμώνη fremiũ.
ἄνηθον τὸ anethum.
ἄνησον τὸ aneſum.
ἀνδρυάλα ἡ andriala, ex olerũ genere.
ἀνθέμιον τὸ gith.
ἄνθος τὸ flos.
ἀνθέρικος ὁ albucum.
ἄνθραξ ὁ carbo.
ἀνθηδὼν ἡ anthedon meſpili ſpecies.
ἀνθηνοειδὴς ἡ gallica meſpili ſpecies.
ἀνθήλλη ἡ anthella flos phlei.
ἄνθεμον τὸ nigella herba.
ἄνθεμον φυλλῶδες τὸ nigella folioſa ſpecies alia ab anthemo.
ἀντίῤῥιζον τὸ antirrhizum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ἀπαράβλαστον τὸ ad nepotum procreationē inhabile.
ἀπαρίνη ἡ lappa in lente nascitur.
ἀπαρίνη, quā et παρίνην uocat alibi, lappa.
ἀπάτη ἡ fraus herba.
ἀπαργία ἡ apargia herba.
ἄπιος φωκὶς ἡ pirus phocis.
ἄπιος ἡ pirus
ἀραχίδνα ἡ arachidna
ἄρακον τὸ aracum.
ἄρακος ὁ aracus lenti innascitur.
ἄρδευσις ἡ rigatio.
ἀῤῥενόγονον τὸ marifica herba.
ἀρία ἡ aria.
ἀριστολοχία ἡ malum terræ.
ἄρκευθος ἡ iuniperus
ἄρον τὸ arum, alibi ἄῤῥον τὸ arrum.
ἄροτοι οἱ sementes: idest tempora, quibus quæq; herbæ proueniunt.
ἄροτος satus, serēdi tēpus
ἀρουραῖα τὰ aruensia.
ἀρνόγλωσσον τὸ plantago, agnina lingua.
ἄῤῥην τιθύμαλλος ὁ mascula lactaria.
ἀρχίνιον τὸ archiniū, siue arachinium oleæ morbus est.
ἀσίνη ἡ uolucrum.
ἀσκλήπειον πάνακες τὸ æsculapiæa panace.
ἀσκαλώνια κρόμμυα τὰ ascaloniæ cepæ.
ἀσπάλαθος ὁ aspalathus
ἀσπαραγία ἡ corrudago
ἄσπρις ἡ cerrus.
ἀσπάραγος ὁ asparagus corruda.
ἀσπάλαξ ὁ aspalax talpa
ἀστερίσκος ὁ inguinalis herba.
ἀσφόδελος ὁ hastula regia.
ἀσχίον τὸ aschium tuberis genus.
ἀτέραμον τὸ incoctibile

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

bile de leguminibus dicitur.

ἀτρακτυλὶς ἡ *fusus agrestis suffrutex.*

αὐχμὸς ὁ *squallor.*

ἀφάκη ἡ *aphaca ex olerum genere.*

ἀφάρκη ἡ *apharca*

ἀφία ἡ *aphia herba.*

ἀχαρνικὸς ἀρδευόμενος ὁ *acharnica rigua, ederæ species.*

ἀχίλλειοι κριθαὶ αἱ *achillea ordea.*

ἀχρὰς ἡ *piraster.*

ἄχυρον τὸ *palea.*

ἀψίνθιον τὸ *absinthium.*

β

βάλανος ἡ *glans.*

βάλανος ἡ *glans, peculiaris Aegypti planta.*

βάτος ὁ *rubus.*

βλαστὸς ὁ *germen*

βλάστημα *idem.*

βλάστησις ἡ *germinatio.*

βλῆτον τὸ *blitum bletum.*

βληχὼ ἡ *blecho blechonis.*

βλῆχρος ἡ *blechrus.*

βλίτον τὸ *blitum.*

βοιωτία ῥαφανὶς ἡ *bœotia radix*

βοιώτιος ἴκυος *bœotius aucumis.*

βολβὸς ὁ *bulbus.*

βολβίνη ἡ *bulbina*

βολίνη ἡ *bulbina.*

βότρυς ὁ *racemus.*

βούτομος ὁ *butomus.*

βουμελία ἡ *bubula fraxinus* βουμέλιος. *alibi.*

βούπρηστις *buprestis herba.*

βούκερως *fœnum græcum.*

βρόμος ὁ *bromus.*

βρύον τὸ *muscus, alibi bryum algæ species.*

γ

γάρδια κρόμμυα τὰ *gardiæ*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

gardiæ cepæ.

γέλγις ἡ allij nucleus.

γήθυον τὸ gethyum.

γίγαρτον τὸ uinacea, seu acinus.

γίλοψ ὁ auena: perperam autem puto scriptum esse αἰγίλωψ,

γλεῦνος, aut γλεῦνον galliaca.

γογγυλὶς ἡ rapa

γόνυ τὸ geniculum, ut in harundinibus.

γόγγροι οἱ gongri, in arboribus, & præcipue in olea innascuntur. id autem & πρέμνον premnũ, & κρότων croton appellatur.

Δ

Δάκρυον τὸ lachryma petris adnascitur.

δάφνη ἡ laurus

δαφνὶς ἡ laurus.

δαφνὶς ἡ bacca laurina.

δαῦκον τὸ pastinaca.

δένδρον τὸ arbor

δενδρολάχανα τὰ oleri arbores.

δέρμα τὸ cutis

διὸς βάλανος ἡ castanea:

διόσπυρος ὁ iouis flãma arbor est.

διὸς ἄνθος τὸ iouis flos.

δίκταμον τὸ dictamum.

δόναξ ὁ canna.

δόλιχος ὁ siliqua speciali nomine.

δρῦς ἡ robor, quercus. Est etiam marinũ nescio quid, quod petris adnascitur.

δρυπὶς ἡ drypis ex humili materia planta.

δρακόντιον τὸ dracunculus herba.

δρυοκολάπτης ὁ picus martius auis.

δρυπετῶν ἐλαιῶν de drupis oliuis

E

ἔβενος ἡ ebenus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ἐγκέφαλος ὁ cerebrū in palmis.

ἔκπληξις ἡ tabes, affectio quædam arborum.

ἐλάτη ἡ abies. Est etiam plantæ cuiusdam maritimæ species quæ petris adnascitur.

ἐλαία ἡ olea.

ἐλατήριον τὸ agitatoriū. Plin. tamen græco utitur nomine.

ἐλαίαγνος ἡ oleagnus plā ta in lacu orchomenio nascens.

ἐλένιον τὸ helenium.

ἐλελίσφακος saluia.

ἐλοιόχρυσος ὁ aurelia flos.

ἐλειοσέλινον τὸ paludapium.

ἕλιξ ἡ capriolus.

ἕλιξ ἡ clauicula ederæ species.

ἑλίκη helica salicis species.

ἐλλέβορος ὁ ueratrum elleborus etiam.

ἐλλεβορίνη ἡ elleborina herba.

ἔλυκος ὁ pannicum,

ἐμφυτεῖαι αἱ insitiones.

ἐνθοισικὸν τὸ enthusicum herba ex olerum genere.

ἐνοφθαλμισμὸς inoculatio.

ἐντεριώνη ἡ medulla mollis

ἐπικοπὴ ἡ decacuminatio

ἐπίμετρον τὸ epimetrum, herba flore carens.

ἐπιμενίδειος σκίλλα ἡ squilla. epimenidea.

ἐρέβινθος ὁ cicer

ἐρευθέδανον τὸ rubeia suffrutex rubia alibi.

ἐρινεὸς ὁ caprificus.

ἐρινὰ τὰ grossi, ficus.

ἐρίκη ἡ erica.

ἐρινασμὸς ὁ caprificatio.

ἕρπυλλον τὸ serpillum.

ἐρύσιμον τὸ trionum.

ἐρυσίβη ἡ rubigo, morbus est seminum.

ἐτυμόδρυς ἡ ueriquercus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

εὐβοϊκὸν τὸ euboicum

εὐβοϊκὴ καρύα ἡ nux iu-glãs nux euboica.

εὔζωμον τὸ eruca.

εὐθύφλοιος ἡ recticortex species roboris.

εὐθυγλυκεῖα ἡ dulcis radix est, quæ & σκυθικὴ dicitur.

εὐώνυμος ὁ euonymus arbor.

Z

ζειὰ ἡ semen.

ζυγία ἡ caprinus puto carpinus.

ζωστὴρ ὁ cingulum algæ species est.

H

ἡδύοσμον τὸ menta-strum.

ἠλακάτη ἡ colus.

ἡλιοτρόπιον τὸ solaris herba.

ἧλος ὁ clauus oleæ mor-bus qui & fungus, & olla.

ἡμερὶς ἡ placida species roboris.

ἡμεροκαλὲς τὸ elium suffrutex.

ἡμίεκτον τὸ semisestarius.

ἡμίονος ἡ mula herba.

ἡρακλεωτικὴ ἡ nux auel-lana.

ἡρακλέα ἡ herculacea, spinæ genus.

ἡράκλειον πάνακες τὸ herculana panace.

ἡράκλεια μήκων ἡ hera-clanum papauer.

ἡράκλεια ἡ herculana.

ἠρίγγιον τὸ eringium suf-frutex.

ἠριγέρων ὁ senecio herba, ex olerum genere.

Θ

θάλεια ἡ thelea.

θάμνος frutex.

θαψία ἡ thapsia.

θερμὸν τὸ calor.

θέρμος ὁ lupinum
θηλυκρανία ἡ cornus fœmina fœminicornus.
θηλυφόνον τὸ thelyphonum.
θηλυγόνον τὸ fœminifica herba.
θηλυπτερὶς ἡ filix fœmina.
θήσειον τὸ theſeum herba.
θραύπαλος ὁ thraupalus
θριδακίνη ἡ lactuca ἡ θρίδαξ.
θρῖψ ὁ tinea.
θρυαλλὶς ἡ bibinella.
θρύωρος ὁ thryorus ueßicariæ ſpecies.
θυία ἡ thuia, alibi θύα
θύμβρα ἡ ſatureia. καὶ θύμβρον.
θύμος ὁ thymus.
θύμον τὸ cunila.
θύον rhuium: puto ſcribi debere, θυίον ut ſuperius θυία, eadem enim eſt arbor.

I

ἰασιώνη ἡ iaſiona.
ἰδαία πίτυς idæa pinus
ἴκμα ἡ .icma.
ἰλεία εἰλείθεια ἡ potius lucina arbor.
ἶνες αἱ nerui in arboribus ἴς ἰνός.
ἰξία ἡ uiſcum.
ἰξίνη ἡ carduus pinea ἢ ξία
ἰξίνη ἄκανθα ἡ ſpina ixina dicta.
ἴον τὸ uiola.
ἴουλος ὁ iullus nucis, iulus.
ἴπνον τὸ ipnum.
ἱππικὴ ἡ equeſtr isdix eſt in Scythia naſcẽs.
ἱπποσέλινον τὸ equapiũ.
ἱππομάραθρον τὸ equifœniculum.
ἱππόφυον lappago, alibi. ἱππόφις.
ἱπποφαὲς τὸ hippophaës, quod ex lactaria conficitur.
ἶρις ἡ iris cõſecratrix.
ἴσος æquus frutex eſt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

ἰσυρίγχιον τὸ isyrinchiū.
ἰσχὰς ἡ carica herca est, quam alij ἄπιον pirū appellant.
ἰτέα ἡ salix.
ἴφυον τὸ iphyum.
ἴψος ἡ suber.
ἴψ ὁ ips ipis uermis.
ἰωνιὰ ἡ uiola.

K

κάγχρυς ἡ canchrys, roris marini fructus.
καγχρυδίας πυρὸς ὁ canchrydias tritici species.
καδύτας ὁ cadytas herba
κάκτος ἡ cactus, e spinoso genere suffrutex.
κάλαμος ὁ harundo.
κάλαμος εὐώδης ὁ calamus odoratus.
κάλαμος αὐλητικὸς calamus tibialis, harundo
κάλαμος χαραχίας harundo uallatoria.
κάλαμος πλόκιμος ὁ harundo texilis.
κάλαμος ζευγίτης harundo armamentaria.
κάλαμος βομβυκίας harundo bombycia.
κάλαμος εὐνουχίας harundo spadonis nomine.
κάλαμος τοξικὸς ὁ harundo sagittaria, quā κρητικὴν creticam uocant.
κάλαμος λακωνικὸς harundo laconica.
κάλαμος ὁ calamus
καλαμίνθη ἡ nepita.
κάμπη ἡ urica: uermis est in cicere nascens.
καμακίας ὁ camacias tritici species.
κενταύριον τὸ fel terræ, cētaurium, febrifuga.
κανθαρὶς ἡ cantharis bestiola, quæ tritico innascitur.
κάππαρις ἡ capparis, inturis.
κάπνιος ἄμπελος ἡ uitis, quā uocāt capniū.

καρπὸς ὁ fructus.
καρδία ἡ cor: idem quod medulla, & matrix.
καρύα ἡρακλεωτικὴ ἡ nux auellana.
κάρδαμον τὸ naſturtium
καρύα περσικὴ ἡ nux iuglans.
καρύα ἡ carya.
καρδάμωμον τὸ cardamomum.
ἄκρυον τὸ nux lactariæ fructus.
κασία ἡ caſia.
καστανικὸν κάρυον τὸ nux caſtanea.
καῦλος ὁ caulis
καυκαλὶς ἡ pes gallinaceus herba ex olerum genere.
καυλίας ὁ caulias ſuccus ex cæſo caule.
κάχρυς ἡ amentum
κέδρος ἡ cedrus
κεδρὶς ἡ cedrula.
κεδρία ἡ cedria.
κέντρον τὸ ſtimulus in lapide.
κενταυρὶς ἡ febrifugia.
κέγχρος ὁ milium.
κεγχραμίδες αἱ grana ficaria, quæ ficubus inſunt.
κερωνία ἡ æronia: ſiliquæ ſpecies ita ab Ionibus appellata.
κερωνία ἡ ſiliqua, quam ficum ægyptiã appellãt.
κεράστης ὁ uermis in arboribus ceraſtes.
κερατῖτις ἡ cornicularia, papaueris ſylueſtris ſpecies.
κέρα ἡ cera eadem, quæ braß ca ſylueſtris.
κέρασος ὁ ceraſus
κεντηρία ἡ cẽteria plãta eſt
κεντῖναι αἱ centinæ, culicum genus.
κήλαστρον τὸ celaſtrus.
κηπωρὸς ὁ olitor.
κήρινθον τὸ cerinthus.
κικὶς ἡ galla.
κικὶς ἡ cercis.
κύστηρις ἡ pumex.
κιττὸς ἡ hedera.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

κιχώριον τὸ intubus erraticus.

κιχώρη ἡ intubus

κιχώριον τὸ intubus siue ampulla, seu cichorea.

κιχώριον ἄγριον τὸ intubus erraticus.

κινάμωμον τὸ cinamomũ

κλαυθμὸς ὁ uredo arborum affectio quædã.

κλάδος ὁ surculus ramulus.

κλεωναία ῥαφανὶς ὁ cleonæa radix.

κλήματα τὰ sarmenta.

κλήθρα ἡ alnus.

κλινότροχος ἡ lectirotaria species aceris.

κλύμενον τὸ uolucrum.

κλῶνες οἱ rami.

κνέωρος ὁ cneorus frutex.

κνέωρον τὸ casia.

κνίδιος κόκκος ὁ granum gnidium.

κνίδια κρόμμυα τὰ cepæ gnidiæ,

κνίκος ὁ cnicum κνῆκος cnecum.

κοκκύμηλος prunus κοκκιμηλέα ἡ

κόκκοι τῆς ῥοᾶς acini punici mali.

κολοιτία ἡ colœtia.

κολοκύντα. & κολοκύντη ἡ cucurbita.

κολυτέα ἡ colytea.

κολουτέα colutea in lipara nascatur.

κόϊξ ὁ coix.

κόμαρος ἡ arbutus.

κόμμι τὸ gumma.

κόμμι τὸ gummi.

κόνυζα ἡ pollicaria.

κόπρος ἡ fimus.

κόπρος συματῖτις ἡ fimus stipularis.

κόπρωσις ἡ stercoratio.

κοριάννισον τὸ corrianisum,

κορώνη ἡ pedolus.

κορυμβία ἡ corymbia, ederæ species.

κόρσιον τὸ corsiũ loti radix.

κορίαννον τὸ corriannum

κορινθία ῥαφανὶς ἡ corinthia radix.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

κόρχορος ὁ corchorus.
κορνόπους ὁ silago herba
κόσος ὁ costus.
κότινος ὁ oleaster.
κότινος ὁ acinus.
κουκιόφορον τὸ cuciophora arbor.
κράταιος ἡ cratæus.
κράδαι αἱ cradæ.
κρανίον τὸ cranium.
κρανία ἡ cornus.
κράταιγος ἡ κραταιγὼν ἡ crategus.
κρητικὰ κρόμμυα τὰ cepæ creticæ.
κριὸς ἐρέβινθος ὁ arietinum ciær.
κρίνον τὸ lilium.
κριθὴ ἡ ordeum.
κρινωνιὰ ἡ lilium.
κριθανίας ὁ ordeago.
κρόκος ὁ auena.
κρομμυγήθυον τὸ cepi gethyum
κρότων ὁ croton arbor, & aliud morbi genus, uide γόγγροι
κρόμμυον τὸ cepæ.

κρόκος ὁ crocus & crocū
κύαμος ὁ faba.
κυαμὼν fabetum.
κυδώνιος μηλέα cotonea malus.
κυκλάμινος ἡ malum terræ κυλάμινον
κύκαι cycæ, palmarum genus.
κύιξ ὁ cyix.
κυκλάμινος ὁ tuber terræ.
κῦμα ἡ cyma.
κύμινον τὸ cuminum
κυνόσβατον τὸ canirubus alibi canina sentis
κυνόροδον τὸ rosa canina.
κύνωψ ὁ canaria herba.
ἀχίνωψ ὁ oculus caninus. scriptum tamen in græco ἀχύωψ, sed interpretationem secuti putamus esse legendū κύνωψ, & erit eadem, quam alibi latine canariam uocat.
κυπάριττος ἡ cupressus.

κύπειρος ὁ gladiolus.
κύτισος ὁ cytisus.
κύπριον σκόροδον τὸ cyprium allium.
κώμακον τὸ comacū.
κώμυθες οἱ comythes, ut frequentia sit arūdinum stagnorū locis terra pingui, & læta.
κώνειον τὸ ciuta.
κῶνος ὁ conus.

A

λάθυρος ὁ cicercula.
λακωνικὸς σίκυος ὁ laconicus cucumis.
λακωνικὴ θριδακίνη laconica lactuca.
λακάθη ἡ lacara.
λάπαθον τὸ ramus.
λάχανα τὰ olera.
λειμωνία ἡ beta syluestris frutex.
λείριον τὸ liriū idē, quod narcißus ait esse, postea uero enumerans flores, ait, μικρὰ δὲ ταῦτα ὁ νάρκισσος, καὶ τὸ λείριον. λειμωνία ἡ limonium genus fremij, idest ἀνεμώνης.
λειοθαλασσία ῥαφανὶς ἡ radix. liothalaßia, καὶ θρακία thracia.
λειόκαυλος ῥάφανος ἡ leuis braßica.
λέμνα lemna.
λεύκη ἡ alba populus.
λευκαΐον τὸ uiola matronalis
λευκάκανθα ἡ spīa cādida
λευκόϊον τὸ uiola alba.
λιβανωτὸς ὁ thus λίβανος ὁ thus.
λιβανοτὶς ὁ rosmarinus.
λινόσπαρτος ὁ linigenista
λίνον τὸ linum.
λοβοὶ οἱ siliquæ.
λοπὰς ἡ olla morbus oleæ ita appellatus.
λοπητὸς ὁ turgor, idest cum arbores turgent.
λοῦσσον τὸ lussum, qđ est uelut ægis in pino.
λοχμώδης ὁ, καὶ ἡ fruteticius
λυχνὶς ἡ lucernula.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

λωτὸς ὁ celtis faba græca
λωτὸν τὸ lotus herba.

M

μαγύδαρις ἡ magydaris.
μαδωνάϊς ἡ madonais, nymphæa est.
μαλιναθάλλη ἡ malinathalla ægypto planta nascens.
μαλάχη ἡ malua.
μαλάχη ἀγρία ἡ malua syluestris.
μανδραγόρας ὁ mandragora.
μάραθρον τὸ fœniculus.
μάσπετον τὸ maspetum, laserpitij species.
μελαγκράνις ἡ atrifer.
μελαγκρανισμὸς ὁ atrifer iunci species.
μελία ἡ fraxinus.
μελάνδρυον τὸ robur nigrum.
μελάνιον τὸ uiola nigra
μελίας σῖτος ὁ mel frugum herba.
μελινος ὁ panicū, alibi ἔλυμον. uocat.
μελάμπυρον τὸ melampyrū: in frumētis siculis nascitur, quemadmodum & lolium.
μελάμπυρος ποντικὸς ὁ triticum ponticum atrū.
μελαμπόδιον τὸ melampodium.
μεσπίλη ἡ mespilus.
μηδικὴ ἡ medica herba.
μυδίκη ἡ medica herba.
μήκων ἡ papauer
μηκώνιον τὸ lactuca caprina, seu lactaria.
μῆλον περσικὸν malum persicum.
μήλωθρος ὁ melothrus herba.
μήλωθρον suffrutex melothrum.
μηλέα μηδικὴ malus medica.
μηλέα ἡ malus.
μηλέα ἠρινὴ ἡ malus uerna.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

uerna.

μηλιοσόφυλλον τὸ apiaſtrum.

μηλέα περσικὴ malus perſica.

μήνανθος ἡ menſiflora.

μίλος ἡ taxus.

μιμαίκυλα τὰ poma arbuti.

μίνθη ἡ menta.

μυρίκη ἡ miryca tamarix.

μίσχος ὁ pediculū.

μνάσιον τὸ mnaſium.

μονόῤῥιζον τὸ uniſtirpe.

μυάκανθος ἡ ſpina muralis.

μύδιον τὸ quercus.

μυελὸς ὁ medulla, idem quod μήτρα.

μύκης ὁ fungus.

μύκης ὁ fungus oleæ morbus ita appellatus.

μυόφονον τὸ herba muralis, ſeu muricula.

μύρτα τὰ myrta.

μύῤῥινος ἡ myrtus μυρ=ρίνη, alibi. μυρτίτης τι=θύμαλλος ὁ myrtaria lactuca.

μῶλυ τὸ moly.

N

Ναῖρον τὸ nærum

νάπυ τὸ ſinapy.

νάρθηξ ἡ ferula.

ναρθηκία ἡ ferulago.

νάρκισσος ἡ narciſſus.

νάρδος ἡ nardus.

νάρτη ἡ narta.

νειλὸς ἡ nouale.

νηλέια ἡ unedo.

νυμφαία ἡ nymphæa

Ξ

ξίφιον τὸ pugio herba, alibi ξίφος appellat.

ξύλον τὸ lignum.

O

ὄζος ὁ nodus.

ὄζοι τυφλοὶ οἱ cæci nodi, ex ꝗbus prodire nō poteſt ramus quēadmodū γο=

Et ij

νιμοι, ex quibus prodit.

ὄη ἡ ſorbus οὖα, alibi et οἴη.

οἴδνον τὸ tuber, alibi ὕδνον.

ὄιναρος ὁ unedo.

οἰνάνθη ἡ œnantha, alibi uitiflora.

οἰνοθήρας ὁ œnethera

ὁλόσχοινος ὁ mariſcus, iunci ſpecies.

ὄλυνθος ὁ caprificus.

ὀλύρα ἡ ſiligo.

ὄνος ὁ onus uermis genus in Africa.

ὀνόπυξος ἡ buxus aſinina.

ὀνοκίχλης ὁ turdaria herba.

ὀνωνὶς ἡ ononis ſuffrutex.

ὀξύκανθος ὁ acuta ſpina ὀξυάκανθος etiã.

ὀξύνη ἀγρία ἡ ſaßima agreſtis, alibi ὀξύη.

ὀπισμὸς ὁ lactiſuccatio.

ὀπιτίων opitio.

ὀπὸς ὁ liquor ſuccus.

ὀρειπτελέα ἡ mõtulmus ulmi ſpecies.

ὀρίγανον τὸ origanum ὀρίγανος.

ὅρμινον τὸ geminalis.

ὀροσέλινον τὸ montapiũ.

ὀροβιαῖος ἐρέβινθος ὁ columbinum cicer.

ὀροβάγχη ἡ eruanga, eruo innaſcitnr.

ὄρυζα ἡ oryza.

ὄρχης ὁ teſticulus.

ὄσκαλσις ἡ ſaraulatio

ὄσπρια τὰ legumina.

ὀστρύα ἡ oſtrya ὄστρυς ἡ oſtrys idem.

οὔιγγον τὸ uingum

ὄυα τὰ ſorba.

οὐλόφυλλος ῥάφανος ἡ criſpa braßica.

ὀφθαλμὸς ὁ gemma in uite.

Π

πάδος ἡ padus arbor, aut frutex

παιωνία ἡ caſta: hanc alij γλυκυσίδην dulcißidam

dulcißidam uocant.
παλίουρος ὁ paliurus
πάνακες τό ligusticum.
πάνακες τὸ ἀσκληπίει-
ον panace esculapiea.
πανάκεια ἡ panacea.
πάπυρος ὁ papyrus.
παραβλάστησις ἡ late-
rale germen.
παρασπὶς ἡ auulsio.
παραλία πίτυς ἡ ma-
ritima pinus.
παράλιος κόκκος ὁ ma-
ritimum granum.
παραβλαστήσεις αἱ ne-
potes, species lactariæ.
παρθένιον τὸ murale-
um herba.
παρίνη ἡ lappa herba.
πειραία ἡ pirea frutex.
πελεκῖνος ὁ securina:
aphacæ innascitur.
πεντάφυλλον τὸ qui-
quefolium.
πεντάπετον τὸ quinq;-
peta.
πέπερι τὸ piper.
περδίκιον τὸ perdici-
um.
περικάρπιον τὸ caro
fructus pulpa.
πέρσιον τὸ persium.
περσία ἡ persica.
περσέα ἡ persea
peculiaris Aegypto ar-
bos.
περιοσὸς ὁ perissus: uessi
cariæ species.
πετραῖον τὸ petreū.
πεύκη ἡ pinaster,
panus, pinastrum.
πεύκη κωνοφόρος ἡ pi
nus conifera.
πεύκη πιτώδης pinus
piscosa.
πήγανον τὸ ruta.
πηγάνιον τὸ rutula.
πικρὶς ἡ amarago
herba.
πῖλος ὁ pilus,
qđ è roboribus nascitur.
πισὸς ὁ pisum le-
gumen.
πίτυς ἡ larex picea.
πίτυς ἀγρία picea
agrestis.

Et iij πίττα

πίττα ἡ pix.
πητίνη ἡ petina herba.
πίτυρον τὸ furfur.
πίτυς φθειροφόρος ἡ picea pediculifera.
πλάτανος ἡ platanus
πλατύφυλλος ἡ latifolia, eſculus roboris ſpecies.
πλατύκαυλος θριδακίνη ἡ laticaulis lactuca
πλαστὴ σμύρνα ἡ fictitia myrrha.
πλαγίων ἔκφυσις ἡ nepotum procreatio.
πόα ἡ herba.
πόα ἡ herba, quæ ſpecialis herba appellatur.
ποάριον τὸ herba indifferenter.
πόθος ὁ deſyderiũ flos
πόλιον τὸ poliũ herba.
πολυάκανθος ἡ aculeoſa ſuffrutex.
πολυπόδιον τὸ fidicula, polydonium.
πολῦχουν τὸ multiplex.
ποώδη τὰ herbacea.
πράσον τὸ porrum, eſt & algæ ſpecies
πράσιον τὸ marrubiũ.
πρῖνος ὁ ilex.
πτελέα ἡ ulmus.
πτέρις ἡ filix.
πύξος ἡ buxus.
πυρὸς ὁ triticum.
πυρὼν ὁ nucleus.

P

ῥάβδος ἡ uirga.
ῥάμνος rhamnus
ῥαφανὶς ἡ raphanus, radix radicula.
ῥάφανος ἡ braßica, radix.
ῥάφανος ἀγρία ἡ braſſica ſylueſtris.
ῥητίνη ἡ reſina.
ῥίζα ἡ radix.
ῥιζίας ὁ radicias ſuccus, qui ex cæſa radice prodit.
ῥιζοτομία ἡ radicidium.

ῥιζοτομεῖν ablaqueare: idem autem eſt, quod radices reſecare.

ῥοὰ ἀπύρηνος ἡ punica, quæ nucleo caret interiori.

ῥοδονιὰ ἡ roſa.

ῥοιὰ ἡ punica ῥοά.

ῥοιᾶς μύκων ἡ pauper erratiaum.

ῥοῦς fluida frutex, medicamentum etiam.

ῥύτρος τὸ rhutrum.

Σ

σαμοθράκια κρόμμυα τὰ ſamothraciæ cepæ.

σάρι τὸ ſari.

σάρξ ἡ caro.

σέλινον τὸ apium.

σέσελι τὸ ſeſeli.

σημύδα ἡ betula.

σήσαμος ἡ ſeſama.

σήσαμον τὸ ſeſamum.

σήσαμον fœminino nomine ſeſamā transfert.

σητάνια κρόμμυα τὰ ſitanicæ cepæ.

σίδη ἡ ſida, orchomenio lacu naſcens planta.

σίκυος ὁ pepo cucumis.

σίκυς ἡ cucumis σίκυος alibi.

σικελικὸν τεῦτλον τὸ ſicula beta.

σίκυος ἄγριος ὁ cucumis ſylueſtris.

σίλφιον τὸ laſerpicium laſer.

σίναπι τὸ ſanapi: puto errorē eſſe νάπυος.

σισύμβριον τὸ ſiſymbrium.

σισυρίγχιον τὸ ſiſyrinchium.

σίτος ὁ frumentum.

σιτηρὰ ἡ fruges.

σιτανίας ὁ frumētago.

σκάνδιξ ſcandix.

σκαλίας ὁ ſcalias fructus cacti.

σκαπάνη ἡ foßio.

σκαμωνία ἡ ſcamonia.

σκόροδον τὸ allium.
σκορπίος ὁ nepa ſuffrutex.
σκόλυμος ὁ carduus.
σκολοπένδριον τὸ ligua ceruina.
σκυθικὴ ἡ ſcythica radix.
σκίλλα ἡ ſcilla, & ſquilla.
σκυταλίας σίκυος ſcytalius cucumis.
σμίλαξ ὁ ſmilax, alibi ederā ciliciam uocat.
σμηρέα ἡ ſmerea ſuffrutex.
σμύρνα ἡ myrrha
σόγχος ἡ ſonchus.
σπάθη ἡ ſpatha plātæ.
σπέρμα τὸ ſemen.
σπαῦρα ἡ orbis in ligno
σποδιὰς ἡ ſpodias.
σπορὰ ἡ ſatus.
σταφυλὴ ἡ labruſca.
στάχις ἡ ſpica.
στακτὴ σμύρνα ἡ ſtillatitia myrrha.
στελὶς ἡ ſtelis.
στελεφοῦρος ὁ plantago, quæ & ἀρνόγλωσσον agnina lingua dicitur: ab alijs etiam ὄρτυξ coturnix appellata.
στεφανωτικὰ τὰ coronaria, ideſt quibus ad coronas utimur.
στεφανωματικὰ τὰ coronarij generis.
στέλεχος τὸ caudex.
στλεγγὺς πυρὸς ὁ ſtlēgys tritici ſpecies.
στοιβὴ ἡ ſtœba frutex στοίβη ſtœba.
στρούθιος μηλέα ἡ ſtruthea malus.
στρόβιλος ὁ nux pinus.
στρύχνος ὁ ſolanus herba, ueſſicariam alibi.
στρούθιον τὸ herba lanaria.
στρογγυλόκαυλος θριδακίνη ἡ rotundicaulis lactuca.
στρύγνον τὸ uëſſicaria herba.
στρουθὸς ὁ ſtruthus herba.

herba.
στύραξ ὁ ſtyrax.
συκάμινος αἰγυπτία ἡ
morus ægyptia.
συκῆ ἡ ficus, eſt etiam ma=
ritima planta.
συκάμινος ἡ morus.
συκῆ αἰγυπτία ἡ ficus
ægyptia.
σύριγξ ἡ fiſtularia, harũdo
σφακελισμὸς ὁ radicatio
σφάκελος ſphacelus: her
ba ſaluiæ fermè ſimilis.
σφακελισμὸς ὁ tabitudo,
morbus ciceris.
σφένδαμνος ἡ acer.
σφονδύλη ἡ ſphondyla,
beſtiola quædam.
σχιστὰ κρόμμυα τὰ fiſſi=
les cepæ.
σχίνος ὁ lentiſcus.
σχοῖνος ὁ iuncus.

T

τέρμινθος terebinthus.
τεριδὼν ἡ teredo.
τέραμον τὸ coctibile, de
leguminibus dicitur.
τετράλιξ ἡ tetralix ſuf=
frutex.
τετραγωνία ἡ quadratoria
τεῦτλον τὸ beta dicitur &
τεύτλιον, & τευτλὶς
τιθύμαλλος ὁ lactuca=
ria, lactuca caprina
alibi.
τίφη ἡ tipha.
τίφυον τὸ tiphyum.
τραγοπώγων ὁ hircibar=
bula herba.
τραγάκανθα ἡ hirciſpina.
τραγῶσαι ἄμπελοι αἱ
hirculatæ uites.
τρίοζος trinodis arboris
nomen.
τρίβολος ὁ tribulus.
τριχομανὲς τὸ filicula.
τρίγωνον τὸ trimeſtre, pu
to Theodorum τρίμε=
νον legiſſe: genus eſt
autem ordei.
τριόρχης ὁ triteſtiger,
accipiter.
τριπόλιον τὸ pollium.
τύλη ἡ fœnum græcum.

Y

ὑάκινθος ὁ hyacynthus.
ὑγρὸν

ὑγρὸν τὸ humor.

ὑδρεία ἡ irrigatio aquatio.

ὑλήματα τὰ humilis materia.

ὑποχοιρὶς ἡ porcellia ex olerum genere.

ὕφεαρ τὸ hyphear, fructus quidam.

Φ

φακὸς ὁ lens.

φαλάγγιον τὸ phalangiũ, bestiola in eruo nascens.

φάσκος ὁ pennis, quem cerrus producit.

φελλὸς ὁ suber

φελλόδρυς ἡ phellodrys, ita Archadibus appellata arbor.

φηγὸς ἡ fagus.

φίλυρα ἡ tilia.

φιλύκη ἡ philyca.

φλεὼς ὁ phleus.

φλέβες αἱ uenæ. φλέψ.

φλὸξ ἡ flãma suffrutex, & flos coronamentis aptus, flammula.

φλόμος ἡ uerbascum.

φλοιὸς ὁ cortex.

φλόγινον τὸ uiola flãmea.

φόβη ἡ iuba, quam scilicet milium, & quæcunque miliacea comam proferunt.

φοῖνιξ ἡ palma: marinæ etiã species est plãtæ.

φόνος ἡ eadem, quæ atractilis, id est fusus agrestis: putauerim autem interpretandum uirgã sanguineam.

φρυγανώδα τὰ uirgulta.

φρύγανον τὸ suffrutex frutex.

φῦκος ὁ alga eodem loco τὸ φῦκος.

φύλλον τὸ folium.

φυλλανθὲς τὸ frondiflora herba.

φυτὸν τὸ planta.

φάσγανον τὸ ensis herba.

Χ

Χάλκειος ὁ æraria suffrutex.

χαλβάνη ἡ chalbana gũ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A

mi est, chalbanũ galbanũ

χαμαίβατος ὁ humirubus.

χαμαιλέων ὁ uermilago suffrutex, uermilago alibi.

χαμαιδάφνη ἡ uincaperuinca.

χαμαίδρυς ἡ trisago herba.

χανδρὰς ὁ chandralia.

χεδρωπὰ τὰ legumina chedropa.

χελιδόνιον τὸ hirundinaria.

χειρώνειον πάνακες τὸ panace chironia.

χνοώδης ὁ lanugineus.

χόνδρος ὁ alica.

χυλὸς ὁ sapor.

χυμὸς ὁ sapor.

χυλισμὸς ὁ liquatio.

χύλωσις ἡ succatio.

ψ

ψῆνες οἱ culices caprificiũ.

ψώρα ἡ scabies morbus fiã

ω

ὤκιμον τὸ ocinum.

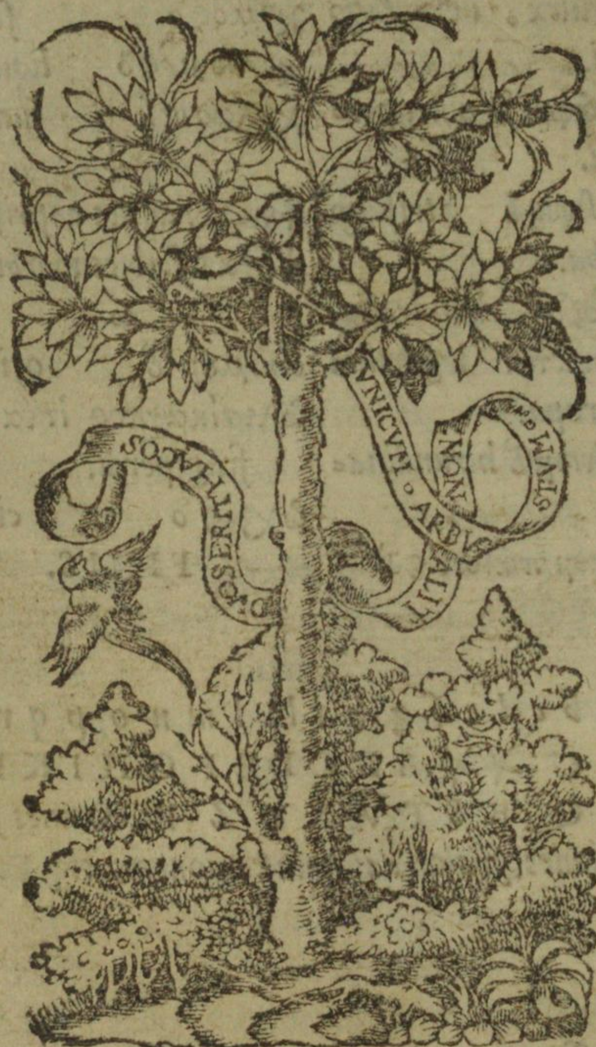
ὠλεσίκαρπος ἰτέα salix frugiperdi.

ὦχρος ὁ cicera.

FINIS.

✠ aa. a b c d e f g h i l2 l m n o p q r s t u x y &: ✠✠. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Et. Omnes sunt quaterniones, præter aa quinternionem, atq; Et ternionem.

¶ Excussum Lutetiæ, in ædibus Christiani VVechel, sub scuto basiliensi, in uia Iacobæa Idibus Nouẽbris Anno salutis nostræ. M.D.XXIX.

8th Dh. 2 s.

æc tungt uo m

lat

ua.

eras

But Anatomy
Thielshaad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6266/A